

RPR

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. Curent 15027 Format.....

No. Inventar 20402 Anul.....

Secția..... Raftul.....

01-893/n.5/7-007-848

CARTE DE CITIRE

15027.

PENTRU

DIVISIA A II-A A ȘCOALEI PRIMARE RURALE

323

ANUL I ȘI II

DE

A. I. ODOBESCU

fost prof. universitar, etc.

V. GR. BORGovan

prof. la Școala norm. de institutori

MOTTO:

„Cuvintele pentru gândiri; gândurile pentru inimă și viață“.

EDITIA II

Cu modificările cerute de noul program

20402

BUCUREȘTI

Editura Librăriei H. STEINBERG

3, — STRADA ȘELARI, — 3

1898

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA 15027

CONTROL

1956

1961

PC 18/66

Tip. GUTENBERG, Joseph Göbl, str. Dămneț, 20. — București

B.C.U. București

C20402

A. I. Odobescu.

TRIMESTRUL I.

1. Sórele răsare.

*Zorile când se arată
Stelele se risipesc;
Iar pe zarea 'ntunecată
Albe raze se ivesc!*

*Dar curînd și mândrul sóre
Iese 'n cer, de subt pămînt...
Iată-l! La lumina-î mare
Ne'nchinăm Domnului Sfânt*

*Diîa bună, de dimineța
se cumósce*

2. Diminéța.

Cucurigu, gagu! cântă co coșul dinđi-dediminéța!..
Cele-lalte păsări se deșteptă pe rînd, apoi, tóte fac gă-
lăgie, în curte. Ele cer de mîncare. Marița iese în ușă
și, dintr'o strachină, le aruncă porumb...

Albinele încep a ieși din stup. Ele se împrăstie pe câmpii. Se aședă pe floricelele cu miros și dintr'însele sorb mîierea cea dulce. Pe florii se opresc, din sbor, și fluturași cu aripe pestrițe. Prin aer trec ciripind și păsări. Tóte împreună își caută hrana lor.

Intocmai ca ele face și omul cel harnic. El se scólă, se spală, se închină lui Dumneđeu și, îndată, se apucă de muncă.

Dar școlarul cel cuminte, ce face el diminéța?

*Diminéța? — El se scólă,
Se îmbracă și se spală;
Se închină și citește
Și la școlă el pornesce.*

3. Rugăciunea Dimineții.

*Domne, mâna Ta înaltă
Noptea a împrășiat...
Mândrul sore vesel saltă
Colo 'n zare, depărtat!*

*Mulțumită Tîe, sfinte,
Când culcușul părăsim!
Fă-ne astăđi, bun părinte,
Voia Ta so împlinim!*

*Totă điua so petrecem
In lucrări necontenit...
Dă-ne, Domne, ca să facem
Tot ce tu ne-ăi poruncit.*

4. Prinzul în Familie.

Într'o đie de Sfinta-Mărie-mică, adică la 8 Septembrie,
că eră cald și frumos cum e pe la inceputul tomnei.
Într'un sat, un tată și o mamă, cu o fetița și un bălet

mai măricel, se întorceau de la biserică. — Bunica rămăsese acasă, cu doi copilași mai mici. Ea gătisese ceva de mâncare mai bun; căci eră diuă mami. Bătrîna așteptă cu masa pusă sub nucul cel mare din bălătură...

Indată ce sosiră de la biserică, toți se aședară împrejurul mesei. *Tatăl Ión* luă la dreapta sa pe *Petrică* băiețelul cel de șapte ani. Mama ridică de pe ierbă pe mititelul *Nicu*, care abia eră de un an și jumătate; îl sărută și'l aședă pe brațul ei. Intre mamă și tată se aședă *Linuța*, fetița cea de deuce ani. In fața lor ședă bunica, bătrîna cu pěrul alb ca zăpada. Lângă ea veni și *Florica*, cea de patru anișori, cu perisorul bălan ca aurul. Așa împrejurul mesei, se adunase acum mai tótă familia. Tata Ión se sculă în picioare și își făcù cruce. Toți făcură ca dînsul. Atunci *Linuța* cu glas limpede spuse rugăciunea mesei:

Tu, ceresc Părinte!
Daî să ne hrănim;
Noi, cu dulci cuvinte,
Tie-ți mulțumim!

Așa învățase *Linuța* rugăciunea acésta dela școlă. *Zamfira*, servitorea, aduse pe masă o strachină. In năuntru eră o găină fiértă, care *fumegă și miroșiă plăcut*.

Mama împărți tutulor fiertură și găină... Toți mîncară și bœură și se veseliră. Nicî *Griveiú*, cănele cel mare, nu lipsi de la prînz. *Petrică* îi dedeă lui tód'auna din rămășițele mesei.

Deú; familia întrunită
este cea mai fericită.

5. Șérpele casei.

A fost odată ca nicî odată, căci dacă n'a fi fost, nu s'ar povestî...

A fost odată un tată și o mamă, cari aveau un singur

copil. Pe copil îl chiamă Petrică. Petrică eră ca de vre-o trei anișori.

Intr'o ȃi, mama Sanda puse lui Petrică niȃel lapte dulce într'o strachină. Ii dede și un codru de mămăligă ca să dumice în lapte. Apoi mama Sanda ieși pe afară să-și facă cele-l'alte treburi. Petrică își dumatică mămăliguȃ în strachina cu lapte și apoi se apucă să mănânce. Și cum mănca el, iată că vede un șerpe alb, cum se apropiă binișor de strachină... se ridică niȃel și, întinȃendu-și capul până la lapte, începe să sórbă. Petrică îl lăsă în voea cea bună, până ce șerpele se sătură, când apoi plecă iarăși pe unde a venit. Petrică, cum eră mic, nici nu se speriă, nici nu spuse ceva părinȃilor... Ast-fel urmă mai multe ȃile. Când își mănca Petrică laptele, îi veniă și musafirul. Șerpele însă sorbiă numai laptele gol și lui Petrică îi rămăneau numai dumaticăȃii, Intr'o ȃi, ce-i veni copilului în gând, când șerpele iarăși îi sorbiă numai laptele? El ast-fel ȃise șerpelui:

— Mă-i, papă și micaȃi!
Ce sugi numai 'apte?
Că daū cu 'ngura 'n cap
Și te spuiū la mama...

Atunci mamă-sa, care eră în tindă. auȃi pe copil grăind și intră la el, în casă. Mare-i fū spaīma, când vedū șerpele lângă copil. Ea chiamă repede pe bărbatul seū, care ucise șerpele.

După aceea trecură câte-va ȃile și Petrică se bolnăvi greū. Și mai pe urmă și muri. Mare supărare cuprinse pe bieȃii părinȃi. Atunci veni la ei într'o ȃi baba Ana, cea vestită în tot satul pentru descăntecele și doftoriile ce le cunosceă. Mama Sanda îi descoperi supărarea lor.

Atunci baba Ana le spuse ce auȃise și ea din bătrini că *fie care casă își are șerpele seū*. Acest șerpe are și el atăȃia puī, câȃi ómeni trăiesc în casă. Și dacă cineva omórá șerpele casei, atunci móre și el.

Bieȃilor părinȃi le părū atunci și mai reū, că aū ucis șerpele; căci acela eră *șerpele casei lor*.

6. Lumea.

Intr'o frumoasă dimineță de toamnă, un băiețel, anume Simion, ieșise cu tatăl său afară, la câmp:

— «Simiône», — îi dîse tata, — «îa, spune-mi tu ce veđi acum, jur împrejur de tine?»

— «Eū, tată?... Vēđ pe pămînt ierbă, flori, grîne, pomi și tot felul de copaci.»

— «Și mai ce?»

— «Vēđ vite, oi, cai, și fel de fel de dobitoce.»

— «Dar acolo, în apă, ce să vede?»

— «Acolo, se vēd pesci, brósce și raci.»

— «Dar, sus, în vēzduh, ce veđi?»

— «Vēđ sburând păsēri, fluturi, albine și tot soiul de musce.»

— «Dar mai sus, sus de tot, pe cer, ce zăresci?»

— «Acuma, pe cer zăresc sórele.»

— «Și dac'ar fi nópte, ce ai zări?»

— «Aș zări luna și stelele.»

— «Ei, află, bāete, că tóte acestea cāte le veđi și le zăresci cu ochii: și cerul, și sórele, și luna, și stelele, și vēzduhul, și apele, și pămîntul, cu tot ce se află într'însele, tóte acestea împreună se chiémă că este lumea!...

*Iar lumea césta mare, să sciū, fātul meū,
C'a făcut'o singur, bunul Dumneđeū!*

Insemnare. Când vorbesc doi ómenī împreună, cum vorbesce aci tata cu fiul său, Simion, acel fel de vorbire se dīce că este un *dialog*.

7. Facerea Lumei.

La început, tóte cāte sînt pe lume, eraū amestecate la un loc. Nu se alegea nimic limpede și curat. Pretutindenī erā numai întuneric și apă. Singur Duhul lui Dumneđeū se purtā d'asupra apelor.

Atnncī Dumneđeū a voit să facā lumea. El a d'is: —

«Fie lumină!» — și lumina fû. Acésta a făcut'o Dumneđeũ în ȃiũa d'întâi.

A *doũa* ȃi, Dumneđeũ a ȃis: — «Facă-se ȃria cerului!» — și cerul se făcũ.

A *treia* ȃi, Dumneđeũ a poruncit, să se despartă apele de uscat. Uscatul l'a numit *pămînt*, și apele le-a numit *mare*. Și, îndatã Dumneđeũ a ȃis: «Să iésã din pămînt tot felul de ierburĩ și de copaci!» — Și așã s'a și făcut.

A *patra* ȃi, Dumneđeũ a poruncit sã rêsarã sórele, luna și stelele.

A *cincea* ȃi, Dumneđeũ a făcut păsẽrile în vẽzduh și pesciĩ în apă.

A *șésea* ȃi, Dumneđeũ a poruncit sã se nascã tóte cel-lalte dobitoce și fiare de pe pămînt. Și la sfîrșit de tot, Dumneđeũ a făcut pe om cel d'întâi.

Iar în ȃiũa a *șéptea*, Dumneđeũ s'a odihnit. De aceea se cade și noi sã ne odihnim Dumineca și sã ne închinãm lui Dumneđeũ.

Așã ne învẽțã despre *facerea lumei* cartea cea dumneđeiascã, care se chîemã *Sfânta Scripturã* sau *Biblia*.

*Cer, pămînt și lumea tótã,
Tot ce veđi cu ochii rótã,
Le-a făcut un Dumneđeũ
Numai prin cuvîntul seũ.
El e singur, cel ce póte
Sã le facã 'n lume tóte!
Cât pe lume noi trãim
Lui întâi sã-ĩ mulțumim!*

8. Hai la școlã!

«M'am sculat de diminéțã.
M'am spãlat; m'am îmbrăcat
Și din suflet m'am rugat:
Dumneđeũ sã ne dea viéțã,
Sãnãtate și noroc!

Mi-a dat mama de mâncare.
Nu mă e fôme; nu mă-e somn.
Dac'aș fi acum un domn
Invățat cu minte mare, —
Aș lucra aci, pe loc!

Dar, sînt copilaș, și'n școlă
Mult și multe am de 'nvățat.
Leneș nu's, nici răsăfat;
Nu voi, mintea să-mi stea gólă...
Hai la școlă nu la joc!».

9. Cartea de citire.

Cartea pe care citesc, se chiamă *Carte de citire*. Cartea de citire are două scórțe: una la început și alta la sfîrșit. Ea mai are și o mulțime de foî. Scórțele sînt cuate cu foile. Fie-care fôie are două fețe sau *pagine*. Pe foî se află tipărite litere, silabe, cuvinte, propozițiuni, povești, poesióre, ghicitori și altele.

Cartea de citire am cumpărat-o de la *librar*. Acela care face și scrie cartea se chiamă *autorul cărții* — Cine este autorul cărții nóstre de citire? — Autorul trimite cartea scrisă la *tipografie*.

În tipografie *culegătorii* culeg literile din nisce cutióre și le aședă în șire, pe nisce table de metal. De acolo le aședă în pagine — tot de metal, care apoi se pun în mașina de tipărit. Tipograful unge literile cu cernelă și rostogolesce d'asupra lor un val. Apoi întinde hârtia pe mașină. Mai pe urmă strînge mașina și așa se tipăresce. Literile sînt făcute de metal. Ele se pot pune și se pot scóte după table. Acela care are o tipografie și tipăresce cărți, se numește *tipograf*. Tipograful mai tipăresce și *diare* sau *jurnale* și altele. De la tipograf cărțile tipărite se trimit la *legătorul de cărți*. Legătorul légă foile în scórțe, așa cum vedem la cartea nóstră. De la legător, cărțile se duc la *librărie*, de unde le cumpără ómenii. Cartea mea de citire costă 1 leu.

10. Ghicitóre.

*Am o găină peștriță ;
Duce vestea la Ghiorghiță.
Ghici ghicitórea mea,
Ce e?*

11. Adam și Eva.

Dumnezeu, în șese zile, a făcut cerul și pământul și toate cele ce sînt într'însele.

Intr'a șeslea zi a luat țerînă din pământ și a făcut un chip de om. Acestui chip de om, i-a suflat Dumnezeu în față și i-a dat viață. El l'a numit *Adam*.

Adam era singur pe pământ. Dumnezeu a vădut că nu e bine să fie Adam singur; el a hotărît să-i dea o soție. O dată, pe când Adam dormia, Dumnezeu din cósia lui Adam a făcut o femeie. Adam, când s'a deșteptat, s'a bucurat foarte mult; el a numit pe soția sa *Eva*.

Adam și Eva au fost cei d'întâi ómenii. Atunci Dumnezeu a bine cuvîntat pe Adam și pe Eva, și le-a dis lor așa: — «Cresceți și vă înmulțiți! Umpleți pământul și 'l stăpâniți pe el!»

Apoi, Dumnezeu i-a așezat într'o grădină minunată de frumoasă. Acea grădină se cheamă *Raiul pămîntesc* sau *Eden*. Prin Raiu curgeau ape limpezi și răcoróse. Acolo cresceau tot felul de flori mirositoare și tot soiul de pomi roditori.

Dumnezeu le dade voie să petrecă și să se bucure de toate bunătățile Raiului. El le spuse că acolo ei pot să trăiescă fără grijă, fără bóla, fără durere și fără de mórte.

Cei d'întâi ómenii, cât au trăit în Raiu, au fost cu adevărat fericiți.

12. Jocul «D'a Vrăbiile».

Copii se aședă în curte, în deosebite locuri. Apoi, după, învoiélă, unul începe să spuie din gură cântecul «Vrăbiilor». La isprăvit vorbitorul repede schimbă locul cu altul. Acesta repetă și el cântecul și se urmăză tot așa până se isprăvesce jocul.

Iată și cântecul:

Cuibul
Cuibu-rele-le...
Tóte-păsě-rele-le...
Schimb !

Cuibul
Cuibu-rele-le...
Tóte-păsě-rele-le...
Schimb !

13. Români în munți.

Moșii și strămoșii noștri n'aũ trăit totd'auna în pace și în linisce, cum trăim noi astă-đi. De mult, de mult, mai multe neamuri cu limbă și cu obiceiuri străine se imbulziaũ în țera noastră. Acelor neamuri străine li se đicea *barbari*, adică ómenii sělbatici, fiind-că pe unde ajungeaũ, prădaũ averile, ardeaũ satele și orașele, și ucideaũ pe bieții creșini. Dintre barbarii aceia, cari năvăliaũ în țera noastră aũ fost și *Tătarii*.

Pe atunci Români cel mai vitej trăiaũ în munți. Mai ales Români din munții și din țera Făgărașului erau vestiți pentru vitejia lor. Preste acel Români se spune, că atunci domniă cel mai vitez între viteji, *Radu-Negru Vodă*.

Iată ce spun bătrini:

Pe muchi de prăpăstii, p'o îngustă cărare
Ce despică munții cât privești în zare,
Doi călăreți ageri ca nisce vulturi
Sbor, lăsând în urmă sate și păduri.

Ei aũ plecat nóptea de la Cãmputlung...
Peste vãi și délurĩ se gãsesc și-ajung
La casa domniei de la Fãgãraș,
Cuib de vitejie, légãn de ostași

Domnul Radu-Negru vesel îi primĩ;
Iar unul dintr'insĩi ast-fei îi vorbi:
«Luminate dómne, mare gospodar,
Scapã-ne de jugul crudului Tatar».

— «Și eũ (dice Radu) vreaũ sã desrobesc
Vatra pãrintescã, locul strẽmoșesc.
Fiți gata la bãlciul Sfintului Ilie,
Cã 'n aceea nópte vẽ scap de urgie».

14. Pe cãmput.

Intr'o dupã-amieđi, un dascãl a plecat de la școlã cu toți școlarii împreunã. Ei aũ pornit pe uliță, doi câte doi, și aũ ieșit la cãmput pe șosẽua cea mare. Aũ mers cât aũ mers. În drẽpta și în stãnga vedeau tot grĩne, liveđi și fãnețe. Aũ mers pãnã aũ ajuns în fața unei movile. Acolo se fãceã un drumuleț, la deal.

Dascãlul strigã: — «Sus la dél, copii!» Și copiii veseli suirã d'a'n fuga cea movilã. Dascãlul sosì în urmã, pe po-dișul délului.

Atunci toți ședurã jos, ca sã se odihnescã.

— «Copii,» — le dice dascãlul, — «ia, sã'mi spuneți acum voi, ce vede fie-care de aci, din înãlțime?»

— «Eũ,» — dice un școlar, — «de aci vẽd comuna nós-trã (satul sau orașul).»

— «Eũ,» — dice altul, — «vẽd cãmputile cu arãturi.»

— «Eũ, vẽd cirẽda în islaz (imaș).»

— «Eũ, vẽd délul cu pãduri.»

— «Eũ, vẽd gãrta.»

Dascãlul mãi dice: — «Dar pe cer, ce vedeți?»

— «Sus, e numai cerul albastru,» rãspunse un copil

Altul strigã: — «Ba, eũ pe cer, drept în fața mea, despre pãdure, mãi vẽd sórele, cum s'a aplecat în jos.»

— «Luați aminte, copii!» — spuse dascălul — «Jur împrejur, cerul se lasă în jos. El este ca o boltă mare, ca un coviltir, d'asupra pământului. *Marginea cerului se chîemă zare; se chîemă și orizon. Orizonul se arată totd'auna ca un cerc îmrejurul nostru.* Ca să scie cineva în ce loc se află și încotro are să'și îndrepteze mersul, trebuie să cunoască laturile zarei sau ale orizonului, Cine va scî acésta, cu greu se pôte rătăci..

Am să vă și povestesc o istorióră despre nisce copii rătăciți.

15. Rîuleț.

— «Rîuleț cristalin,
Dulce limpede izvor !
D'unde vii și und' te duci,
Tot cîntînd mereu : *glu, glu ?*»

— «Vin din stîncă cea înaltă
Și mă duc loc depărtat....
Rătăcesc pe căi sucite,
Cîntînd vesel : tra-la-la!»

*
**

16. Răutatea Ómenilor.

Dar Adam și Eva nu ascultară întru tóte de Dumneșeu. Și pentru neascultare, Dumneșeu îi gonî din Raiu. După ce Adam și Eva aũ fost goniți din Raiu, ei aũ trăit pe pămînt numai cu grijî, cu necazuri și cu durerî. Munciaũ greu din zori pîna în nópte și tot abia aveau de ajuns penfru traiful lor de tóte șilele. Ah! cât de rău le parea acum de bunătățile Raiului, pe cari din greșela lor le pierduseră !

Ei aũ căpétat mai mulți copii, băieți și fete. Unii din copiii lor aũ fost bunî; alții aũ fost răi. Cel mai bun a fost *Abel ciobanul* și cel mai rău *Cain Plugarul*. Pe al treilea fecior l'a chîemat *Set*. Abel a murit ucis, încă de tîner. Dar, Cain și Set aũ avut mai mulți copii. Aceștia începura să nu asculte nici de po-

runcile lui Dumnezeu, nici de părinții lor. Se certau mereu între sine și se băteau. Urmașii acestora încă și mai răi se făcură.

Dumnezeu vădă că răutatea oamenilor este mare, mare de tot pe pământ. Atunci el se întristă în inima sa și duse așa: — «Am să prăpădesc și să stârpesc de pe fața pământului pe oamenii acești răi, răi de tot... Să cercetez mai înainte, dacă nu cumva mai este printre dinșii vre-unul bun și curat la inimă. De va fi măcar unul, care să asculte de mine, n'aș vrea să piără un nevinovat ca acela».

Neascultarea este rea; este păcat. Și lui Dumnezeu nu-i place omul păcătos. Dumnezeu a pedepsit pe *oamenii cei dintâi pentru răutatea lor.*

17. Grădina.

Frumos, plăcut și folositor lucru este ca, pe lângă casă, să aibă omul și o grădină!—Grădina este o bucată de pământ împrejmuț. Grădini pot să fie nu numai pe lângă casă, ci și pe câmp. Împrejmuțirea se face sau cu șanț sau cu gard, sau cu uluci, sau cu zid și, mai arare ori, cu grilaj de fer. — Intr'o parte a împrejmuțirii se află porțița grădinii. Prin mijlocul grădinii se află un drum lat. Drumul este așternut cu nisip. Alte cărări mai mici duc, din drumul cel mare, până la marginile grădinii. De amândouă laturile drumului se află șiruri de agriși și de coacăzi. În grădină veți:

perii, merii, corcodușii,	zărzării, caisii, cornii,
dușii, nucii, persecii,	și migdalii și gutuii,
vișinii, cireșii, prunii,	și scorușii cu smochinii.

Pomișori cu fructe sunt:

agrișii și coacăzii,	murele,
smeurii și afinii,	porumbele

și, în cap, strugurele.

Se află în grădină și flori frumoase; se află și ierbă verde și legume, de tot felul. Pe arbori se ved adesea

păsəri. Pe florı sbóră fluturı și albine. — Pe frunze și sub frunđe veđi cąte un melc cu casa ın spate și cu

cornıtele scóse. Prin ıerbă, nu prea scıi unde, se aude și țırıitul greerilor. ın fundul grădınıi se află și cąte un mușuroiú de furnici. Copiıi descąntă :

— «Haı la grópa cu furnici ;
Ba-ı aici, ba nu-ı aici!» —

Cąnd plóuă, pe jos, pe poteci și prin ıerbă, veđi cąte o rımă, ce se tårıe dintr'un loc ın altul.

ın grădınă lucréză tata, mama, și alți muncitorı. Copiıi pot sã se plimbe și sã se jóce ın grădınă. Lor le place pómele și florile. Ómenilor mari le place sã petrecã și sã se odihnészã la umbra pomilor și a copacilor din grădınă.

Grădina este un loc plăcut, frumos și folositor.

18. Ghicitóre.

*Poți să fugi de ea prea bine ;
Ea tot vine după tine ;
Să o prindı nu-ı cu putință,
Căci ea nu este ființă.*

*Ghici ghicitóreă mea,
Ce este ?*

19. P o t o p u l .

Dumnezeu era gata să stărpescă de pe fața pământului pe oameni, pentru răutatea lor. Dar el își aduse aminte de un om, care singur mai era bun și drept. Pe acel om îl chemă *Noe*. El avea trei feciori, anume : Sem, Cam și Iafet.

Dumnezeu porunci lui Noe să gătească o corabie mare, s'o învelască și s'o închidă bine peste tot. O asemenea corabie se chemă și *chivot*. Dumnezeu îi mai spuse lui Noe: — «Din toate animalele—de pe fața pământului - tu să alegi câte șapte perechi din cele curate și câte două perechi din cele necurate. Pe toate aceste animale să le adăpostesci în chivot. Apoi, să intri și tu într'insul, cu feciorii tăi și cu tot neamul tău!»!

Așa a și făcut Noe, care ascultă la toate pe Dumnezeu.

Atunci a dat Dumnezeu o ploie mare, de a ploiaț patruzeci de zile și patruzeci de nopți d'a rindul. Apele au crescut peste măsură; ele au înecat tot pământul și au acoperit munții cei mai înalți. Acest înec de ape au fost *potopul cel mare*.

Intr'acest potop s'au înecat toți oamenii și s'a prădădit tot ce era viu pe lume. Cu viață au rămas numai Noe și toți cei ce erau cu dînsul, în chivot. Corabia lui Noe plutiă pe d'asupra apelor.

Ast-fel a pedepsit Dumnezeu, cu potop de ape, pe oamenii cei răi de pe pământ!

20. Negru-Vodă.

Negru-Vodă ș'a lui ceta,
Tot voinici cu fruntea lata
Si cu plete lungi pe spete
Si cu ghioge grose, drepte,
Sue cresta munților
Munților cărunților.
De-acolo de pe 'nălțime
Cu viteji, cu argățime
Negru-Vodă că pornesce.

Si trecend preste hotare
Voinicilor strigă tare:
«Alelei, voinici mei,
Mândrii pușori de smei,
Căutați cele câmpii
Smălțate în iăsomii
De Tătari astăzi cuprinse
Si de flacări ce-s' încinse !
Acolo-s ai noștri frați.

Toți voi nicei ca brații națî
Ascultați suspinul lor,
Jalea și-al lor aprig dor....
Ghiógele vi le luați
Arcele vi le încordați....
Ioc în tătárimé dați
Și din țeră-î alunguți
Și pre frați de ei scăpați !>
Ostasii cum auđiaú
Iute ghiógele apucaú,
Arcele și le-ncordaú
Și'n Tătári cá năpustiaú.
Iar în ăi de Sfint-Ilie,
Când sórele e-n chindie,
La Cămpulung cá intraú,
Ca frați buní se'mbrățișau
Si țera o stăpániaú
Si beaú și se ospétaú.

21. Nucul.

Nucul este cel mai mare pom din grădinile noastre. Nucii cresc și pe câmp, mai ales prin vii. El ajunge adesea până la 12 sau chiar și 15 metri înălțime. Nucul, când a încetat să crească, are rădăcină mare, trunchiú foarte gros și rotund, care e acoperit cu o cóje albuie și mai mult netedă decât aspră. Crăcile, împreună cu ramurile lui forméză o corónă foarte mare și stufósă. Vara, nucul are foile mai mari de cât ale fie-cărui alt pom. Foile acestea au un miros plăcut.

Ce frumos este vara, să aibi un nuc mare înaintea casei, în bătătură !

Fruitele nucului, cine nu le cunoște ? — Nucile, cât sînt încă verđi, au un înveliș cárnos de asemenea verde, mustos și foarte amar. Când nucile dau în copt, și învelișul cel verde începe să cadă de la sine. Atunci rămâne cója cea virtósă și brăzdată, sub care se află símburele. Símburele este de asemenea mare, învelit

într'o peliță fină, și, când e copt bine, este dulce. Sîmburele de nucă se pôte mîncă saŭ gol, saŭ se întrebuinteză la fel de fel de mîncări și prăjituri.

Când umblă omul cu nucî necópte, se murdăresce pe mîni.

Nucul este un pom măreț și frumos.

*

Ghici, unde sunt patru frați

Intr'o cămașă 'mbrăcați ?

22. Punctele cardinale.

Dascălul cu școlarii seî ieșiseră afară la cîmp. Eî se aședară pe o movilă, de unde se vedeă departe în tóte părțile. Dascălul arată cu degetul *laturea* zarei, unde sórele se cam plecase. Atunci el vorbî într'astfel copiilor, carî îl ascultaŭ :

— «Cam peste un cîas sórele are să sfințescă într'acolo. Să sciți copii, *laturea* acea a orizontului unde sórele apune, se chiémă *Apusul* saŭ *Sfintitul*.... Acum sculați-vě și întorceți-vě cu fața spre apus !.... Să țineți minte : *Laturea* zarei din *dosul* vostru este *Răsăritul* ! Pentru ce ?.... Fiind-că d'intr'acolo răsare sórele dimineța... Haîdî acum !... La stînga împrejur !.... Intorceți-vě cu fața spre Răsărit !... Luați sêma : *Laturea* zarei, de-a-*drépta* vóstră se chiémă *Mîeză-đi* ; cea de-a-*stînga* vóstră se ciémă *Mîeză-nópte*.»

— «Aceste părți mai însemnate ale orizontului : *Răsărit*, *Apus*, *Mîeză-đi* și *Mîeză-nópte*, noi le numim *punctele cardinale* ale cerului. Orizontul, de jur împrejurul pămîntului, este ca și *temelia* cerului. D'asupra orizontului se înalță bolta cerului.

Voî sciți, că tóte vasele de lemn aŭ la fund o *gardină*. Gardina este temelia vasului. Așa dar și *orizonul*, cu punctele lui cardinale, este *ca și gardina* cerului.

După acele puncte cardinale noi învățăm a sci unde ne aflăm și încotro trebuie să ne îndreptăm. *Acêsta însemnăză, că învățăm a ne orienta*.

Răsăritului, noi îi mai țicem și *Est* (E); Apusului, îi țicem și *Vest* (V); Miței-țilei, îi mai țicem și *Sud* (S); Miței-noptii, îi mai țicem și *Nord* (N)».

Sórele erà pe sfințite. Dascălul și copii plecară spre casă. Pe drum fie-care școlar, uitoru-se în ce lature a zarei se află sórele, spuneà câte ceva. Unul țiceà cã pădurea e spre Vest, fiind-cã sórele tocmai atunci apuneà în dosul copacilor păduri. Altul adăugà cã comuna, unde ei se înapoiău acasă, este spre Est. Al treilea țiceà cã gârla este la Sud, fiind-cã ea curgeà de-a-drépta lor; un al patrulea spuneà cã viile sînt la Nord, fiind-cã ele se nălțău pe del, în stânga lor.

Ast-fel copii se deprindeău a se orientă fiecare, pe câmp, după cele patru latură, saũ *puncte cardinale* ale zarei.

23. Curcubeul lui Noe.

Potopul cel mare a ținut cu totul o sută cincă-țeci de țile. După ce ploăă 40 de țile și 40 de nopti, Dumnețeu a poruncit să înceteze ploile. Atunci, vîntul a început să bată. Apele aũ început să scăđă. Virfurile munților mai întăiũ aũ ieșit la ivelă.

Corabia lui Noe se opri pe un munte fórtel nalt.

Noe deschise oblonul corăbiei. El trãmise afară un corb, cã să vedă, dacã s'aũ scurs apele. Dar corbul nu s'a mai întors înapoi. El a rēmas, cã să mănânce stărvurile, cară plutiaũ cu grămada d'asupra apelor.

Noe a trãmis atunci un porumbiel. Porumbielul n'a găsit loc uscat, unde să se așeze și s'a înapoiat îndată, în chivot.

După câte-va țile, Noe a mai trãmis, de-a doũa-órá, pe porumbiel. Atunci paserea a adus în cioc o ramură de măslin. Noe a priceput, cã apa scăđuse pe pãmînt.

De-a-treia órá, Noe a dat drum porumbielului. Dar, de astă-dată, porumbielul n'a mai venit îndărăt.

Din acesta Noe a înțeles, cã afară s'a svîntat de tot pãmîntul. Atunci el a ieșit din chivot, cu feciorii sēi,

cu nevestele, cu copiii lor și cu animalele câte fuseseră adăpostite în corabie.

Indată Noe s'a închinat lui Dumnezeu și i a mulțumit, că i-a scăpat de potop, pe el și pe ai lui.

Dumnezeu a binecuvîntat pe Noe și i-a făgăduit că nu va mai da alt potop, pe pămînt. Ca semn de făgăduință, Dumnezeu a întins pe cer *curcubeul*. Acel mândru semn se arată adesea după plöie. El vestește tot-d'auna, că sórele are să iésă la ivélă.

Curcubeul a fost semnul făgăduinței ce Dumnezeu a fost dat lui Noe.

Maí șcií ghicitórea despre curcubeu?

24. Păuna și mama ei.

Pauna. — «Ah! mamă, de ce este așa cald? Nu mai e de suferit. Uită-te, cum îmi curge nădușéla!»

Mama. — «De-o-cam-dată, numai atâta îți spuiú. Păuno, Dumnezeu este pricina de se face așa cald! Să șcií, că ce face Dumnezeu, tot spre binele nostru îl face». Păuna tăcú. Ea se sili să sufere căldura și, cu ceva răbdare, și isbuti a se mai ușura. Luna lui August trecú și, cu dinsa împreună, trecură și căldurile cele mari. În luna lui Septembrie, pe când vremea era mai rēcörösă, Păuna se ducea în tóte ȓilele să se plimbe prin grădińă. Pómele erau cópte. Păuna se bucură, când vedeă așa mulțime de mere, de pere, de pierseci, de prune, tóte bune și frumoșe. Ea mîncă dintr'insele, cu mare poftă.

Intr'una din ȓile, mergênd în grădină cu mamă-sa, fetița ȓise: — «Ah! mamă ce frumoșe póme ni-a dat Dumnezeu! Mult trebuie să ne iúbescă El! Ce daruri plăcute ne face El! Ce bun e Dumnezeu!»

Mama. — «Adevêrat ȓici, fata mea. Așa este! Dar adu-ți aminte că mai ȓilele trecute erai cât p'aci să te plîngi de Dumnezeu! Adu-ți aminte când nu-ți plăcea căldura cea mare. Să șcií, draga mea, că tocmai acea

căldură mare a dat pómelor fața lor cea frumósă. Căldura li-a dat și mirosul și gustul lor cel plăcut. Deprinde-te dar a te mulțumî cu tot ceea-ce face Dumneđeú! El scie tot-d'auna ce face și nu voiesce altceva decăt numai binele téeu!»

Orice face Dumneđeú,
este spre binele téeu

25. Alți pomî de grădină.

În grădină, pe lângă nucî, se mai află de obicei și meri și peri și pruni și cireși, și pîrseci și duđi.

După nuc, *mêrul* este cel mai mare și mai frumos pom de grădină. Merele sunt rotunjóre și, la cele douê capete, cam turtite. Ele au o cóje verde, galbenă ori roșióră. Când sint bine cópte merele, atunci simburii lor sint negrii saú castanii. Merele cópte sint fórte bune și sănătóse. Sint mere dulci văraticе, mere crețesci, mere călugăresci și merișórele cele mici, din cari se fac dulcețuri.

Pêrul face fructe lunguțe, cu códa la capêtul cel mai subțire. Perele sint mai mustóse de cât merele.

Frunul, de obicei, este mai mic decăt mêrul și decăt pêrul. Prunele sunt ovale, acoperite cu o peliță fină albastră-negrie, saú albastră-roșie, cu brumă sură pe ele. Miezul prunei este galben, dulce, mustos și plăcut. *Simburele* prunelor are o cójă virtósă, lătăușă, netedă și cu miez dulce-amăriu.

Cireșul și *vișinul* sint de mărimea prunului. Cireșele sint cele d'întâi fructe de vară. Ele sémênă cu prunele; dar sint mai mici, mai rotunjóre și, de obicei, roșii, saú galbene-roșii. Vișinile sint mai acrișóre de cât cireșele. — Mai scii ghicitórea despre cireșe?

Piersecului, îi priiește în pământ mai cald și mai ridicat, în fața sórelui, mai ales prin vii. Piersecele séménă mult cu prunele; dar sint mai mari și au o peliță galbenă, sau roșcată rumenă. Simburiî piersecelor au cójă brăzdată.

Dudul are fructe cărnoșe, moi de tot și mustóse, la față albe, negre sau rumene.

Sint și meri și peri și cireși sélbaticî, care cresc pe câmp și prin pădure. Aceia sint *pomi pădureți*. Din merișóre și din perișóre pădurețe se póte face oțet.

Pómele sînt bucuria copiilor.

Pomi sînt arbori folositorî și plăcuți.

26. Bogatul nemilostiv.

Intr'un an nu se prea făcuseră bucatele, fiind-că prin Mai și Iunie ploúase fórte mult. In anul următor bucatele erau fórte scumpe. Banița de porumb se plătiă, înainte de secerat, chíar și cu 10 lei.

Mai mulți țeranî se duseră să cumpere porumb de la bogatul proprietar, din satul lor. Bogatul avea o magazie sau un grînar fórte mare, plin cu porumb, de vîndare.

Dar proprietarul și țeranîi nu se putură învoi la preț. Proprietarul ținea porumbul fórte scump și țeranîi nu aveaü atâți bani..

Țeranîi plecară amăriți spre casă.

La plecare însă, un țeran mai deștept și mai îndrăsneț așa vorbi cătră proprietar:

— «Nu uită, boerule, cât de frumóse sînt bucatele pe câmp. Cel mult într'o lună se va începe secerișul în tótă țera. Atunci bucatele se vor íefteni».

— «E drept că bucatele de pe câmp sînt frumóse», răspunse bogatul. — «Dar ía să dea numai o grindină! Atunci s'a isprăvit cu țérinele! Pe ale mele, în magazie, nu le va ajunge nici-o grindină!» Și bogatul rămase nemișcat la rugăciunile sătenilor.

El nu simți nici-o milă cu dinșiî; erà un bogat nemilostiv.

Și ce să vezi?... Abia ajunseră țeranii pe la casele lor și nisce nori negri se ridicară preste sat... Se porni o furtună mare, cu fulgere și tunete îngrozitoare.

D-zeu vrî ca un fulger să nimerescă în vârful coperișului celui mai înalt din sat... Eră casa proprietarului!...

Casa luă îndată foc. Se aprinse și magazia cu bucate și... toate cele-lalte clădiri ale bogatului nemilostiv... Și cum eră vremea grea, ómenii își căutaū fiecare de ale sale. Nu veni și nu eră nimeni cine să stingă focul... Casa și magazia cu bucate și tot ce-avea proprietarul arseră pină în pămînt...

În spre sêră stă lângă grămeșile de cenușă, ce mai fumeaū încă, un om care își frecă mânilor și se vâlcăria... Eră proprietarul, care *diminêta eră bogat și acuma sârăcise*...

În Sfînta scriptură se dice că *cu anevoie va intră bogatul în împărăția cerului*.

27. Mama și fetița.

— «De ce, mamă, ca băicții, merg și fetele la școlă?
Ei, acasă, n'au păpușă de ținut la sîn și 'n polă!
Pot să mergă unde vor;
Nimeni de ei nu-î dor.» —

— «Ia, m'ascultă, Ionico! T'a'ngrijesci de păpușică.
Nu te'nduri s'o lași din brațe. Dar, ia, spune-mi, nu 'ți-e frică,
De mult ce tot stai cu ea,
S'ajungi și tu păpușea?»

«Ca să nu te faci păpușă și, să fii fată cu minte,
Să scii tot ce este bine, de învățatură țin'-te!» —

— «Mamă, eū la școlă plec!
Nu voiū, capul să'l am sec!»

Școla face omul-om și
altoiul - pomul-pom

28. Nuca.

Doi copii, Petre și Pavel găsiră odată sub nucul cel mare din bățatură o nucă mare și frumoasă.

— «A mea este nuca! mie mi se cuvine!..» — țise Petre, — fiindcă eu am văduț'o mai întâi!»

— «Ba e a mea!» strigă Pavel, — fiindcă eu am pus mai întâi mâna pe dînsa, și am luat'o de jos.» In loc să se înțelégă între dinșii, ei se luară la cêrtă și, de la cêrtă, p'aci, eră să ajungă la bătaie.

— «Stați!» strigă un al treilea băiét mai mărișor, care treceà din întimplare p'acolo. — «Eu am să vă împac!» — Țicênd acestea, stătù la mijloc și cerù să-îdea lui nuca, în mână. După ce o luă, o sparse în două și desprinse miezul din cele două coji. Apoi țise: — «O jumătate de cójă se cuvine aceluia, care a văduț' mai întâi nuca; cea-laltă jumătate se cuvine aceluia, care a pus mai întâi mâna pe dînsa; iar miezul îl opresc pe séma mea, fiindcă eu v'am împăcat de nu v'ați bătut!»

Când doi se cêrtă, al treilea câștigă!

Cine împarte, parte-și face!

Patru frați, într'o cămașă îmbrăcați!

Ghicì ghicitórea mea;

Ce e?

29. Vița.

Eră pe la începutul primăverii. In vița domnului Mereanu eraù de mai nainte înfipte o mulțime mare de bețe. Și eră săpată vița pentru întâiaș-dată. Chiar venise la vițe, domnul Mereanu cu fiul seù, Costică, care eră cam de vre-o șapte ani.

— «Ah! tată!» strigă Costică, — «pune pe vițer să scótă d'aci uriciunile aceste de vreascurî! Uite! rădăcinile cele lemnóse, ce urite sînt! Apoi córdele aceste *îndoiciose* și cu cójă brăzdată, ce urite sînt, cu nodurile lor! Nicî nu sînt in

stare să stea singure, drept. De ce sint bețele aceste ? Tôtă cósă par'că-î arsă din pricina acestor *găteje* !».

— «Lasă-le pe loc, Costică !» — răspunse tata. — «Mai așteptă câte-va săptămâni ; atunci vei vedé ce va ieși din ele !»

Cam pe la mijlocul lui Aprilie, domnul Mereanu iarăș luă pe Costică cu sine, la vié. Vițele tóte erau înverđite și înflorite. Frunđele erau mici și frumoșe, crestate pe margini. Ciorchine de flori mărunte și mirositoare atârnau de córde, cari cu cârceii lor se agățaseră de araci. — «Costică !» — diše tatăl, — «Ia, culege așa frumușel, foite de aceste ! Să umpli coșul acesta !» — «Ce să facem cu ele, acasă ?» — întrebă Costică — «Bucătărăsa o să înfășure cu ele, perișóre (de carne) !»

Intr'una din dilele lui Iulie, domnul Mereanu merse iarăș cu Costică, la vié. Vița se *incordase* tén. Frunđele se îngroșaseră. Fața lor era verde închisă. In locul ciorchinilor de flori, acum erau numai bóbe mici, eră *aguridă*. Costică culese și de astă-dată aguridă, din care, acasă, bucătărăsa gătise bucate.

Trecuseră, Iulie, August și Septembrie, de jumătate. Atunci iarăș luă domnul Mereanu pe Costică, la vié. — Vițele acum erau *incărcate*, pe tóte *rézórele*, cu ciorchine gróse și lungi. In vié erau tóte soiurile de struguri : tămăioșe și mișchet, gordin și bășicată, cónă albă și cónă négră, razachie și cornițe, țâța vacii și multe, multe, altele.

— «Ei, Costică, ce dičí ? Să scótă vișerul din pămînt aceste vreascuři noduroșe?» Costică zimbí și el, cam rușinat. El nu mai îndrăzniă să răspundă ceva. Acasă, pe la sfîrșitul mesii, domnul Mereanu porunciă de obicei să imparță struguri pe la meseni. Dar, mai nainte, diceă totđ'auna lui Costică : — «Costică băfete !

*Ghici ghicitórea mea !
Am o fată bubósă, bubósă,
Șéde cu Vodă la masă ?*

30. Nucul și vița.

Și nucul și vița fac pome bune de mâncat. Și nucul și vița sînt pomi. Nucul și vița aũ rădăcină, aũ tulpină. aũ frunze, aũ flori și fac fructe. Și nucul și vița pot să crească și în grădină și în stare sêlbatică.

Așa dar, la multe sêmănă nucul cu vița.

Dar nucul este și mai nalt, și mai gros, și mai puternic decăt vița. Tulpina nucului crește și stă drept în sus, dela sine; tulpina viței trebuie rezemată ca să stea în sus.

Tulpina nucului are crăci și ramuri, ce forméză coróna lui.

Vița are, pe tulpinele sale, numai nisce cârcei și frunze.

Nucul are frunze întregi; iar frunzele viței sînt crespate pe margini. Nicî la flori nu sêmănă nucul cu vița. Fructele nucului sînt nucile, ale viței—strugurii, cari cresc în ciorchine.

Nucile la multe se deosebesc de struguri: și la mărime, și la formă și la gust.

Așa dar, la multe se deosebesc nucul de viță.

Nucul și vița se asêmănă într'unele puncte; iar într'alte puncte, se deosebesc.

31. Bună-voința către servitori.

Mama Eufimia are peste cap de lucru cu cei cinci copilași ai sêi. Cel mai mic este încă la țîță. Acesta îi dă mamei mai mult de lucru de cât toți ceia-l'alți.

Fără ajutorul servitórei, Ecaterina, mama n'ar pute să îngrijescă bine de casă. Când se zăreșce de ȓiuă, servitóreia se scólă întâi. Ea aprinde focul în vatră, aduce apă de spălat și de bcut. Apoi tot ea dă de mâncare păsêrilor de casă: ea îngrijeșce de cuiburile găinilor, gâșcelor și rațelor ce fac ouë. Ecaterina deretică în tindă și la bucătărie; ea spală vase și rufe. Mamei abia îi mai rêmâne vreme să deretice prin casă, să gătescă bucate și să vedă de cămară.

Când mama e silită să plece de acasă, după treburi, Ecaterina îngrijește, cu dragoste, de toți copiii. Ea le gătește și le dă de mâncare și vede de ei să nu li se întâmple vre-un rău.

Ecaterina este o servitoare foarte bună și cu minte.

Dar și copiii o iubesc ca pe mama lor. Zamfira, cea de trei anișori, se ține mereu de fusta Ecaterinei. De aceea și mama și tata vorbesc frumos cu Ecaterina; îi dau de mâncare și o îmbracă ca pe copilul lor. De Paști îi dau regulat plata, pe care au togmit-o. Și atunci Ecaterina se duce, pentru 2, 3 zile, acasă la mama ei. Acesteia îi dă simbrîora, cu care bîeta mamă se ajută la nevoile ei.

Servitoarea și servitorul dau mare ajutor stăpânilor lor. Fără ajutorul lor, viața ar fi grea de tot. Pentru aceea și stăpânii și copiii acestora trebuie să vorbească frumos cu dînzii, să nu le dică vorbe proste, să le dea hrană, haine și plata, pe care i-a băgat. Și, în cas de bătă, să-i caute cu doftorii, ca pe copii lor.

Stăpânii și copii lor trebuie să fie cu bunăvoință către servitori!

32. Cântecul rîndunicii.

*Rîndunică frumușică,
De ce fugi, din țera mea?
Ați și-e frică, mititică,
Că te-apucă ierna grea?*

*Nu vezi, vița, frunzulița,
Incă n'au îngălbinit!
Albinița, musculița
Pân'acuma n'au perit!*

*Care bine pentru tine
P'alte locuri ai vedut?..
Ia, măi bine șești la mine,
Unde cuibul și-ai făcut!*

*Rîndunică mititică,
Măi rămâi în țera mea,
Fără frică, mititică,
Că te apucă ierna grea.*

33. Turnul Babel.

Dumnezeu scăpase cu vieță, din potopul cel mare, numai pe Noe și pe fiii săi. Urmașii acestora s'au înmulțit curînd, pe pămînt. Dar n'a trecut multă vreme și ei aũ uitat bunătatea lui Dumnezeu. S'au apucat și ei de rēutați. Atunci îndată s'au și temut ca nu cumva Dumnezeu să le trimiță un noũ potop. De rēi ce erau, nu se mai incredeaũ nici în făgăduința lui Dumnezeu, nici în curcubeu.

Ca să scape de primejdie, iată ce le-a dat lor în gînd.: Să clădescă, cu cărămidă, un turn foarte înalt, mai nalt decăt toți munții.

— «Acolo», — aũ dis ei, «acolo, o să scăpăm noi toți de înec, cînd va dă Dumnezeu un alt potop».

Ei s'au și apucat de lucru. Dar lucrau fără voea lui Dumnezeu. De aceea nici Dumnezeu nu i-a ajutat.

Atunci, ómenii aũ început să nu se mai înțelégă între sine. Se certaũ mereũ unii cu alții. Fie-care voia să poruncescă, și nimeni nu voia să asculte. Fie-care vorbiă într'altfel, și nu pricepea ce spuneaũ ceia-alți. Fie-care lucra după capul său, și nimeni nu făcea vre-o trébă bună.

Din tóte acestea ce s'a ales?... O mare încurcătură! Clădirea turnului a încetat. Ómenii zăpăciți s'au desbinat unii de alții. Turnul a rēmas neisprăvit și i s'a pus numele: *Turnul încurcăturii* sau *Turnul Babel*.

Așa dar, de atunci urmașii lui Noe s'au despărțit în fel de fel de neamuri. Ei aũ început să vorbescă fel de fel de limbă, de nu s'au mai înțeles neamurile între sine. De aceea s'au și imprăsciat care în cotro a nemerit.

Neamurile lui Sem aũ rēmas în țera despre Rēsărit, unde se aflaũ. Neamurile lui Cam aũ apucat spre Mieză-đi. Neamurile lui Jafet s'au dus spre Mieză-nópte și spre Apus.

Ast-fel, în urma încurcăturii celei mari de la turnul Babel, s'a făcut despărțirea neamurilor sau popórelor. Tot atunci s'a făcut și deosebirea limbilor de pe fața pămîntului. Fie-care neam își are limba sa!

34. Grădina de legume.

Intr'o grădină bine îngrijită, pe lângă pomi și pomișori, se află și alte lucruri, bune de mâncat.

In grădină sădim:

morcovi, steele și cartofi,
țelină, guliș, ridichi,
bame, pepeni, castraveți,
năut, cimbru și tarhon,
praz, lăptucă și asmățui,
postârnac, brójbe și hrean
și mărar și leuștean!

Când vrem, facem și ciuperci;
mazăre, fasole, bob,
linte, cépă, usturoiș,
pătrunjel și conopide,
anghinare, pătlăgele
roșiș, vinete și varďă
și sparanghel și ardeș
și spanac și dovleceș,

Tóte lucrurile a-
cestea se numesc *ver-
dețuri, legume și zar-
zavaturș*. Ca să creșcă
legumele trebuie pli-
vite buruenile și legu-
mele udate adesea.
Ómeniș, cari se ocupă
în adins cu îngrijirea
și cu cresce rea zar-
zavaturilor se nu-
mesc *zarzavagiș*. Ce

bine și ce folositor ar fi ca fie-care om să creșcă în grădina lui tot-felul de legume! Atunci mulți bănișori ar rămâne în punga Românului!

35. Bucur Ciobanul.

A fost odată un cioban, pe care îl chîemă *Bucur*. El trăia numai cu nevasta, cu copiii, cu câinii și cu turma sa de oi, într'un loc pustiș. Alți ómeni pe acolo nu se aflău. Pe acel loc erau dumbrăvi cu umbră desă, liveđi cu pomi roditori și ierbă multă și móle. Pe acolo curgea și o gârlă, cu apă bună de beut. Bucur Ciobanul și nevasta și copii lor gășiau acolo, tot ce le trebuiau. Oile aveau unde să pască și de unde

să se adape. Pentru sine și pentru ai săi, Bucur și-a clădit într'o liveadă o colibă încăpătoare. Așa Bucur cu ai săi petrecea, cu mult belșug și cu mare bucurie, într'acea luncă verde și bogată. Oameni din locuri depărtate au aflat cât de bine trăia Bucur Ciobanul, în moșia sa. Ei au venit la dînsul și, cu voia lui, s'au adăpostit pe lângă el. Au venit de pretutindeni tot mai mulți și mai mulți și s'au așezat acolo. Și-au făcut și ei bordeie și căscioare, împrejurul colibeii lui Bucur. Unii au fost *ciobani*; alții s'au apucat de *pescărit*; alții de *vânătoare* și alții de *plugărie*. Tuturor le mergea minunat de bine. Astfel, împrejurul bordeii lui Bucur, încet cu încet, s'a făcut un *sat*, satul lui Bucur Ciobanul.

Intr'o zi, Bucur Ciobanul așa a grăit tovarășilor săi: «Aide, fraților, să ne clădim aci și o sfîntă biserică». Toți l'au ascultat cu mare bucurie și îndată au ridicat pe un delușor, tocmai la marginea gârlei, o bisericuță. Acelea i-au zis *biserica lui Bucur*. Acolo mergeau dinșii în toate zilele de se închinau lui Dumnezeu; ei îi mulțumiau pentru toate bunătățile, de care se bucurau.

Satul lui Bucur, zi cu zi s'a tot mărit, până când mai pe urmă a ajuns să fie un *tîrg*, căruia i-a zis *București*. Ast-fel se spune că s'a întemeiat Bucureștii nostru de astăzi.

Bucureștii este acum cel mai mare și cel mai frumos oraș din toată țera noastră. Biserica lui Bucur Ciobanul se vede și astăzi pe un delușor, pe malul Dâmboviței, gârlă ce curge prin București.

36. Dâmbovița.

*Sus din munte curge 'n vale
Apă dintr'un mic izvor,
Care, șerpuiind prin țară,
Murmură încetișor.*

*Dâmbovița, apă dulce,
Cine-o bea nu se mai duce!*

*Vremea trece, apa curge.
Nu mai vine ce a trecut;
Dar, ăst rîu a fost și este
Și va fi, în veci, plăcut,
Dâmbovița, apă dulce,
Cine-o bea nu se mai duce!*

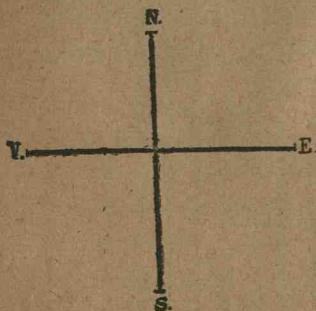
37. Orientarea în clasă.

Noi astăzi sintem în camera clasei a doăa. Sub picioré avem podéla saú dușuméúa. D'asupra capetelor nóstre se'naltă tavanul. Imprejurul nostru, pe patru lături, sint cei patru päreți ai camerei. Ia, să ne orientăm acum în clasa nóstră, precum ne-am orientat afară, pe câmp!

Păretele din față, unde este ușa de intrare, stă spre Apus fiindcă în acea lature apune sórele. Prin urmare, păretele din fundul camerei, în dosul nostru, stă spre Resărit. D'a stînga nóstră unde se deschid ferestrele, este păretele despre Mieză-đi. Iar la drépta nóstră, păretele neted, împodobit cu cadre și cu chipuri, este spre Mieză-nópte.

Aci, în cameră, noi nu mai vedem cu ochii cerul orizontului, ca afară. Vedem, pe patru lături, numai cei patru päreți drepti; dar șcim d'afară, în ce laturí răsare și apune sórele.

În clasă cele patru puncte cardinale, íată cum le însemnăm: Culcăm orizontal tabla pe doué bănci, orí pe doué scaune. Apoi

tragem pe dânsa o linie dréptă, din marginea despre Vest a tablei până la marginea ei despre Est. Apoi acéstă linie o încrucișăm cu altă linie dréptă, care are un căpăt spre Nord și cel-l-alt spre Sud. Ast-fel se forméză pe tablă o *cruce*. Crucea acésta ne înfățișeză trupul nostru stând drept și cu mâinile întinse, orizontal. Fie-care

din brațele crucii este îndreptat spre unul din cele patru puncte cardinale.

38. Fasolea.

Una dintre legumele cele mai *folositoare* este *fasolea*. Ea crește și în grădină și la câmp, printre porumb. Fasolea are rădăcină *firósă*, din care cresc mai multe *cotóre subfiră și rotunde*. Cu cotóarele, fasolea se urcă pe araci până la trei metri înălțime. Frunzele au forma inimii și sînt *pěroșe* și cu margini *împlinite*. Florile de fasole sînt nisce ciorchine, de colóre *verde*. Din flori se fac *păstaele*, de colóre *verde* sau *gălbuie*. Păstaele sînt sau *drepte* sau *încovoiate* ca o sabie. În păstăi se află șese până la opt bóbe de colóre *deosebită* și de forma oului. Fasolea se pune în *cuiburi*, în același pămînt cu porumbul, cu care se sapă și se prășește. Fasolea se mănîncă sau *verde*, sau *uscată*, sau și *murată*.

Fasolea este de mai multe soiuri. Fasolea care nu se urcă pe araci se numește *ológă*.

Cam la fel cu fasolea este *măzărea*, *lintea* și *bobul*. Tóte aceste legume se numesc legume *păstăioșe*.

Mai ales fasolea, mazărea și lintea forméză o hrană plăcută: dar cam anevoe de mistuit.

Pe câmp crește *măzărighia*, *trifoiul* și *lucerna*, care fac și ele un fel de păstăi și care sunt o hrană fórte bună pentru vite.

39. Avraam în pămîntul Canaan.

Trecuse ani mulți de când fú încurcătura de la turnul Babel. În țera despre Răsărit, unde rămaseră urmașii lui Sem, eră un om mai drept și mai înțelept decăt toți. Numele lui eră *Avraam*. Dumneđeū il iubiă pe Avraam. De aceea, pe dinsul l'a și ales, ca să fie părintele unui popor drept și înțelept, ca și el.

Lui Avraam i-a spus Dumneđeū, ca să plece dintre ómenii cei răi, prin cari el trăia. I-a poruncit să mERGă într'altă țERă, mai spre Apus. Acea țERă se chiamă: *pămîntul Canaan*. Dumneđeū a făgăduit lui Avraam, că acea țERă i-o va dă pe seamă lui și a urmașilor

lui. De aceea, pământul Canaan s'a mai numit și *pământul făgăduinței*.

Avraam ascultă de vorba lui Dumnezeu. El luă cu sine pe soția sa, Sara, pe nepoții și pe argații săi, și toate turmele sale de oi, de boi și de alte vite. Cu toții, plecară și se aședară în pământul Canaan. Acolo, erau locuri frumoase și roditoare; pe acolo curgea și riul Iordanul.

Dar, tot acolo, erau și două orașe mari: *Sodoma și Gomora*. Locuitorii dintr'însele erau oameni răi. Dumnezeu hotărî să 'i prăpădescă. De astă-dată însă, nu-i înecă pe dinșii în potop de ape, ci îi arse *cu foc picat din cer*. Sodoma și Gomora se cufundară în pământ. Pe locul unde fuseră ele, se întinse o apă mare și sărată, o apă amară și veninosă. Într'acea apă, nici pesce, nici ierbă nu poate trăi; de aceea se și cheamă *Marea mōrtă*. Și azi încă trece prin acea mare riul Iordanul.

După peirea Sodomei și Gomorei, Avraam și Sara trăiră liniștiți în pământul făgăduinței. Ei ajunseră să fie oameni bătrîni. Dar numai un lucru îi mânia tare: Dumnezeu nu le dăruise până atunci nici un copil.

Însă Dumnezeu, pe care ei îl ascultaseră și căruia mereu se rugau, nu 'i lăsă nemângăiați până la sfîrșit. Dumnezeu e bun și drept:

*Pe cei răi îi pedepsește ;
Celor drepti le răsplătesce*

40. Cépa și usturoiul.

Tot un fel de legume sînt și cépa și usturoiul.

Cépa are rădăcinii multe, firóse, care ies din partea cea umflată, ce se numește bulb. Bulbul este format din mai multe pături cărnoase care, la suprafață, au colóre orî roșie, orî albă. *Bulbului* îi dicem *cépa*. Din bulb cresc foile cele lungi și góle înăuntru. Din mijlocul foilor crește cotorul, în al cărui vîrf, prin luna lui Iunie și Iulie, se vîd floricelele cele albe-verdui, în formă de buchet. Cépa are un *gust ce ustură*. Ea se mănîncă orî crudă, orî gătită în bucate.

La fel cu cépa este *arpagicul* și *usturoiul*, cari sînt mai mici decît cépa. Bulbul usturoiului este compus din mai mulți *grăunți* sau căței, cu înveliș alb. Usturoiul se întrebuintează la gătitrea unor bucate și, une-orî, ca doftorie.—Tot un soiū de cépa este și *prazul*.

Cépa și usturoiul aū un gust ce *usturā*.

Cépa, usturoiul și arpagicul se cultivă în straturi, prin grădinile de legume și, une-orî, și pe câmp.

41. Fetița și Porumbița.

— « <i>Porumbița</i>	<i>Doar în roūă,</i>
<i>Tu drăguța</i>	<i>Sau cînd ploūă</i>
<i>Unde îți speli ore</i>	<i>Te faci frumusică?</i>
<i>Fulgișorit,</i>	<i>Sau în vale</i>
<i>Ochișorit</i>	<i>Lângă cale</i>
<i>Albele aripioare?</i>	<i>Te speli mitilică</i>
	<i>Frumusețea</i>
	<i>Și bunețea</i>
	<i>Îmi place și mie.</i>
	<i>Ca și tine</i>
	<i>E măi bine</i>
	<i>Sufletu-mi să fie».</i>

42. Planul clasei.

Noi ne putem orienta în camera clasei noastre. Dar această cameră noi o putem desemna în formă mai mică, ori pe tablă, ori pe placă, ori pe hârtie. În desen, pereții îi înfățișăm prin linii drepte ori strimbe, după cum sînt și ei, drepti ori strîmbi. Cele-l-alte obiecte din clasă și adecă: ușile, ferestrele, soba, băncile, catedra și altele, le însemnăm tot prin linióre, fie-care la locul sîu.

Dar tóte aceste nu le putem înfățișa în desen, așa de mari cum sînt ele, în ființă. Trebuie pe tóte să le înfățișăm mai mici, ca să încapă. Apoi trebuie să le potrivim la locul lor, într'astfel ca să nu se aréte, unele față cu altele, mai mari sau mai mici, decum sînt ele în adevér.

Dacă păretele despre Mieză-đi și cel despre Mieză-nópte sînt lungi, fie-care de câte 8 metri, noi în desenul de pe tablă îi înfățișăm prin câte o linie numai de 8 decimetri. Dacă fie-care este de câte $6\frac{1}{2}$ metri, noi în desenul de pe tablă, îi înfățișăm prin câte o linie numai de $6\frac{1}{2}$ decimetri. Dacă fie-care bancă este de 2 metri, în desenul de pe tablă, o înfățișăm printr'o linie de 2 decimetri. Păreții de 8 metri îi desemnăm pe placă și pe hârtie cu linióre de 8 centimetri: băncile de 2 metri—le desemnăm prin linii de 2 centimetri.

Desenul clasei se chiamă că este *schiza* sau *planul clasei*

Planul clasei ne arétă spre ce anume puncte cardinale se află aședați päreții și tóte obiectele din clasă. Ast-fel se arată pe plan, *directia* clasei și a obiectelor dintr'insa.

Dar planul clasei ne mai arétă și câtă *întindere* în lungime și în lărgime are clasa, precum si tóte obiectele dintr'insa.

Așa dar, planul arată tot-d'auna directia și întinderea lucrurilor înfățișate într'insul. Pe planul clasei ne putem dar orienta întocmai ca și în camera clasei.

43. Scumpul mai mult păgubeșce.

Mai de mult trăia într'un sat, dinspre Olt, un om fórte avut. El aveà belșug de tóte, și vaci, și boi, și cai, și turme de oi, și bucate, în cât mai că nu le scia sama.

Dar bogatul nu mănca de cât *linte*, fiind-că acesta eră mai ieftină. Și apoi lui linteia îi se părea mai hrănitore dintre toate bucatele.

Și, ca să mănânce numai cât îi trebuia neapărat spre a nu muri de fome, el număra, pe fie-care și, una câte una toate bóbele de linte, ce se puneau în ólá.

Și, cum el se gândia mereu la bóbele de linte, își uită de cele-lalte treburi mai mari. Și cu chipul acesta el perdú mai mult. Căci, pe când el economisia câte-va bóbe de linte, servitorii îi furau lucruri, ce prețuiaú mii de ocale de linte.

Scumpul mai mult păgubește.

44. Varđa și sfecla.

Printre legumele cele mai obicnuite numărăm *varđa*, *sfecla* și *morcovul*. Varđa are o rădăcină grósă, principală, din care ies mai multe firicele. Tulpina verdei se numește *cocian*. Din cocian cresc nisce frunze late. Mai spre virf frunzele sint mai înguste. Frunzele se lipesc bine una de alta, în cât forméză o *căpățînă* rotundă. Floricelele verdei au o colóre galbenă. De la varđa numai foile se mănâncă, verdi sau murate, pregătite în diferite chipuri. Sint mai multe soiuri de varđa, ca: varđa albă, varđa roșie, varđa creță și altele.

Cam la fel cu varđa este *salata*, numai că ea are o căpățînă mai mică. Apoi, cine nu cunoște *ridichea* cu rădăcina-i cărnoasă, acoperită cu o cójă négră și grósă, — și *sfecla* cu cójă și cu miezul roș?

Un fel de legumă sint și *cartofii*. Ca și pânea, cartofii au ajuns să fie o hrană dilonică pentru ómeni. Cartofii au miez făinos și un gust plăcut. Cotóarele, care au formă de tufiș, și fructele, care la început au colóre verde și mai târziu închisă, nu sint bune de mănecat; ba *fructele sint chiar veninóse*. Cartofii se gătesc în deosebite moduri și sint de mai multe soiuri.

Varđa, salata, ridichea, sfecla și cartofii, toate au trunchiul móle și zemos. Tóte aceste legume se întrebuintéză, ca adaos, la bucate.

Tot legume sint și *morcovii*, și *postárnacii*, și *pătrunjeii*, și *felina*, și *conopida*.

45. Jertfa lui Isaac.

Mult s'a rugat Avraam și Sara de Dumneșeu, ca să le dea și lor un copil. Dumneșeu le-a împlinit dorința și, tocmai la vreme de bătrînețe, li s'a născut un fiu ce i-aș dîs *Isaac*.

Bătrîniî părinți iubiau pe Isaac, ca lumina ochilor. Atunci, Dumneșeu a voit să vîdă dacâ Avraam îl ascultâ intru lôte. El a încercat pe Avraam.

Intr'o dî, Dumneșeu l'a chîemat și l'a spus așa :— «Avraame! dacâ tu cu adevêrat mî iubesci pe mine, mai mult decât ori-ce pe lume, să-mî dai *mîe* pe fiul tîu Isaac..., să mi-l jertfesci!»

Avraam n'a stat nici un moment la îndoîelâ. El îndatâ s'a suit pe un munte înalt. A gâtit acolo tot ce trebuia, ca să jertfescâ lui Dumneșeu pe copilul sîu, Isaac... Dar, tocmai cînd Avraam voia să jertfescâ pe Isaac, se arâtâ un înger, trâmîs de Dumneșeu, și î dîse așa :— «Avraame, Dumneșeu nu voiesce, să te mîhnescâ pe tine! El m'a trâmîs să-ți spun, câ-ți crușâ pe fiul tîu... Lui Dumneșeu să-î jertfesci un berbec!».

Și îndatâ el vîdurâ un berbec cu côrnel încurcate într'un desîș de alături. El înjunghiarâ berbecul și îl jertfirâ. Apoi se întorserâ acasâ, mulțumînd lui Dumneșeu.

Avraam mai trîi anî îndelungați. El cîpêtâ o mulțime de nepoți și de strînepoți. Cînd îi venî ceasul să môrâ, unchîașul Avraam închise binișor ochii și viața i se sfîrși fârâ nici o durere.

Parcâ era un om, ce dormîa liniscit.

Dumneșeu l-a luat la sine, în cer.

Așa *este môrtea omului drept și întept*.

46. Castravetele și pepenele

Castravetele are rădacina slăbușâ, cotor lung, îerbos și subțire, care se întinde pe pîmînt. Frunzele sînt mari, cu margini crestate. Florile castravetelui sînt galbene; fructul este cîrnos, lungușet și cu cîjâ cu ghimpî. Innăuntru fructului se aflâ o mulțime de semințe. Castravetele are un gust cam acrișor și

se mănâncă, ca și cépa, orî crud, orî gătit cu bucate, orî murat.—Cum sint castraveții acri ?

Cu castraveții sémënë, la formă *pepenii și dovleciî*. Pepele are fruct rotund sau lungueș, cu fața împărțită în felii, aședate de a lungul. Cója este mai adesea aspră, miezul e galben și mustos. Sint pepeni galbeni și pepeni *verđi* cărora le mai dice și *lubenițe* și *harbuz*. Lubenițele sint mai mari de cât pepeni galbeni, au formă rotundă, cu cója mai tare și netedă,—miezul alb, roș sau gălbui și fórte mustos.—La fel cu pepenele este *dovlécul* care se mănâncă copt.

Fasolea, varđa, sfecla, ridichea, morcovul, cépa, usturoiul, castravetele, pepeni și cele la fel cu dinsele, sînt de mare folos pentru hrana ómenilor.

47. Fetița murdară

Lina eră o fetiță, care nu prea ținea să fie curată. De căpătă vre-o rochie nouă, o vedeai de a două și cu dinsa murdară; ba de multe orî și ruptă. Când se umplea pe mâni cu ceva, ea se ștergea pe haîne. Când umblă pe uliță. nu băga de sémă, unde călcă. ci intră d'adrechtul în tóte băltacele, de-și muiă pantofii și își stropia haînele. Intr'o și de Duminică Lina plecă cu mamă-sa la plimbare.

Cu vre-o câte-va țile mai nainte plouase. Si acum se mai află, pe ici, pe colea, câte un mic lăcșor. Lina, după obiceiul ei, nu putea să umble fără să se murdărescă. Așa, ea își umplu îndată de noroiu încălțămintele și haînele. Mumă-sa vedeá bine ce făcea Lina; dar de-o-cam-dată nu țise nimic.

Plimbându-se mai mult timp, íată că ele zăresc o porumbiță, care tocmai se lăsă din sbor, ca să bea apă din rîulețul ce eră în apropiere.—Mama îi țise atunci Linei:—«Íată acea porumbiță vrea să bea apă din rîuleț. Uită-te bine la dinsa și bagă de seamă cum o să facă ea!»

Porumbița se lăsă din sbor și se aședă cu picló-

rele la un loc svîntat și, de-acî, săltându-se din piétră în piétră, ea beu. — «Șciî tu, Lino» di se atunci mamă — «pentru ce porumbața umblă cu băgare de seamă și calcă pe piétră ca să bea apă?» — «Da, mamă ști porumbața se păzesce ca să nu se umple de noroiu.

— «Dacă-î așa, apoi de ce nu faci și tu ca dînsa. Nu te rușinezi tu de acéstă pasere? Ia! uite ce mîdare sînt hăinele de pe tine! Pentru ce nu te pzești și tu ca porumbața? Ce fel? Se pôte ca o pasere să șcie să se ție mai curată de cât tine?».

Lina începû să plângă : — «Iértă-mă, mamă!» — di dînsa. «Cunosc acum că am făcut rău; dar mă voi sili să fiu și eu d'acum înainte curată, ca porumbața.

Lina se ținu de vorbă și d'atunci înainte o vede în tot-d'auna, cu hăinele curate și bine îngrijite.

48. Planul școlei.

Clasa noastră e numai o cameră, din clădirea, care se chiește școlă. Ori-ce casă de școlă pôte să aibă și o curte și o grădină. În curte și în grădină pôte să fie o fântână și mai multe arbori; pot să fie și alte clădiri mai mici.

Școlă noastră are și ea curte și grădină cu arbori și fântână.

Noi putem să desemnăm și planul întregii școle, cu al curții și al grădinii, și al tuturilor părților ei. Când lucrăm un astfel de plan, nu trebuie să uităm nici aci *direcția* și *întinderea* liniilor, prin care înfățișăm tóte obiectele de pe plan.

Direcția o păstrăm când în laturea de *sus* a planului desemnăm tóte obiectele, câte în ființă se află spre N.; la *dreapta* desemnăm cele despre E; în *josul planului*, înfățișăm pe cele despre S.; și la *stînga* pe cele despre V. Astfel facem orientarea planului.

Cu *întinderea* iată cum trebuie să facem: În planul nostru avem să înfățișăm o întindere cu mult mai mare de cât întinderea clasei. Dar locul pe tablă, pe placă și pe hârtie e tot același. Trebuie dar ca măsurile pentru liniile din planul nostru să facem acum, să fie mai mici.

la curtea școlii se țin *recreațiile*. Acolo se întâlnesc la un școlarii din toate clasele. Acolo ei fac împreună mișcări și jocuri gimnastice. E bine ca ei să fie atunci veseli și voioși; să nu facă neorândueli, nici să se arate răi și grosolani tovarășii lor. Când lecțiile se sfârșesc, fiecare școlar se întoarce acasă, la părinți.

Acasă părintească a fie-cărui școlar este și ea o clădire curată și cu grădină, cum este școla. Fie-care școlar poate să deseneze planul casei părintești, întocmai precum în clasă desenează planul școlii.

49. Dragoș-Vodă la vânătoare.

Nu după multă vreme, de la așezarea lui Negru-lă în țera românească, alt domn român, anume Dragoș-Vodă întemeiează încă o domnie românească, *țera Moldovei*.

Dragoș-Vodă stăpâna, tot în Carpați, în părțile cele din mai spre Miază-noapte, peste o țară românească, ce îi dădea *Maramureș*. În Maramureș erau codrii foarte mari, în cari trăiau foarte multe fiere și animale sălbatice: urși, lupi, mistreți, cerbi, căprioare și altele. Lui Dragoș-Vodă îi plăcea mult vânătoarea. El era un foarte bun vânător. Intr'o zi, Dragoș-Vodă, cu volnicii săi, plecă la vânătoare. Povestea așa ne spune:

Dragoș mândru ca un sóre
plecat la vânătoare...

Ghióga și săgeta lui
Fac pustiul codrului:

Cerbul mōre, urșii per
Și vulturii cad din cer!» —

— «Iată mări că deodată
O poenă se arată,
Inverșită, înflorită
Și de lume tăimuită;
Iar pe ierbă 'n poeniță
Cântă o d'albă copiliță...

— «Dragoș, Dragoș frățioare,
Lasă ochii tăi să sbōre
Peste culme și câmpii
Pășcute de hergheli;

De un zimbru fioros,
Care o calcă 'n sus și'n jos!»

Și deodată se auđi un muget îngrozitor de par'că
se cutremurà pămîntul.

Peste văi, peste grădini
Unde-s riuri de albiți;
Peste ape curgătoare
Și dumbrăvi răsunătoare.
Cât pămînt tu vei vedea
E coprins de zestrea mea.
S'a cea d'albă de moșie
Tōtă 'n veci a ta să fie,
Când prin tine ar fi scăpat
De o fiēră 'nfricoșată,

Din riu iată că ieșiu
Zimbrul aprig ca un smeiu
Cu lungi cōme ca de leu
Și cu cōrne oțelite,
Și cu aripi la copite.
Fiēra cruntă și turbată
Plēcă fruntea lui cea lată
Și sārind, mugind de zor
Peste mândrul vînător;
Iară Dragoș se țineă

Și cel zimbru cum veniă
Ghioga'n frunte 'i aruncă
Fruntea'n două-i despica
Apoi capul 'i tăia;
Intr'o lance îl puneă
Și plecă în veselie
Pe frumōsa lui moșie.
De păgāni să o ferescă
Și ca domn să o domnescă,

50. Orientarea după stele.

Intr'o séră frumósă dascălul chiemă, pe școlariî sėi la școlă. Dascălul voi să-î învețe cum pôte cineva să se orienteze și nóptea.

Cerul era limpede, senin fără de nori. Stelele, miî și sute, unele mai mari, altele mai mărunte, luciaū pe bolta ceréscă. Dascălul arėtă copiilor, tocmai sus d'asupra capetelor lor, *douě grămăjóre de stele*, cam tot la un fel rînduite; dar dosînd una cu alta. In fiecare din acele grămăjóre erau *câte șepte stele*. In fiecare grămăjóră, patru stele erau aședate în patru colțuri, ca patru róte ale unui car; iar alte trei stele înaintaū cam pĕziș, parc'ar fi o *oiște*, saū o *tânjelă* încovoiată, de care se înjugă boi.

Dascălul le mai đise încă:—*Aceste douě* Stéuă, polara *grămăjóre de stele se numesc carele cu* in carul mic *boi: Unul e carul cel mare; altul e carul cel mic. Unul par'că merge de la Rėsărit spre Apus; altul—de la Apus spre Rėsărit...*

De câte ori ridicăți ochii în sus spre cer și vedeți, în fața vós-tră, amândouě *carele cu boi*, să știți bine că într'acea lature a cerului este chiar

Mĕză-nópte, saū Nordul. Atunci în *dosul vostru* se află *Mĕză-đi*; d'a *drépta* e *rėsăritul*, și în *stânga* e *apusul*. După *carele cu boi* ale cerului puteți dar să vă orientați pe pămînt și nóptea, când lucesc stelele, precum după sóre vă puteți orienta điuă, când dînsul lucește în zare.

Stelele, numite *carele cu boi*, staū nóptea tot-d'auna *d'asupra capetelor* nóstre. De aceea pe orĭ-ce plan Nordul se însemnéză *sus*, Sudul *jos*, Estul *la drépta*, și Vestul *la stânga*. Când desemnăm un plan, noi mai întâi aședăm orizontal tabla, orĭ placa, orĭ hârtia pe

care lucrăm. Dar apoi când ridicăm în sus desemnul, trebuie negreșit să îngrijim ca în tot-d'auna laturea Nordului să vie *sus* spre tavan, și laturea Sudului *jos* spre podélă.

Cum te vei orientà diua ? și cum nóptea ?

51. Rugăciunea de séră.

*Iată nóptea a sosit!
Dómne, Tu ni-o-ai trimis.
Iată vremea de dormit,
Timp de petrecut în vis!
Ochii noștrii 'nchide-î, Bune;
Dar veghieză-ne cu-ai Těi...
Grija Ta spre noi o pune,
Și spre mari și mititei.*

*După munca ce-am făcut,
Dă-ne Dómne-un somn dorit;
Dă-ne pace'n așternut...
O, fi Dómne prea mărit!*

Amin!

52. Bunul școlar.

Andreï erà un băiet de șapte anî. Părinții lui erau niște ómenî săracî; dar de trebă. Ei îl trimiseră la școlă. Andreï, în tóte ȕilele, se ducea cu mare plăcere la școlă. Doar numaî când erà bolnav lipsià dela școlă.

Fața, urechile, gâtul și mânile îi erau tot-d'auna curat spălate. Pêrul lui erà frumos pieptenat. Haînele și-le ținea curate. Îfi erà mai mare dragul să te uiți la el.

Andreï erà un băiet curat.

Pe uliță, el nu alergà în sus și în jos ca copiii cei nebunaticî. Nu se certà, nu se bătea cu alți băieți; nu aruncà după cânî. El umblà liniștit și cu bună pază, ocolià locurile noroioșe. De întâlnià Andreï pe vre-un bătrîn, îl salutà cu bună cuviință.

Andreï erà un băiet aședat și cu purtare bună.

În școlă, Andreï se aședà îndată la locul sêu. El își puneà mânile pe bancă. Picioarele și le rezemà de scândura de desupt. Trupul și'l ținea rezemat de spațele băncii; capul sus și ochii țintă la învățator. Andreï luà aminte ce le spunea învățatorul. Când îl întrebà, se sculà frumos, stà drept și răspundeà limpede și cu glas tare. Tóte lucrurile și le ținea în bună rînduielă. Tóte și le avea la locul lor.

Andreï erà un băiet cu minte și înțelept.

În puțină vreme, Andreï învățà să scrie, să citescă și să socotescă. El desemnà și cântà de-ți erà drag să'l veđi și să'l auđi. Părinții lui nu mai puteau de bucurie. Învățatorul și conșcolarii lui îl iubiau fôrte mult.

Vara, la examen, a venit în casa lui Andreï un domn bogat, să asculte pe copii. Acest domn fù fôrte mulțumit cu răspunsurile lui Andreï. Învățatorul îi spuse că Andreï este cel mai cuminte băiet din clasă și că e sărac. Atunci domnul luà pe Andreï la sine și îngrijî de creșterea lui. Ast-fel Andreï putù să isprăvescà tóte școlile și, când creșcù mare, el se făcù un domn învățat și cinstit de tótă lumea. El atunci

eră sprijinul părinților săi la bătrînețe. Pe bine-făcătorul său îl cinstea și îi mulțumi pe câte zile avu.

Andreï a fost *tot-d'auna curat, cu purtare bună și cu minte înțeleptă.*

Dumnezeu a dis :

„Pe tatăl tău și pe mama ta să'i cinstești,
Ca bine și 'ndelung pe pământ să trăești“.

53. Ce te legeni codrule?

— *«Ce te legeni codrule*

Fără plöte, fără vînt

Cu crengile la pămînt ?»

— *«De ce nu m'ași legenä,*

Dacă trece vremea mea !

Diua scade, nöptea crește,

Și frunzișul se rărește.

Bate vîntul frunza'n dungă,

Cântăreții mi-î alungă ;

Bate vîntul dintr'o parte,

Iérna-î ici, vara-î departe.

Și de ce să nu mă plec,

Dacă päsërile trec ?..

Preste virf de rămurele,

Trec în stoluri rîndunele.

.....

Și se duc ca clipele,

Scuturând aripele

Și mă lasă pustiit

Veștedit și amorțit !...»

54. Datoriile către bătrîni.

A fost odată un unchleș bătrîn, bătrîn. Dînsul nici nu mai putea să vedă bine. Și mînile îi tremurau. Și nu se putea ținea bine nici pe picîore

Ast fel când stă la masă cu fiul său și *noru-sa*, îi se întîmplă câte-odată să verse din lingură pe fața

mesei. Tinerii se scârbiră de el și, de la o vreme, nu-l mai lăsară să stea *cu ei la masă*, ci îl dedeau de mâncare deosebit, pe vatră.

Odată unchișul mîncă dintr'o farfurie, la vatră. El prinse farfuria cu mîna. Si cum îl tremurau mînilor ca frunza, el scăpă farfuria jos, în cât se sparse numai decît. Nora unchișului se supără de lucrul acesta fôrte și muștră aspru pre bătrîn.

Si ca să nu mai spargă alte farfurii, cumpără pe seama bătrînului o *farfurie de lemn*, ca să mînce din aceea.

Bătrînul mîncă din vasul *de lemn*, și tăcea, și oftă..

Intr'o zi nepoțelul său se jucă prin casă. El strînse mai multe bucațele de scânduri mici și începù să le potrivescă una cu alta, în forma unui vas.

— Ce faci tu? — îl 'ntrebă tatăl-său.

— Fac o farfurie de lemn, din *care să mîncîc Domnia-Ta și mama, când voi fi eu mare, și Domnia-Vostră veți fi bătrîni, ca bunicul!*

Atunci, bărbatul și mușterea se uitară lung unul la altul. Lor le părù rău de ceea-ce făcură cu tatăl lor cel bătrîn; lacrimi de rușine și de durere începură să le curgă din ochi. Din minutul acela, iar puseră pre bătrînul lor tată la masă și îl iubiau, și îl respectau și-i iertaau greșelele, ce le făcua din slăbiciunea bătrînețelor.

Si onorezi și să respecti pre cei bătrîni, căci ei au vedut și au trecut preste mai multe întâmplări. Ei sînt mai înțelepți la sfat, și mai bunți la inimă de cât mulți tineri.

55. Cuînea saũ bucătăria.

Când mî-e fόμε, mă gîndesc la mîncare! Dar, mîncarea la cuîne se face. La fie-care casă se află și o cuîne. Cuînea este o cameră, care trebuie în tot-d'auna să fie fôrte curată. Păreții ei să fie bine spoiți și podéla

ei bine spălată. In cuine este o vatră, unde arde focul. D'asupra vetrei este un coș sau horn, pe unde iese fumul.

In cuine, pe fie-care ți, mama ori servitorea gătește bucate. Cuinea se cheamă și *bucătărie*.

Bucatele se gătesc cu apă, cu carne, cu lapte, cu orez, cu legume, cu pome, cu făină, cu sare și cu multe alte feluri de merinde.

Cele mai multe bucate se fierb, se coc și se frig la foc. In bucătărie, focul de pe vatră se face ori cu lemne, ori cu cărbuni de lemn, ori cu cărbuni de pământ.

La gătirea și la fierberea bucatelor se întrebuintează multe unelte și multe vase.

Uneltele pentru *foc* sunt: Pirostrii, clește, vătraiu și lopătică.

Vase pentru *apă* sînt: Putină, ciubăr, hârdău, putinică, doniță sau cofă, urciur, borcan, cană, butelcă sau sticlă, clondir, ulcică, năstrapă ori cేశcă.

Vase pentru *fiertul* bucatelor sînt: Cazan, căldare, tingire, tavă ori sinie, olă, cratiță, capace.

Unelte pentru *gătirea* bucatelor sînt: Satir, cuțit, tocător, lingură, frigare, grătar, piuliță și pisălog.

Vase pentru *măncare la masă* sînt: Strachină, castron, taler, farfurie sau blid.

Alte unelte de masă sînt: Cuțite, furculițe, linguri, solniță, carafă, pahar, fețe de masă, șervete și altele.

Tote aceste unelte și vase se află în bucătărie. Ele trebuie să fie tot-d'auna frumos spălate, bine curățate și rînduite fie-care, la locul seii! Numai atunci se pot face, cu înlesnire, în cuine mănăcări gustose și sănătose,

Rănduēla cānd e bună,
rostul cuinei merge strună

56. Cum e tómnă ?

Școlile se încep pe la sfirșitul veriî, la 1 Septembrie. Luna Septembrie ține și de vară și de tómnă.

Đilele de la începutul tómnăi sînt đile trumóse. Nu este nici prea cald, dar nici prea rece; este cum e mai bine și mai plăcut. Đilele încă încep a fi din ce în ce mai scurte și nopțile mai lungi și mai răcoróse.

Bucatele, de pe câmp, în afară de porumb, sînt mai tóte culese. Grădinele sînt pline cu tot felul de verdețuri. Merele, perele, persicele, prunele, gutuile și nucile, unele sînt cópte, altele se coc acuma. Unele cad de bună voie. Pe altele le culeg de pe pomî

și le aședă pentru iérná. Ce bucurie *pe copiî, când cad pómelle din pom și trebuie să le culégă de pe jos!* Și strugurele se cóce pe deplin, după ce l'a dogorit bine sórele de vară. Tot tómnă, berzele, cocoriî, rîndunelele și alte păséri,

care vara au petrecut-o în țeră la noi, se pornesc în sbor, către țerile de spre mîeză-đi, unde își pot găsi hrana și pe timpul iérnei.

În cele din urmă lunî ale tómnăi, pe la sfirșitul lui Octombrie și în Noembrie, după culesul viilor, aerul începe a se

réci mai tare. Noriî se îndesă pe cer; adese-orî ploúă đile și nopți întregi. Apoi bruma cade pe tóte verdețurile și pe tóte florile și le ofileșce. Ele rămân ca opărite după ce le-a bătut

bruma. Frunzele cad de pe ramurile copacilor, scuturate de vint. Vintul, vijii și frunzele cădute le plimbă de colo până colo, pe pământ. Par'că totul este pustiu.

Iată așa e toamna: veselă și plăcută la început; dar tristă și posacă cătră sfârșit.

57. Cănele credincios.

Ce este cănele?—Cum este el?—Ce face cănele?— Doi hoți intrară într'o noapte în curtea unui țeran cu stare. Hoții aveau mare poftă să mănânce carne de gâscă ori de rață, sau chiar și de găină. După ce ei săriră binișor în curte, se uitară în toate părțile. Nu zăriră tipenie de om; dar într'un colț al curții ved un căne voinic... Eră *Griveiū*.

Griveiū se făcū, că nu-l vede... — «O să-l asvirlim câte-va bucăți de mămăliguță rece, ce ne-a mai rămas în trăistii! Așa o să-l astupăm gura! N'o să mai latre!» — Așa! — își diseră hoții și mi-se apropiară binișor de Griveiū. Apoi îi și aruncară câți-va bulgări de mămăliguță uscată...—«A!» — se gândi Griveiū, — «voi credeți că cu fărîmăturile acestea mi-ați închis gura! Vă înșelați!... Am să vestesc pe stăpânul meu!»

Și, Griveiū începū să latre cumplit. Atunci stăpânul ieși numai decât să vedă ce se petrece în ogradă... Hoții o luară la sănătoșa!

Griveiū eră un căne credincios.

Cănele este cel mai credincios tovarăș al omului.

58. Curtea.

Casa noastră este împrejmuită de toate părțile de un gard din uluce, de scânduri. Locul împrejmuit din fața casei se numește *curte* sau *ogradă*. În curte se află grajduri pentru vite și cai, șoprone pentru care și trăsuri, coșare de porumb, cocine pentru porci și cotețe pentru păseri. În unele curți mai este și câte un puț.

La orașe, curțile sînt așternute cu pîetă, sau cu nisip, ca să nu se facă noroiu. În multe curți se plantază și arbori și, pe lângă uluce, viță sălbatică ori copăcei de mărime deosebită. În curte se aședă lucrurile ce pot să stea afară fără să se strice, precum: lemne de foc, pîetre cărămide, și altele.

În curte lucrază ómenii deosebite lucruri, de cari aũ nevoie pentru casă, sau la munca câmpului. Clădirile pentru adăpostirea animalelor este bine ca să fie făcute și ele întocmai ca și casa, și din material solid; iar nu din găteje sau din stuf ori trestie. Apoi este bine, ca ori-ce clădire să fie mai depărtată de casă, ca nu cumva, întâmplându-se să se aprindă una dintr'insele, să ardă tóte, împreună.

Curtea să fie largă și curată. Și tóte lucrurile dintr'insa să fie în bună rînduélă, adică fie-care lucru la locul său.

Așa este curtea unui bun gospodar!

59. Animalele domestice patru-pede, Cum sînt? Ce folos aduc omului?

Cănele, pisica, vaca, boul, calul, măgarul, óia și porcul sînt *animale de casă*. Dinsele, tóte sînt animale *blînde*. Tóte aũ câte un cap, câte un trunchiũ, câte o códă și câte patru picíore. De aceea le dicem și animale *patru-pede*. Animalele acestea fac puĩ sau feți vii, cari asémănă cu părinții lor. Pe puĩi lor, cât sânt mititei, îi hrănesc cu lapte ce-l *sug* de la mamele lor. De aceea animalele acestea se numesc și *animale sugétore*. La aceste trei puncte *séménă* cănele, pisica, vaca, boul, calul, măgarul, óia și porcul.

Dar la multe altele, animalele acestea se *deosibesc* unele de altele.

Cănele, de obiceiũ, este mai mare decât pisica. El *păzesce* casa. Cănele este animalul cel mai credincios. Locul lui este în curte, undeva. Căni cei rîi, diua, se țin legați prin cotețe. Apoi nóptea le dăm drumul. Cănele este mai primejdios, când este *turbat*. Cănele turbat nu mai cunósce nici pe stăpânul său. Cănele turbat se póte cunósce, dă-ĩ curg mereũ bale din gură și fugе ca bé', încóce și încolo.

Pisica pustiește șoricii. Ea este *curată*; dar *fașă*. Când n'o lași în pace te zgâriie. Și pisica poate să turbeze...

Cânele și pisica mănâncă mai cu gust carne. Ele sînt animale *carni-vore* și se vrăjmășesc.

Vaca se ține mai ales pentru laptele ei cel bun și pentru carnea cea gustosă.

Boul este mai mare și mai tare decât vaca. El duce țărănului mai totă munca câmpului. Boul este cel mai trainic animal de muncă.

Oia este blândă și *próstă*. Oia se ține pentru laptele, pentru brînză și pentru lâna ei.

Oia te adapă și te îmbracă.

Vaca, boul și oia sînt animale *erbi-vore*. Ele sînt animale *rumegătore*. Iérna, vacile și boii se țin în coșare; oile pe-trec în staule. Când nu e frig, tóte animalele acesteia umblă la câmp, unde pasc iérbă.

Calul este cel mai *frumos* animal domestic. El este și *credincios* și *curagios* și *semeș*. El trage la trăsură; dar pórtă și călare. Lui îi place bine ovésul.

Măgarul este *prost* și *răbdător*. El este mai potrivit pentru purtarea de sarcine, fiind-că este încetinel.

Porcul este *lacom* și *găman*. El mănâncă tot ce găsește. Porcul mai este și stricăcios și obraznic și *forte murdar*. El se îngrașă repede. Atunci se ține în *cocine*. Carnea și slămina de porc sînt o hrană bună și nutritóre.

Cânele, pisica, vaca, boul, oia, calul, măgarul și porcul sînt tovarășii omului în viéță. Omul trebuie să le dea adăpost și hrană și să nu le bată, nici să le încarce peste măsură.

Nicolae, un băiet de 8 ani, erà fiu de plugar și trăia la țeră. Primă-vara, Nicolae nu găsiă altă petrecere mai plăcută pentru dînsul, decăt să prindă cărăbuși și să le smulgă câte o aripă sau să le rupă câte un picior. Pe urmă, în locul aripei smulse sau piciorului rupt, el înfigea câte un spin ascuțit sau câte un ac furat de la mama sa.

Tot așa făcea cu puii de pasere: Le smulgea penele îi înțepă, le scotea câte un ochi. Ciripitul și piuitul jalnic al bietelor păserele îl îndârjiau și mai mult. Nicolae le chinuă mereu, până când cădea mörte la piciorole sale.

Când se făcu mai mare, începù să arunce cu bolovanii în câini, să bată mieluseii cu nișce ciomege mari. Purceii fugiau cu gröză de Nicolae, căci luase obiceiul de asvîrliă cu o bătă peste piciorole lor și-i ologia, încât abia se mai târau pe cele patru ale lor picioruse.

Mama sa îl certă adesea. Nicolae însă nu voia să asculte.

Când se făcu de vre-o 15-16 ani, tatăl său îl trimitea cu boii, la pășune, Slăbiseră bietele dobitoce; căci numai puteau să mănânce, de vreme ce Nicolae le bătea într'una, cu ce-i venia la îndemână.

Tatăl află, prin ómenii satului, de rütatea lui Nicolae și se hotărî să-l pedepsescă.

Intr'o zi, el auđi un boulean gemënd greu în coșar. Tata alergă numai decăt acolo. Ce erà? Nicolae, cu o furcă în mână, dà pe nemiluite în bietul Joian. Indată tatăl pune pe argat să scótă boii din coșar. El rămâne singur cu Nicolae, apucă un biciu și începe să care nemilosului tîner vr'o câte va lovituri, întocmai cum el cără în tóte dîlele nevinovatelor dobitoce.

Nicolae plânge, țipă, se rógă de iertare, făgăduieșce că nu va mai bate dobitocele. Tatăl se oprì și îi dîse:

«Veđi, băiete, precum mie mî-e milă de tine, așa trebuie să-ți fie și ție milă de bietele dobitoce. Și ele

simt durerea, Apoi ele ne ajută la muncă și ne pòrtă sarcinele. Noi sîntem datori să ne îngrijim de hrana și de scutul lor. E mare păcat înaintea lui Dumnezeu și e rușine de ómenī să chinuești animalele».

De atunci Nicolae se cuminți și nu mai bătù, nici nu mai chinuì animalele.

Ceea-ce ție nu-ți place, altuia nu face!

61 Ghicitóre.

Este un dobitoc

Fòrte nătántoc.

Urechī lungī; dar minte n'are

Și-ī cu cruce pe spinare.

Ghicī ghicitórea mea.

Ce e?

62. Capra.

Printre animalele de casă sugétóre se numără și *capra*.

Capra este dar un animal domestic. Capra este cam la fel cu *óia*. Capra nu este mai mare de cât *óia*. Ea are aceleaș părți la trup: cap, gât, trunchiù, còdă și patru picióre. Așa dar și capra este un animal *patru-*

ped. Capra se hrăneșce cu acelaș nutreț ca și *óia*.— Și capra este animal *rume-*
gător.

Numeșce animalele *rumegátóre*, ce le cunoșci!

Dar capra nu este întru

tóte, întocmai ca și *óia*. Capra nu are lână de trup, cî

pěr lung, lățos și aspru. Pěrul ei este saũ alb, saũ ne-
gru, saũ sur, saũ roșcat. Córnele îi sînt mai înalte, su-
cite și date înapoi. Ea are, în bərbie, un cïoc lung și
ascuțit. Coda îi este cam bércă și tot în sus întórsă
Capra se împrietește fórte ușor și vine la om de
bună voie. Capra e mai țépănă, mai sprintenă și mai
îndrăsnéță de cât óia. Ea se acață pe rîpe ; se anină
pe stânci, fără de nici o frică. Se cațără și pe copaci,
ca să pască frunză. De aceea caprele se pasc cu mare
greutate.—La fire capra este veselă, sburdalnică, sël-
tăréță și neastâmpérată. Bărbatul caprei este *țapul*
care une-orî are un miros cam grețos. — Puii caprei
sînt *ieđiř* și *iedele*. Puii n'aũ córne, ci numai nișce *cu-
cuie* pe frunte. Laptele și carnea caprei se mănâncă.
Din lapte se face și brînză. La câmpii și în munți ca-
pra este de mare ajutor familielor sárace. Acestea nu
pot să cumpere și să ție o vacă așa de lesne ca o ca-
pră, care și ea le dă lapte cu belșug. Capra póte să
dea pe đî și două ocale de lapte. Din carnea caprei
se face și *pastramă*. Din pěrul de capră se fac, în fa-
brike, deosebite materii de postavuri. Așa dară, capra
aduce omului multe folóse.

Capra este și ea *un animal folositor*.

63. Calul credincïos.

Un țéran se duse, într'o đî, cãlare la tãrg. Innoptase
cam de mult și țéranul nostru tot nu mai sosiã acasă.
De gïaba il așteptará soția și copiii pãnã la mïeđu
noptii. Toți din casã erau fórte îngrijați. — «Unde a
putut tata să întãrziie așa de mult?» întrebã Costicã,
bãlétul cel mai mare, pe mamã-sa. Abia, abia putu
biéta femeie să-și liniștéscã copilașii și să-î adórmã rînd
pe rînd. — Apoi sãrutãndu-și puișorii, cu lacrimi în
ochi, luã pe servitor și amãndoi, cu o lampã, plecarã
spre tãrg.

Ei merserã ca o jumétate bună de cias.... Când colo,
lãrgã malul gãrlei ce curgeã p'acolo, zãrirã calul lor...

dar fără stăpân. — «Ce să se fi întâmplat?» — întrebă femeia, adânc mâhnită. Intr'aceea se apropiară de cal, și ce vedură?... Jos, lângă cal, pe marginea apei, zăcea omul fără să scie de sine. Ce i se întâmplase? — În târg bēuse mai mult rachiū, decât îi duceau puterile. Se îmbētase tun și așa plecase călare spre casă. Dar pe drum căduse de pe cal, unde îl și găsiră. Bietul cal, în loc să fi mers singur acasă, apucase și ținea cu gura de haînă, pe stăpânul său, care alt-cum ar fi picat în apă, unde s'ar fi înecat. Calul ținea mult la stăpânul său; el îi *eră credincios*.

Nevasta, împreună cu servitorul îl ridicară iarăș pe cal și îl duseră acasă... După ce țeranul se trezi a doua zi, diminēta, nevastă-sa îi povesti ceea ce i se întâmplase.

Atunci, omul nostru se jură că nu va mai bea în veci, nici rachiū nici țuică, nici vin, ci numai apă... întocmai ca calul său cel credincios și cu minte.

Calul și cănele sunt animale credinciose.

Une ori și de la vite poți
să-îveți puțină minte.

64. Iacov și copiii săi.

Isaac, fiul lui Avraam, a luat de soție pe Rebeca; ei au avut doi copii: pe Isaac și pe Iacov. Iacov, deși mai mic, eră cel mai cu-minte. El ajulă pe părinți, la toate treburile. Eră bun cu toți. Se arătă drept, cu totă lumea. Pentru *dreptate*, Iacov se *luptă* cu orî și cine. De aceea, și Dumneșeu și ómeniil il iubiau. El l'au numit pe dînsul: *Luptătorul lui Dumneșeu*, sau *Israel*.

Iacov a avut doi-spre-dece băeți. Dintre toți aceștia doi-spre-dece feciori, cel cu inima mai dréptă și cu pricepere mai ageră a fost *Iosif*. El tot-d'auna visă a fi mare și tot-d'auna judecă cu dreptate. Părinții îl iubiău mai mult pe dînsul decât pe toți cei-lalți.

Frații cei mari, mai în tot-d'auna, stăteaū cu turmele la pășune, departe de casa părintéscă. Acolo, ei nu se prea purtaū bine. *Intre sine mereū se certaū. Pe părinți de rău îi vorbeaū. De ómeni nu se rușinaū. De Dumneđeū nu se temeaū. Rēi eraū!*

Iosif, când află de așa fapte urícíóse, tot muștră pe frații săi mai mari. Atunci ei rídeaū de dînsul și îi strigaū în bătăle de joc: — «Nu cumva tu, care ești mai mic, ai să te faci mai mare peste noi?» — Iosif, dacă vedeă că ei nu țin seama de vorbele lui cele înțelepte, se ducea și spunea părinților relele purtări ale fraților mai mari. De aceea, dînșii prinseră mare mânia și pismă pe Iosif. Il uraū de mórte și chîar aū pus în gând să'l piérđă.

*Ura, pismă și mânia
duc pe om la nebunie.*

Așa s'a și întîmplat cu frații lui Iosif.

65. Gâsca și rața.

În gârla și prin bălțile satului mereū veđi, ba rațe ba gâșce. Când te uíți la gâșce, le veđi cum alunecă ele pe apă în sus și în jos, cu capul ridicat! Câte-odată le veđi și cu picíórele și cu códa în sus. Atunci se daū afund, cu capul după pescișori.

Gâsca este cât un cocoș de mare. Gâsca are aripe lungi; dar nu póte să sbóre bine. Nicî la umblet, pe uscat, nu-î îndemánatică; dar cu atâta mai meșteră este ea la înotat.

Gâsca se îngrașă repede și foarte lesne cu grăunțe. Carnea ei este foarte gustosă, mai ales carnea de boboci măricei. Și ouăle de gâscă sînt bune de mâncat. Penele și fulgii ei se întrebuintează ca umpluturi moi și calde pentru perne. Bărbatul gâșcei se cheamă *gân-sac* și *gâscan*. Gâsca este o pasere domolă. Ea vede cu mare băgare de seamă de puii ei și îi apără împotriva ómenilor și a cânilor. Glasul gâșcei une-orî este un «*ga-ga-ga*» răsunător ; alte-orî un «*csî-esî*» încetinel. Gâșcile, când sînt mai multe împreună, fac mare *gălăgie*.

Rața este, întru tóte, mai mică de cât gâsca. Gâtul ei este mai scurt și mai gros decât al gâșcii. Dar ciocul său pliscul ei este mai lung și mai lătăreț de cât al gâșcii. Rața sbiéră tare : — «*Maca ! maca ! maca !*»

În cele-lalte, rața se asemănă cu gâsca.

Gâsca și rața sînt păseri de apă. Ele, pe uscat, umblă greoiu ; dar sînt mai meștere la înnotat. Ele se hrănesc cu pescișori, cu viermuleți, cu ierburî, cu fructe și cu semințe.

Găina, bibilica, curca, gâsca și rața sînt păseri de casă, orătaniî sau cobăi.

Găina, bibilica și curca sînt păseri de uscat ; iar gâsca și rața sînt păseri și de uscat și de apă.

*

Păserile de casă aũ și ele viéță, întocmai ca animalele sugétore. De aceea și *păserile* aceste se dice că sînt *animale*.

Animalele sugétore cunoscute sînt *patru-pede*.

Păserile, fiind-că aũ numai *doué* picioare, se cheamă că sînt *bipede*. Păserile, în loc de alte doué picioare, aũ doué *aripi*. — De aceea păserile pot să și *sbóre* ; pe când sugétorele pot numai să umble.

Animalele sugétore cunoscute aũ trupul acoperit cu *pěr* ; iar păserile, în loc de *pěr*, aũ *pene*.

În loc de *bot*, cum aũ sugétorele, păserile aũ *cioc*.

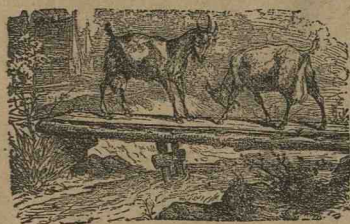
Și păserile domestice se hrănesc, ca și animalele sugétore, și cu ierburî, și cu fructe, și cu semințe ; va să

dică și păsările sînt *erbivore* și *granivore*. Dar ele mîncă și carnea altor animale, ca vermișori și peștișori; va să dică ele sînt și *carnivore*.

Animalele sugătoare și păsările domestice se asemănă într'unele puncte; iar într'alte puncte se deosebesc.

66. Cele două capre.

Două capre se întîlniră pe o punte. Puntea ducea preste un pârîu afund. O capră voiă să trecă din cîce de pârîu; cea-laltă voiă să trecă din colo.

— «Fă-'mî loc, să trec!» —
dise una. — «Acésta ar fi frumos!» — rîspunse cea-laltă.
— «Fă-'mî tu loc; — Eû am fost mai întaiû pe punte».
— «Cum se póte una ca acésta?» dise cea d'întaiû.
«Eû sînt mai bătrînă decăt

tine. Si tot să-ți fac loc! Nicî odată!»

Așa, nicî una nu voiă să plece. Fiecare stăruia ca să trecă ea, cea d'întaiû. In cele din urmă, se mîniară. Apoi începură să se certe și se luară la bătaie în capete. Si ce să veđi? Amîndouă căđură în pârîu, Si erau p'aci să se înece. Norocul lor fû că, tocmai atunci, sosi ciobanul. El le scăpă de la mórte..

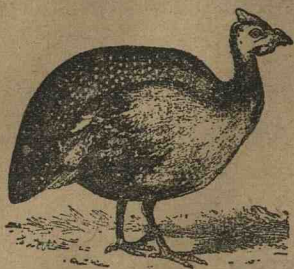
Așa pățesc și ómenii, cari nu se înțeleg cu binele.

67. Găina și Curca.

In bătătură și prin curte, pe lângă animalele sugătoare, trăesc și păseri: Cocoșul și găina, curca, rața, gîsca și altele.

Găina este mai mică de cît cocoșul. N'are nicî crésta, nicî cîda așa de mare ca cocoșul. Găina face ouă, le cloceșce și din ele scóte pușori vii. — Mai scîi istorióra despre «Puiul ne-

ascultător ?» — Găina este mai liniștită și mai blândă decât

cocoșul. De la găină întrebuițăm carnea, ouăle și fulgi. Sînt mai multe soiuri de găini.

Un fel de găină este *bibilica* sau *căța* cea pestriță. Ea se vede prin unele curți boeresci.

Cea mai mare pasere domestică este *curca*. Penele curcii sînt pestrițe sau negre-verdui, sau și

cenușii. Capul curcii este mic și golaș; ciocul ascuțit. Trupul îi este lunguieț și picioarele nalte. Puii de curcă sînt foarte slăbuți. Ei cresc greu și încetinel. Bărbatul curcii se cheamă *curcan*. Curcanul este mai mare de cât curca. La cap îi atarnă, pe frunte, un moț lunguieț; la urechi are un fel de cercei și la gât o gușă mare. Moțul, cerceii și gușa

sînt de piele albăstrie. Și mai minunată este cînda curcanului. Cînd curcanul se supără, se umflă în pene. Atunci cînda i se ridică în sus și se respiră ca o rîtă. Cînd doi curcani se întîlnesc, ei se ia la luptă, întocmai ca cocoșii.

Curcile și puii *piuie* mereu; curcanul însă scote numai cîte un strigăt tare. Și curcile mănîncă tot-felul de grăunțe și de verdețuri.

Carnea de curcă îngrășată este foarte gustosă. Un curcan bine îngrășat cântărește pînă la șese și șapte kilograme și se vinde, în piéță, chiar și cu 10 sau 12 lei.

Găina și curca sînt păsări domestice. Find-că ele se hrănesc mai ales cu semințe, ele se chîmă și păsări *grani-vore*. Găina și curca sînt *păsări domestice și grani-vore*

In ce se deosebește găina de curcă ?

68. Corpul omenesc.

Corpul omului are trei părți mai de frunte: *capul, trunchiul și mădularile*, adică *brațele și picioarele*. — *Capul* este în partea de sus și, la formă, este rotund. La cap vedem, chiar d'asupra, *crescetul* și, de amândouă laturile, *tâmplesle și urechile*. O lovitură peste tâmplesle, pôte să aducă omului mórtea. La cap, în față, vedem *fruntea, ochii* cu *sprîncenele* și cu *genele, nasul* cu *nările, gura* cu *buzele, limba* și cu *dinții și barba*. *Gâtul* unesce capul cu trunchiul. La gât, vedem *gât-lejul* cu *berigata*, cu *înghițitóra* și cu *omușorul*; iar îndărăt, *céfa* sau *cerbicea*. — Trunchiul este partea cea mai mare a corpului. In partea de sus a trunchiului, se află *umerii, pieptul și spatele* sau *dosul*. In partea de jos a trunchiului, vedem *pântecele* sau *burta, deșerturile, șoldurile și ședutul*. Tot din trunchiú, și anume în *partea drépta* și în partea stângă, sînt crescute și *mădularile*; din partea de sus, *brațele* și din partea de jos, *picioarele*. La brațe, vedem *încheeturile cotul și mánile*. La mánile, vedem *degetele, palmele, dosul și încheieturile mánilor*. La degete, vedem *încheieturile și unghiile*. Mâna strînsă forméază *pumnul*. — La picioare, vedem *șoldurile, genunchiile, fluerile* înainte și *pulpele* îndărăt; *glesnele* și *tălpile* cu *călcăile*, cu *degetele* și cu *unghiile* și, în deosibite părți, *încheieturile* picioarelor. Intreg trupul este acoperit cu *piele*. Din piele, pe cap, e crescut *pérul*, care îl apără de frig, de prea mare căldură și de umeđelă.

Pe lângă părțile din afară, ce le vedem, corpul omului mai are și o mulțime de părți din năuntru, care nu se vęd.

Intreg corpul, cu tóte părțile sale, trebuie ținut *curat*. Pérul capului, de asemenea trebuie spălat și pieptenat.

Ce frumos este un copil curățel! Tóată lumea se uită la el cu drag.

69. Iubesce curăţenia !

- «*Veşti, micuţa pisicuţă
Cum tot mişcă din lăbuţă!
De ce face ea aşa ?*»
- «*Ea se spală, draga mea!*»
- «*Veşti micuţul porumbel
Cât e el de frumuşel !
Aşa mândru, de ce-o fi ?*»
- «*Se păzesce, dragi copii!*»
- «*De la aste mici făpturi
Să ieşi şi tu 'nvătătură :
De haine să îngrijesci
Trupul să ţi-l curăţesci!*»
-

70. Un copil la diîua tatălui.

*La mulţi ani, iubite tată !
Îţi doresc, cu drag, şi eu :
Mulle zile fericite
Să-ţi dea bunul Dumnezeu !*

*Sănătos să fii într'una !
De necaz, de griji, ferit.
Şi 'ntre noi, în orî-ce vreme
Să te simţi tot mulţumit !*

*Ce poţi s'aştepti de la mine,
Tată, îţi făgăduiesc :
Prin purtare şi silinţă
Mereu să te 'nveselesc.*

71. Vădul.

În față, sub frunte, avem cei doi ochi. Cu ochii vedem și luăm cunoștința despre *tot* ce se află în jurul nostru, aproape și departe: despre oameni, despre animale, despre plante, despre pământ, despre aer și despre cer, adică despre lumea întregă sau despre *univers*.

Unii oameni și unele animale văd foarte bine și lucrurile cele *mai mici* și lucrurile cele *mai depărtate*. Despre cele ființe dicem că au ochi și *vedere ageră*. Cine nu poate să vadă lucrurile mici, ori în depărtare, are vedere *scurtă* și *slabă*; îi se dice și om *ponivos*. Vederea slabă une-ori se poate ajuta cu *ochielari*. Sînt oameni, arii nu văd de loc. Aceia se dice că sînt *orbi*. Unii oameni sînt orbi din naștere. Aceștia nu pot să se vindece. Alții au orbit din nebagare de seamă, că s'au lovit la ochi; alții orbesc de boală și alții de bătrînețe. Bietul orb se lovesce de lucruri, se împiedică și cade; își scrîntesce, sau își frînge mîna sau piciorul. Orbul poate să cadă în șanțuri sau chiar și în gârlă.

Ce nefericit este bietul orb! Mai câte un copilaș, mai câte un cățeluș și tot-d'a-una bețul îl ajută să se potă mișca, dintr'un loc în altul. *Să nu-ți bați joc de orbi, căci Dumnezeu pedepsește pe asemeni copii răi.*

Ochii trebuie spălați în fie-care dimineață, cu apă curată și proaspătă, dar nu de tot rece, ca să se curețe *ardorile*. Să nu te uiți drept în soare, nici în foc, nici în lumină mare, prea de-aproape. Când citesc și scriu, să nu stau prea aproape de fetițele, când cos, să nu ține prea aproape de ochi cartea, caietul sau lucrul; apoi să nu facă lucrările acestea seara, când se amestecă ziua cu noaptea, adică *amurg* și nici la lumină prea puțină.

Când se joacă, copii să nu-și arunce cu nisip în ochi, să nu se atingă de fața, căci nimerindu-se în ochi, se poate vătăma vederea.

72. Ghicitórea.

«Cine este, cine
Bogat ca și mine?»

Eū am doi lucefereți
Care'-s călăuzii mei!

Ghici ghicitórea mea!

Ce e!»

73. Condeele lui Vodă.

Mircea cel Mare și vestit, Domn al Țerei-Românești a plecat odată din Târgoviște cu mare alaiū, prin țeră. Ajunse până la Focșani. Eră într'o sfântă Duminecă când Mircea-Vodă intră, cu alaiul său prin mijlocul unui sat mare.

Ce să védă Măria-Sa-Vodă?

La casa primarului, ce-î ȃice și șoltuz, erau adunați sătenii și lucrau.

— «Lucrăză creștinii în ȃi de sərbătóre»? — ȃice Vodă cu părere de rău.

— «Ia-n veȃi, tu copil de casă, ce lucrăză Români aceia»!

Trimisul lui Vodă merge lângă țeranii și-î întrebă.

— «Ómenii buni, dar ce lucrați voi, când popa încă nici n'a eșit din biserică?»

— «Ce să lucrăm, mărite boerule!... Ia, *ascuțim condee pentru* Măria-sa-Vodă».

Copilul de casă duse lui Vodă șcirea acésta.

— «Ascut *condee pentru* mine»? ȃice Vodă, — «Cum așa?»

— «Da, Măria-ta»!

Atunci Vodă curios, merge și el la sătenii, cari lucrau. Si ce să védă! — Sătenii lucrau harnic..

Dar ei nu condee făceau, ci săgeți.

— «Astea sînt condee?... Voi *numiți condee ceea ce noi numim săgeți*» — ȃise Vodă rîdend.

— «Păi Dómne, la *dușmanî nu se scrie cu alt-fel de condee*, dacă vrei să-ți înțelegă rēvașul!»!

Când Mircea-Vodă se întorse acasă, la Târgoviște el *adună condee domneșci*, ca cele ce-î ascuțiau ătenil...

<i>Cine are carte ;</i>		<i>Dar cine óste are ;</i>
<i>Are, ci-că parte !</i>		<i>Dușmanî, ci-că-n'are !</i>

74. Auđul.

De amândouē laturile capului, avem cele douē urechî : una de-a drēpta și alta de-a stânga. Cu urechile auđim glasul ómenilor și al animalelor și cāntecul păsērilor. Cu urechile auđim *sunetul* clopetelor ; auđim cum apa *urmurā*, cum *móra duduie* și cum tunetul *bubuire* ; auđim cum vîntul *vîjăie*, cum frunza *fișăie* ; cum biciul *lesnesce* și cum pușca *pocnesce*.

Când sînt singurî mai mulți copii împreună, une-orî *trigă*, *șipă* și se *cērtă*. Atunci ăicem că copii aceia fac *larmă* sau *gălăgie*. Tot larmă fac și unii ómenî mari, pe uliță, în piēță și aiurea. Copii și ómenii mari, cînd fac *larmă*, dacă mai bat și din picióre sau în alte lucruri, atunci se chiēmă că fac *zgomot*. Zgomotul ar'că te asurđesce.

Cine aude din depărtare și póte să osibéscă lucrurile după sunet, se ăice că are *urechîe bună*, că *aude bine*. Cine nu póte să deosebéscă bine lucrurile după sunet, aude *greū* ; iar cine n'aude de loc, se chiēmă *surd*. Cine se nasce *surd*, acela rēmāne și *mut* ; acela este *surd mut*, sau *surdo-mut*. Surdo-mutul nu póte să spuie cîci cînd îl dóre ceva, nici cînd simte bncurie. Ce neorociți sînt bieții surđi și, mai mult încă bieții surdo-utu !... *Să nu-ți bați joc nici odată de cei surđi !*

Urechile trebuiesc spēlate în tótă diminēța. Să nu se age în urechî nici paie, nici alte lucruri ascuțite și tari, că se póte vătēmă auđul. Copii să nu-și sbiere nîi altora în urechîe și să nu se lovéscă peste urechî. Să nu steà aprópe și mult, unde este larmă sau zgomot mare, fiind-că póte să li se vatēme auđul, încât să rēmāie surđi în tótă vieța !

75. Ghicitóre.

«Cine este, cine
Bogat ca și mine?»

Două poște am anume
Ce mi spun veștile din lume!
Ghici ghicitórea mea,
Ce e?

76. Frații lui Iosif.

Iacov și Rahila îmbătríniseră. Ei acum stăteaū mai mult a-casă, cu băieții lor cei mai tineri, cu Iosif și cu Veniamin.

Cei-lalți frați erau tot departe, la câmp, duși cu turmele. De mult nu mai primiseră Iacov și Rahila nici o scire de la dínșii. Li se făcuse, bieților părinți, dor de ei. Ei se gândiră să trămită pe Iosif, ca să-l cerceteze, de sănătate. Iosif eră pe atunci un băiețan-dru ca de 17 ani. El plecâ singur... Umblâ vre-o câte-va zile pe câmp. Merse tot vesel și voșos și abia aflâ pe frații săi, departe, fórt departe. Ei pásceaū oile și caprele lor, într'un loc cu totul pustiū...

Frații, cât zăriră pe Iosif, se posomoriră și se uitară rău la dínșul. Ei điseră unul către altul: «Iată, vine pâritorul nostru! Aci nimeni nu ne vede. Aíde, să-l omorím și să-l aruncăm fiérelor! Să vedem apoi ce se va mai alege cu dínșul! Tot el are să fie mai mare și mai tare de cât noi?» ?!

Dar fratele cel mai mare, anume Rubin, le-a đis atunci: «Măi fraților, să nu omorím pe fratele nostru! Uciderea este un pacat mare.. Dumneđeū a dat poruncă: *Să nu uciđi!* Mai bine să-l asvirlim într'o grópă de nisip, părăsită. Acolo s'o prăpădi el de sineși și ne scăpăm de dínșul».

In gândul lui Rubin eră să scóță apoi pe Iosif din grópă și să-l trămită inapoi a-casă, la părinți.

Rubin aveà inimă mai bună decât cei-l-alti; el nu vrea să amărăscă pe părinți. Cei-l-alti frați erau ómenirei; ei nu ascultaū de poruncile lui Dumneđeū; nu íubiau nici pe părinți, nici pe fratele lor.

Să nu fii ca frații lui Iosif!

77. Mirosul.

Iaú în mână un trandafir înflorit. Cu ochii vëd că-î alb, orî galben, orî roş. Il duc la nas şi simţ că *miróse* plăcut. Plăcut miróse garófa, roseta, micşunelele şi alte flori ; plăcut miros şi frunzele de nuc, merele, perele şi alte fructe cópte. Plăcut miróse şi pânea bine cóptă şi mâncările bine gătite. *Unele lucruri aú un miros plăcut.*

Dacă stîngî lumînarea şi îndată o duci spre nas, simţi un miros *neplăcut*. Carnea stătută *miróse greú*, adică *pute*. Numesce alte lucruri, care vatămă mirosul !... *Unele lucruri aú un miros neplăcut.*

Apa curată n'are nici un miros. Tot asemenea şi aerul curat.

Vinul, oţetul, merele şi alte lucruri îşi aú mirosul lor deosebit. Ca să putem scî ce miros aú lucrurile, trebuie să le apropiem de nas.

Prin nas şi *rësufлям* ; iar nu prin gură. Când avem *guturaiú*, nările ne sînt înfundate. Atunci *strănutăm*. Când strănuţi, este lucru cuviincios să ţii la nas o batistă. Cu batista ne servim şi când ne suflăm nasul. Atunci se cuvine să ne întórcem cu faţa din spre ómenî. Este urît lucru, când copiii îşi bagă degetele în nas.

Nasul să-l ţii tot-d'auna curat. *La copilul murdar, la nas, nu se uită nimenî cu drag.*

Unii ómenî, dar mai ales cănele şi căprióra, aú mirosul *fórté ager*. Cănele, *adulmecând*, prin miros află urma stăpânului şi a vînatului. Alţi ómenî aú mirosul de tot slăbit. Adesea nu pot să osibéscă lucrurile, după miros. Ei petrec adesea şi în locuri cu aer stricat, ceea-ce le vatămă sănătatea.

*Aer próspet şi curat
Este bun de respirat ;
Iar un aer prea stătut
Sănătăţii strică mult.*

78. Vecinii.

Dincolo de împrejmuirea școlei noastre sînt, mai de tóte părțile, alte case cu curțile și cu grădinile lor. Fiecare din acele case este locuită de ómenî. Ómenii din apropierea școlei se chîemă *vecinii școlei*. Casele vecinilor școlei sînt aședate : unele despre Est, altele despre Nord, altele despre Vest și altele despre Sud. Inșă, măcar de o lature, școla noastră noastră este aședată spre stradă saũ uliță.

Cine sînt vecinii școlei noastre ? Despre care punct cardinal locuesce fie-care din vecinii școlei noastre. Despre care punct cardinal, este strada care trece pe la școla noastră ? Cum se chîemă acea stradă ?

Pe tablă, pe placă și pe hârtie, putem să facem și *planul* caselor, al curților și al grădinilor din jurul școlei noastre.

Dar, noi putem să facem tot astfel și *planul* casei noastre părintesci. Pe acel plan putem să înfățișăm și casele locuite de vecinii noștri de-acasă. Acolo am arătă și curțile și grădinile lor ; am însemnă și stradele, care trec pe la noi și pe la vecinii noștri.

Cu vecinii se cuvine să trăim tot-d'auua în cea mai bună înțelegere.

Vecinii, când sînt ómenî bunî și de trébă, se ajută unii pe alții, la orî-ce nevoie. Dacă într'o casă se simte une-orî vre-o lipsă de câte ceva, apoi vecinii daũ, cu împrumut saũ dăruiesc, ceea-ce lipsesce. Dacă,—ferescă Dumneđeũ!—se întîmplă vre-o primejdie, ca bună óră să ia casa foc, să se reverse un înec de apă, să se ivescă o bólă grea saũ o mórte, mai întaiũ vecinii sar într'ajutor. Vecinii staũ mai aprópe, la orî-ce om.

Domnul nostru Isus Christos a dis că *trebue să iu-bim pe aprópele nostru, ca pe noi înși-ne.*

79. Gustul.

Dacă ıai în gură o bucată mică de sare, numai decăt simți că *sarea este sărată*. Dacă ai lua în gură o bu-

cățică de zahăr, ai simți îndată, că zahărul are *gust dulce*. Cum este la gust miera? Tot dulce simți că este laptele muls, prósplet! Laptele stătut și îngroșat nu este dulce; el este *acru*. Acru este și oțetul. Acru este une-orî vinul. Acra este zéma de varză. Cum sînt castraveții murați.

Dacă ai luà în gură *cója cea verde de nucă*, ai simți pe dată că ea are gust *amar*. Amar este pelinul. Unele mere necópte au gust *amăriu*. Numesce alte lucruri, cari au gust amar sau amăriu! Hreanul, când îl iași în gură, simți că te *pișcă*. Hreanul are *gust iute*. Și ardeiul și piperul au gust iute. Cu *limba și cu cerul gurei* putem să cunoșcem, dacă *unele materii au gust sărat orî dulce, orî acru, orî amar, orî iute*.

Omul póte să-și strice, sau să-și ruineze gustul, mîncînd bucate prea grase, prea sărate și prea pipérate. După orî-ce mîncare, apoi diminéța și séra, înainte de culcare, să-ți speli gura cu apă curată și să faci gargară; să-ți curéști dinții de rêmășițele de la mîncări.

Dinții sánătoși sînt albi și întregi: când se vatémă, încep să se strice; atunci se găuresc, se fac negri și pe urmă să fărîmă. Dinții, mai ales măsesele stricate, dor rêu, încât omul stă să înebunéscă de durere. Dinții își vor rêmânè întregi și sánătoși, dacă nu vei mîncea bucate pre ferbinți și nu vei bé apă prea rece, îndată după mîncări calde. Să nu sdrobesci, cu dinții, lucruri prea tari ca: alune, sîmburi de prune și altele! Nicî să-ți scobesci dinții cu orî-ce alte lucruri ascuțite.

Gura mereu curățată
de dureri este cruțată.

82. Pipăitul.

Dacă tragi cu degetele de la mână, preste përete, simți că përetele este *aspru*. Përetele este și *tare* sau *vîrtos* și *rece*. Aspră este și peria. Vîrtosă este și pîetra. Rece este și ghiéța.

Soba este *vîrtosă* și *netedă*. Netedă și vîrtosă este și tabla. Buretele este *môle*.

Pânea scósă din cuptor este *caldă*. Ce mai pôte fi cald? Când ducem degetele sau mâna preste përete, preste sobă, se dice că cu *mâna pipăim përetele* sau *soba*. *Prin pipăit aflăm că obiectele sînt aspre ori netede, vîrtose ori moi, calde ori reci*.

Când te tai la un deget, simțesci durere, nu numai la deget, ci *în tot trupul*. Când te lovesci la o mână, la un picior, la cap, la spate sau ori unde, simțesci durerea iarăș in tot trupul. Vara, când este cald, unde simțesci căldură? Iérna, frigul îl simțesci la urechi, la obraz, la mâni, la picioare și, adesea, în tot trupul. *Durerea, căldura și frigul, le simțim în tot trupul*.

Zăpada este *ușoră*. Ușori sînt și fulgii de păsëri. Gîndesce-te și spune alte lucruri ușore! Banca este *greă*. Greă este și tabla cea mare din clasă. Numesce alte obiecte grele! Cu trupul simțim, dacă *un lucru este ușor sau greū*.

Cu mânila pipăim. Cu trupul întreg simțim.

83. Ghicitóre.

*Am o grebluță cu cinci dințișori
Pe di-mă trebuie d'o miie de ori.*

*Ghici ghicitóreă mea,
Ce e?*

84. Sfat bun.

*Doi ochi și numai o gură
Îți sint date din făptură,
Multe, multe să privescă;
Dar puține să vorbești!*

*Urechii două și o gură,
Îți sint date din făptură
Să ascuți multe și bine;
Dar tu să vorbești puține!*

*Două mâni, numai o gură
Îți sint date din făptură:
Cu mâni două, vei lucra!
Cu o gură, vei mânca*

85. Cele cinci simțuri.

Noi putem să cunoștem ființele și obiectele în cinci chipuri:

Putem să cunoștem cu ochii, sau cu vedul, ce *colore*, ce *formă* și ce *mărime* au lucrurile. Cu urechile sau cu *auzul*, putem să cunoștem *sunetul*, ce'l pot face ființele sau lucrurile. Cu gura sau prin *gust*, putem să scim dacă lucrurile sînt *dulci* sau *acre*, sau alt-fel. Cu nasul sau prin *miros*, putem să deosebim lucrurile, dacă *miróse plăcut* sau *neplăcut*. Cu mâinile sau prin *dipăit* și cu corpul întreg, putem să cunoștem dacă lucrurile sînt tari sau moi, aspre sau netede, calde sau reci, ușore sau grele.

Vedul, auzul, gustul, mirosul și pipăitul se numesc cele cinci simțuri. Ochii, urechile, gura cu limba și cu cerul sevă, nasul, degetele, precum și tóte părțile corpului, se numesc *organele simțurilor*. *Ochiu* sînt *organele vedului*, *urechile* sînt *organele auzului*, *gura*

este organul gustului, nasul este organul mirosului și tot trupul este organul pipăitului sau al tactului.

Eă vęđ flórea înflorită.
Vęđ pădurea înverđită.
Auđ graiul mamei mele,
Și cântări de păserele.
Gust și miera, gust și vinul;
Gust dulceta și pelinul.

Și, când flórea se desface,
O miros că mult îmi place.
Simț căldura și ręcela,
Simț și greul și-obosela.
Și, când nu pot să privesc,
La 'ntunerie pipăiesc.

86. Ingrijirea sănătății.

Andreii tótă sęptemána n'a fost la școlă; nici pe stradă nu l'am vęđut. Dinsul nu póte să iese din casă, pentru-că a *récit*. El tușese rău; este *bolnav*. Ionel lipsese de la școlă, fiindcă are *friguri*. Nicolae n'a venit la școlă, pentru că il *dor reu maselele*; i s'a *umflat* o falcă. Vre-o câți-va școlarii lipsesc, fiind-că sînt bolnavi de *anghină*; li s'a *umflat* gatul. Doi băieți sufer de *scarlatină*. Ei, bieții, au corpul întreg ca un postav roș!

Sînt *boli ușore și boli grele*.

Si omul mare se póte bolnavi din *ręcélă*. Te mai poți bolnavi dacă mănânci și bei prea mult, dacă nu-ți îți trupul sau hainele, sau locuința curate. Mulți copii se bolnăvesc fiind-că *alergă, sar, fug* și se urcă fără să bage de seamă.

În bolile mai grele trebuie să chëmăm pe medic. Medicul orînduiesce bolnavului ce să ia, ce să mănânce și cum să se îngrijescă. Bolnavul are multe dureri din năuntru și din afară, pe trup. Cât de nefericit este bietul bolnav!

Domnul nostru Iisus Hristos ne-a poruncit ca *pe cei bolnavi să i cercetăm și să i mângâiem*.

Sănătos de vrei să fii,
Și de bôlă să nu scii,—
Măncă, bea cu cumpet ire!
Fii curat și cu răbdare!

Sai, *alergă* dacă-ți vine
Numai bagă seama bine!—
Dormi, lucrază, te'ngrijesce!
De *ręcélă* te păzeste!

Te rógă de Dumneđeu
Să te scape d'ori-ce rău!

87. Dicători si Invătătură.

Diua bună de diminătă se vede.

*Rînduie-la când e bună,
rostul casei merge strună.*

*Une ori și de la vite,
poți să'nveți puțină minte.*

*Ori-ce face Dumne-de-ă,
este spre binele tău!*

Cine împarte. parte'si face.

Când doi se cêrtă, al treilea câștigă.

*Gura mereu curățată,
de dureri este cruțată.*

*Lăcomia-î bôlă grea.
veți feresce-te de ea!*

*Șcôla face omul, om
și altoiul—pomul, pom.*

*Cine pe bolnav ajută,
pe Dumne-de-ă împrumută.*

*Pe tatăl tău și pe mamă-ta să'i cinstesci
ca bine și 'ndelung pe pămînt să trăiesci.*

*Copii, ascultați povețele tatălui și urmați-le
pentru a fi mântuiți!*

*De-ă, familia întrunilă
este cea mai fericită.*

88. Iérna.

În luna lui Decembrie, intrăm în iérna. Iéarna, sórele rêsare târziú, la 8 ore, și une-orî și mai târziú. Apoi, la cîasurile 3 1/2, după prînz, și apune. În Decembrie, avem diua cea mai scurtă. Cerul mai adesea este acoperit cu nori deși, din care, în loc de plóie, cade zăpadă. Zăpada acoperă pămîntul, cât vedem cu ochii. Une-orî, se pornesce *crivețul* cel rece.

Pămîntul, apa și toate lucrurile pe afară îngheță și degeră. Se face frig. Se apropie gerul Bobotezii. Arborii,

în loc de frunză, sînt încărcăți cu bură sau cu *promorocă*. Dintre numeroasele păsări vești numai vrăbiile, presurii, ciorii și coșofene. Animalele domestice petrec pe lângă casă, la adăpost; iar dintre cele sălbatice, numai vulpea și lupul mai umblă după hrană.

Ōmenii lucrăză mai mult pe lângă casă. În casă, arde focul totă ziua. Bieții ōmenii, cari n'au case bune, sufăr de frig; dar și mai rău este

de aceia, cari n'au lemne, sau alt material de foc. Pe-afară, la câmp, nu lucrăză nimeni. În pădure, pădurarii taie copacii de la rădăcină, îi fac stânenii și îi vînd. Ōmenii, cari se bucură mai mult de iernă, sînt *vînătorii*. Vînătorii gonese cu câinii, pe lupi, pe vulpi și mai ales pe bieții iepuri.

Copiii petrec mai mult în casă și la școlă. Frigul nu-î prea îngăduie să stea și să se jöce pe-afară. Cu toate acestea are și iernă plăcerile ei. Ce bucurie pe copii, când e vorba de a se da pe ghiță, când se *daă cu saniuța!* Cum se împröscă unii pe alții cu bulgării de zăpadă! Apoi ce haz fac ei, în curte sau în grădină, când fac câte *un om* sau *o păpușă mare de zăpadă!*

În sfîrșit, tot iernă, sînt sərbătorile Crăciunului, Anul nou și Boboteza!

Iernă, întocmai ca tōmna, ține și ea trei luni: Decembrie, Ianuarie și Februarie.

89. Visul lui Faraon.

Negustoriî, cari cumpăraseră pe Iosif, se duseră în Egipt. Acolo ei vindură pe bietul Iosif unui om tare și mare, anume Putifar. La început i-a mers bine lui Iosif; dar mai pe urmă, *pe nedrept*, l'aŭ aruncat în temniță. Doi ani întregi a stat sërmanul Iosif la închisóre. Dar el, credința sa în Dumneđeŭ, tot nu 'și-a perduťo. El se gândiă : «Ađi orî mâne, Dumneđeŭ are să mă scape de aci; fiind-că el este bun și drept. Și eŭ la nimic n'am greșit».

S'a întâmplat atunci, că Faraon, regele din țera Egiptului, a visat într'o nópte un vis ciudat. I s'aŭ arătat lui în somn șapte vaci grase, lăptóse și frumóse. Ele pășceau liniștit pe malul unei gârle. Dar, deodată, aŭ sărit din apă afară alte șapte vaci slabe, uscate și urite. Vacile slabe aŭ dat năvală peste vacile grase, și, într'o clipă, le-aŭ mâncat.

Regele s'a deșteptat speriat și a ăis îndată : — «Óre ce semn să fie ăsta?» — Cuprins de grijă, el a poruncit să se dea veste în tótă țera despre vedenia sa... Dar nimeni nu s'a găsit ca să-l tălmăcescă visul. Faraon, din ăi în ăi, mai tare se îngrijă.

Odată însă un slujbaș al curții a venit la dînsul și i-a vorbit despre înțelepciunea lui Iosif din temniță. Regele a poruncit îndată să i aducă pe Iosif din închisóre. I-a povestit lui tot visul, și apoi l'a întrebat :

— «Ei! ce ăici tu bălete?»

Iosif s'a gândit puțin și a răspuns lui Faraon :

— «Măria-Ta! în țera Egiptului, Dumneđeŭ are să dea șapte ani de rodire și de bogăție. Acei ani însemnéză vacile grase. Apoi vor urmă alți șapte ani de secetă, de fómete și de sărăcie. Aceia sînt vacile slabe... Bine a! face Măria-Ta să te îngrijesci din vreme! În cei șapte ani roditori să puî să se adune în magazii bucate de tot felul. Ast-fel, vei feri poporul tēŭ ca să nu flămândescă în cei șapte ani rēi de mai apoi».

Și Iosif a spus adevărul.

90. Merele putrede și merele bune.

Intr'o dî un copil întrebă pe tatăl său: — «Tată, ce fel de ómenî sînt cei fără de minte? Invěțătorul ne-a spus astă-dî să ne ferim de dînșii».

— «Prea bine a dîs invěțătorul, băiete!» — rěspunse tatăl. — «Ómenii cei fără de minte sînt aceia, cari fiind ei înșiși stricați, îndemná și pe cei-l-alți la rele. Din nenorocire se găsesc și copii stricați, cari nu ascultă pe părinții lor; nu bagă de seamă la cele ce le sînt poruncite de Dumneđeű, înjură saű dic vorbe necuviinciose, și cari nu se rușineză, când fac vre-un rěű. Ei dic cătěodată și altor copii, că nu este păcat de a face cătare lucru, deși lucrul acela este urit, și D-đeű ne oprește să facem asemenea lucru rěű».

— Tată!» — dîse copilul — «mie mi se pare că copiii cei bunî ar trebui să se adune la un loc cu cei rěi, pentru ca și aceștia să se facă și ei bunî».

Tocmai cînd tatăl eră să rěspundă, il chiemă cineva afară, și băiétul rěmase fără rěspuns.

Însă tatăl nu uită. Séra, la masă, porunci să se aducă o farfurie plină *cu mere, tot putrede*. El însă dete copilului vre-o cătewa *mere bune și frumóse* și îi dîse:

— «*Ia pune aceste mere la un loc cu cele putrede ca să se facă și acelea bune și frumóse!*»

— «Așa, apoi nu e bine, tată!» — rěspunse copilul, — «*O să se strice și cele bune, dacă vor sta la un loc cu cele putrede*».

— «*Tocmai așa, fětul meű*» — dîse tatăl, — «*s'ar stricà și copiii cei bunî, dacă s'ar amestecà cu cei rěi*. Cu mult mai greű s'ar întimplà ca cei bunî să îndrepteze pe cei rěi».

Copilul înțelese prea bine cuvintele tatălui său și urmâ povețele ce'i dete.

De atuncî înainte, el se ferià tot-d'auna de a se însoți cu copii rěi.

91. Vrăbia la feréstră.

Cine bate 'n grăm: tic! tic!
Un vrăbete fôrte mic,
Ciripesce: — «Mult mî-e frig!
Ia, deschidețt-mî un pic!

De mîncare n'am nimic,
Nici măcar un mic covrig,
Ci, deschidețt, cî eü, deü!
N'am să vë fac nici un rëü!

În făcură cum cerü...
La căldură îi plăcû,
Vesel și cu minte fû,
Pîn-ce viscolul trecü

Dar cînd sórele părü,
Să mîi rabde nu putü...
Pe feréstra cea deschisă,
Țist! cu aripa întinsă!

Năravul din fire n'are
lecuire.

92. Înălțarea lui Iosef.

Iosif a deslușit lui Faraon, limpede și curat, ce însemnă visul lui ciudat. El fôrte mult s'a mirat și s'a bucurat de înțelepciunea cea mare a acestui tinër rob străin. Abia acum înțelesese el ce vreă să ȃică visul și ce trebuie el să facă.

Pe Iosif, Faraon l'a oprit îndată la curtea sa. Cu mare bucurie 'l-a vorbit așa: «Iosife! de acum înainte

tu vei fi mare peste totă casa mea! De tine va ascultă tot poporul meu. Iată, pe tine te pui al doilea după mine, peste tot pământul Egiptului. Fă tu cum știi mai bine! Țăra e pe mâna ta!»

Regele îmbracă pe Iosif cu haine bogate. Îi puse în deget inelul său de aur și atârână de gât o salbă scumpă. Astfel gătit și împodobit, l'a plimbat pretutindeni alături cu sine. Totă lumea se uita cu mirare și cu dragoste la tinerul Iosif. El era frumos, blând, desțept și smerit. Regele, din închisore, îl scosese și odată până la domnie l'a înălțat.

Iosif se puse îndată pe muncă. Timp de șapte ani, el umplu magaziiile cu tot felul de bucate. De aceea regele și tot poporul din Egipt pe nimeni nu iubeau și nu cinșiau mai mult de cât pe Iosif. Dumnezeu îl dăruise cu mai multă pricepere de cât pe toți. De aceea el mai presus de toți s'a înălțat.

Mai târziu, Iacob cu toți copiii săi și cu neamurile lor s'a mutat la Iosif, în Egipt. Acolo și-a făcut case și turme și avuții mari și s'a înmulțit foarte. În Egipt au trăit Evreii în belșug vre-o patru-sute și câți-va de ani.

Dumnezeu *a răsplătit cu prisos credința* lui Iosif

93. Pădurea.

Orî-ce pădure, este o adunătură de copaci. Copacii sînt sau arbori mari, sau copăcei mai mici. Tote felurile de copaci nu cresc în orî-ce loc. Unii cresc mai bucuros pe locurile muntose și pietroșe. Alora le priesce mai bine pe colnice și pe vâlcele. Sînt unii cărora le merge bine pe șesuri și pe câmpii.

Fiind-că la noi—în țără—avem și munți și vâlcele și câmpii și bălți, noi avem copaci de tot felul. Pe munți, bună-ora, avem mai multe soiuri de brađi, precum: molifiți, pini, tisă. Mai în jos ceva decăt bradul, creștemestecănul cu cója-i albă. Din rămurele de mestecăn

se fac *mături* sau *târnuri*. În pădurile de la pôlele munților, cresc stejarii falnicî, cu frații lor mai tineri, *tufanii* cei buni de foc, *fagi*, *carpenii*, cu lemnul alb și tare, bun pentru lucruri de strungărie și de foc; *jugăstrii* și *teii* cei cu frunza lată. Din florile teiului se face *ceai* pentru ômenii bolnavi. În pădurile de la deal, crește și *alunul* cu *alunele* cele mult plăcute copiilor.

Din ramurile alunului se fac cercuri de butôe și de putini. Tot acolo, cresc prin păduri și *meri* și *peri* și *nuci*, *ba* și *cireși sêlbatici*.

Pe câmpie, crește *frasinul* cu lemnul môle, din care se fac butuci de rôtă, la care și la căruțe. În apropierea gârlelor, crește *anini*. Scôrța aninului se întrebuinteză la vopsit. Pe locuri bältóse, cresc mai ales *sâlcii* și *răchite*, din care se împletește lesne și coșuri de trăsura. Pe arbori, prin păduri, trăiesc multe păseri; în pădure se află animale sêlbaticice: lupi, vulpi, veverițe și altele.

Pe jos, prin unele poenițe, găsești fragi, smeură, mure, bureți și alune.

Fie-care din copaci are rădăcină, tulpină, crăci, ramuri, frunze, flori și fructe. Ei se deosebesc unii de alții prin lemnul, prin scôrța, prin frunzele, prin florile și prin fructele sau ródele lor.

În pădure, vara, totdeauna este rēcóre.

94. Ghicitóre.

În pădure născui ;

În pădure crescui ;

Acas' dacá m'-aduseră

Horă 'mprejur mi se puseră ...

Ghici ghicitórea mea.

Ce e ?

95. Ștefan-Vodă cel Mare.

*Ștefan, Ștefan Domn cel Mare
Seamăn pe lume nu are,
Decât numai mândrul sôre!
Din Sucéva, când el sare,
Pune pieptul la hotare,
Ca un zid de apărare!*

*Brațul lui fără'ncetare,
Bate ordele tătare,
Bate cetele maghiare;
Bate Leși, din fuga mare;
Bate Turci, pe smei călare,
Ș'i scutesce de 'ngropare...
Lumea 'ntrégă stă 'n mirare*

*Țéra-i mică; Țéra-i tare
Și dușmanul spor nu are*

96. Samarinéul milostiv.

Intr'o ȝi mergea Domnul nostru Isus Cristos cătră Ierusalim.

Și iată un om învățat, care scia bine *tóte legile*, îi veni înainte și ȝise către Domnul Cristos: — «Invățatorul, ce voiŭ face să moștenesc vieța cea vecinică?»

Iar *Domnul* îl întrebă: — «In lege, ce este scris? Cum citești?»

Atunci, *legiuitorul* răspuse: — «Să iubești pre Domnul D-ȝeul tĂu din tótă inima ta, și din tot sufletul tĂu, și din tótă virtutea ta și din tot cugetul tĂu, și pe aprópele tĂu ca însu-șil pe tine!»

Atunci i-a ȝis lui Domnul: — «Drept ai răspuns. Acésta fă și vei fi fericit!»

Și atunci a întrebat legiuitorul pe Domnul: — «Și cine este aprópele meu?»

Iar Isus răspundând, a zis : — «Un om óre-care mergeà din spre Ierusalim cãtrã orãșelul Ierihon. Și nișce tâlhari s'aũ aruncat asupra lui. Și l'aũ desbrãcat pre el, l'aũ bătut și l'aũ rãnit. Apoi tâlharii aũ fugit lãsându-l pe drumet abia viũ.

Și dupã întâmplare, iatã un preot cã veniã pe calea aceea. Și, vedẽnd pre cel bătut și rãnit, a trecut preotul pe lângã acela, nebãgãndu-l în seamã. Tot asemenea fãcũ și un dascãl de bisericã, saũ un *levit*, care treceã și el pe aceeaș cale.

Iar un strẽin de lege, ce-l zice un *Samarinẽn*, mergẽnd și el pe aceeaș cale, s'a dus la cel rãnit și vedẽndu-l îi *s'a fãcut milã*. Și s'a apropiat de el și i-a legat ranele lui turnãnd pe ele unt-de-lemn și vin. Apoi l'a pus pe dobitocul lui, și l'a dus la un han saũ la o casã de óspeți, și a purtat grijã de el. Iar a doũa zi, ieșind *Samarinẽnul* a scos ceva parale și le-a dat hangiului saũ gazdei și a zis lui : — «Pórtã grijã de acest sãrman și, ori-ce vei mãi cheltui, eũ, când mẽ voiũ întórce, îți voiũ reĩntórce cu prisos!»

Deci carele, dintre acei trei, ți se pare a fi *aprópele* celui ce cãduse între tâlhari ?»

Leguitorul a rãspuns : — *Cela ce a fãcut milã cu dĩnsul.*

Atunci i-a zis Isus : *Mergi de fã și tu asemenea !»*

97. Locuitorii dupã neam și dupã religiune.

Locuitorii din comuna nóstrã sĩnt *Romãni*. Toți *Romãni* împreunã formãzã un *neam*, — neamul saũ *națiunea Romãnilor*. Moșii și strẽmoșii *Romãnilor*, de mult, fórte de mult, aũ venit aci de la *Roma*. *Roma* este orașul cel mãi mare în țera *Italiei*, care se aflã de la noi spre Apusul sórelui. *Romãni* sĩnt locuitori *bãstinași ai Romãniei*.

Legea saũ *religiunea* romãnescã se numesce *dreptcredinciosã* saũ *ortodoxã*. *Romãni* sĩnt *dreptcredincioși* saũ *ortodoxși*.

Mãi ales prin târguri și prin orașe, pe lângã *Romãni*,

mai trăesc ómenî și de alte neamuri: Ruși, Greci, Bulgari, Sêrbî, Turci, Evrei, Germani, Francezi, Italiani și alții. Aceștia toți sînt *stréini*. Ei n'au putut să trăescă în țerile lor. Așa ei au venit în țera noastră. Prin muncă și prin vieță cinstită aci își câștigă străinii cele trebuincioase vieții. Stréinii, aprópe toți, se ocupă cu meșteșuguri și cu negustorie.

Rușii, Grecii, Bulgarii și Sêrbii, sînt și ei drept-credincioși. Nemții, Ungurii, Italianii și Francezii sînt sau *catolici* sau *reformați*. Ortodoxii, catolicii și reformații cred în Iisus Cristos, fiul lui Dumnezeu. De aceea ortodoxii, catolicii și reformații se chéamă că sînt *creștini* sau de religiunea *creștină*. Evreii nu cred în Domnul Cristos. Ei cred în profetul *Moisi*. De aceea Evreii se dic că sînt de legea *mosaică*. Turcii cred într'un prooc al lor, ce l'au chemat *Mohamed*. De aceea Turcii se dic că sînt de legea *mohamedană*. Dar și mohamedanii și mosaicii și *creștinii cred într'unul Dumnezeu adevérat*.

Departe de la noi trăesc ómenî, cari nu știu nimic despre Dumnezeu. Aceia se închină la sóre, la lună, la stele, ba și la unele animale. Acei ómenî, cari nu cred în Dumnezeu, cel adevérat, se chéamă *págânî*.

Religiunea cea adevérată este religiunea sau legea *creștină*.

Locuitorii din comuna noastră sînt mai toți *Românî*. Apoi toți împreună, Românii sînt creștini. *Streinii* unii sînt creștini, alții sînt mosaici și alții sînt mohamedani.

98. Limba românească.

*Mult e dulce și frumósă
Limba ce vorbim!
Altă limbă armoniósă
Ca ea nu găsím.*

*Saltă inima'n plăcere
Când o ascultăm.
Și pe buze-aduce miere
Când o cuvîntăm*

*Românașul o țubeșce
Ca sufletul seú.
Vorbíți, scrieți româneșce
Pentru Dumnezeu!*

99. Datoriile avuțiilor către săraci.

A fost odată un om bogat și cinstit de totă lumea. Îi dicea *Deodat*, adică *omul lui Dumnezeu*. Numele acesta îl avea pe drept, fiind-că cum era și bogat și bun creștin, el pe totă lumea, mai ales *pe cei lipsiți*, căută să-i ajute și să-i servescă. Iată cum împărția *Deodat* bine-facerile sale :

De avea o *qi* bună cu prieteniișei, când intră în odaie, la sfârșitul zilei, își dicea : « Sînt foarte mulți, cari n'aū avut parte de o *qi* ca acesta ! Și ce ar fi fost dacă ași fi mai poftit încă atâția musafiri ! Apoi din banii săi puneă într'o cutie atâția cât îl costase ospetul acela. Cutia o numise *cutia lui Dumnezeu*.

Când îl imbiau cu vinuri scumpe sau cu alte lucruri prețioase, fie de ale mîncării, fie de ale împodobirii, el cumpără din ele cu măsură, cât credea el că avea trebuință, în casa sa. Apoi, îndată mergea la cutia lui Dumnezeu și puneă într'însa o sumă cât aceea ce cheltuise. Și dicea : « Tu 'ți-ai putut cumpără de acestea și ai putut să-ți înmulțești averea ta ! Ce-ar fi fost, dacă ai fi mai cumpărat încă p'atâta ! »

Din vinul și din merindele cele alese ce le avea, trimitea bucuros, când avea nevoie, fie unui bolnav, fie unei văduve, fie vr'unui sorman óre-care

Când auđia, că a fost unde-va foc mare, de aū ars case, Deodat dă cu mână largă partea sa, pentru ajutarea celor nenorociți. Apoi, privind la casa sa, intră și mergea la cutia lui Dumnezeu, în care mai puneă o sumă potrivită, dicend : « La mine tóte staū bine și neatinse. Ce ar fi fost dacă 'm-ar fi ars și mie casa ! » Tot asemenna făcea Deodat și când auđia de vęrsări de ape, de grindini și de alte nenorociri ; mai întaiu trimitea partea sa de ajutor la locul nenorocit, apoi mergea la cutia lui Dumnezeu și puneă și acolo o sumă potrivită.

Intr'acest fel și-a petrecut Deodat o vieță lungă până,

la adânci bătrânețe. Tótă lumea din acel ținut auđise și cunoșceă tóte bine-facerile lui Deodat.

«*Iată omul lui Dumneđeũ!* își diceău ómenii, când se arătă Deodat pe stradă, în piėtă, la biserică, în bălciũ sau aiurea, și atunci cu toții îl salutaũ și îl cinstiaũ.

Dar veni vremea, și omul lui Dumneđeũ se 'mbolnăvì greũ, de mórte. Săracii, văduvele și orfanii stău tótă ھیa la pórta bolnavului iubit și își diceău:—«*Cine se va iudurà de noi, când nu va mai fi bunul Deodat?*»

Deodat, simțind că-i vine ceasul cel din urmă, chiemă lângă patul seũ pe preotul satului și așa îi ھیe: «*Un părinte bun îngrijește ca copiii seĩ să nu ducă lipsă nici când el nu este acasă. Luați cutia lui Dumneđeũ, cu tot ce este într'ĩnșă! Cutia acésta este a săracilor, a văduvelor și a orfanilor. Impărțiți dintr'ĩnșă tot ce veți găsi; dar impărțiți bine, înțelepțește și cu dreptate, după mórtea mea.*»

Nu mult după acésta murì Deodat, plâns, dar binecuvintat de lumea întrégă. Cutia lui Dumneđeũ însă rămase spre mângăierea celor lipsiți și spre pomenirea vecinică a omului lui Dumneđeũ.

Avuțiĩ sunt datorĩ să ajute pe cei săraci cu adevėrat, pe văduve și pe copiii orfanĩ.

100. Planul simigiului.

*Un simigiũ óre-când
Covrigi, simiți încărcând,
A umblat din sat în sat.
Și schimbînd, pe oue i-a dat.
Deci tabla'n cap dacă ia
Cu acele oue pe ea,
Se întorceà la oraș
Ca și un negustoraș...
Dar, pe drum când se duceà,
Se gândia și plan făcea...*

— «*Cum sînt*», ھیe, — «*a-
cesle oue
Tot bune, prospete noue,
Care's cincĩ sute, să ھیc,
De vor prisosi, nu stric...
D'oiũ sta, la cloșci să le puiũ,
Tot oul o să'mi dea puiũ...
Să ھیc, acum c'a crescut
Și găini mari s'aũ făcut...
Aste-ntro ھی, peste tot,*

Cinci sute de oue-mi scot...
Sa le vind, ca un sarac
Ceva paralute fac...
Cinci sute de gaini! dar
Clocind o sa mi dea put iar:
Fie care doue-deci...
Ho! ho! Stane, unde pleci?
Stai, sa vedem cate fac!
Apoi cum o sa me mbrac!
Socotela prea nu au...

Cinci sute de closci mi dau
O sută de sute n cap!
Huid! de saracie scap!
Cand dise «haid!», bucurat
'Si uită ca e ncărcat,
Si, sarind sus ca un țap
Dete tabla peste cap.
Oule pe jos turti
Si planul nu-i isbuti!

101. Moș-Ajun.

Ce bine mi pare ca a sosit *Crăciunul*. Copiii plecă cu «*Moș-Ajun*». E în despre diuă... Zăpada a înghețat de ger. Cum scârțâie sub pașii cetelor de copii!... Ce gălăgie!... Ce veselie pe ei!... Cu căciula trasă pe urechi, cu traista d'a umeri, cu ciomagul în mână, veseli strigă ici și colo, cât le ia gura: — «*Bună dimineața, la Moș-Ajun! Ne dați, ne dați, ori nu ne dați!* — Și dacă le dați, bine! Impart voioși între dinșii. Uneori se mai ia de pâr, pentru câte-un măr, or se dau cu capul de o ulucă pentru câte-o nucă... Si, dacă nu le dați iarăș bine... Aș strigat de trei ori... Apoi aș plecat înainte ridând de păcălăla, ce-aș întâlnit'o... Dar, câte odată, dau de o mai grosă păcălălă... Câte un creștin mai dihaș îi ia, pe bieții copilășii, la gónă... cu injurături și cu ciomege... Atunci, să veți fugă pe bieții mititei... P'aci îi-e drumul băete!... Atunci fug, cad, se scólă și rid de frica lor! Pe urmă, după-ce își mai alină spaîma, încep iarăș cu colindețul. Și colindă, colindă înainte. Ei tot strigă mereu, cu glasuri copilăresci, voiose: «*Bună dimineața la Moș-Ajun!*» Și tot așa, până ce se face diuă. Atunci, jumătate degerați, se împraștie, tot veseli, pe la casele lor.

Așa-î Moș-Ajun! Așa-î copilăria!

102. Stejarul.

Stejarul este un copac ce crește pretutindeni, în pământ sănătos și gras. Adesea, formează păduri întregi cărora li se dă *stejăriș*. Stejarul poate să ajungă la o

înălțime de 40 până la 50 metri. Rădăcinele stejarului se întind pe sub pământ, departe, prin prejur.

Trunchiul lui se face uneori gros, în cât trei, patru oameni abia l'ar putea cuprinde cu brațele întinse.

Crăcile, ramurile și rămurelele lui se respiră de asupra tulpinei, în toate părțile. Ele fac în jurul trunchiului, un înveliș rotund și înalt. Subt un stejar, te adăpostesci și de

sóre și de plöie.

Cója stejarului este tot-d'-a-una sură, scortósă, și adânc crăpată.

Frunza de stejar abia e mare cât o mână de copil; ea este verde închisă și scortósă. Pe margini, frunza are creștături rotunde. Uneori, nisce viermușori pișcă frunza stejarului. Din pișcăturile acestea se face pe

frunză o *gogôșă* cât o bóbă de strugure. Fructul stejarului se numește *ghindă*.

Ghinda este o bóbă lunguieță. Până nu se cóce, ea este verde. Când se cóce, ghinda se face galbenă-închisă. Bobul de ghindă este puș într'un păhărel mic cât un degetar.

Stejarul este cel mai tare și mai trainic arbore. El póte să trăiească chiar

și 1000 de ani. Din lemnul lui se fac tot felul de lucruri și mobile tari, precum: dulapuri, mese; apoi: scocuri de mori, corăbii și altele. Cója stejarului o întrebuințază *tabaci*. Ei o macină la móra de scórtă și cu făina aceea argăsesc pieile. Ghinda se întrebuințază la îngrășatul porcilor. Gogóșele, ómenii le pârlesc în foc, apoi le sdrobesc și fac din ele cernela négră.

Sînt mai multe soiuri de stejari: *Tufanul* sau *cerul* care este cel mai bun lemn de foc. În țările calde, crește stejarul numit *plută*, din care se fac dopurile pentru sticle și borcane.

Stejarul este un copac fórte folositor. Dar apoi, ce frumos este un stejăriș, mai ales pe o câmpie întinsă!

103. Bradul și fagul.

Bradul crește mai ales la munți. Acolo sînt păduri mari sau *codrii* de brađi. Bradul póte să ajungă la înălțime de la 30 până la 50 metri. Rădăcinile bradului sînt răsărite printre crăpăturile stâncilor. Trunchiul seú este fórte drept. Crăcile se încep de lângă rădăcină. Ele se întind orizontal, jur împrejurul tulpinei. Cele mai de jos sînt cele mai lungi. În sus se tot scurtéază, așa că vîrfurile se sfîrșesc într'un mic rămurel, în forma crucei.

Bradul are formă țuguiață. Cója bradului este de

colóre închisă și e lipicioasă ca și *reșina* ce se află sub dînsa. Frunzele bradului sînt ca nisce țepi tari și verđi închise.

Frunzele bradului rêmên verđi și preste iernă. Ramurile, cu frunze cu tot, se chîemă *cetine*. Fructele bradului sînt nisce măciulii lunguiețe. Ele sêmănă cu stîuleții de porumb.

Din trunchiul bradului se fac în cherestae grindii, bârne, scânduri și șindrilă; se fac și mese, și scaune, și dulapuri și altele.

Din reșina bradului, se scóte *terebentina* care se între-

buintéază de către văpsitori și de către spițeri. Apoi frumusețea și mirosul plăcut cel al brađilor, par'că-ți dă o nouă vieță.

Bradul este copaciú foarte folositor.

Dar bradul este un copaciú și mândru și trainic. De aceea se dice despre un om tîner, sánătos și bine făcut, că este *mândru ca uu brad*. La nunțile de la țeră se împodobesce câte un brad, cu tot felul de daruri, și apoi se dă mirilor și lumea *le uréză vieță trainică*, cum este verdéța bradului.

Sînt mai multe soiuri de brađi, ca: molifii, pinii, tisă și alții.

O pădure de brađi se numește *brădet*.

Pe la pólele munților, crește *fagi*. O pădure de fagi se cheamă *făget*. Fructele fagului se cheamă *jir*. Cu jir se îngrașă porcii, ca și cu ghinda. Fagul este cel mai bun lemn de foc, dintre toți copaciș noștri.

În ce *sémână* bradul cu fagul? În ce *sémână* fagul cu stejarul?

104. Cântecul bradului.

O, brad frumos! o, brad frumos

Cu cetina tot verde!

Tu ești copaciul credincios,

Ce frunza nu și-o pierde

O, brad frumos! o, brad frumos!

Cu cetina tot verde!

O, brad frumos! o, brad frumos!

Verdeța ta îmi place!

Orî când o văd, sînt bucuros

Și vesel ea mă face.

O, brad frumos! o, brad frumos!

Verdeța ta îmi place!

O, brad frumos! o, brad frumos

Cu frunza-ți neschimbată!

Mă mîngîi când mă simț dușos

Și mă întărescî îndată.

O, brad frumos! o, brad frumos!

Cu frunza-ți neschimbată!

105. Nascerea Domnului Nost ru Is us Hristos.

Nascerea Domnului Isus Hristos s'a întîmplat acum 1898 de ani.

Împăratul de atunci voia să scie câți ómeni trăiesc în împărăția lui. El a poruncit ca toți ómenii, cari erau de un neam, să se adune în câte-un oraș anume. Neamurile lui Iosif și ale Mariei aveau să se adune în-

tr'un târguşor, ce se chlemă *Vicleim*, în țera ce-l ădiceă *Iudea*. La diua hotărită, tôte neamurile lor sosiră mai de vreme, în *Vicleim*. Numaî Iosif și Maria întârziară. Ei, când sosiră, nu găsiră nicăirea loc de găzduit saū sălaş. Așa, s'aū dus să se culce preste nôpte, la nisce ciobani ce își păseacă turmele, pe câmp, în apropiere. Ciobaniū aū primit pe Iosif și pe Maria, în staulul oilor. Staulul eră într'o *pesceră*. Acolo, s'a născut, nôptea, *Domnul nostru Iisus Hristos*. Mama sa, sfinta Maria, a învilit pe pruncul Iisus, în *scutice*, și l'a aședat într'o *iesle*, din care mâncaū vitele, căci acolo nu eră alt loc mai bun, unde să se culce pruncul Iisus.

Si îndată s'a arătat păstorilor un *inger din cer*, care li-a spus să mērgă să vedă și vor află, în iesle înfășat un copilaș. Acela este *Iisus*, fiul lui *Dumnezeū*, mântuitorul lumei. Tot atunci se arată pe cer în dreptul *pescerii o cētă de ingeri*, cari cântău cântice frumoșe, cântece de bucurie, că s'a născut *Domnul Nostru Iisus Hristos*.

Ce fel de sērbătore mare ne aduce aminte de *Nascerea Domnului Iisus Hristos*?

La Crăciun, copilașii alergă cu *Moș-Ajunul*, cu *Stēua*, cu *Vicleimul* și cu *Plugușorul*; iar la *Anul noū*, cu *Sorcova* și cu *Vasilca*.

106. Colinda: Florile dalbe.

Sculați, sculați boeri mari!

Florile dalbe!

Că vē vin colindători,

Florile dalbe!

Nôptea pe la cântători!

Și ei vin mereū, mereū

Și v'aduc pe Dumnezeū.

Să vē mântuie de reū, —

Un Dumnezeū noū-născut

În scutice învêscut.

Sculați voi, Români plugari!

Oă pe cer s'a arētat

Un lucēfăr minunat...

Înima să întărescă

Ōmenii să-î înfrățescă.

Noi vē ădicem: «Să trăiți

Întru mulți ani fericiți!

Și ca pomii să 'nfloriți

Și ca ei sa 'mbătrâniți!

Florile dalbe!

107. Ștefan și mamă-sa.

Pe vremea lui Ștefan cel Mare, stăpâniă preste Turci un împărat foarte vitéz. Acela își puse în gând să su-
puțe Moldova. El porni spre Moldova cu o armată
numerosă, ca frunza și ca ierba. Ștefan Vodă ieși cu
o mică oștire înaintea Turcilor și se hărțui cu dinșii o
și întrégă. În spre sêră Ștefan Vodă, biruit de astă dată
de mulțimea Turcilor, hotări să se retragă cu ai sêi
prin păduri, ceea-ce și făcură. Ștefan Vodă cu vre-o
20 de călăreți se îndreptă spre *Cetatea Neamțu*. Acolo,
într'un castel vechi, erau retrase nevasta și mamă-sa,
Dómna Elena.

Pe la mîezul nopții se auđi o bătae la pórta ca-
stelului. Mama ieși la turnul porții și întrebă: «*Cine
este?*» În tăcerea liniștită a nopții se auđi glasul lui
Ștefan :

— «*Eú sînt bună mamă, fiul têu iubit!
Eú, și de la óste mă întorc rănít.
Sórta nóstră fuse crudă astă-dată...
Mica mea oștire fuge sfarîmată...
Dar deschide pórta!... Turcú mă 'ncungior;
Vîntul suflă rece; ranele mă dor!*»

După o scurtă tăcere, Dómna mamă rêsponse :

— «*Ce ȃci tu, streine? Ștefan e departe
Brațul sêu, prin taberi, miú de morți împarte...
Eú sînt a sa mamă; el e fiul meu.
De ești tu acela, nu-ți sînt mamă eú!...
Insă, dacă cerul, vrînd să'ngreuneze
Anii vieții mele și să mă 'ntristeze,
Nobilul sêu suflet ast-fel l'a schimbat;
Dacă tu ești Ștefan cu adevêrat:
Apoi tu aicea, fără biruință
Nu poți ca să intri cu a mea voință...
Du-te la oștire! pentru țeră mori!
Și-ți va fi mormîntul coronat cu flori!»*

108. Strada.

De-a-casă până la școlă am venit pe stradă. De la școlă, tot pe stradă, avem să ne întorcem a-casă. Strada se cheamă și *uliță*. Pe uliță se ved tot case și curți, învecinate unele cu altele; ele sînt rînduite în șir și aședate față în față, unele pe drépta și altele pe stînga.

Stradele nu sînt tóte drepte; unele merg șerpuite; altele sînt cotite.

Tóte ulițele n'aũ tot aceeaș *întindere*; unele sînt mai lungi, altele mai scurte. — Ba nici aceeaș *direcțiune* n'aũ tóte stradele; unele duc spre E., altele spre N.; unele duc spre V. și altele spre S. Dar, ele pe alocuri, se înâlnesc și se încrucișeză unele cu altele. Acolo, unde mai multe uliți se întâlnesc și se încrucișeză, se cheamă că este o *respântie*. La unele respântii se deschide câte-o-dată un loc gol, mare și larg. Dacă în jurul acelu loc gol sînt case, rînduite una lângă alta, ca pe strade, atunci locul acela se cheamă *pieță*. Dacă lipsesc casele, acel loc gol se cheamă și *maidan*.

În orașe mai ales se găsesce și câte o grădiniță în mijlocul pieței. În acele grădinițe póte intra orî-cine ca să se plimbe. Într'însele se pot jucà copiii din tótă vecinătatea. Acele sînt grădini ale tuturorora, adică *grădinii publice*.

Unele strade sînt largi și drepte; altele sînt înguste. Ulițele mai înguste se numesc *ulicióre*. Când se întîmplă că o stradă să nu dea într'altă stradă, ci să se înfunde într'o împrejmuire de case, acea stradă scurtă se numesc *fundătură*.

Pe strade umblă mereu ómenii pe jos, ómenii călări și ómenii cu trășurile. Umblă și animale de tot felul.

Pe unele strade se așterne *pietriș* bătut și nisip; pe altele bolovanii de piétră.

Așternutul de pietriș și de nisip se cheamă *șosea*. Așternerea saũ *pardosirea* ulițelor cu piétre mai mari se cheamă *pavagiũ* saũ *caldarim*.

Pe stradele pavate se pun pe ici pe colo și felinare,

care se aprind séra ca să lumineze stradele pe timpul întunecos al nopții. Stradele trebuiesc măturate și stropite cu apă, ca să nu se grămădescă pe ele gunoie, praf și noroiu. Bine este ca fie-care stăpân de casă să îngrijescă de curățirea stradei ce trece pe dinaintea sa.

Pe o stradă curată umblă fie-care cu plăcere. Ulițele largi și curate sînt sănătoase.

109. Sorcova.

În toate părțile chef și veselie! Totă lumea serbeză, cu bucurie, ziua Anului nou. Copilașii, mai ales, sînt voioși. Cu sorcovele în mânușite alérgă prin zăpadă... Si unde ved un trecător, haid' la sorcovit. Glasul lor copilăresc se aude ici și colo. Un bălețaș îngână cu glasul drăgălaș de inger:

— «Sorcova
Vesela,
Peste vară
Primăvară
Să trăiesci,
Să mbătrînesci

Ca un măr,
Ca un pěr,
Cu un fir
De trandafir:
Tare ca ferul
Iute ca oțelul...

Tare ca piétra
Iute ca săgéta
La anul
Și la mulți ani! —

Ce bucurie pe copii când capetă gologani! Unul întrebă pe altul:—«Ce ți'a dat ție, mă?»—«Dar ție?»—«Mie, 10 bani!»—«Uite mă! Ucigă'l crucea! Mie numai unul de cincî parale!» — Și ăsta cu 5 paralele, supérat, trage un ghiont celui cu 10 bani... Si-apoi se taie la gónă, unul după altul. Se aruncă și cu bulgări de zăpadă. Așa trece totă ziua *Anului nou, cu sorcovit, cu chef și cu veselie!*

110. Fuga lui Iisus în Egipt.

Când s'a născut Domnul Iisus în Vitleem, veniră departe din spre răsărit, și trei bărbați învețați, ce le dicea *Magi*, ca să se închine Lui. Pe Magi i-a călăuzit o stea, ce s'a arătat atunci, pe cer, mai luminosă decât cele lalte stele. Și magii aduseră lui Iisus daruri frumoase, ca unui împărat.

Stăpânitorul din Iudea, ce-i dicea *Irod*, după ce a aușit despre toate aceste, începù să se témă că dacă va crește pruncul Iisus, îi va luà domnia. De aceea își puse în gând să piérđă pe Iisus. Irod a dat poruncă să omóre pe toți prunci, cari erau în Vitleem și prin apropiere, de doi ani și mai mic, după vremea ce aușise de la Magi. Mare plângere și țipete multe s'au aușit atunci în ținutul acela.

Irod erà un om rău și fără inimă.

Dar Dumneđeù s'a îngrijit de viața pruncușorului Iisus. Dumneđeù a trimis pre un inger care nóptea s'a arătat în vis lui Iosif și i-a spus: — Sculându-te ia pruncul și pe mama lui și fugi în Egipt și rămâi acolo — până îți voi spune ție, — că Irod vré să piérđă pruncul!

Sfintul Iosif ascutâ și se duse în țera Egiptului, ce erà spre Mədə-đi de la Iudea.

Irod cel *tiran* muri nu mult după aceea în cele mai mari chinuri și dureri.

Și atunci ingerul lui Dumneđeù se arătâ, din noú în vis, lui Iosif în Egipt și îi spuse să se reîntórcă acuma a casă, căci a murit Irod. Sfintul Iosif făcù și de astă dată cum îl povățuise ingerul. El se întórise în țera lor și se aședâ în orașelul *Nazaret*.

În Nazaret crescù sfintul pruncușor în supunere și în ascultare de părinții săi.

Și erà Iisus sănătos și prea frumos la chip; și erà și fórté înțelept la minte și prea bun la inimă.

Lumea dicea, că darul lui Dumneđeù erà preste pruncul Iisus.

111. Păscăluț cel mincinos.

Păscăluț, un băiet s'arac, intrase cu simbrie la un sătén. Acesta îl trimitea să pască o turmă de oi, la marginea păduriî din apropierea satului.

Intr'o nópte un lup flămând se apropiase de sat și intrase în curtea unui sătén, ca să fure o capră. Omul însă a prins de veste și 'l a luat la gónă cu o furcă de fer, pe hoțul de lup, strigând cât 'l ținea gura. Auđind veciniî strigătele lui, aú alergat din tóte părțile, ca să'î vie în ajutor. Lupul însă tot a scăpat cu ȓile și s'a perđut prin pădurea apropiétă.

Lui Păscăluț, care stătuse față la góna acésta, îi plăcù, — mare minune! — să-î vedă pe ómeni alergând din tóte părțile, unii cu câte o furcă, alții cu câte un topor, și strigând cu toții, ca să înfricoșeze pe lup. De aceea a doua ȓi pe când páscea oile la marginea păduriî, el de-odată începù să strige: — «Iacă lupul! Iacă lupul!»

Ómeniî din sat, auđind strigătele lui și șciind că e un lup prin apropiere, săriră cu toții și alergară la d'nsul.

Păscăluț rídeà în sine de d'nsiî, pe când le spunea că s'a întors iar în pădure.

ȓiua a doua, Păscăluț făcù tot astfel. De astă-dată însă alergară mai puțin ómeni. Unii dintr'înșiî, începuseră a da cu socotélă că *el îi minte*.

A treia ȓi, în sfirșit, lupul, tot flămând, se ivi în adevér pe la marginea păduriî.

Păscăluț începù să strige mai strașnic de cât până acum, fiind-că erà în adevér speriat și se aflà în primejdie. De geaba strigă însă! Săténii, care o pățise în două rínduri, acum nu mai puneau nici un temeiú pe strigătele lui, și nimeni nu mai alergă să'î vie 'n ajutor.

Oile, speríete de strigătele lui și de vederea lupului, se risipiră și fugiră în tóte părțile. Astfel lupul se repeđi asupra lui Păscăluț, îl apucâ cu colții, îl trânti la pămînt, îl sfâșia și'l mănca.

Cel-ce minte odată nu mai are cređemînt, nici când spuue adevérul.

112. Ce e familia?

Bărbatul cu nevastă-sa nu pot trăi cu întrégă mulțumire, în casa lor, până ce Dumnezeu nu le dă și copii. Bărbatul și nevasta, ca *părinți* ai copiilor, îi cresc cu iubire și cu grijă. Părinților li-e dreg să mângâie și să desmierde copilașii. Lor li se bucură inima, când aud pe copii dicându-le cu glas dulce:—«*Tată!* și *Mamă!*»

Și copiii iubesc pe părinții lor; dar ei trebuie să-i și asculte și să-i cinstescă. Numai atunci Dumnezeu ajută pe copii. Dumnezeu a dat poruncă: — *Să cinstesci pe tatăl tău și pe mama-ta, ca să aibi zile lungi și bune pe pământ.*

Toți copii ai acelorași părinți trebuie să se iubească între sine. Ei cu dragoste trebuie să-și dică: «*Frate!* *Frățioare!*» și «*Soră!* *Surioră!*» — Copii mai mici dic fraților mai mari «*Nene!* ori *Bade!*» și surorilor mai mari: «*Lele!* ori *Țată!*»

Tata cu mama și cu toți copiii lor,—frați și surori,—mai tot-d'auna trăiesc la un loc, împreună. Dar une-ori trăiesc și părinții tatei și ai mamei. Lor le dic copilașii: — «*Tată mare!* ori *Bunic!*» și «*Mamă-mare!* ori *Bunică!*» In multe case sînt și *servitori* și *servitoare*, adică *slugi*. Ei ajută pe stăpânii casei la ori-ce trebuință. Cu toții împreună: bunicii, părinți și copii, ba chiar și servitori, se chiamă că sînt o *familie*.

Familia adevărat fericită este aceea, unde se vede dragoste, unire și bună înțelegere între toți cei din casă.

113. Lupul.

Uriciósă și fîră e lupul! Dar și primejdiósă! Vai de ființa ce cade in ghîarele unui lup flămând. Lupul este un animal sêlbatec și răpitor. El este ceva mai mare decât un câne ciobănesc cu care și sémănă.

Trupul lui este lungușet. Blana lui, ierna este gălbuie-cenușie; vara roșcată. Numai *firea lui cea rea* și-o schimbă. De aceea dice lumea: *Lupul pèrul și'l schimbă; dar năravul ba!*

Capul lupului este ascuțit; fruntea turtită. Urechile'i sînt

clulite; ochii lucioși și așezați pieziși către bot. Botul lui este înarmat cu colți mari și tot-d'a-una rinjiți. Gâtul îi este gros, și nu-l poate îndoi! Când lupul vrea să se întorcă, este silit să se întorcă cu tot corpul. Partea dinainte a trupului este îngustă și încovoietă; partea de-dinapoi este lată și tare. Coda lupului este lungă și stufosă.

Lupii trăiesc în pădurile noastre. Ziua, de obicei, stau ascunși prin gropi. Ei, numai noaptea, iese după pradă. Lupului îi place foarte mult carnea crudă. El prinde iepuri, vulpi și câprioare. Când nu află de aceste în pădure și pe câmp, se apropie de turmă. De acolo răpesc ce poate: miei, oi, capre, ba și vaci, boi, cai și altele. Ierna, mai ales, lupii flămânziți se adună în haite numeroase. Atunci alergă pe zăpadă și urlă cu toții împreună. Vai de bietul călător ce le cade în cale!

Când lupul năvălește în vre-o turmă, ucide mai multe animale, decât poate să mănânce. El este un animal foarte *lacom*. De aceea și despre un om, ce mănâncă și bea peste măsură, se dice că-i *lacom ca un lup*. Când lupul este sătul, stă pitit și dorme. Atunci este el fricos și se sperie de orice, mai ales de foc. Fomea îl face neobosit, îndrăzneț, răutăcios și șiret. Lupul nu se poate îmblânzi de loc. Și lupul poate să turbeze întocmai ca și cânele.

Lupul este o fiară uricîosă și primejdiosă. De aceea oamenii au dreptul să-l stârpescă.

114. Mama capra și cei trei ieși cucuieți.

A fost o dată o capră și capra avea trei ieși. Mult își iubiă mama capră ieșișorii; dar ei erau nebunatici și nu prea ascultați de dînsa. Nu făceau mai nici odată, cum îi învăța mama; făceau după capul lor cel nepri-ceput; nu erau de fel ascultători. De aceea au și pățit rău!

Intr'o zi, capra, vrînd să aducă pentru ieșișorii ei nutreț bun și merinde bune, se porni de-a-casă. Când eră să plece, ea di-se ieșilor așa:

— «Ascultați, voi trei ieși *cucuieți*, copilașii mei! Eu mă duc să vă aduc nutreț mult și merinde bune. Pe cîtă vreme n'oiu fi eu a-casă, voi să stați binișor în bordei și să țineți ușa bine încuiată, pe dinăuntru

Să nu cumva s'o deschideți, până ce n'oi veni eu și
vă voi striga de afară așa :

« Voi trei ieși cucuieți
Mami, ușa descuieți,
Că v'aduce mama, dulce
Lapte 'n țită,
Mugur verde în corniță,
Văsc de codru în codiță,
Frunză 'n buză,
Ierbă 'n barbă,
Drob de sare,
La spinare!

« Numai când mă veți auzi pe mine, că vă chem așa,
numai atunci să deschideți ușa; că de nu, vine lupul
și pe toți trei vă mănâncă. — Auzitu-m'ați copilași?
Alt-fel să nu faceți, că e vai de voi și vai de mine!»

115. Ștefan-Vodă și biserica.

Ștefan-Vodă, a fost un domn, nu numai vitéz, dar și
cu frica lui Dumneșeu. El a ridicat în țera Moldovei,
nu mai puțin de 40 de biserici sfinte, spre mulțumirea
și mărirea lui Dumneșeu pentru multele sale izbândi,
ce le-au avut asupra tuturilor dușmanilor. Apoi, Dumi-
neca și în sêrbători, Ștefan-Vodă mergea *tot-d'a-una*
la sfînta biserică să se închine și să asculte sfînta
slujbă. El și pe creștini îi îndemnă să mERGă la sfînta
biserică și să cinstESCă sêrbătorile. De aceea, lui Ștefan-
Vodă, 'i-a mai đis poporul și Ștefan cel Sfînt.

— « Intr'o đi de sêrbătore
Intr'o đi cu mândru sóre
Care lumea 'nveseliã

.....
Domnul Ștefan cel vestit
Domnul cel nebiruit,
El pe cal încălecã
Si cu mulți voinici plecã
De la scara curții lui
La bisericã 'n Vaslui.
Clopotele rêsunaũ,
Stêgurile-i se 'nchinaũ
Armăsarii spumegaũ...

Dar poporul tot strigã:

— « Sã trãesci, Măria ta!»

Cînd aprópe de intrare,
Ce s'aude 'n depãrtare?

Glas de om chinînd tare:

— « Hai! ho! țã! ho! Bourcan

Trage brazdã pe tapșan!

Ștefan-Vodã se opriã,

Si dîn gurã-așa grãia:

— « Auzitați, auzit

Glas de Român necãjit?...

Intr'o clipã sã 'l gãsiti!

Și cu el aci sã fiți!

Și Ștefan-Vodă intră în sfânta biserică și se închină; iar nise slujbași plecară să împlinescă porunca domnască! *Ștefan-Vodă eră un Domn cu frica lui Dumnezeu.*

116. Pățania celor trei ieđi cucuieți.

Mama capră, după ce a povățuit pe ieđișorii ei, a plecat după hrană. Dar lupul din pădure a vedu'to, că a plecat și a priceput c'aũ rămas ieđii singuri singurei, a-casă. El a mai lăsat să trecă o bucată de vreme; apoi, binișor, pe furiș, a venit până la ușa bordeiului caprei. El avea de gând să prinđă pe cei *trei ieđi cucuieți* și să'i mănânce, în voia lui.

Când a pus laba pe clanță, a găsit ușa închisă, pe dinăuntru; ieđii o închiseseră, după cum le spusese mama. Dar lupul eră șiret și viclén; el se gândi cum să înșele pe ieđi. Iși prefăcũ glasul lui cel gros de lup și începũ să le vorbescă subțirel ca o capră; de-afară el îi alintă cu dulci cuvinte; îi îndemnă blând și frumușel ca să-i deschidă ușa și le făgăduia, că le aduce tot felul de merinde bune și nutreț mult.

Cei trei ieđi *eraũ și lacomi* la mâncare, și *nebnatici la minte*, și *neascultători de poveștile* mamei lor. Indată le veni mare poftă să vadă și să ronțăie merindele. Apoi nu le dete în gând că la ușa este chiar lupul cel viclean, care voia să'i înșele. Atunci ei nu mai ținură în sémă porunca mamei capre și... descuiară ușa.

Pe loc lupul se repeđi asupra lor, îi sfâșia cu giharele lui ascuțite și cu colții lui cei mari: într'o clipă, pe toți trei îi înghiți, cu piele cu tot. Numai *cucuiele*, de la căpăținele lor, le lăsă pe jos în bordeiũ... Apoi, tálharul de lup, a luat la fugă în pădure, trăgând ușa după dînsul...

Sfânta scriptură așa învață :

„Fiul meu, ascultă învățătura tatălui tũu, și nu nesocoti pe aceea a mamei tale!“

117. Domnul nostru Iisus Cristos în templu.

Domnul nostru Iisus Cristos erà de 12 anî. Atunci sfintul Iosif și sfînta Maria îl duseră, la Pașci, cu ei la biserica cea mai frumósă din Ierusalim. Acolo, în biserică, pruncul sfînt se închină frumos la Dumneđeũ...

În marea mulțime de ómeni, Domnul Iisus se perdù de ai sêi. Sfintul Iosif și Sfînta Maria cređură cã bãiétul o fi plecat înainte cãtră casă cu neamurile lor. Dar séra rubedeniile spuseră sfîntei Maria, cã ei nu vëdură, nici unul, pe bãiét în țiua aceea...

Atunci sfintul Iosif și sf. Maria, îngrijurați, se întórseră la Ierusalim... Acolo căutară pre bãiét, pe strade și pe la cunoscuți; dar, de geaba, cã nu'l găsiră.... Abia a treia ți îl aflară în biserica, ce îi ți dicea și *templu*.

În templu sfîntul prunc stetea în mijlocul preuților și îi întrebă fel de fel de învățături sfînte, și le răspundeă, cu multă înțelepciune, la tóte întrebările lor. Si toți, cãți îl auđiau se minunau de răspunsurile și de priceperea lui și ți diceau : « Cum șcie acest bãiét carte, nefîind învățat » ?...

Pe urmă Domnul Iisus plecă cu părinții sêi acasă, în Nazaret. Aci rămase Dînsul la casa părintéscă, până a fost de 30 de anî.

Cu cât creșcea mai mare pruncul, cu atâta se făcea tot mai înțelept și mai bun. Domnul *Iisus iubiă fôrte mult pe Dumneđeũ, pe părinții sêi și pe tótă lumea.*

118. Piétra de var.

Pe fața pământului precum și în adâncul lui sînt mai multe soiuri de piétră. Dar tóte piétrile sînt tari sau *solide*. Pietrele sînt mai grele la cântar și la mână decât apa. O bucată de piétră este tot-d'a-una mai grea de cât o bucată de ghiéță de aceeaș mărime.

Materie *solidă* este și țerîna, care însă se sfărîmă și se înmôie mai lesne de cât piétra. Materie solidă este și *céra*, care se topeșce la căldură. Pietrele însă nu se topesc. Ca să le sfărîme și să le despice, ómenii trebuie să le isbescă tare cu ciocanele. Ele se găsesc sau în fărîme mici, sau în bulgări mai măricei, sau în bolovanii mari, sau în stane uriașe; dar mai adesea, încă piétra e aședată în *straturi*. Aceste se prelungesc prin munți și pe sub pământ, cât se întinde o șiră de munți sau o țeră întregă. Ni s'ar părea, că le-a lucrat într'astfel o mână măiéstră de om. Dar nu e așa! Ele din fire s'aũ aședat într'astfel.

Locurile, de unde ómenii scot cu ciocanele piétră pentru trebuințele lor, adică mai ales pentru clădiri, se numesc *cariere*. Se scóte piétră din cariere, sau se culeg pietre din gârle și de pe munți ca să se facă dintr'însa *var*. *Varul* este acea materie cu care facem tencuélă, ca să lipim cărămiđile când se clădesc case sau ca să spoim päreții. Pentru ca din piétră să se facă var, ómenii bagă piétră în cuptóre și o ard până devine sfărmăciósă și albă cu totul. După ce bulgării de piétră se ard și se prefac în var, ei tot bulgării rêmân; dar îndată ce'i punem în apă, sau dacă turnăm apă pe ei, se înfierbîntă fórte tare. În apă, ei se fărîmă, se risipesc, se fac praf și, amestecându-se cu apă, iese din acest amestec *varul de spoit*, care e ca laptele. Lucrul acesta se vede la clădiri, unde se topeșce varul în *varnițe*. Din varniță iese un fum gros și alb, pe când piétra de var fierbe în colcote ca să se topescă și să se amestece cu apa. După ce varul e bine topit, el se răceșce și se póte întrebuiñta. Trebuie să ne ferim de a pune mâna sau piciorul într'o varniță, când fierbe varul, căci ne ardem gróznic.

Piétra de var, întocmai ca sarea și ca creta, este și ea un mineral.

119. Vulpea.

Vulpea este și ea un animal sălbatic. Vulpea este la trup mai mică decât cânele. Blana ei este ruginie. Numai la piept are o pată albă. Botul vulpii este ascuțit. Urechile îi stau ridicate drept în sus. Ochiul îi jocă într-una. Vulpea are *miros ager*. Dinții vulpii sint ascuțiți. Ea latră întocmai ca și cânele, numai ceva mai răgușit. Trunchiul ei este subțire, și poartă o *codă lungă stufoasă* care, la virt, are o pată albă.

Vulpea trăiește mai mult în pădure. Culcușul ei este, de obicei, o gaură săpată adânc, în pământ. Acea este *vizuina* ei. De acolo, vulpea după ce a înoptat bine, iese după pradă. Ea prinde iepuri, puț de căprioară, porumbei, găini, gășce. Prada sa, vulpea cum are miros fin, o simte din depărtare și o prinde cu mare istețime. Dar când n'are ceva mai bun, mănâncă și șoreci, și șerpi, și insecte, și vermi. Bine îi plac ei și fructele, și strugurii, și mierea. — numai că de albine are o frică mare.

Vulpea este foarte sprintenă.

Apoi este și *tare șirătă*, mai șirătă decât orî-ce animal. De la vulpe s'aũ obiceiuit ȳmenii sã ȳică despre un șiret cã-i

vulpe șirătă. Și când omul șiret este bătrîn, îi ȳice *vulpoiũ bătrîn*!

Blana vulpii se întrebuintează la blănării. Pentru blana ei, apoi pentru pagubele ce le face ea, în curțile ȳmenilor, rãpînpășerile, vulpea este huiduită și vinată de cãtre vinãtori.

Vulpea este un animal mai mult stricãcios. Ea este din neamul saũ din familia cãnilor.

120. Cãtun și sat.

Une-orî, vre-o cãte-va familii se adunã la un loc, și își clãdesc case învecinate. Acea micã *ĩntru-locare* de familii se cheimã cã este *cãtun*. La noi mai toți ȳmenii, carî trãiesc prin cãtune, arã pãmĩntul cu plugul. Ei, în

arături, sémînă grîu, porumb și alte bucate. Apoi culeg rodurile semînăturilor. Cu acele roduri se hrănesc și ei și altă lume multă. Fiindcă ei cu plugul lucrăză, li se ȳic și *plugari*. Plugarii își fac arăturile mai adesea pe bucăți de pămînt, care sînt moșiile sau proprietățile lor; de aceea ei se mai numesc și *moșneni* sau *proprietari*. Sînt și plugari, cari mai iaă cu *chirie* ori cu *arendă* și moșiile altora, ca să le lucreze. Acelora li se ȳice *arendășii* sau *posesori*.

Cătunele mai mari, unde sînt adunate la un loc familii multe, aședate în case mai numeroase, se numesc *sate*. Locuitorii satelor sînt *sătenii*. Ei trăiesc tot la fel cu cei de prin cătune. Și sătenii sînt mai toți plugari. Dar prin satele cele mari, se află une-ori și câte un *dulgher*, câte un *dogar*, câte un *ferar*. Aceștia se numesc *meseriași* ori *meșteșugari*.

Prin tóte satele mai sînt și ómeni, cari fac neguțătorii. Așa sînt *cărciumarii* și *hangii* sau *birtașii*. Ei vînd tot-d'auna și ori și cui bęturi, mîncări și alte mărunțișuri. Ei găzduiesc pe streinii călători, cari vin prin sate. În cătune și în sate, casele sînt răspândite mai la largul lor.

Sătenii își petrec vieța muncind frătesce pe locuri întinse, unde mereu se bucură de aer curat și sănătos. Veđi, că pe dînșii i-a învrednicit Dumnezeu ca să lucreze la cîmp. Lor li-a dat Dumnezeu grija să gătéscă, pentru noi toți, pânea și hrana de tóte ȳilele. Noi trebuie, din tot sufletul, să iubim și să cinștim pe țeraniii cei bunii și muncitori!

121. Ștefan-Vodă și Șoiman Burcel.

În apropiere de orașul Vasluiu, cale ca de o poștă și jumătate, se află un dél gol, ce-i ȳic *Movila lui Burcel*. În ȳiua de sęrbătore, când Ștefan-Vodă se duse la sfinta biserică din Vasluiu să se închine, un blet creștin, în loc să fi mers și dinsul la ruga lui

Dumnezeu, la biserică, s'a întâmplat să fie cu plugul și să are chiar pe acel del gol, de lângă Vaslui. Se vede treaba că Ștefan-Vodă, în drumul său spre sfânta biserică, trecuse cam prin apropierea de delul, unde ară creștinul.

Cântecul așa glăsuiește despre cele ce s'a întâmplat atunci :

— «Cinci paștiri se alegeau
Pe Vaslui în sus mergeau
Pân' zăria într'o movilă
Un Român, arând în silă

.
Cei paștiri descălecau
Pe Român îl ferecau...
La Vaslui îl aduceau
Și la Domnul îl duceau :

— «Mă Române, să n'ai temă!
Spune nouă cum te cheamă!»

— «Temă n'am că sînt Român!
Temă n'am că-mi ești stăpân :
Tu ești Ștefan Domnul cel Mare
Care'n lume sémén n'are...
Și ești Șoiman Burcel,
Fuișor de voinicel!»—

— «Sî trăești, dacă n'ai temă!
Dă-ne nouă bună sémă
Cum de te-ai păcătuit
Să-te-apuci de plugărit
Tocma'n Ți de serbătore
Tocma'n timp de închinare» !

Intr'ast-fel vorbi Ștefan-Vodă către Șoiman Burcel. El vorbi cu blândețe și-l povățuia că nu se cuvine să lucreze în Ți de serbătore, tocmai când lumea este la sfânta biserică, la ruga lui Dumnezeu.

Ștefan-Vodă, cel Mare, eră cu adevărat iubitor de Dumnezeu și de lucrurile sfinte.

122. Ursul.

Mare tãmbălău și mai mare veselie între copii, când ved un țigan ursar, cu ursul după el ! Copiii se adună împrejur ca să vedă fiera sculându-se în două picioare și săltându-se după măsura cântecului și a tamburei. Țiganul îi dice mereu :

— «Focă bine măi Martine !
Fă-ți dau pâne cu măslina !
făha ! Diha ! Diha ! măi !

Ursule nețăsălat
Puț de codru 'nverșunat
Diha ! Dtha ! Diha ! măi !

carul este mai mare și mai gros și mai greoiu decât lupul.

Ursul p \acute{o} te s \acute{a} fie apr \acute{o} p \acute{o} e de 2 m. de lung \acute{s} i de la 10 p \acute{a} n \acute{a} la 12 dm. de nalt.

Trupul ursului este lungu \acute{t} e \acute{s} t \acute{s} i buh \acute{a} lat. El este acoperit cu blan \acute{a} c \acute{a} l \acute{t} o \acute{s} \acute{a} \acute{s} i aspr \acute{a} . P \acute{e} rul lui este \acute{o} che \acute{s} or \acute{i} sur, or \acute{i} alb cu totul. Ap \acute{o} i este r \acute{e} \acute{s} init; de aceea se aprinde u \acute{s} or. Capul ursului este mare. Fruntea lui este turtit \acute{a} . Urechile'i s \acute{i} nt scurte \acute{s} i c \acute{a} scate \acute{i} nainte ca nisce gh \acute{i} o \acute{c} e. Ochi \acute{i} ursului s \acute{i} nt mic \acute{i} . Botul lui este ascu \acute{t} it \acute{s} i intrarmat cu col \acute{i} i puternic \acute{i} . Pic \acute{i} o \acute{r} ele lui s \acute{i} nt scurte \acute{s} i tare imbl \acute{a} nite. Num \acute{a} i sub t \acute{a} lp \acute{i} nu are p \acute{e} r. C \acute{o} da nu- \acute{i} , ca'n palm \acute{a} , or \acute{i} dac \acute{a} are c \acute{o} d \acute{a} , aceea este num \acute{a} i un crimpei \acute{u} scurt \acute{s} i bont.

Ur \acute{s} i \acute{i} tr \acute{a} iesc num \acute{a} i \acute{i} n p \acute{a} duri \acute{s} i \acute{i} n codri \acute{i} . Di \acute{u} a sta \acute{u} ascun \acute{s} i prin vizuine \acute{s} i prin b \acute{a} rl \acute{o} ge. Ab \acute{i} a \acute{i} es pe-inserate \acute{s} i n \acute{o} p \acute{t} ea ca s \acute{a} ' \acute{s} i caute hrana. Ursul se hr \acute{a} ne \acute{s} c \acute{e} cu smeur \acute{a} \acute{s} i cu mure. El m \acute{a} n \acute{a} nc \acute{a} \acute{s} i pepeni \acute{s} i porumb; dar \acute{i} i place mult m \acute{i} erea. Ap \acute{o} i nic \acute{i} de carne nu fuge. C \acute{a} nd este fl \acute{a} m \acute{a} nd, ursul se agat \acute{a} de oi, de vite sa \acute{u} de cai. Ba, la mare nevoe, el nu cru \acute{t} \acute{a} nic \acute{i} ch \acute{i} ar pe om. Atunci se ridic \acute{a} \acute{i} n pic \acute{i} o \acute{r} ele dind \acute{a} r \acute{a} t \acute{s} i se \acute{i} a la lupt \acute{a} dr \acute{e} pt \acute{a} cu omul. Il prinde \acute{i} n bra \acute{t} e \acute{s} i'l str \acute{a} nge p \acute{a} n \acute{a} -l om \acute{o} r \acute{a} . Ap \acute{o} i il sf \acute{a} \acute{s} ie \acute{s} i \acute{i} i sug \acute{e} s \acute{a} ng \acute{e} le din trup.—I \acute{e} rna ursul st \acute{a} amor \acute{t} it \acute{i} n vizuina lui. Atunci nic \acute{i} nu bea, nic \acute{i} nu m \acute{a} n \acute{a} nc \acute{a} , ci num \acute{a} i \acute{i} ș sug \acute{e} unghiile. Tot i \acute{e} rna fat \acute{a} urs \acute{o} ica c \acute{a} te doi pu \acute{i} de-odat \acute{a} . Pu \acute{i} i s \acute{i} nt mic \acute{i} ca ni \acute{s} c \acute{e} ch \acute{i} \acute{t} ean \acute{i} \acute{s} i s \acute{i} nt orb \acute{i} . P \acute{a} n \acute{a} ce cresc m \acute{a} ri \acute{s} ori, urs \acute{o} ica \acute{i} i fe- \acute{r} e \acute{s} c \acute{e} de urs, de tat \acute{a} l lor, c \acute{a} c \acute{i} acesta \acute{i} -ar m \acute{a} nc \acute{a} \acute{i} ndat \acute{a} .

Blana de urs este pre \acute{t} io \acute{s} \acute{a} . Ch \acute{i} ar \acute{s} i carnea de urs tin \acute{e} r este bun \acute{a} de m \acute{a} ncat.

Despre un om greoi \acute{u} \acute{s} i puternic se \acute{d} ice c \acute{a} este ca un urs.

Vulpea, lupul \acute{s} i ursul prind, \acute{i} n fug \acute{a} , alle animale; ap \acute{o} i le sf \acute{i} \acute{s} ie cu din \acute{t} i, \acute{f} iindu-le cu ghiarele pic \acute{i} o \acute{r} elor dinainte. De aceea aceste animale s \acute{e} lbatice se numesc \acute{s} i animale r \acute{a} p \acute{i} to \acute{r} e sa \acute{u} fi \acute{e} re.

123. Sfântul Ión Botezătorul.

Sfântul Ión Botezătorul a fost fiul unui preot foarte iubitor de Dumnezeu. Sfântul Ión era cam de o vîrstă cu Domnul nostru Iisus Cristos. Si era foarte deștept și cu frica lui Dumnezeu.

Mai înainte de a începe Iisus să învețe pe oameni, Dumnezeu a poruncit Sfântului Ión să le vestescă pe Mântuitorul lumii. Si Sfântul Ión s'a arătat în ținutul riului Iordan. Si era îmbrăcat Sfântul Ión cu haină grosă de păr și era încins preste mijloc cu o curea. Si mîncă fructe și miere sêlbatică.

Sfântul Ión învăța pre oameni, să se păzescă de lucrurile și de faptele cele rele și să facă numai ceea ce este bine. Si pentru că Sfântul Ión era drept și sfînt și șcia multe lucruri, oamenii îl credeau, îl ascultau. Ei începură a se lepăda de lucruri rele și se botezau de la Sfântul Ión în gârla Iordanului.

De aceea lumea îi dicea și Ión *Botezătorul*.

Pentru dreptatea, bunătatea și sfințenia lui, lumea credea că Ión este Domnul Iisus Cristos. Dar Sfîntul Ión le dicea: — «Vine după mine cel mai tare de cât mine, căruia eu nu sînt vrednic nici să-l desleg încălțămintele. Eu v'am botezat cu apă; iar acela v'va boteza cu Duh sfînt».

Sfîntul Ión avea să boteze în Iordan și pre Domnul Iisus Cristos.

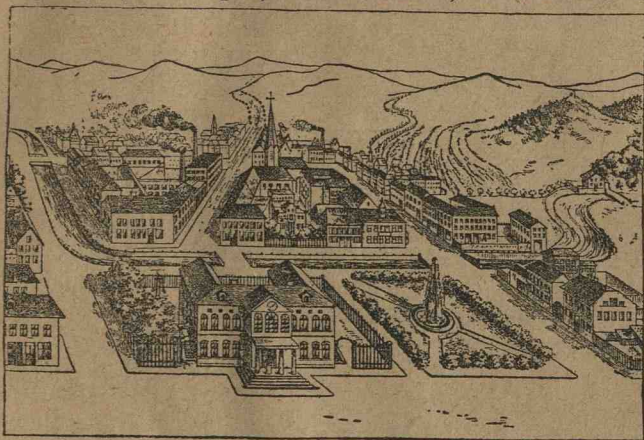
Serbătorea Sfîntului Ión Botezătorul este în 7 Ianuarie. Atunci se deschid iarăș școlile, după vacanța Crăciunului.

124. Târgul și orașul.

Săteniî își agonisesc ei însiși hrană, haîne și multe alte lucruri. Sare, oțet, luminări, petrol, chimire, cisme și alte lucruri le cumpără de la alți oameni. Locul unde oamenii se adună să vîndă unele lucruri și să cumpere altele de cari au nevoie, se numește *târg*.

Târgul său târgușorul este o comună mai mare decât satul. În târguri sînt case mai mari și mai frumoase decât în sate. Ulițele asemenea sînt mai largi, mai drepte și mai regulate. Apoi stradele sînt, de obicei, așternute cu piétră sau cu pietriș. Fieșce-care stradă are și *nume*. Unele strade sînt mai mari, altele mai mici; acelea se chiémă strade *principale*; iar acestea sînt strade *laterale*. În târgul nostru sînt atâtea strade principale.

Intr'o parte a târgului este un loc gol și larg, ce se numeșce *piéță*. În piéță sînt *hanuri*, în care se adă-

postesc ómenii, cari cumpără și vînd. Tot în piéță sînt și cele mai multe prăvălii. Din prăvălii ómenii cumpără zahăr, cafea, ceaiu, postavuri, ferării și alte lucruri. În *piéță* staú și cei mai mulți *meșteșugari*. Părțile mai de pãrtate de piéță se numeșce *mahalale*. Mahalaúia nóstră sã numeșce Târgul nostru are mai multe mahalale.

Târgul, dacã este mai mare, se numeșce *oraș*. Cãnd târgul sau orașul este împrejmuit cu ziduri, atunci îi dicem *cetate*. Veți învêța o istoriórã despre Cetatea Neamțului.

Locuitorii târgurilor sã chiémã *târgoveți* și ai orașelor *orășeni*.

Prin orașe sînt mai multe biserici și școli, hanuri, birturi, prăvălii, fabrice și *farmacii*. În orașe sînt fel de fel de *deregãtorii civile și militare*. În unele orașe

maî mari sînt și *teatre* și *muzee*, și alte locuri de petrecere. Orășeniî se ocupă cu meșteșuguri, cu negoțatorie și cu lucruri de carte maî mult decăt cu lucrarea saũ cultivarea pămîntului.

Sătenii, târgoveții și orășeniî, toți împreună trebuie să trăiească în bună înțelegere și să se ajute unii pe alții.

Ajutorul și unirea aduc neamului mărirea.

125. Copilul neascultător.

Florea era un băiet deștept, dar *neascultător*. Când maî marii lui, fie tatăl seũ, fie mumă-sa, fie invătătorul, îl opriau de la câte ceva, el uita numai decăt și făcea tocmaî ceea-ce era împotriva diselor lor.

Și mare nenorocire 'l-a ajuns!

Abia începuse să fie ger și să se prindă ghiță pe ape. Atunci, într'o di, Florea plecã de acasă. Tatăl seũ îi dise:

— «Floreo! să nu te duci astăzi la gârlă, ca nu cum-va să păteșci rău!»

Dar, lui Florea, aceste cuvinte îi intrară pe o ureche și 'l eșirã pe cea-l'altă. Băietul *neascultător* se duse drept la gârlă și începũ să se dea pe ghiță.

Tatăl seũ se luase după dînsul și, vedënd primejdia în care copilul se afla, se speria și strigã:

— «Floreo! Floreo! fugi de pe ghiță!»

Florea auzi strigarea; dar, în loc să asculte și să fugã numai decăt de pe ghiță, el întrebã:

— «Dar pentru ce, tatã?»

Când tatã-seũ era să 'l spuie de ce trebuie să fugã, de-o-datã se rupse ghița, care era foarte subțire. Florea se cufundã pe copcã și se înecã. N'a fost nici un mijloc, ca să 'l scape.

Inchipuiți-vă durerea nefericitului tatã și a bietei mume!

Când dar părinții vă opresc de la câte ceva, *ascultați-i și nu maî întrebați pentru ce? Ei, tot ce vă spun spre binele vostru este.*

Cine nu 'l ascultã, păteșce ca Florea.

126. Iubirea de adevăr a lui Șoiman Burcel.

Șoimanul Burcel era un om deschis la inimă. Lui îi plăcea să spuie orî și cui în față adevărul; el era un om drept. Burcel nu se speria de vorbele muștrătore ale lui Ștefan-Vodă. Nu, Burcel spuse verde lui Vodă că fiind el sărac, n'are «*nicî ȃile de sêrbătore, ci tot ȃile lucrătore*». Iată cum spune povestea că ar fi răspuns Șoiman-Burcel lui Ștefan Vodă :

— «*Dómne, pun mâna la piept,
Și mă jur să'-ți spun pe drept:
— «Pân'a n'a-ajunge plugar,
Aveam falnic armăsar,
Și o ghiogă nestrujită
Cu piróne țintuită,
Care când o învîrtiam
Prósca prin dușmani făceam.
Câte opt pe loc turtiam!
Alele! pe când eram
Om întreg de mă luptam,
Mulți păgâni am mai stricat!
Multe capete am fărîmat
De Tătari și de Lișteni
Și de falnici Ungureni!...
Iar în foc la Rêzboieni
Mi-a cădut ghioga din mână
De o sabie păgână ;*

*Dar n'a cădut numai ea ;
A cădut și mâna mea
Cu păgânu-alătorea!...
De-atunci n'am ce să mă fac
N'am ajuns un biet sărac...
Nicî n'am casă, nicî n'am plug,
Nicî juncani ca să-î înjug!...
Tótă vara m'am rugat
De bogații cei din sat
Să-mi dea plugul ca să ar...
Mi-a fost ruga în zadar.
Atunci, Dómne, mă întorsei,—
La Tătari că mă dusei.
Un plug mare că prinsei
Și cu un boi îl înjugai
Și de lucra m'apucaî
«Că săracul n'are sóre
Nicî ȃile de sêrbătore
Ci tot ȃile lucrătore!»*

Așa vorbi Șoimanul Burcel, cu inima deschisă, cătră Domnul Ștefan cel Mare. El nu-î ascunse nimic și Domnul îl și respălă pentru dreptatea lui.

127. Botezul Domnului Iisus Cristos.

Impreună cu Sfintul Iosif și cu Sfinta Maria a trăit Domnul Iisus Cristos, în Nazaret, până când era de 30 de ani.

Atunci s'a dus Iisus de la Nazaret la Sfântul Ión, în ținutul Iordanului. Acolo a cerut Mântuitorul de la Sfântul Ión să'l boteze și pre Dinsul. Sfântul Ión la început nu prea vroia și dicea, că el are nevoie să se boteze de Domnul Cristos. Si când îl boteză, *iată s'a deschis cerul și au văzut pre Duhul Sfânt că se pogorâ în formă de porumbel asupra capului Dom-*

nului Iisus. Tot atunci se auđi din cer glasul lui Dumnezeu Tatăl, dicând : « *Acesta este Fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit* »!

Cum s'a botezat Domnul Iisus, așa *trebuie să se boteze toți creștinii*.

Serbătorea Bobotezii ne aduce aminte de botezul Domnului în gârla Iordanului. Atunci, se cântă « *In Iordan Botezându-Te Tu Dómne* », și la sfînta biserică, și la gârlă, unde iese lumea cu cruci, cu stéguri, cu prapori și cu cântări.

Crăciunul, Anul-noú și Boboteza ne aduc aminte de nașcerea, de numele și de botezul Domnului Iisus Cristos.

Tóte serbătorile aceste cad iérna, una după alta. Atunci, școlarii au vacanțele Crăciunului.

128. Omul și păsărica.

Bătău omul la porumb. Păsărica mi-l zări.

Și, zburând în jur de dînsul, se uită și mi-î vorbi :

— « Omule, tu ai grăunțe, tot grămadă 'n aria ta.
Dă-mi vr'o câte-va și mie, că m'omóră țerna grea ! »

— « Păsărică » — dîse omul — « vin, culege ce găsești ! » ..

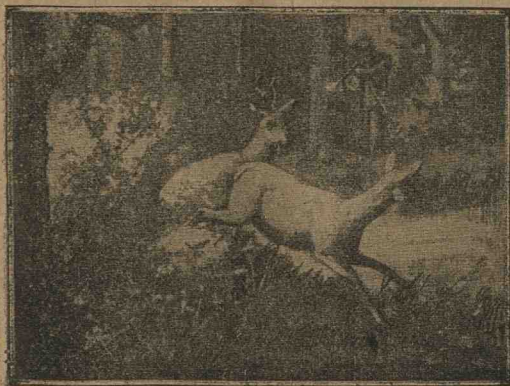
Dar, apoi la primăvară, tu cu lucru să-mi plătesci.
Când omidele 'n grădină imi vor rîde pomii și florii,
Tu să zbori din crîngă 'n crîngă, să le strîngi ; să
[le omori ! »

Astfel dîse omul nostru. Păsărica se 'nvîo...

El îi dăte din grăunțe ; ea omidele-î stărpi.

129. Căprioara și Capra neagră.

Prin pădurile munților trăiește, cu totul sălbatică un fel de capră, care se numește căprioară. Căprioara are cap mic prelungit care, la bărbătuș, poartă corne crăcănate cu 3 ramuri.

Femeiusei îi lipsesc cornele. Căprioara are urechi mici, ce le ține tot-d'una drept în sus; gâtul lung, trunchiul svelt, picioarele lungi și subțiri; coda mai nu se vede. Părul ei este galben închis

ruginiu. Căprioarele trăesc mai mult împreună, hrănindu-se vara cu ierburii și țerna cu mugurii și cu cîjă de arborii. Diua, căprioarele stau ascunse în locuri îndosite. Săra ies împreună la locuri deschise, la pășune. Pe cînd pasc, căprioarele pun tot-d'una străji cari, printr'un fluerat deosebit, dau de știre, cînd se aproprie vre-o primejdie.

Căprióra este un animal drăgălaș, sprinten de picior, cu vedere și cu miros foarte ager, așa că din depărtări mare adulmecă pe vinător. Altcum căprióra ușor se imblânțește.

Cam la fel cu căprióra este și capra neagră sau izardul, care trăiesce în munții cei mai nalți, unde une-orî se acață cu córnelor carligate de crăcile copacilor, când e gonită de vinător.

Atât căprióra cât și capra neagră sint animale foarte sficiciose și amândouă soiurile sint un vînat foarte bun de mâncat. Din blana lor, lucrată în deosebite moduri, se fac mai ales încălțăminte, mănuși și altele.

De neamul căpriórelor se ține și cerbul cel cu córnelor mară și rămurose.

Vaca, boul și bivolul; óia, capra, căprióra, capra neagră și cerbul, sint tóte animale rumegătore.

130. Răsplata lui Burcel.

Burcel vedu că ruga lui către bogatîi din sat, să-î dea plugul, ca să-și are și el un petic de pămînt, a fost în zadar. Atunci se duse la Tătari și prinse un plug, la care înjugă un boi, cu care ară, când a fost prins și dus la Ștefan Vodă. Acestuia îi plăcu mult, că Șoiman Burcel spuse verde, de ce ară în zile de sərbători și,

Domnul Ștefan l'ascultă
 Și din gură cuvîntă:
 — «Măi burcele, fétul meu!
 Iată ce hotărêsc eu:
 Ia-ți un plug cu șese boi
 Să mergi bogat de la noi!
 Ia-ți movila rezășie
 Ca s'o ai de plugărie!...
 Dar în vîrfu-î să te-aședî
 Ca stejar să privigheđi!

Și Tătari de-î vedu
 C'au intrat în țera mea,
 Tu să strigi cât vei putea:
 Sai Ștefane la hotare,
 C'a intrat sabie-n țeră!
 Atunci eu te-oî auđi
 Ca un zmeu m'oiu repeđi
 Si nici urmă-a rămănea
 De Tătari în țera mea!»!

Bătrînii spun că 'ntr'adevăr, pe timpul lui Ștefan cel Mare, ședeà un ostaș de ai lui pe Movila lui Burcel și că glasul lui erà atît de puternic, încât ajungea pînă la auđul marelui Domn. Slujba aceea i-o dete Ștefan-Vodă lui Burcel, pe care din sărac ce erà, l'a făcut bogat—pentru că *Burcel erà un om drept*.

— Așa *răsplăti* Ștefan-Vodă pe ómenii cei viteji și drepti!

131. Stufișul.

Tudorel merse odată cu tatăl sėu, la lacul din capėtul satului.

— «Ah! uite colo un om cu *luntrea*! Ce face el pe apă?»
Așa vorbi Tudorel catre tatăl sėu. — «Iată aci o bucată de pîne! Ia aruncă nișce miezișori în apă!» dișe tatăl, lui Tudorel. Tudorel ascultă și îndată-ce asvirli fărîmăturile de pîne, în apă, mai *mulți pescișori* înotară spre ei. De altă parte se auđiaș nișce *brósce* ocăcãind. Intr'aceea se apropiã omul cu luntrea, adică *luntrașul*, cătră mal. El aveà în luntre nișce *raci*, pe cari îi prinsese de sub nișce rădăcinii de la malul lacului. Pe lângă peșci, brósce și raci mai trãesc în apă și o mulțime de viermișori și alte ființe nenumėrate, ființe fórte mici, ce nu se pot vedea cu ochii liberi. Acele ființe se chiémă *infusorii*. De aceea vedî, adesea pe lângă apă, gâșce, rațe sėlbatice, berze, rãtușce și alte păsėri de apă, cari se hrănesc cu pescișori, cu viermuleți și cu plante de apă.

Pe lângă lac, crește o muțime de plante. Acolo vedî *stufișul* sau *trestia*. Trestia crește mai multă împreună, pînă la nălțime de 2 metri. Trestia are cotorul subțire, rotund și gol pe dinăuntru. Când este tineră, trestia este verde; iar

când este uscată, are colóre galbușe. Cu trestie se acoper casele, la țeră.

La un loc cu trestia, de obicei, crește și *papura*. Papura are aceeaș înălțime ca și trestia;

dar cotorul îi este mai gros și foile mai late și mai gróse de cât la trestie. Din papură se fac rogojină, coșuri, coșulețe și alte lucruri trebuincioase în casă.

— «Veđi», — ȡise tatăl, lui Tudorel — «Dumneđeu a lăsat și apa ca în ea să trăiescă numeroase ființe, chăar așa ca și pe pămănt și în aer și în cer, unde petrec *ingerii* lui D-đeu.

Ființele trăesc pe pămănt, în pămănt, în apă, în aer și în cer.

132. Sfaturi asupra lăcomiei.

Domnul Iisus umblă prin Galilea și învăța pre ómenă, ce să cređă, cum să se pórte și cum să lucreze, ca să pótă fi fericiți.

Intr'una din ȡile, a ȡis cătră Domnul, óre-carele din popor :

«Invățătorule, ȡi fratelui meű să împartă cu mine moștenirea !

Iar Domnul Iisus i-a rěspuns: — «Omule, cine m'a pus pre mine judecătór saű împărțitor preste voi... Ve-deți și vė *feriți de lăcomie*, că nu întrů a prisosi cui-va din avuțiile sale, este vieța lui.

Și ca să înțelegă și mai bine învățătura Sa, Domnul a spus parabola acėsta: «Unui bogat i-a rodit țerina. Și cugetă întrů sine ȡicěnd: Ce voiű face că n'am unde aduna rodurile mele?. Și a ȡis, acėsta voiű face: Strică-voiű jitnițele mele și mai mari le voiű face și voiű strănge acolo tóte rodurile mele și bunătățile mele. Și voiű ȡice sufletului meű: Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți. Odihnesce te, mănăncă, bea, veselesce-te!» Iar D-đeu i-a ȡis lui: — Nebune, într'acėstă nópte, sufletul tėű vor să-l cėră de la tine; dar cele ce le ai gătít, cui vor rěmănea?

Așa este cela ce strănge lui-ăși comórá, iar nu în D-đeu se îmbogățesce.... Inșă, căutați mai întâiű împėrăția lui D-đeu și tóte cele trebuincioase se vor adăogă voue!»

133. Rața și gâsca sêlbatică.

Pe lângă apă, și mai ales pe lângă lacuri și prin stufișuri, se află totdeauna *rațe și gâșce sêlbaticе*.

Acolo își găsesc ele hrana lor — peștișori, vermuleți și unele plante de apă.

Rața și gâsca sêlbatică sémână întru tóte cu rața și cu gâsca cea îmblândită. Dar aceste păsări la multe se și deosebesc una de alta.

Și rața și gâsca sêlbatică este mai mică la trup, dar mult mai sprintenă decât cele blânde. Și una și alta sînt mult mai mari meștere și la înotat, și la zburat decât rața și gâsca de casă, cari nu pot să sbóre bine.

Rața sêlbatică are ciocul verduiu și penele pestrîte. Pe gât penele sînt verdui-strêlucitóre. Penele, de pe pîept, aũ colórea alunelor; iar aripele bat în negru și în albastru. Picíórele aũ colóre portocalie.

Gâsca sêlbatecă are penele pe spate surii, pe burtă albiciose. Aripele ei, la vírf, sînt negre; iar picíórele roșcate galbui.

Pentru carnea cea gustósă vînătorii vîneză rațele și gâșcile sêlbaticе cu ajutorul cânilor *prepelicari*.

Rața și gâsca sêlbatică sînt strêmoșii raței și gâșcei de casă.

134. Bătălia lui Ștefan-Vodă cu Ungurii.

Pe când aveà scaunul Domniei la Vasluiu, Ștefan-Vodă primi odată șcirea că *Ungurii* aũ intrat hoștesc în țeră și că fac, pe unde trec, un jaf cumplit și crunte omoruri, căci

«Unde trec Maghiarii, satele se strică;

Holdele aurite în cenușă pică.

Mumelor române sînul le despică.

Pe copiii frageđi în săbii ridică!»

Ștefan dete poruncă să se adune ostașii, ca să învețe minte pe țanțoșii Maghiari. Printre cei-l-alți ostași cari aveau să însoțescă pe Domn, eră și *Aprodul Purice*, un vitéz român, mic de stat; dar *mare* la suflet. Aprodul Purice semănă cu Ștefan, care și el eră tot mic de stat.

Óstea plecâ, toți călări pe cai moldoveni, a căror veste mersese în tótă lumea, căci erau iuți ca vîntul și ca gândul și par'că erau fără splină. Când ajunseră la tabăra ungurască, Ștefan-Vodă așa glăsuiește vitejilor săi:

*«Ostași! să știți prea bine că spre-a birui
Maghiarii, Dumneșeă ne va împuternici!»*

.....
*Đice și s'aruncă'n dușmani, de aprođi încunjurat.
Românii, cu a lor iufelă prăvălind, răstornă tot.
Ungurii să stea 'mpotrivă, se silese și ei cât pot.
Insă furia română sparge, sfarmă ori-ce greú...
Sfarmă, taie și dumiă, fac înfricoșat omor.*

Intr'ast-fel se luptă Ștefan-Vodă cu vitejii săi Moldoveni. Ungurii se luptau și ei pe mórte, pe vieță, dar

«nemica nu pot face, nimic nu isprăvesc!»

135. Vinătórea.

De câte-orí ieși la câmp, afară, mai tot-d'auna întâlnești câte un vinător. Vinătorul pórtă, de obiceiú, haínă scurtă, ușórá, verde orí cenușie, pantaloni strimți pe picior, cisme înalte cu căpută, pe cap o șapcă saú o pălărie ușórá de páslă. El poți ușor cunoșce pe pușcă, pe tașcă și după cânií de vinătóre, cari îi sint tovaráși nedespărțiți. In gíanta, făcută de piele, are merinde, praf pentru pușcă, *alice* și bucăți măricele de plumb saú *zburături*. Când se întórece de la vinat, in gíantă aduce vinatul.

Cânií de vinătóre sunt de trei felurí: *copozi*, *ogari* și *pre-*

pelicarî. Copoii și ogarii ajută la scóterea și la prinderea vina-

tului pe câmp și în păduri; iar prepelicarii la vinatul de apă. Copoîul este de mări-
mea unui câne
ciobănesc; este
mai adesea ne-
gru ori casta-
niu. El are tru-
pul lung, șuiú

și picioare subțiri, indemânatic. *Ogarul* este cânele cel mai mare de vînătoare. El are picioarele foarte nalte, botul ascuțit și coda tot-d'auna încovoiată în sus. *Prepelicarul* este mai mic decât copoii. El ajută la vînătórea gășcilor, a rațelor sélbatiche, a prepelițelor și a altor păséri.

Iată cum se face vînătórea: Căniî, cu botul la pămînt, adulmecă urma vînatului; cu urechile blegite, cu coda întinsă, alérgă fără milă și lătrând cu chelălălélă, când mai apropiată, când mai depărtată... Vînătorul stă încremenit, la pândă. El par'că nici nu răsufliă. Când căniî vestesc apropierea vînatului, vînătorul tresare. Cu ochiul pironit către partea unde se aude lătratul, al așteptă, ispitește, caută și măsórá depărtarea, după lătratul cănilor. Și apoi când d'odată se arată șoldanul cu urechile cíulite, sau vulpea cu coda târiș, or speriósa căprióră, or ursul morăcănos, vînătorul, repede ca fulgerul, ia pușca la cătare și trage. *Vînătorul este un om ușor, isteț și indemânatic.*

În păduri, vînătórea de lupi, de urși și de mistreți este și primejdiosă. Vînătorile în păduri se fac, de obiceiú, de către mai mulți ómenî împreună. Aceștia, cu ajutorul cănilor, *gonesc* fiérelle, pe care apoi vînătorii le impușcă. Ursul, de multe ori, se ia la luptă dréptă cu câte un gonaciú sau vînător.

Primăvara și în unele timpuri ale veriî, când animalele fac puî, vînătórea este oprită, prin lege.

Vînătórea este o ocupațiune plăcută; dar este și un meș-teșug greú și împreunat, prea adesea, cu primejdiî.

136. Aprodul Purice-Movilă.

Vitezul braț al lui Ștefan prin Unguri cărări făcea...
D'a sângelui versare pământul se înroșia
Când d'un plumb, dintr'o săneță, calul său rănit fiind,
Sforăiește ș'apoi cade înc'odată nechiezând,
Cade și eroul Ștefan, dicând: «Copii, nu vă dați!
Și pe Domnul vostru pradă dușmanilor nu lăsați!
Atunci, când primejdia eră mai mare, se întâmplase că
Aprodul Purice să fie lângă Vodă-Ștefan
«Cere alt cal; deci îndată, Purice descălecă
Și ținând frîul și scara la Domnul său îl trase.
Eă un moșoroiu m'oiu face pe carele să te sui!
Și 'ndată pe brînci se pune, jos la picioarele lui.

Ștefan încalecă calul și apoi se întorce către Purice
și zîmbind așa-i dice :

«De va vrea Dumnezeu, astă-zi să putem, ca să scăpăm,
Să știi, Purice, băiete, că nu-i mai fi moșoroiu,
Ci, spre vrednică răsplată, movilă a te face vroiu!»

Lupta se începe din nou. Maghiarii sînt cuprinși de
spaimă și de gróză. Unii se dau prinși la Români;
alții rămân pe drumuri călcați de cai și zdrobiți. Ro-
mânii sînt învingători.

După-ce Ștefan-Vodă a mulțumit lui Dumnezeu,
pentru acéstă învingere, cu multe moșii a dăruit pe
Aprodul Purice, căruia d'atunci i-au dis Movilă.
D'atunci a rămas familia *Movileșcilor* bogată, și din
ea unii au ajuns și Domni în Moldova și în Țera Ro-
mânescă.

Nici o șaptă fără răsplată.

137. Fericirile lui Iov.

Printre urmașii lui Israil a fost odată un om foarte
drept și foarte bun. Il cheamă *Iov*.

La trup Iov eră volnic și sănătos, la față vesel și

plăcut. Copii aveà mulți, vrednici și cumiști. Casele și curțile lui erau pline de slujitori cinstiți și harnici. Vile aveà cu grămada și de tot felul: Cireși de boi și de vaci, turme de oi și de capre, cămile și măgari cu sutele.

Iov aveà din tóte avuțiile cu prisos.

Iov mai erà și om bun la inimă. Cu tótă lumea vorbià blând și voios.

Erà darnic și milostiv; pe toți îi primià bine; pe toți îi ajutà la nevoie.

Tótă lumea îl iubià; tótă lumea îl cinstià.

Pe acest pămînt, Iov se bucurà de tóte fericirile.

Dar Iov șcià, că avuțiile și fericirile de pe pămînt, lesne se pot pierde. Focul le arde; apa le innécă; bóla le prăpădește. De aceea bucuria cea mai mare a lui Iov erà să *îubescă mai presus de tóte pe unul Dumneđeũ*. Diminéta, la amiédă, séra și în tot-d'auna, el se închinà la Dumneđeũ și cu dor fierbinte diceà:—«*Dómne ajută-mě!*»

De câte ori împlinià vre-o faptă bună, el nu se mândrià; nu se lăudà; ci cu mare mângăiere diceà:—«*Dómne, mulțumescu-ți!*»

În tóte fericirile, în tóte bunătățile, în tóte veseliile sale, Iov mereũ la Dumneđeũ se gândià. Atunci, el strigà, ridicând ochii și mâinile spre cer: —«*Dómne! tu pe lumea acésta cu tóte bunătățile, m'ai dăruit. Bine-cuvîntat fie numele tœu!*»

Pe tine Dómne te îubesc!

În tine mă încređ!

De la tine ori și-ce cu mulțumire aștept!

Dă Dómne!

138. Băiétul milos.

Erà o iernă grea. Par'că crăpà lemnul de frig. Apele tóte înghețaseră tun.

Erà o di frumósă de iernă. Erà sóre cu dinți. Copiũ veseli se dedeau pe ghiétă, pâcuri, pâcuri.

Ionel, un băiet ca de 9 anișori, se duse și el la ghiță. Ce mult îi plăcea lui cum aluneca pe ghiță copiii cu patine! Pe urmă îi veni și lui porfta să 'și iee patine și să in-vețe jocul pe ghiță. El alergă repede acasă. Și, cum părinții lui nu erau ómenii săraci, ceru de la tatăl său parale să 'și cumpere patine. Tatăl său îi dete numai decât, fiind-că Ionel era un băiet cu minte.

Ionel alergă repede la prăvălie... La ușa prăvăliei vedu el pe un copil sărac, îmbrăcat în niște haîne trențeroșe. Ionel observă cum tremurâ de frig săracuțul de copil. Cum plângea de-ți erâ mai mare mila de el! Ionel îl privi cu jale și par'că îi se rupeâ inima de milă.

— «De ce plângi, dragă băiețule?» îl întrebă Ionel.

— «N'am mâncat nimic astăzi! Mă-e frig... și mă-e și fόμε! Mama zace bolnavă în pat. Tata a murit. Și eu sint orb!» Și plângea bietul copil, de-ți rupeâ inima de durere.

Ionel se uitâ în tóte părțile. El nu vedu pe nimeni... Iute scóse el din bosunar banii ce-î aveâ pentru patine... Apoi îi puse frumușel în mâna băietului orb.

— «Ține mâna, dragul meu! Iti daú bucuros ce am. Du-te de-ți cumpără pâine! Eu mă pot da pe ghiță, și fără patine...!

Și Ionel alergă la gârlă și își petrecu vesel pe ghiță, fără să spuie cuiva despre *milostenia* ce făcu. Numai acasă, luat de scurt de tatăl său unde-î sint patinele, Ionel, cam codin-du-se, spuse ce făcu cu banii.

— «Fórté bine ai făcut, fiule! Iată aci alte parale să-ți cumperi acuma și patine!

Ionel era un băiet milos.

„Când faci milostenie... să nu șcie stânga ta ce face drépta ta și Părintele têu îți va răsplăti la vedere“!

139. Biserica.

Biserica este o clădire a mai multor familii împreună. Ea póte fi chiar a *tuturor* familiilor dintr'o comună. Biserica este un *edificiú public*.

În Dumineci și serbătorii, toți locuitorii din comună, sau dintr'o parte, se adună în biserica lor. În biserică, sint multe

îcône sfinte Acolo, ard mai multe luminări. În biserică, ómenii se rógă, cu toții împreună, lui Dumneđeũ să-î țină sub paza lui cea bună *Biserica este, aci pe pămînt, casa lui Dumneđeũ*. Dumneđeũ este Tatăl nostru cel bun. El este mai bun, mai mare, mai puternic și mai drept decăt toți ómenii. De aceea, în casa lui, trebuie să intrăm cu gând curat și cu voie bună. Acolo, în biserică, tot omul trebuie să fie cu luare-aminte la lucrurile cele sfinte, la cuvintele și la cîntările sfinte ce se aud.

Alipită de biserică este *clopotnița* cu turlile sale. Clopotnița póte să înalțe și din acoperișul bisericii. În clopotnița sînt clopotele, tóca și cîocanele cu cari se tócă. Cu acestea se dá șcire când se face sfinta slujbă și când móre cine-va.

Imprejurul bisericii este *cimitirul*, unde se îngropă—cu rugăciuni și cu cîntării—morții. La capul fie căruí mormînt se vede o cruce. Crucea arată că acolo dórme, *de veci*, un creștin. Rudele celor morți sémînă pe morminte flori frumoșe, În cimitir, se plantéază și arbori; apoi se fac potece spre înlesnirea umblării ómenilor. Cimitirul trebuie imprejmuit cu gard saũ cu șanț, ca să nu intre dobitócele și să facă stricăciuni.

Dela nașcere și pînă la mórte sfinta biserică pórtă grijă de noi, de ómeni. Acolo, se aduce omul când se botéază, acolo când se cunună, acolo când móre. Decí fie-care creștin bun trebuie să mérgă cât mai adesea la sfinta biserică și s'o cin-téscă. Numai așa vom plăcé lui Dumneđeũ.

Dumneđeũ dá tot ce veđi, | A-l iubi și a-l ascultă
Să cade să'l adorezi. | Va fi mulțumita tà!

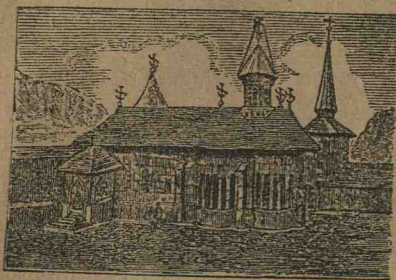
140. Mănăstirea Putna.

Ieșise vestea în tótă țera Moldovei, că Ștefan-Vodă voia să facă o mănăstire, atăt de frumósă și de mă-réța cum nu se mai pomenise.

«Și pe malurile Putnei, cu vitejii săi Români
Ștefan merge să alégă, locul sfântului altar.

.....
Iată, că lângă movilă, Domnul Ștefan s'a oprit.
Totul tace!... Ochii țintă; stă poporul neclintit».

Atunci Ștefan ȃise boerilor: — «Eū cu Radul Vă-
taful de copii și cu doi
copii de casă ne vom sui
pe movila ce vedeți! De
acolo, vom trage săgeți cu
arcurile, ca să vedem unde
și în cotro voiește Dum-
neđeū să aședăm temeliile
sfintei mănăstiri... Aideți
copii!...

Legenda ast-fel vorbește:

— «Trei ostași cu arce în mână, pe movilă acum se urcă:
Doi ca zimbrul, ageri, mândri, naltți ca bradul de la munte.
P'ai lor umeri pörtă glugă; la brüu paloș și, pe frunte
Cu-a lor lungi și negre plete, se coböră o negră țurcă.

După-ce Vodă cu copiii de casă ajung pe vârful
movilei, cu dragoste, le ȃice: — «Copii, trageți! Eū
vreaū astă-ȃi să mă întrec în arc cu voi!» Atunci voi-
nicii, amândoi, își încördă arcele; trag... Săgețile lor
zböră, se tot duc, se duc ca gândul și de abla ochiul
zärește locul pe câmp, departe, unde se coböră.

— «Să trăiți copii!» le ȃice Vodă.

Dar când Ștefan-Vodă fulgeră săgéta lui în vînt,
acēsta zböră mult mai departe decăt săgețile arcașilor
și în urmă se frînge într'un paltin.

— «Acolo va fi altarul!» ȃice Vodă...

— «Să trăiescă Domnul Ștefan! Mii de glasuri îi uréză,
Și poporul jos, pe vale, umilit îngenuchieză».

141. Nenorocirile lui Iov.

Dumnezeu a voit să vedă dacă în adevăr Iov, mai pre sus de toate, pe El îl iubește. Atunci Dumnezeu a încercat pe Iov cel mult fericit.

Intr-o zi a venit la Iov în fuga mare, un slujitor de al săi, și i-a spus:—«Stăpâne! tâlharii au năvălit pe cireșile tale de boi, de vaci, de cămile și de măgari!

Pe slujtorii tăi i-au ucis și vitele tale le-au luat cu sine!»—Iov s'a cam întristat; dar a zis: «*Domnul mi-le-a dat, Domnul mi-le-a luat. Fie voia Domnului!*»

Apoi, veni tot în fuga mare alt slujitor de al săi, și i mai spuse:—«Stăpâne! casele și curțile tale au luat foc și au ars cu dinsele împreună toate oile și caprele tale, cu ciobanii cu tot!». Iov tare s'a mâhnit; dar a zis: «*Domnul mi-le-a dat, Domnul mi-le-a luat. Fie voia Domnului!*»

Nu trecu mult și veni iarăși, în fuga mare, un al treilea slujitor de al săi, și îi vorbi așa:—«Stăpâne! copiii tăi erau toți adunați împreună la o masă mare în casele fratelui lor celui mai bătrîn. Deodată a dat un vifor gróznic. Păreții casei s'au zguduit și învelișul s'a doborât peste dinșii. Acolo, vai! toți au perit!—Iov amarnic s'a înduioșat; dar a zis:—*Domnul mi-a dat, Domnul mi-a luat! Fie voia Domnului!*»

Acum toate avuțiile lui Iov erau pierdute. Toți copiii săi erau morți. Iov rămase pe lume ca și singur singurel. Dar, și atunci el tot strigă, ridicând ochii și mânele spre cer:

— «*Eû pe tine, Dómnne, tot te iubesc!*

Eû în Tine tot mă încred!

Eû tot de la tine aștept orî-și-ce cu mulțumire!»

142. Ocupațiunea locuitorilor.

La oraș sînt meserii
Câte'n minte nu le ții:
Sînt brutari și simigii,
Măcelari, zarzavagii,
Cofetari și bragagii;
Cărcumari, lăptari, băcănii,
Precupeți și marchitanii;
Sînt cismari, pălărieri,
Croitori și bărbieri,
Tabaci, curelari, șelari,
Ciaprazari și plăpumari;
Tapiteri și grădinari,
Sînt lipsecani și toptangii,
Negustori și boiangii,
Și marșande și pânzari,
Parfumarî și săpunari;

Sînt rotari și cărăuși.
Căruțași și lăcătuși;
Sînt dogari, brutari, birjari,
Sînt hamali și nisipari;
Caretășii, cioclii, dricari
Cerșetori, luminărarî; [gari,
Sînt dulgheri, tâmplari, strun-
Și zidari, pietrari, coșari.
Sînt ferari și potcovari,
Cuțitari, cîsornicari;
Alămarî, tinichigii,
Argintari, giuvaergii...
Iar țiganiîs lăutari,
Spoitori și bucătari.
Sînt evrei bancheri, zarati;
Dar mai sînt și vechii cavari.

Femeile tôte îngrijesc de casă. Ele gătesc mîncările. Apoi se ocupă cu împletitul, cu torsul, cu țesutul, cu croitul și cu cusutul haînelor pentru toți cei din casă.

Toți meseriașii și toți ómenii crescuți trebuie să lucreze, să muncescă!

*Cine nu lucrează, să nu
mînânce!*

143. Dumbrava Roșie.

Spre Mieză-nópte de Moldova se întindea țera *Polonilor* sau a *Leșilor*. Acestora le veni odată pofta să bată, cu óste mare, pre Moldoveni, să alunge din scaun pre Ștefan-Vodă, să cuprindă Moldova și să o ție pe seama lor.

Atunci Ștefan-Vodă se aruncă pe neașteptate cu óste asupra lor și-i *zdrobi cu totul*. Și, pre Leșii *rămăși*

vii, porunci să se puie la jug și să are cu ei o câmpie mare, în care se semină numai *ghindă*.

«Pe un șes întins și galben sub arșița de sóre...

Cinci sute de pluguri ară pământul țelinos...

Opt mii de Leși de óste, legați cu frâu'n gură

In loc de boi, la juguri, se opintesc trăgând...

Românii cu glas aprig 'i îndemná ca să întindă

Strigând: «Hăis, cea, Liftene! Hăis, cea haram la plug!

Tu-mi pregătiseși jugul; eú mi-te-am pus în jug.

Hăis cea! «... Apoi din urmă, aruncă-n brazde *ghindă*».

Iar Ștefan, la tovarăși, le țice cu glas tare:

«Așa serie Românul a sale fapte mari,

Cu fieru'n brazdă neárá!..»

Pe câmpia aceea aú răsărit și aú crescut o pădure mare de stejar, ce se mai véd și astăzi. Pădurea aceea se chîemă *Dumbrava-Roșie*, fiind-că ea a răsărit într'un pământ udat cu *sânge leșesc*.

144. Cuiul de fier.

Din-đi-de-diminéță Fănică puse șeúa pe cal, ca să mérgă până la satul vecin. Când să încalice, vedú bine că lipsia un *cuiú* de la o potcova. Dar el își țice:—
«Nu face nimic un *cuiú* mai puțin!»

Pe drum căđú potcova.

— «Dacă ar fi vre-un meșter prin apropiere», — țice Fănică, — «ași potcovi calul... Dar lasă, că póte merge el destul de bine și cu trei potcove... «Nu face nimic o potcova mai puțin!»

De la o vreme, băgă de seamă Fănică că calul începú să schiópezteze. Merse ce mai merse...

Când treceá pe sub pădure, pe unde duceá drumul, năvăliră asupra-í doi tâlharí. Fănică dete pintení calului; dar degeabă, calul nu putú să fugă din pricina piciorului fără de potcova. Calul se vătámase reú. Tâlharii îi luară frumușel calul, cum nu eră nici o țipenie de om

pe acolo. — Si, Fănică trebui să se întorcă, întristat și cu frica în spate, pe jos, acasă, ȳicându-și în sine : «Nici odată nu m-ar fi trecut prin minte că pentru un cuiu să-mi pierd calul !

Iată ce va să ȳică vorba ceea : *Buturuga mică restornă carul mare.*

145. Fierul.

Cușele de potcovă sînt de *fier*.

După sare nici un mineral nu este omului mai de trebuință de cît *fierul*.

Fierul se scôte din pămînt. Locul de unde se scôte se chiemă *mină de fier*. Fierul este fôrte tare. La față este fierul alb-cenușiu. Când se înfierbîntă în foc, își schimbă față. Mai întăiu se face roșu și apoi alb strălucitor. Atunci, fierul se înmôie și fierarul, bătendu-l cu ciocanul — pe nicovală — îl *îndôie* și îi dă forma ce vrea el. Atunci, fierarul pôte să lipescă două bucăți de fier înroșite, punend una pe se alta și bătendu-le cu ciocanul. Fierul este *îndoicios* și *elastic*. El se pôte *întinde* și *subția* cît de mult ; de aceea este și *ductil*. Fierul, prin tocire, se face *strălucitor*. Dacă se ține la umeđelă sau în apă, prinde pe de-asupra un fel de cójă roșietică ce-î dice *rugină*.

Și apa, ce se strecoră prin pămînt peste straturî de fier, primeșce și ea un fel de rugină, în cît se face roșietică.

O bucată de fier este cam de șapte ori mai grea de cît o aceeaș cantitate de apă. De aceea fierul se afundă în apă.

Fierul nu se găseșce *curat* în pămînt, ci amestecat cu alte corpuri străine. Pentru a se curăți de acele materii, fierul se spală cu ajutorul unei mașine ; apoi se topeșce într'un cup-tor nalt, în forma unui turn. Fierul ast-fel topit se numeșce *tuciu* sau *fontă*. Din tuciu se tórna sobe, ôle de bucătărie, tuburî pentru dus apă pe sub pămînt și alte lucrurî.

Prin o *călire* anumită din fier se face *oțelul*. Oțelul este mai tare de cît fierul.

Din fier fac fierariî și lăcătușii fel de fel de lucrurî, precum : cuțite, secerî, cöse, topóre, fireze, lanțurî, plugurî, șine, lacăte,

chiei, cuie, potcove și altele. Și penițele de scris sînt făcute din un soi de fier.

Apa ce conține fier se întrebuintează ca băutură și ca baie pentru întărirea corpului și pentru vindecarea unor bóle.

Fierul este un mineral foarte trebuincios.

Sarea, creta, pietra de var și fierul sînt minerale.—Sarea și fierul sînt minerale trebuincioase; creta și pietra de var sînt minerale folositoare.

146. Alegerea locului pentru Mănăstirea de Argeș

Scaunul domniei
Țerii Românești s'a
mutat de la Câmpu-
Lung la Curtea de
Argeș. Unul dintre
domnii țerii, Neagoe-
Vodă, ș'a pus în
gînd să zidescă saă
să *dureze* o sfintă
biserica de cât care
mai *frumósă și mai*
luminósă n'a mai
fost și n'are să mai
fie.

Iată cum spune povestea despre lucrul acesta :

*Pe Argeș în jos,
Pe un mal frumos,
Negru-Vodă trece
Cu tovarăși dece:
Nouă meșteri mari,
Calfe și zidari
Si Manole dece
Care-i și întrece.*

*Merg cu toți pe cale
S'alégă 'n vale
Loc de mănăstire
Si de pomenire...
Iată cum mergeau
Că 'n drum ajungeau
Pe un biet ciobănaș
Din fluer doînaș...*

*Si cum îl vedeã,
Domnul îi diceã :
— «Mândru ciobanaș
Din fluer doînaș!
Pe Argeș în sus
Cu turma te-ai dus
Pe Argeș în jos
Cu turma ai fost.
Nu cumv' ai văduț
Pe unde-ai trecut*

*Si latră a pustiū
Si urlă-a morțiū*

*— «Cât îl auđiã
Domnu 'nveseliã
Si curând plecã
Spre zid apucã
Cu nouë zidari,
Noũ meșteri mari
Si Manle dece.
— «Iatã zidul meu!
Aci aleg eu
Loc de mănãstire
Si de pomenire.*

*Un zid pãrãsit
Si neispravit
La loc de grindisã
La verde-aluniș ?
— «Ba, Dómne am văduț
Pe unde-am trecut
Un zid pãrãsit
Si neispravit.
Cãiniũ cum îl ved,
La el se reped*

*Deci, voi meșteri mari,
Calfe și zidari,
Curînd vè siliți
Lucrul de-l porniți,
Ca să-mi ridicati
Aci să-mi durați
Mănãstire naltã
Cum n'a mai fost alta.
Cã voiũ da averi ;
Voiũ face boeri ;
Iar de nu apoi
V'oiũ zidi pe voi ;*

*V'oiũ zidi de vii
Chiar în temelii!»*

147. Dicetori și învățături.

*Fiul meu, ascultă învățatura tatălui tău
și nu nesocoti pe aceea a mamei tale!*

Cine nu lucrază, să nu mănânce! —

*Ajutorul și unirea
aduc omului mărirea.*

*Ură, pismă și mânie
duc pe om la nebunie.*

Lupul p̄erul și-l schimbă, dar n̄ravul ba.

N̄ravul din fire n̄are lecuire.

*Fuga-î rușinósă ;
dar e și s̄nătósă.*

*Să nu uciđi !
Uciderea este păcat.*

148. Credința și r̄splata lui Iov.

Iov er̄ acum pe lume singur și s̄rac. Dumneđeũ a trimis lui Iov o bólă grea și uricíosă. Din creșcet p̄nă la t̄alp̄i, Iov se umplũ de bube puruiose. Tot trupul lui îi se făcu numai o rană.

Acum nimeni nu-l mai cunoșceă. Tutulor le er̄ sc̄arbă de el. Toți îl ocoliaũ; toți se feriaũ de d̄nsul; căci mult er̄ slab, gol, pocit și schilod !

Iov atunci fugi dintre ómenĩ și se duse într'un loc pustiũ. Acolo se așeđă pe gunóie și zăceă, ca vai de el ! ars vara de sóre, și b̄tut ierna de viscole. Dar, și acum, betég și oropsit de lumea întrégă, Iov tot cu ḡndul la Dumneđeũ er̄. De Dumneđeũ el nici odată nu se pl̄ngeă.

El r̄bdă și mulțumiă mereũ lui Dumneđeũ.

Și Dumneđeũ n'a p̄răsit pe Iov. De tóte bólele l'a vindecat. Averĩ i-a dat îndoit dec̄t avusese mai nainte. I se n̄scură alți copii, mai frumoși, mai buni și mai cu minte.

Iov tr̄i încã anĩ mulți, mai iubit, mai cinstit și mai fericit de cum fusese p̄nă atunci. Dar cât tr̄i, și chĩar la ceasul morții, Iov điceă mereũ: — „*Bine-cuv̄ntat fie numele lui Dumneđeũ !*“.

Iov a fost un om drept și bun. Și la bine și la r̄ũ, în inima lui aũ stat neclintite și iúbirea, și credința, și n̄dejdeã în Dumneđeũ !

149. Primăvara.

*A trecut ierna gerosă.
Câmpul iată-l înverdit.
Rîndunica cea voiósă
La noi iarăş a sosit.*

*Dintr'o créngă 'n alta zboră
Sturzul-galben, aurit.
Salutare, primăvară!
Timp frumos bine-ai venit!*

*Turturelele se 'ngănă.
Miş de fluturi veţi zburând
Si pe ager' albină,
Din florî, miere adunând!*

*Cântă cucu 'n dumbrăvióră
Pe copacul înflorit.
Salutare, primăvară!
Timp frumos, bine-ai venit!*

150. Vrabia şi ciocârlia.

Ierna, vara, veţi pe lângă casă, pretutindenî, vrăbiî. Vrabia este de mărimea pumnului unui copil de 7 anî. Vrabia are pene cenuşii întunecóse; fruntea şi creşcetul le are vinete. Bărbatul are o pată neárá la guşă. Trunchiul 'i este oval şi grosuţ. Vrabia are capul rotund, ochii mici, agerî şi vîoi, ciocul scurt, gros şi drept. Coda e cam pe jumătate aşa de lungă, cât corpul şi, la vîrf, puţin crestată. Aripelile vrăbiîi sînt scurte şi lătăreşe. De aceea ea, vrabia, nu este sburătóre prea dibace. Picioarele 'i sînt scurte, cu patru degete: trei date înainte şi unul îndărăt. Vrabia *ciricâieşce*. Vrăbiile, mai multe im-

preună, petrec mai bucuros, pe lângă locuințele omenesci. Vrabia se nutrește cu tot felul de grăunțe și de semințe; ba mănâncă struguri, cireșe și alte pome cu miez dulce. Pușorii, 5 până la 8, la număr, mănâncă gândăcei, omide, și muscu-lițe ce le duc părinții lor. Pe alocurea, carnea de vrabie se mănâncă.

Vrăbiile sint *păserele vioi, curajoșe și îndrăsnețe*. Ele se viră orbește după hrană, printre păsările domestice. Tot așa fac vrăbiile și cu locuința lor. Adesea, în loc să-și facă ele cuibul, mai bine merg și răpesc cuibul de rindunele, pe cari le alungă din culcușul lor.

Vrabia este o *păserică statornică* la noi.

La fel cu vrabia, trăesc, prin grădini, pe câmpii și prin crînguri, mai multe soiuri de păserele. Ast-fel este *ciocârlia* sau *ciocârlanul*, care are pește cenușii și pe cap un moț. Ciocârlia se naltă cântând sus în aer.

Stigletele are creșetelul negru, fruntea și gușa roșii și pe aripe câte o pată galbenă.

Vrabia, ciocârlia și stigletele sint păserele cântărețe. Tóte păserelele acestea se nutresc cu fructe și cu semințe; ele sint animale *granivore*.

151. Parabola despre puterea rugăciunei.

(Sf. Luca, Cap. XVIII, 1—8)

Domnul nostru Isus arată *puterea rugăciunei* prin asemănarea saú parabola următoare:

«Se cade ómenilor, în tótă vremea, a se ruga și a nu se lenevi... Un judecător óre-carele erà într'o cetate, carele de Dumneđeú nu se temeà și de om nu se rușină. Erà și o văduvă în cetatea aceea și vinià la dînsul ȓlcînd: Mântuesce-mă de pârișul meu. Si-aceia nu voià în multă vreme; iar după aceea a ȓis întru sine: Deși de Dumneđeú nu mă tem și de om nu mă rușinez; dar, pentru că imi face supêrare văduva acêsta, o voiú isbăvi pre ea, ca nu, până în sfîrșit venind, să mă supere. Si a ȓis Domnul: Auȓiți ce grăeșce judecătorul nedreptăȓii? *Dar Dumneđeú, aú nu va face isbăvire aleșilor seí, cari strigă către dênsul și ȓiua și nóptea, deși îndelung îi rabdă pre dênșii?* — *Dic vouê că va face isbăvirea lor în curînd*».

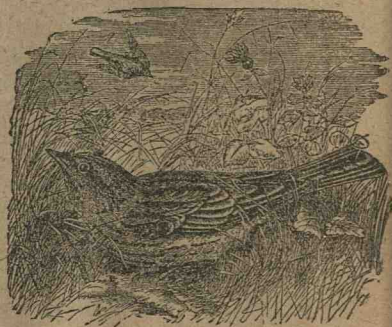
«Si când te rogi, nu fi ca fătarnicii, că le *place*, prin adunări și prin colțurile ulițelor, să se roge, ca să se arete ómenilor.

Tu, când te rogi, intră în camera ta și acolo te rogă! Si Tatăl tǎu, cel ce vede într'ascuns, va rǎsplăti ție, la arǎtare!»

(Sf. Mateiǔ VI, r. 1—6).

152. Stigletele și ciocârlanul.

*Un stiglet s'a fost prins în laț, cum e mat rǎu.
Și, desǎperat cu totul, de mórte se bǎtea.*

*Iar un ciocârlan, mereǔ,
De el îmi rǐdea
Dicǎnd: «Ce nǎtǎrǎǔ!
Se póte, diúa mare,
Sǎ cađi în laț așa de tare?
Dǎǔ, eǔ n'am fricǎ
De nimicǎ».
Dar învǐrtindu-se pe lângǎ sticlețel,
S'a prins în laț și el!*

153. Visul Meșterului Manole.

Zidirea mǎnǎstirii nu făcea nici un pas înainte. Ce lucraǔ diúa, nóptea se surpǎ. Meșterii nu sciaǔ, că orǐ-ce casǎ nouǎ nu póte fi trainicǎ, dacǎ nu se îngrópǎ în temelia ei, *umbra saǔ mǎsura unui om.*

Astă-đi zidarii, îndată ce s'aũ săpat şanţurile, pe unde are să fie casa, iaũ măsura unui om cu o trestie, pe care o zidesc în talpa temeliei. Omul, a căruĩ măsură saũ *umbră*, s'a îngropat în temelie, se đice că móre până în 40 de đile; iar zidirea dăinuţeşce. Ca să nu móră însă nimeni din pricina acésta, înainte de a aşedă temelia unei case, să se chîeme preutul bisericeĩ şi să facă rugă sfîntă, adică sfînţirea apei saũ *aghiasmei*, cu care se stropesc şanţurile temeliei.

Nu așa făcură meşterii zidari la clădirea mănăstirii Argeş.

Iată cum spune mai departe cîntecul :

— «Iar Manole stă ;

Nici că mai lucră,

Ci mi se culcă.

Şi un vis visă

Apoi se sculă

S'ast-fel cuvîntă :

— «Noi meşteri mari,

Calfe şi zidari,

Sciţi ce am visat

De când m'am culcat ?

O şoptă de sus

Avea m'a spus

Că ori-ce am lucră,

Noptea s'a surpă.

Pân'am hotări.

In zid de-a zidi

Cea 'ntăiũ soţioră,

Cea 'ntăiũ surioră,

Care s'a ivi

Mâni în zori de đ

Aducînd bucate

La soţ, ori la frate...

Deci dacă vroiţi,

Ca să isprăviţi

Sfînta mănăstire

Pentru pomenire,

Noi să ne-apucăm,

Cu toţi să jurăm

Şi să ne legăm

Taina s'o păstrăm.

S'ori-ce soţioră,

Măne-în zori de đ,

Intăiũ s'a ivi,

Pe ea s'o jertfim,

In zid s'o zidim !

— «Iată 'n zori de đ

Manea se trezi.

Şapoi se sui

Pe gard de nuele

Şi mai sus, pe schele.

Şi'n câmp se uită,

Drumul cercetă.

Când vai! ce zăria ?

Cine că venia ?

Soţiora lui,

Flórea câmpului...

Ea se apropiă

Şi îi aducea

Prînz de mîncătură,

Vin de bătură.

Cât el o zăria

In gemînchi cădeã

Şi plîngînd điceã :

— «Dă, Dómnne, pe lume

O plóie cu spume,

Să facă pâraie

Să curgă şiróie.

Apele să crească

Mândra să-'mi opréscă.

S'o opréscă 'n vale

S'o întórcă din cal!»

154 Jocul „D'a Porumbeii“.

În jocul «*D'a porumbeii*» pot să intre și băieți și fetițe, de 7 sau de 8 ani. Copiii își aleg un colț de pîrtă sau de casă. Acel colț se cheamă *cotețul porumbeilor*. După aceea se aleg doi copii mai măricei și mai isteți. Din aceștia, unul se face *porumbar*; iar celalt *uliu*.

Porumbarul se duce la coteț. Toți cei-l-alți copii, cari sînt *porumbeii*, merg împreună cu porumbarul. Uliul se depărtază de coteț și umblă împrejurul lui, cu mâinile întinse, cum face uliul, când urmărește în zbor pe sus porumbeii din curte. De la început, porumbarul face învoelă cu uliul, ca acesta să umble în jurul cotețului numai la o depărtare de 4 sau 5 pași. Porumbarul trimite întîiu cîte pe un porumbel mai molatic să se plimbe. Uliul se ia după porumbel; îl fugărește, ca să-l prindă. Dar porumbelul alérgă, când în drépta, când în stînga, amăgind pe uliü. Când vede porumbarul că vre-unul din porumbeii săi este aprópe să fie prins, dă drumul la cîte unul din copiii cei mai fugaci. Porumbelul odihnit iese din coteț și merge drept spre uliü și începe să se jóce împrejurul lui. Uliul se lasă de porumbelul obosit și se ia după cel odihnit. Dar acesta, cum e bun și de picîor, șcie să cotéscă și să amăgéscă pe uliü. Așa, uliul obosește și el și alergătura lui îi este în sec. Când porumbelul fugaciü este obosit, se întórcé în coteț. Dacă însă uliul nu se lasă amăgit de porumbelul din nou venit, ci alérgă mereü după acelaș porumbel, în sfirșit îl prinde. Atunci se face că'l ciocnește în cap și îl duce la un loc deosebit. Acolo rămâne apoi cel prins pîna la sfirșitul jocului. După aceea uliul se ia după alt porumbel și, tot așa pîna prinde pe toți porumbeii.

Jocul, pe vreme frumoasă, se póte face în curtea școlii.

155. Rîndunica.

Ce frumos sborătăcesc rîndunelele pe lângă straşina casei! Acolo aū ele cuibul cu ouşorele sau cu puşorii lor! Copii cu minte se jăcă d'a rîndunica. Ei cerşetoresc, cu mîna suctă, pentru puşorii rînduniceii:

— «M'a trimis rîndunica
Să 'mî dai scăndurica;

Dacă nu mi-'dă
Ţi se facă mîna aşă!

Dăi? orî nu dăi?»

Rîndunica este o păsărică drăgălaşă, micuţă. Penele ei sint negre sau cenuşii, roşiore pe frunte şi pe guşă. Capul rînduniceii este rotund ca un glonţ. El pŕtă un cîoc scurt şi ascuţit la virf. Trunchiul îi este lunguieţ. Aripelē sint mai lungi decăt corpul. Cŕda e de asemenea lungă şi la capete făcută tocmăi ca o furculiţă cu doi dinţi.

Picîorele îi sint fŕrte scurte, subţiri şi slăbuţe. Rîndunica cîripeşce tŕtă diulica. Ea nu pŕte să umble bine. Dar cu atăt mai bine pŕte ea să zbŕre. Mai tŕtă vara o petrece ea în zbor. Zburând îşî prinde musculiţe şi găndăcei, pe cari îi mănăncă. Tot în zbor, se repede ea şi la apă, cînd i-e sete. Atunci, repede ia cîte-va picături de apă în guşă.

Rîndunica îşî face cuibul cu mare meşteşug. Sciî unde?

Pe dinuntru, cuibul şi 'l căptuşeşce bine cu lănă şi cu fulgi. Acolo scŕte ea, de douē orî pe an, cîte 4 sau 6 puşorii.

Rîndunica şede la noi, numai primăvara şi vara. Tŕmna, plēcă de la noi, în ţeri mai calde. *Rîndunica este o pasăre cālătŕre.* Ea este o păsărică fŕrte drăgălaşă şi folositŕre. Omenii dic că e păcat mare să omŕre o rîndunică sau să-i strice cuibul.

Sint o sumedenie de soiiur de rîndunele. Cele ce aū pîntecele alb, se chîemă *lăstuni*.

156. Dulgherul și fierarul.

Pe vremea când Evreii răstigniau pre Domnul Cristos, sfânta Maria, maică-sa, nu știa unde e fiul ei și-l căută prin țără. Și ea s'a întâlnit cu un *dulgher*. Și l'a întrebat de unde vine ?

— Vin din Ierusalim.

— Și n'ai vădut acolo pre fiul meu, pre Cristos.

— Ba l'am vădut. Uite, eă, cu barda acăsta, i-am cioplit crucea. Și n'am neteșit lemnul, ca să-l dără mai tare spatele, când il vor întinde pe lemn !... —

Și a început Maica sfântă să plângă. Și a blestemat pre dulgher, să muncăscă anul întreg și să n'aibă spor la lucru. *Și să se trudăscă tot anul până să câștige banul.*

Si s'a dus mai departe sfânta Marie, și s'a întâlnit cu un *fierar*. Și l'a întrebat și pre el, dacă n'a vădut pre Cristos.

— Ba l-am vădut. Uite eă, cu mâna mea, i-am făcut cuiele de prin mâni și de prin piclăre. Și din ce mi-au spus Evreii să fac cuiele mai mari, eă tot mai mici le-am făcut, ca să nu-l dără tare pre Cristos, sărăcuțul.

Si a început Maica sfânta să plângă și mai mult... Si a bine cuvîntat pe fierar, să-i fie lucrul tot-d'a-una cu spor și să aibă noroc la lucru. Și *de abia să dea odată cu ciocanul și să-i vie gata banul.*

157. Pașcile.

Pruncul Iisus a crescut în casa părinților săi, în Nazaret. El eră supus și ascultător părinților și tuturor ămenilor bunî. Când a fost de 30 de ani, s'a botezat în gârla Iordanului, de către sf. Ion Botezătorul. Serbătorea *Bobotezii* ne aduce aminte de botezul Domnului,

După botez, Domnul Iisus a început să învețe pe ămeni cum să trălescă și cum să se porțe, ca să le fie bine pe pămînt. El vindecă tot-felul de bolî; ba a înviat chiar și pe mai mulți morți. Atunci totă lumea a început să-l cinstăscă, ca pe Fiul lui Dumnezeu.

Numai unii ómenii r i, chiar dereg torii cei mai mari, nu l' puteau suferi. Ei il prinseră, il batjocorir , il b tur  și il *restignir  pe cruce*. Domnul Iisus Hristos, nevinovat și bun cum er , muri in cele mai cr ncene chinuri, apoi a fost îngropat, Vinerea.

A treia  i după m rtea sa, dind -de-dimin t , pe la c ntarea cocoșului, de-odată se simți un *mare cutremur* de p m nt. — «*Ingerul Domnului pogo-*

r ndu-se din cer, a venit și a prăvălit p -tra ce er  pusă pe ușa morm ntului. Și ingerul șede  d'asupra ei. Și er  vederea lui ca fulgerul și  br c mintea lui

albă ca zăpada. Și de frica lui s'au cutremurat păzitorii ce er u acolo puși de către Evrei. Ingerul acela a vestit mai  nt iu unor femei evlavioase, care se duseră să ved  trupul Domnului Iisus, că *acesta s'a sculat din grop : că a înviat din morți!*

Invierea Domnului Hristos o prăznuim la sfintele *Pasci*. La Paști, precum Domnul Iisus a ieșit din morm nt, aș  ieșe din p m nt  rba; aș  răsar florile cele frumoase.

Atunci t t  firea se îmbracă în haină nou ; totul este veselie, totul este bucurie. Copii se bucur  *de oue roșii* și toți creștinii sînt veseli că au venit Pascele.

Ómenii, la Pasci, se salut  cu vorbele «*Hristos a  nviat!*» — Și răspund — «*Adev rat a  nviat!*»

*Cristos din morți a înviat
pe noi de m rte ne-a scăpat!*

158. Ocupațiunile sătenilor. Plugarul.

*Ia, plugarul stă la corne
Brazdă-adâncă să restórne,
Boii s'opintesc în jug.
Ei trag brazdele c'un plug.*

*Omul ară țiuă tótă.
Iată, țerina-î arată!
Apoi pola-și prinde'n briu
Și din ea sémână grîu.*

*Grîul iese, grîul crește.
Si plugarul îl plivesce...
Vara 'l seceră din șes...
Si din snopi tot bobes iese.*

*El trăiește să muncescă,
Și muncește să trăiescă;
Și lucrază tot mereu
Mulțumind lui Dumnezeu.*

159. Tatăl nostru, carele ești în cer!

Intr'o căsuță sărăcăcioasă din satul Glod trăia o văduvă necăjită cu cei cinci copii ai săi. Cât eră sănătósă, mamă Sandă eră mereu cu mână pe lucru și cu gândul la D-zeu. Ast-fel câștigă ea, chiar cu prisos și hrană și hăinuțe pentru copilașii ei.

Intr'un rînd însă se îmbolnăvi greu mamă Sandă.

Eră într'o Sămbătă demineta. Mamă Sandă se simția slabă de tot.

O îngrijură și gândul ce o să fie de bieții ei copilași, dacă ar boli mai îndelungat, orî chiar ar muri... Dar, d'odată se însenină la față și șopti: *Tatăl nostru, carele este în cer!*

Atunci chiar veni Linuța, copilul cel mai mare, lângă patul mamei.

Și întristată întrebă: «Cum te mai simți astăzi, dragă mamă?»

—«Ceva mai bineșor, drăguță! Dar tu de ce ești astăzi așa de supărată?»

— «Încă de ieri ni s'a gătat tot ce aveam de ale mâncării. Astă-đi în tótă casa noastră, nu-ı nici o fărîmătură de pâne, nici o mână de făină; n'avem nimic, nimic! Copiıi ımı cer de mîncare. Ce să ne facem? Pe cine să *chiamăm într'ajutor*? De la cine să *cerem* astă-đi mîncare? . . .

Din ochii mamei curgeau lacrimi de durere, pe obrajii sęi slăbiți. . . . Și cu glas încet ڊise:

«Cine să vę dea de mîncare? — Vom *chiamă într'ajutor* pre *Tatăl nostru, care este în cer*. . . Da, fica mea, *Tatăl nostru, care este în cer* este atotputernic, este bun și milostiv. Domnul ni-a învățat să *cerem și ni se va dă*. . .

Și copiii ceı mai măricei îngenuchiară și spuseră *Tatăl nostru*, cu glas înduioșat, cum i-a fost învățat mama lor. . .

Și mama și Linuța se mai liniștiră. . .

Mitică, care urmă în clasă a treiă, plecă la școlă, nemîncat și trist. Drumul lui duceă pre dinaintea bisericeı, care nu eră departe de căsuța lor. Când ajunse în dreptul bisericeı, vędū ușă deschisă. Și, ce-ı dete lui prin gând?.. Să între în biserică.

În biserică, părintele preot făcea slujbă. Pe alt cineva Mitică nu zări în biserică. Atunci, el îngenuchie de o parte și spuse înduioșat *Tatăl nostru*. . . Și lacrimi îi curgeau pe obraz. . . Indată se simți el mai ușurat. Și își șterse lacrimile, se sculă în picioare, ieși din biserică și plecă la școlă.

Când se întorceă acasă, fratele sęu cel mic, Ionel îi ieși vesel înainte și îi ڊise:

— «Bucură-te, Mitică! Acușica o cucónă ni-a trimis o pâne mare și făină pentru mămăliguța, și brînză, și colivă. Și mămuca a gustat nișel și e mai bine. Haid' fuga să mîncinți și tu!»

Ce se întâmplase? Când Mitică se rugă în biserică, o cucónă milosă ascultă sfinta slujbă, într'un colț al bisericeı. Ea vęduse pre băețaș în biserică. Apoi întrebă pe cîntăreș, al cui este copilul. Și cîntăreșul îi

spuse totul despre sărăcia și despre bóla bieteí văduve..

Indată ce se întórse acasă, dómna umplü un coș cu d'ale mâncărei și îl trimise la casă văduvei celei bolnave.....

Mama Sanda se făcü bine. Ea ast-fel povëțüi mereü pe copii sêi :

— «Nu uitați, dragii mei, nu uitați nicı odată pre D-șeü, nicı la bine, nicı la răü.. La dınsul să vë îndreptați cu ruga. Pre El să'l chemați într'ajutor, pre Tatăl nostru carele este în cer!»...

Cuvintele «Tatăl nostru carele ești în cer» se dice că sınt *chiamarea* într'ajutor a Tatălui ceresc.

160. Soția Meșterului Manole.

— «Iată 'n zori de ăi
Manea se trezi
Ș'apoi se sui
Pe gard de năiele
Și mai sus pe schele.
Și'n câmp se uită,
Drumul cercetă.
Când vai! ce zăriă?
Cine că veniă?
Soțiora lui,
Flórea câmpului...
Ea se apropiă
Și îi aduceă
Prinz de mâncătură,
Vin de bętură.
Căt el o zăriă
In genunchi cădca
Si plângënd diceă:
— «Dă Dómne pe lume
O plóie cu spume,
Să facă piraie
Să curgă șiróie
Apele să crească,
Mândra să mi-oprască.

S'o oprască 'n vale
S'o 'ntórcă din cale!»
— «Domnul se 'ndurà,
Ruga-ı ascultă;
Norü adună,
Ceru 'ntunecă.
Și curgeă deo-odată
Plóie spumegată,
Ce făcă piraie
Si unslă șiróie.
Dar orı-căt cădeă,
Mândra n'o oprıă.
Ci ea tot veniă
Si s'apropriă.
Manea mi-o vedeă.
Inima-ı plängeă.
Si iar se 'nchină,
Si iar se rugă:
«Suflă, Dómne-un vint,
Suflă-l pe pămınt
Brađii să-ı despóie;
Paltiniı să 'ndóie;
Munții să răstórne;
Mândra să-mi întórne

Să mî-o 'ntórne în cale,
 S'o ducă de vale!
 Domnul se 'ndură.
 Ruga-î ascultă
 Și suflă un vînt,
 Un vînt pe pămînt.

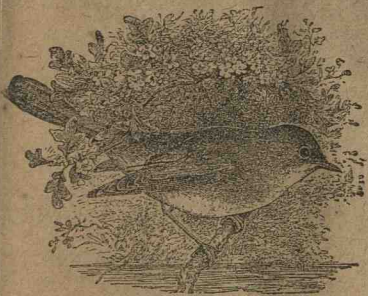
Paltini că 'ndoiă
 Braçi că despoiă
 Munți răsturnă.
 Iară pe Ana
 Nici c'o întorcea;

Ea mercu veniă,
 Pe drum șovăiă
 Și s'apropiă,
 Și amar de ea!
 Iată c'ajungea!

161. Privighetórea.

Dacă ieși, vara, nóptea pe lună, în frunzișul grădinei, sau în crîng, sau în pădure, audî o pasere cîntînd fórté minunat și fórté dulce. Este *privighetórea*, care nu prea dórme cimereu *veghéză*.

Privighetórea este o pásé-rică sélbatică. Ea este ceva mai micuță decât vrabia. Pe cap și pe spinare are pene castanii; iar pe pîept și pe gușă, albiciose. Privighetórea este șuite la trup. Ea are cloc subfíre și lunguș, ochii vii. Coda îi este lungă și dréptă și se tot mișcă. Privighetórea se hrăneșce cu musculițe, cu vermișori și cu

omidî. Cuibul și-l face frumușel și drăgălaș, în tufiș, printre ramuri nu prea înalte. Într'insul cloceșce, în timp de 14 zile, 4 până la 6 oușóre, cu fața măslinie. Privighetórea petrece numai vara pe la noi. Tóamna, plécă și ea, întocmai ea rîndunica în țéri mai calde. Și privighetórea este *pasere cîlétóre*.

Pentru cîntecul ei cel minunat, ómenii o țin și prin colivii întunecóse, între zăbrele acoperite cu hârtie.

Tot în păduri, prin dumbrăvi, trăieșce și *cucul*, care mereu își

loc șes, noi dicem că e *gura văii*. Când valea este foarte îngustă și strînsă între două rișe se numește *cheie*. O vale largă și întinsă pe lângă o apă curgătoare se numește *luncă*. Mai prin toate văile curg pârîie și gârle.

Sînt ridicături de pămînt făcute și de mânele ómenilor. Asemenea ridicături se numesc *movile*, *dâlme* și *gorgane*. Movilele acestea nu sînt mai înalte decît bordeiele sau casele ómenilor.

Ținutul în care se află mulți munți se ȳice ținut sau *regiune muntósă*. Care ținut se va numi regiune *delurósă*?— Ținutul în care se află mai multă cîmpie se ȳice *regiunea cîmpiei*.

În țera noastră sînt tot felul de regiuni—și muntóse, și deluróse și regiuni cu cîmpii.

Infățîșarea suprafeții pămîntului cu ridicăturile și cu cufundările sale se numește relieful pămîntului.

164. Sfințescă-se numele t u!

Badea Niculae din Zoița ave  obiceiul să incarce carul. tot-d'auna, preste măsură, să injure și să bată boulenii. El se cert  adesea și cu vecinii. Indată  i injur  și. pe cine  i d  m na,  i și b te . De g laba  i ȳice  lui inv țatorul ori preotul satului, că el prin vorbele și prin faptele lui necinsteșce numele lui Dumnezeu în loc să-l sfințescă, cum se r g  în fiecare ȳi în *Tatăl nostru*.

Er  pe vremea c ratului. Nea Niculae încărcase  ar și carul cu fin, de sc rț i u și trosnia  roșile;  ar boulenii ab , ab  urnia  carul din loc.

Nenorocirea lui Nea Nicolae de astă-dată f  că el ave  să trec  cu carul și prin vadul unei gârle. La cel-l-alt mal, carul se potmoli cu boi cu tot. Badea Nicolae începu să dea în boi și să strige c t  i lua gura.  n loc să fi *cerut ajutorul lui Dumnezeu, cu vorbe frumóse* el injur  și b tea b etele dobitoce de-ȳi er 

mai mare mila de ele. Dar, de gîaba! Carul și boii nu mișcău din loc!

Atunci, iată că trece pe acolo, din întâmplare, nea Vasile, omul cel mai domol și mai de trebă din sat.

— «De ce bați boii, vere Niculae? Ce răcnesci ca un nebun? Ce injuri? Nu-ți aduci a-minte că astă-diminéță, când ai ȓis *Tatăl nostru*, te-ai rugat și *Sfințescă-se numele tău*? Nu te temi de Dumneȃeu c'o să te potopescă aci cu vite cu tot?»

— «Ei, ași! par'că Dumneȃeu *n'ar avea altă trebă de cât să se inglodeze și dînsul aci cu mine! Hei! lasă-mă în pace cu al'de Dumneȃeu, nene Vasile!*» Si mai trage o injurătură urită boilor.

— «Taci din gură, păcătosome, dacă nu știi de cât să injuri!» Si par'că fî un făcut. Mâniosul de Niculae cum tot dă târcóle pe după car, d'odată dete și el în nămol pîna 'n gât, în cât era cât p'aci se să inece.

Atunci nea Vasile se apropia de bouleni, îi mîngăia binișor și începû să le grătescă cu glas blând... Apoi cu o *sfintă cruce* și cu un *Dómne'ajută, plin de credință și cu capul gol*, pune umêrul la o rótă dindărăt și începû să mîie, vorbind tot blând cu boulenii.

Boulenii smunciră odată carul... și îl scóseră din nămol... Atunci cu un *Dómne mulțumescu-ți*, nea Vasile se întorce spre Niculae, care să sbătea în nămol și-i ȓise :

— «*Fie în rău, fie în bine, se ceri ajutorul lui Dumneȃeu cu vorbe cuviinciose. Numele Lui să-l rostesci cu evlavie și cu sfințenie și cu capul descoperit! Și vorbele să-ți fie cinstite și șaptele drepte!* Acésta însemnăză cuvintele : *Sfințescă-se numele tău din Tatăl nostru!*»

Apoi nea Vasile dete ajutor și lui Nicolae, care cu mare greú, mai mort și plin de noroiú ieși din nămol cu un *Dómne iértă-mă! Dómne mulțumescu-ți!*

Mulțumi apoi lui nea Vasile și plecâ pe gînduri acasă...

De atunci Badea Niculae părăsi răul obiceiului de a se certă, a înjură și a bate pe cine-va. *Cu vorba și cu fapta el sfinția numele lui Dumnezeu, cum cerea în totă ziua în Tatăl nostru.*

«Sfintescă-se numele tău!» este întâia cerere din Tatăl nostru.

165. Ciora și Corbul.

Din neamul ciorilor o pasere, ce-i dice *corb*, furase odată o bucată de cașcaval. Apoi sburâ cu el în pădure și se aședă pe craca unui copac, ca să-l mănânce. O vulpe trecea din

întâmplare pe lângă acel copac. Ea miroși că pe acolo trebuie să fie ceva bun de mâncat. Ea se opri în dreptul copacului; se uită în sus și vedu pe corb cu cașcavalul în cioc.

«A! bună ziua, nene corbule! Sint veselă că te întâlnesc aici!... Ce frumoasă pasere ești tu! Nici păunul, nici altă pasere nu se poate semui cu tine. Cât de frumos trebuie să fie și glasul tău!» Corbul nu mai scia se să facă de bucnrie, auzind lauda din gura vulpei.

«Încă și mai multă plăcere o să fac eu vulpei», — duse corbul în gândul său — «dacă îi voi arăta și glasul meu!» Deci el, corbul, își deschise ciocul. Atunci cașcavalul îi cădă din gură. Vulpea îl apucă și apoi duse corbului: «Râmâi cu

lauda, nene, căci eu mă duc cu cașcavalul».

Corbul este cât o găină de mare. Are penele curat negre bătând în albastru.

Maî mică de cât corbul este *cîóra*. *Cîóra* nu-î maî mare de cât un porumbiel. Ea are pe spinare, pe umeri și pe burtă pene și fulgi cenușii ; în colo este négră. Prin apropierea ómenilor trăiesce *cîóca* sau *stâncuța* cea négră, cu gâtul cenușiu. *Cîórele* sbórá în cârdurî pe arborii cei maî înalți, pe turllele bisericilor și pe coperișele caselor, maî ales tomna și iérna.

Pe unde veđi *cîóre* și *cîóci*, de obiceiú zăreșci și câte o *coțofaná*. *Coțofana* se cunoșce pe *códa* ei cea lungă, ce o mișcă mereú iu sus și în jos ; apoi și pe penele ei pestrițe, negre, verdui și pe alocurea albe.

Cîóra, *cîóca*, *corbul* și *coțofana* sînt *pasêri sêlbaticé*. Ele se hrănesc maî mult cu musculițe și cu vermișori ; dar mănâncă și grăunțe ; corbul mănâncă și *carne*.

166. Gluma lui Manole.

După învoéla făcută cu tovarășii sêi, Meșterul Manole șciá bine că dinsul trebuia să-și zidescă soțióra. Lui i se rupeá inima de durere, fiind-că ținea fórte mult la nevastă-sa ; dar nu cutezâ să-î spuie adevêrul, ci se prefăcea, la început, că glumeșce cu zidirea ei. Cântecul așa spune :

«Meșterii cei mari
Calfe și zidari
Mult înveseliai,
Dacă o vedeai.
Iar Manea turbâ...
Mândra-și sărutâ !
In brațe-o luâ
Pe schele-o urcâ.

Pe zid o puneâ...
Si, glumind, diceá :
«Stai, mândruța mea,
Nu te speria,
Că vrem să glumim
Si să te zidim !
Ana se'ncredeá
Si vesel rîdeá ;

Iar Manea oftă...
Si se apucă
Zidul de zidit
Visul de împlinit.
Zidul se suiă...
Si o coprindcă
Pân'la glesnişóre...
Pân'la pulpişóre...
Iar ea, vai de ea!

Nici că mai râdeă.
Ci mereu diceă:
— «Manole, Manole!
Meştere Manole,
Ajungă-ţi de şagă
Că nu ți bună, dragă!
Manole, Manole!
Meştere Manole,

Zidul rău mă strînge
Trupuşoru-'mi frînge!»

Intr'ast-fel, visul meşterului Manole începù să se împlinască, și *gluma saŭ şaga* lui să fie curat ade-
văr; iar blēta Ana aveă să plătescă cu viața ei iubi-
rea și credința către soțul ei, către meşterul Manole!

La nevoie vorbesci ce nu ți-
e voia.

167. Vie împărăția Ta!

În Satul-noŭ, trăia acŭ vre-o 40 de ani o familie, ce-
diceă a *Buii*. Eră tata Gavrilă și cu mama Anastasia
și cu 5 copii ai lor, doi băeți și trei fete.

Amândoi băeții, Vasile și Filip, urmaŭ la șcōla din
sat. Dar ei nu se potriviaŭ nici la vorbă, nici la năra-
vuri. Vasile, bălētul cel mai mare, eră *supus* și *ascu-*
tător de părinți. El nu și-ar fi călcat nici măcar un
cuvințel. Vasile eră *blând* și *drept* față cu cei-l-alți
frați. El doria ca toți frații săi să aibă haŭne de-o po-
trivă bune și curate. La masă, doria el, ca toți să fie
mulțumiți. Când mamă-să aduceă de la târg turtă

dulce saŭ cofetură, Vasile le împărția pe dreptate tuturilor și nici o plângere nu se aușia.

Dar când ajungea ceva pe mâna lui Filip, el ținea totul pentru sine și nu da nimic celor-l-alti. Nemulțumirile și plângerile și certele ce se iscaŭ une-oră între copil, din pricina lui Filip, Vasile tot-deauna le împacă, cu vorbe bune și înțelepte.

Vasile iubea dreptatea și ura nedreptatea. Lui Vasile îi plăcea adevărul; el desprețuia minciuna. Vasile era bine-voitor către toți și ura certa și răsunarea.

Ce fericit se simți Vasile, când într'o zi le vorbi domnul învățator, la școlă, despre *împărăția cerului*.

Le spuse învățătorul că oamenii *cară țin la adevăr și la dreptate și sînt buni cu totă lumea, după morțe vor ajunge în împărăția cerului*. Acolo domnesce iubirea, adevărul, dreptatea și bunătatea.

Le mai spuse, domnul învățator, că atunci când în *Tatăl nostru* ăicem « *Vie împărăția Ta* » noi cerem de la D-ăeu să dea minte înțeleptă tuturilor oamenilor, ca să se iubească unii pe alții, să fie drepti și binevoitori și să ție la adevăr, cum țin dreptii din *împărăția cerului*.

Cei doi frați înțelesesă atunci bine, că Vasile este acela, care vrea ca în *casă la ei, să fie ca în împărăția cerului, numai iubire, numai adevăr, numai dreptate și bunătate*.

Cu căta bucurie Vasile alergă în ăiua aceea de la școlă acasă! El spuse părinților ceea-ce 'i-a învățat domnul învățator despre *împărăția cerului*.

Și de atunci, de căte oră părinții cu copiii lor ăiceau *Tatăl nostru* și ajungeau la „*Vie împărăția Ta*“—se uitaŭ cu toții la Filip. Și Filip se rușină și se căi amar de răul lui nărav. Cu vremea, Filip se îndreptă și el. Și dintr'un copil uriclos și rău ce era, se făcŭ un băiet cu minte, drept și bun.

Ast-fel veni împărăția Tatălui din cer în casa

și în familia lui nea Gavrilă și a lelei Anastasiă din Satul-noău.

Cuvintele: „*Vie împărăția Ta!*” formeză a doua cerere din *Tatăl nostru*.

168. Uliul și Cucuvéua.

Nițu, un băiet ca de 8 ani, se jucă în bătătură. Nu departe de dînsul o cloșcă rîcăia și își chîemă pușorii pe lângă sine... De-odată, ca un fulger, se repede din sbor, asupra pușorilor ce erau mai depărtați de cloșcă, o pasere. Eră un *uliū* care *răpi* un pușor, se ridică iarăș în vîzduh și se făcū nevêdut.

Uliul e cam cât o cîoră de mare și este pestriț, în tóte colorile; deși din depărtare se pare cenușiū. El are cîocul îndoit, de la rădăcină până la vîrf. Degetele de la picîore, în număr de patru, aū ghiare lungi, în formă de cîrlig, și trei sînt îndreptate înainte și unul înapoi. Aripele îi sînt lungi și ascuțite; de aceea *uliul* póte să sbóre fórte repede.

Cucuvéua nu este mai mare de cât o cîoră. Ea are penele albe-roșioare, cu pete și mai închise și mai deschise. Capul ei este rotund și lat în față. Cîocul și ghiarele sînt la fel cu ale *uliului*.

Cucuvéua trăiește în ziduri vechi și prin crăpături de stânci, prin podurile caselor părăsite și prin turlele bisericilor. Pe acolo pustiește o mulțime de șoreci, de bróșce și de alte animale vătămátore, cu care ea se hrănește. Va să dică *cucuvéua* este o pasere *folosítore*. Ea nu face omului nici un rău. Este greșită credința ómenilor din popor, că *cucuvéua* *vestește mórtea*. Ea are obiceiul să se așede nóptea pe casele unde vede lumînare.

Cucuvéua și *uliul* sînt paseri *răpítore*.

Mai sînt și alte paseri *răpítore*, ca *eretele*, *bufnița*, *șoimii* și *vulturii*.

169. Jocul „D'a Baba-Gaia“.

CENTRALĂ UNIVERSITĂRI
BUCUREȘTI

Cloșca se luptă pentru apărarea puilor contra uliului său a *gaiei*. Conducătorii jocului sînt două copii. Unul este *cloșca*; iar altul este uliul său *gaia*. Cloșca pòrtă după sine cãrdul puilor, ce se țin unul de altul, pe la spate. Gaia se repede, ca sã rãpescã sau sã smulgã cãte un pui.

Iatã și vorbirea dintre cloșcã și gaie :

Cloșca :—«Ce faci acolo ?»

Gaia :—«Sap o grópã».

Cloșca :—«Dar în grópã ce ai sã faci ?»

Gaia :—«Am sã fac foc».

Cloșca :—«Dar cu focul ce ai sã faci ?»

Gaia :—«Sã pun cãunul».

Cloșca :—«Dar cu cãunul ce ai sã faci ?»

Gaia :—«Sã opãresc un pui d'al tãu !»

Cloșca :—«Ba d'al tãu !»

170. Lunca și salcea.

De la sat, de-a lungul gârlei, se întinde o *luncã* frumósã. În luncã cresc anini și plopî; dar mai ales sãlcii.

Salcea nu este tocmai din copacii cei mai înalți. Ei îi place locul umed și bãltos.—Trunchiul sãlciei, de cele mai multe ori, este gãunos înãuntru. Cójã sãlciilor este surã și crestată. Crãcile și ramurile sãlcii atãrnã mai tot-d'auna în jos. La sãlciile *pletóse* ramurile cad spre pãmînt ca pletele de pãr. Ramurile se îndoiesc fòrte lesne. Frunzele de la salcie sînt tot-d'auna lungi, subțiri și ascuțite ca sulița. Fața lor e verde cenușie. Florile sînt ciorchine lungi și përoșe. Salcia înfloreșce fòrte de timpuriu, în primã-varã.

În Dumineca Floriilor se aduc ramuri de salcie la bisericã. Atunci copiii umblã cu icóna, purtând în mână ramuri de sãlcii înflorite.

Când vrei sã aibi sãlcii, n'ai decãt sã înfigi în ori-ce

loc umed o rămurică de salcie. Ea se prinde, odrăsleşce și se face copăcel și apoi copac mare.

Cu sălciile crescute pe malurile gârlelor și ale heleștaielor se întăresc acele maluri, ca să nu se surpe, când vine apele mari.— Lemnul de salcie, e mai mult môle; de aceea nu e bun de lucrat. Chîiar și la foc arde îndată și fără să dea multă căldură. Cója de la salcie este fórte amară. Spițerii fac din cója prafuri, ce le dau bolnavilor de friguri. Din ramuri, ómeniî, la sate, împletesc garduri și coșuri.

Cu tóte folósele ce le aduc sălciile, ómeniî la noi nu le au la preț. Și fiind-că salcia nu dă nici un rod, noi Româniî dicem :

*Nici salcia pom,
Nici ne'nvățatul om!*

Sînt mai multe feluri de sălcii. Sălciile cele mai mari cresc chîiar pe malurile apelor. Jur împrejurul lor veđi apoi mai multe tufișe de sălcii, cărora le mai đic și *răchițele*.

Primăvara și vara, lunca-î plină de paseri cîntătore, mai ales privighetori și ganguri.

*In cea luncă, prea frumósă
Printre fragede vlăstări
Păserele, miî, voióse
Se întrec, în dulci cîntări.*

171. Facă-se voia Ta precum în cer și pe pămînt.—Tobia.

Tobia cu soția sa Ana avea un singur fiu. Și pe acesta îl chemă tot Tobia.

Tobia-Bătrînul eră un om înțelept și bogat. El ajută pe săraci cu hrană și cu haine.

Tobia eră un mare bine-făcător al semenilor săi.

El cercetă și mîngăia pe cei bolnavi și pe cei cari pe nedrept erau aruncați în închisóre. Pre cei săraci, dacă muriau, îi îngropă.

Tobia erà un om *förte milostiv*.

Când Tobia făcea atâtea fapte bune, soției sale i se părea, că el nu prea îngrijește de treburile casei. De aceea ea îl întrebă odată, de ce face el toate lucrurile acelea ?

Tobia îi răspunse linișcit, că le face *ca să împlinască voia Tatului din cer, care poruncește să iubești pe de-aprópele tău ca însu-ți pe tine*.

Chiar și când orbii și săracii Tobia, el nu se supără pe D-zeu, ci răbdă și dise:— „*Dómne, facă-se voia ta* ;“

Atunci trimise D-zeu la Tobia pe *îngerul* Rafael. Acesta călăuzi pe fiul lui Tobia într'o călătorie lungă...

Îngerii sunt slujitorii cei înțelepți și buni ai lui D-zeu, în cer. La porunca lui D-zeu, îngerii păzesc și povățuesc pe copii și pe ómenii cei mari, ca să fie buni, blânzi și drepti unii cu alții. Atunci *ómenii împlinesc pe pământ voia lui D-zeu, precum îngerii o împlinesc în cer*. Și apoi îngerii în cer, ascultă cu drag poruncile lui D-zeu. Ei fac voia Tatălui din cer cu iuțela fulgerului. De aceea se închipuesc îngerii, în icóne, cu aripe la spate.

În cele din urmă, Tobia se vindecă de orbie cu leacul, ce-I l-a dat îngerul Rafael.

Când simți Tobia, că i se apropie mórtea, chiemă la sine pe fiul său și îi grăi așa :

— «Fiule, în toate ările adu-ți aminte de Domnul D-zeul tău ! Și cu voia, nu păcătui nici odată, și nu călcă poruncile lui !

Acésta e voia Tatălui din cer !

— «Onoréză pre mamă-ta în toate ările vieții tale și-ți adu aminte câte necazuri a suferit ea pentru tine ! *Acésta este porunca Tatălui din cer !*

— «Păzesce-te fiule, de totă fapta urilă și mârșavă ! Să nu te cuprindă nici odată semeția... Semeția te face să nu împlinești voia Tatălui din cer, ci voia ta, care de multe ori este greșită»...

— «Cine face cu voe bună toate câte-ți spuii eu, acela face voia Tatălui nostru din cer»...

Tinărul Tobia ascultă cu evlavie și cu capul gol povețele tatălui său. Apoi ȃise căt-re acesta :

— «Tată, tóte, câte-mi poruncesci, le voiú împlini. Facă se voia ta, ca să se facă voia Tatălui de sus precum în cer, așa și pe pămînt».

Și Tobia tinărul trăi și se purtă, cum il povățuise tatăl său.

Intocmai ca și Tobia să te porți și tu!

«Facă-se voia ta precum în cer și pe pămînt e a treia cerere din Tatăl nostru.

172. Isprava lui Manole.

Meșterul Manole, când își zideă soțiora în zid, n'o vedeă cum se chinuia în dureri; nu auđia nici tânguirile ei, ci tăcea, par'că eră un *surdo-mut* și lucră mereu, mereu înainte par'că eră un smintit sau un turbat, cum spune cântecul :

*«Iar Manea tăcèa
Si mereu zideà.
Zidul se suia
Si o cuprindeà
Pân'la glesnișóre
Pân'la pulpișóre,
Pân'la costișóre
Pân'la țitișóre...
Dar ea, vai de ea
Tot mereu plângeà
Si mereu ȃiceà :
— «Manole, Manole
Meștere Manole!
Zidul rău mă strînge
Țitișóra 'mi plânge
Copilașu 'mi frînge!»*

*Manole turbà
Si mereu lucrà
Zidul se suia
Si o cuprindeà
Pân'la costișóre,
Pân'la țitișóre,
Pân'la buzișóre,
Pân'la ochișóri.
In cât vai de ea!
Nu se mai vedeà,
Ci se auđia
Din zid că ȃiceà :
— «Manole, Manole,
Meștere Manole!
Zidul rău mă strînge
Viéta mi se stînge».*

173. Crîngul. Măceșul.

Crîngul este o pădurice rară de copăcei. Une-orî crîngul se află în apropierea satului său a orașului. Primăvara și vara crîngul sémănă cu un orașel frumos, ai cărui locuitori veseli își petrec vremea cîntînd.

— «Și orașul cel frumos
Pórtă nume: *crîng frunzos*.
Și poporu-î mititel
Numai pasărele 'n el!»

Orî-ce colț și orî-ce loc
Are-o flóre și-un boboc.
Tot pavagiul e pe pod
Móle, verde, fără glod.»

În crîng crește tot felul de copăcei, precum: Aluni, carpinî, tufani, arțari, jugastri, măceși și alții.

Copiii măi bine cunosc alunul, *pentru alunele sale și măceșul*, tot pentru fructele sale cele roșioare.

Măceșul este un copăcel, ce crește până la înălțime de 1 metru și măi bine. El are tulpină cu măi multe ramuri și pe tot locul cu ghimpî. Frunzele lui sînt subțiri, de colóre verde deschisă și de formă lunguiată. Florile îi sînt roșioare și, din jos, cu o umflătură. Fructul, când a încetat de crescut, prin August, are mărimea unei ghinde măricele, cu care sémănă

și la formă. Tómnă, când s'aũ copt, fructele sînt de colóre roșie și, după ce le-a brumat, încep să se înmóie. În năuntru, fructul are o mulțime de semințe mici, gălbuie, scămóse și acre. Copii mănîncă fructele de măceș; dar ele, mîncate în măsură mare, produc dureri prin stomac și aiurea. Din măceșe, când sînt cópte, se face un soiũ de dulcěță și de majun. Se întrebuintează și ca doctorie.

Une-orî măceșul se sădește și prin grădinî, ca să se altoiească pe tulpina și pe ramurile lui *trandafirî* de grădină, cari sînt înrudiți cu dînsul.

174. Ghicitóre.

Ciuta mare

Sede'n cale

Și așteptă

Carne móle.

Ghici ghicitórea mea,

Ce e?

175. Istoria vameșului și a fariseului.

Intr'o ȃi, mergeà Domnul Iisus spre Ierusalim. Atunci se apropiarã de dinsul unui, cari se nãdãjduiaũ intru sine cum-cã sînt drepti și defaimaũ pre cei-l-alti. Acestora, Domnul le spuse asemãnarea saũ pilda urmãtoare: «Doi ómeni s'aũ suit în bisericã sã se róge, unul fariseu și altul vameș. Fariseul stãnd, așa se rugã intru sine: Dumneȃeule, mulțumescu-ți cã nu sunt ca cei-l-alti ómeni rãpitori, nedrepti, nerușinați, saũ ca și acest vameș. Postesc de douẽ-orĩ în sãptãmãnã; daũ ȃciuelã din tóte cãte cãștig... Iar vameșul, dede parte stãnd, nu vrea nici ochii sãi, la cer sã-și ridice, ci își bãtea pieptul ȃicẽnd: *Dumneȃeule, milostiv fii mie, pãcãtosul!*...

ȃic vouẽ, s'a pogorit acesta maĩ indreptat la casa sa de cãt acela; cã tot cel-ce se înalã pre sine se va smeri; iar cel-ce se smeresce pre sine se va înalã».

176. Iubirea de mamã. — Cãntec.

A venit un lup din cring,

Șalergã prin sat sã fure

Și sã ducã în pãdure

Pe copii, cari plãng.

Șa venit la noi, la pòrtã.

S'am eșit eũ c'o nuea:

— «Lup flãmãnd, cu trei cojòce,

Hãt la mamã sã te jòce!» —

Eũ chitemam pe lup încòce.

El fugiã 'ncotro vedea.

Ieri pe drum un om sărac

Intrebă pe la vecine:

—«*Pörtă-se copil bine?*

Daca nu, să-î vir în sac!»—

Ş'a venit la noi, la pörtă

Ş'am eşit eü şi i-am spus:

—«*Puiul meu e bun şi tace.*

Nu şi-'l daü, şi du-te'n pace!

Eşti sărac; dar n'am ce-ţi face

Du-te, du-te!» — Şi s'a dus.

Ş'a venit un negustor

Plin de bani, cu vilfă mare.

Cumpără copil, pe care

Nu-î tubesce mama lor,

Ş'a venit la noi, la pörtă

Ş'am eşit şi l'am certat:

—«*N'ăi nici tu, nici împëratul*

Bani, să-mi cumpere bătëtul!

Plécă-'n sat, că-î mare satul!

Plécă, plécă!» — Ş'a plecat.

177. Pânea noastră cea de tôte zilele, dă-ne-o nouë astădi.

Eră prin luna lui Iunie. De mult nu plouase. Cerul, eră așa de limpede, în cât nu se zăria nicăiri nici un nouraş. Sórele par'că nu încăldia, ci dogoria. Apa din gârle secase demult. Arborii, ierburile şi florile par'că erau opărite. Muncitorii la câmp şi aminalele cu greu găsiaü câte un isvor, de unde să-şi stâmpere setea chinuitoare. Şi găile în sbor cereaü plóia de toţi dorită.

Un plugar — cu frica lui D-şeü — ieşise, cu fiul seü afară la câmp. El voia să vedă cum mai staü holdele, care ađi, mâne trebuiaü să fie de secerat.

Când vedură ierburile pârlite şi mai ales spicile chircite de marea ferbinţelă, plugarul stefe locului, işi

ridică ochii spre cer și, plin de încredere, se rugă așa :

— «Dómnne, D-đeule! *Tu ești Tatăl nostru cel din cer.* Eū am muncit și am făcut tot ce mi-a fost prinputință. În toamnă și în primăvară, am arat, am seminat. Holdele le-am îngrijit. Și tu Dómnne, până acum ne-ai trimis la vreme și plóie și căldură. Toți ne bucuram de bogatele daruri, ce ne hărăzesci. Dómnne, Dumneđeule, fie-ți milă de noi și de acum înainte! Trimite-ne bine-făcătórea plóie la vreme, ca să nu perim de fóme, nici noi ómenii cei păcătoși, nici dobitocele cele nevinovate! Fiul tēu cel iubit, Isus Christos, ne-a povēțuit așa: „*Cereți și vi se va dà vouē!*“ Te rugăm cu umilință: „*Pânea noastră cea de toate țielele dă-ne-o nouē astă-ție.*“ Apoi, par'că mângăiat și întărit, plugarul încunjură cu fiul său, lanul lor, care ađi mâne avea să le dee pâne cu prisos.

Si D-đeū ascultă cererea plugarului nostru. Cerul începū să se înnoueze și, chiar în țieua acea, o plóie cu belșug recorī aerul și adăpă pămīntul cu toate ființele lui.

Câmpul se înveseli; liveđile își căpētară iarăși verdēța; țarinele par'că reinviară. Și paseri, și dobitoce, și ómeni își stâmpērară setea și mulțumiră lui D-đeū.

În curīnd se începū secerișul și trieratul. Bóbele din griul trierat se măcinară și *din făină se făcū pânea cea de toate țielele.*

D-đeū ascultă rugăciunea noastră, când cerem cu inima curată, *Pânea noastră cea de toate țielele, dă-ne-o astă-ție.*

Decī, tot creștinul trebuie să se róge în fie-care ție, la Tatăl cel din cer, care nu-l lipsesce de *pânea cea de toate țielele*, care pentru trup este mîncarea, iar pentru suflet este înțelepciunea cea adevērată.

«*Și care om este acela, de la care, de va cere fiul său pâne, aū piētra va da lui?*»

* * *

«*Pânea noastră cea de toate țielele dă-ne-o nouē astă-ție*» este a *patra cerere* din *Tatăl nostru*.

178. Neagoe-Vodă și Meșterii

Cu zidirea bieteii neveste, a lui Meșter-Manole, în temelia Mănăstirii, lucrarea avea spor. Zidurile nu se mai surpau și, în puțină vreme, se isprăvi Mănăstirea întregă.

Toți meșterii erau veseli, numai meșterul cel mai mare, Manole, era trist și amarit.

Negoe-Vodă a fost vestit că mănăstirea este gata. El plecă s'o vedă, s'o sfințescă, și să se închine.

Iată ce spune mai departe legenda :

— Pe Argeș în jos,
Pe un mal frumos,
Negru-Vodă vine
Ca să se închine
La cea mănăstire,
Falnică zidire.
Mănăstire naltă
Cum n'a mai fost altă.
Domnul o privi
Și se nveseliă.
Și astfel grăiă :
— « Voi, meșteri zidari,
Dece meșteri mari.
Spune-ți-mi cu drept,
Cu mâna la piept.
De-aveți meșterie
Ca să-mi faceți mie
Ultă mănăstire
Pentru pomenire,

Mult mai luminosă
Și mult mai frumoasă » —
Iar cei meșteri mari
Calfe și zidari,
Cum stau pe grindis
Sus pe coperiș,
Vesel se mândria
Ș'apoi răspundeau :
— « Ca noi meșteri mari,
Calfe și zidari
Alții nici că sînt
Pe acest pămînt !
Află că noi șcim
Orî când să zidim
Altă mănăstire
Pentru pomenire,
Mult mai luminosă.
Și mult mai frumoasă !

ridică ochii spre cer și, plin de încredere, se rugă așa :

— «Dómnne, D-đeule! *Tu ești Tatăl nostru cel din cer.* Eū am muncit și am făcut tot ce mi-a fost prinputință. În tómnă și în primăvară, am arat, am seminat. Holdele le-am îngrijit. Și tu Dómnne, până acum ne-ai trimis la vreme și plóie și căldură. Toți ne bucuram de bogatele daruri, ce ne hărăzesci. Dómnne, Dumneđeule, fie-ți milă de noi și de acum înainte! Trimite-ne bine-făcătórea plóie la vreme, ca să nu perim de fóme, nici noi ómenii cei păcătoși, nici dobitocele cele nevinovate! Fiul tēu cel iubit, Isus Christos, ne-a povēțuit așa: „*Cereți și vi se va dà vouē!*“ Te rugăm cu umilință: „*Pânea noastră cea de toate țielele dă-ne-o nouē astă-ție.*“ Apoi, par'că mângăiat și întărit, plugarul încunjură cu fiul său, lanul lor, care ađi mâne avea să le dee pâne cu prisos.

Si D-đeū ascultă cererea plugarului nostru. Cerul începū să se înnoueze și, chiar în țieua acea, o plóie cu belșug recorī aerul și adăpă pămīntul cu toate ființele lui.

Câmpul se înveseli; liveđile își căpētară iarășī verdēța; țarinele par'că reînviară. Și paseri, și dobitoce, și ómeni își stâmpērară setea și mulțumiră lui D-đeū.

În curīnd se începū secerișul și trieratul. Bóbele din griul trierat se măcinară și *din făină se făcū pânea cea de toate țielele.*

D-đeū ascultă rugăciunea noastră, când cerem cu inima curată, *Pânea noastră cea de toate țielele, dă-ne-o astă-ție.*

Decī, tot creștinul trebuie să se róge în fie-care ție, la Tatăl cel din cer, care nu-l lipsesce de *pânea cea de toate țielele*, care pentru trup este măncarea, iar pentru suflet este înțelepciunea cea adevērată.

«*Și care om este acela, de la care, de va cere fiul său pâne, aū piētra va da lui?*»

* * *

«*Pânea noastră cea de toate țielele dă-ne-o nouē astă-ție*» este a *patra cerere* din *Tatăl nostru*.

178. Neagoe-Vodă și Meșterii

Cu zidirea bieteii neveste, a lui Meșter-Manole, în temelia Mănăstirii, lucrarea avea spor. Zidurile nu se mai surpau și, în puțină vreme, se isprăvi Mănăstirea întregă.

Toți meșterii erau veseli, numai meșterul cel mai mare, Manole, era trist și amarit.

Negoe-Vodă a fost vestit că mănăstirea este gata. El plecă s'o vedă, s'o sfințescă, și să se închine.

Iată ce spune mai departe legenda :

— Pe Argeș în jos,
Pe un mal frumos,
Negru-Vodă vine
Ca să se închine
La cea mănăstire,
Falnică zidire.
Mănăstire naltă
Cum n'a mai fost altă.
Domnul o privi
Și se nveseliă.
Și astfel grăiă :
— « Voi, meșteri zidari,
Dece meșteri mari.
Spune-ți-mi cu drept,
Cu mâna la piept.
De-aveți meșterie
Ca să-mi faceți mie
Ultă mănăstire
Pentru pomenire,

Mult mai luminosă
Și mult mai frumoasă » —
Iar cei meșteri mari
Calfe și zidari,
Cum stau pe grindis
Sus pe coperiș,
Vesel se mândria
Ș'apoi răspundeau :
— « Ca noi meșteri mari,
Calfe și zidari
Alții nici că sînt
Pe acest pămînt !
Află că noi șcim
Orî când să zidim
Altă mănăstire
Pentru pomenire,
Mult mai luminosă.
Și mult mai frumoasă !

179. Parabola bogatului nemilostiv.

«Și ne iertă nouă greșelele noastre, precum iertăm
și noi greșiților noastre.»

(St. Matei Cap. XVIII, ver. 23-65).

Domnul Iisus Cristos a spus odată apostolilor să creeze ceea ce are să se împlinescă ómenilor *nemilostivi*, cărora nu iertă greșelele greșiților lor. Mântuitorul le-a zis:

«A fost o dată un împărat, care a voit să își seamănă slugilor sale. Și începând el a lua seamă, și-a adus la dânsul pe un datornic, ce-l era dator cu 10,000 de talanți (cam 40¹/₄ milioane de lei). Și fiindcă acesta nu avea să plătească, a poruncit domnul să-l vîndă pe el, și pe soția lui, și pe copii, și pe toate câte avea, ca să plătească.

Atunci căzu datornicul acela la picioarele stăpânului și îi zise: — Domne mai îngăduiesc-mă pe mine, și-ți voi plăti tot.

Și, milostivindu-se Domnul, i-a dat drumul slugii și i-a iertat lui și datoria.

Iar când ieși sluga aceea de la stăpânul milostiv, a dat peste un soț de al său, care-l era lui dator numai 100 de dinari (câți-va leișori). Și apucă pe datornic și începui a-l sugruma, zicându-i:

«*Plătesc-mă, ce-mi ești dator!* Atunci căzu datornicul acela la picioarele creditorului și-l rugă, zicându-i: «Mai îngăduiesc-mă pe mine, și-ți voi plăti tot!» — Dar creditorul n'a vrut, ci mergând, l'a băgat în temniță până când va plăti datoria.

Atunci soții lui, vedând cele ce s'aun întâmplat, s'aun întristat foarte și aun mers de aun spus domnului lor toate cele ce s'aun făcut.

Atunci domnul a chemat la sine pe sluga cea nemilostivă și i-a zis:

«— Slugă viclenă! eu ți-am iertat ție totă datoria, fiindcă mă rugaseși. Dar ție nu ți se cadea să-ți fie milă de tovarășul teun, precum și mie mi-a fost milă

de tine? Și mâniindu-se domnul lui, l'a dat pe el chinitorilor, până ce va plăti tótă datoria.

Așa și Tatăl meu cel ceresc va face vouă, de nu veți ierta din inimile vóstre, fies-ce-carele fratelui seú, greșelele sale!

Cu tótă inima să iertăm altora și *cuvintele* de ocară, cu care ne vatămă și să ȃicem: «fraților» chiar și celor ce ne urăsc pre noi.

Să iertăm și *datoriile*, când datornicul nostru este în neputință să ni le plătescă. Numai așa putem să cerem lui D-ȃeu „și ne iertă nouă greșelele nóstre, precum și noi iertăm greșiților nóstri!”

Acésta este *cererea a cincia din Tatăl nostru.*

180. Rîu, lac, baltă, mlaștină.

Munții, de obicei, sînt acoperiți cu păduri. Apa, ce se forméază în păduri din plóte și din zăpadă, încetinel se strecórá în pămînt. Apoi, la póla muntelui saú a délului, acea apă se zburdă în colcote până ce iese iarăși din pămînt, adică *izvoresce*. Isvorul apelor se află mai ales în fundul văilor. Apa de izvor este prós-pătă și limpede; ea este cea mai bună apă de bcut. Sînt și izvóre de apă sărată și de apă minerale.

Apa ce curge din izvor, forméază un *pârîu*. Pârîul caută locul cel mai aședat al văii. Párafele, în calea lor, adesea, întălnesc trunchi de copaci și stânci uriașe. Atunci, apa sare preste acelea, se asvirle de sus în jos și forméază mici *cascade*, saú mari *cataracte*.

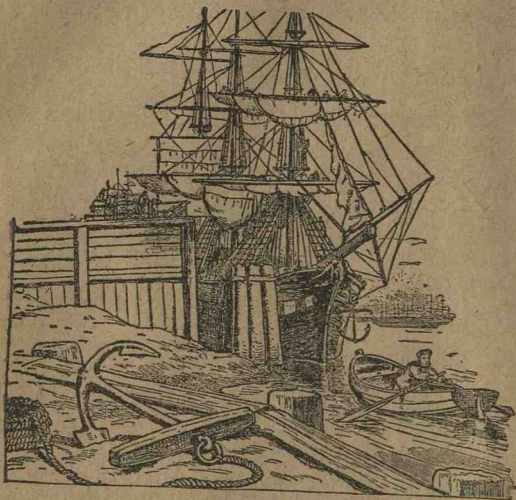
Din mai multe, ce se întălnesc în cursul lor, se nașce o *gârlă*. Dar și gârla mereú primeșce, din drépta și din stînga, alte pârîie și gârle mai mici.

O gârlă mai mare se chîemă *rîu*.

Apa din gârle și din rîuri învirteșce morile de apă. Pe rîuri, *plutașii* duc *plute*. Sînt rîuri fórte late și fórte adânci ce se chîemă *fluviu*. În țera nóstră, singurul fluviú este *Dunărea*.

Pârîul, gârla, riul și fluviul sînt ape *curgătoare*. Locul pe unde curge apa, se chîemă *albia* apei. Cele două margini ale albiei se dic *țermuri*. Țermurile ridicate se chîemă *maluri*.

Locul unde apa mănăncă malurile se chîemă *cotitură* sau *sin*. Locul, unde o apă curgătoare se varsă în alta, se numește *gură* sau *confluența* apelor. Apele mai mici, ce se varsă într'alte mări, se dic *afluentii* aceleia. Trezirea peste apele curgătoare se

face cu *luntri*, cu *poduri* umblătoare și stătătoare.

În fie-care ținut, se află și apă *stătătoare*. Apa stătătoare ce sîcă câte-odată se numește *băltoc*; iar dacă apa nu sîcă nicî odată de pe un loc aședat, se chîemă *baltă*. În bălți sau *smârcuri*, adesea se vede fundul apropiat, sub apă. De obicei, în bălți, se află *stufisuri* și *papură*. Asemenea bălți sau pămînturi înmuțate se chîemă *mlaștine*. — O apă stătătoare și mai mare și mai adîncă se numește *heleșteu* sau *lac*; iar cea mai mare apă stătătoare este *marea*, care se întinde cît veđi cu ochii și este adîncă de mai multe decî sau chîar și sute de metri. Pe mări, umblă cele mai mari *corăbii* și *vapóre*.

De multe ori veđi în mijlocul unei ape cîte o bucată de pămînt uscat. Acea se chîemă *insulă*. Dacă o bucată de pămînt uscat este împrejmuită cu apă numai de trei părți, atunci îi dicem *peninsulă*. Partea cea mai înaintată în apă a unei peninsule se numește *cap*.

Locurile băltoase și mlaștinóse nu sînt sănătóse pentru ómeni.

181. Barza saŭ cocostârcul.

— «Ce gâscă mare am văduț pe casa lui nea Tudor», —
dise într'o di Gheorghită cel de 8 ani, către tatăl său,
care eră preotul satului.—

«Ia spune Ghiță, cum eră gâsca ta!»—

«Aveă nișce picioare lungi, lungi, și roșii. Și ciocul îi
eră foarte lung și tot roșu ca picioarele». — Atunci tatăl
arătă lui Ghiță un chip de barză, dîcîndu-i: — «Ce dîci
tu, Ghiță, despre chipul aștii paseri?»—

«A! ce bine sémănă cu paserea ce am văduț'o pe
casa lui nea Tudor!»—

«Insémnă-ți, Ghiță, paserea aceea, nu e gâscă, ci *barză*
saŭ *cocostârc*. Veđi, barza este mai înaltă decăt gâsca.
Are ciocul lung, drept și ascuțit, capul mic, gâtul de-
asemenea lung și subțire. Trupul berzei este lunguieț
Cele două aripă sînt mari, cu pene negre la vîrf. Pi-
cioarele îi sunt lungi ca nișce piciorónge și, până din
sus de genunchi, sînt golașe. Ele sînt, ca și ciocul, roșii
ca cărămida. Barza calcă rar și
mésurat, întocmai ca un om mân-
dru. Când zboră, își ține gâtul
drept și picioarele întinse, par'că
alunecă prin aer. Barza *îubeșce*
să fie curată. Ea dórme într'un
picior și cu ciocul ascuns în pe-
nele gâtului.

Berzele trăiesc pe lângă locuri
băltóse și mocirlóse. Acolo, lesne

își găsesc hrana lor: bróșce, șopârle, șerpî, gândaci și
tot felul de gângăni, ce strică bucatele de pe câmp.
Barza este o pasere foarte folositoare.

Berzele își fac cuibul pe vîrfurile arborilor și al case-
lor. Femeiúșca face 2 până la 4 ouă, din care scot nișce
puí, la început foarte slabi, pe cari îi îngrijesc amândoi
părinții cu multă iubire. Le fac și fel de fel de jocuri.

Către sfîrșitul lui August, berzele se duc de la noi
în ținuturi mai călduróse. În primăvara următoare ele

se întorc, tot-d'auna la aceeași casă, unde aveau cuibul anul trecut. Barza este o pasere *călătoare*.

De un neam cu barza este *cocorul* și *stârcul*, sau *baltanul*, care pe creșcet are un pământ de pene, ce îi se lasă pe cefă.

Barza, cocorul și stârcul, pentru piciorole lor lungi, se numesc *paseri picioroage*.

Berzele, cocorii, privighitorile, cucii și rîndunele sînt paseri călătoare.

182. Și nu ne duce pe noi în ispită.

Intr'o zi, Fănică își scria temele și își învăța lecțiile în camera sa.

Afară era foarte frumos. Rațele cele călduțe ale sorelui se apropiară de ferăstră, intrară zimbînd în odaia lui Fănică și par'că îi dîseră :

— «Băețele, de ce stai tu aici singur? Vino afară și te joca la căldura cea dulce a sorelui!»

Dar Fănică nu se opri din lucru ci își dîse :

«Ved eu bine că voi vreți să *mă duceți în ispită*, să-mi las lecțiile nefăcute. Dar eu astă-zi dimineța în *Tatăl nostru* m'am rugat lui D-zeu și am dîs :

«*Si nu ne duce pe noi în ispită*». De acea eu voiu să mă țiu de cuvînt. Mai întaiu să-mi isprăvesc treba și apoi voiu veni! «Și Fănică urmă înainte cu lucrul său.

Nu trecu mult și iată o păsărică veselă dete cu ciocul în geam. Ea privi pe Fănică cu o căutătură viclenă și îi dîse :

— «Vino cu mine băețele! Pomi sunt înverziți, florile sunt înflorite. Grădina este ca un raiu. Cerul e senin și frumos. Ce stai tu aci în odae, ghemuit la masă? Hai la joc, la veselie!»

Dar Fănică nici acum nu se opri din lucru, ci răspunse :

— «De glaba, păsărică dragă, *vrei tu să mă duci în ispită*. Dis-de-diminéță m'am rugat lui D-șeu, din suflet, și am ȃis:» *Si nu ne duce pe noi în ispită!* «Și vroiu să mă ȃiu de cuvint. Lasă-mă, mai întâiu să-mi isprăvesc lecȃiile și apoi voiă veni». Și Fănică tot scria înainte.

Dar el nu isprăvise bine vorba cu păsărica, când iată că cireșul de lângă ferestră, cu o ramură încărcată cu cireșe frumoșe și cöpte, la geamul lui Ionică, par'că-î ȃise:

— «Ce atăta silință, băeȃele! Ia uită-te la cireșele mele. Astă nöpte s'au copt töte pentru tine. Lasă-te de lucru și vino în cöce!»

— «De giaba *mă ispiteșci și tu*, cireșule, cu cireșele tale! D-șeu nu mă lasă să mă *duci în ispită*. Întăiu să-mi termin lucrul și apoi voiă veni!» Si Fănică își citiă înainte lecȃiile.

În sfirșit școlarul nostru își isprăvi frumos töte lecȃiile. Atunci își adună iute cărtile și caetele, le așeză în ghiosdan, și apoi dete fugă afară prin grădină, sărind și cāntānd. Ce frumos îi zimbeauă acum razele sórelui! Păsăricele i cāntău cu plăcere!

Cireșul i dă cireșe. Si Fănică se desfăta acum fără nici o grijă, căci își sfirșise, cu bine, și-și îndeplinise pe dintregul datoria.

Fănică nu s'a lăsat să fie *dus în ispită de poftă* după cireșe. El n'a *putut fi ispitit* nici de plăcerea cāntecului păsărelei. Si nici raȃele cele sirălucitöre ale sórelui n'au putut să-l ispitescă. Fănică eră un școlar *statornic în bine*. *El invinsese oră-ce ispită*, fiind-că el mereu se gândiă și întelegeă bine vorbele: «Si nu ne *duce în ispită*, ce le ȃiceă, în tötă ȃiuă, în ruga Domnului.

Poftele te ispitesc către multe lucruri și fapte neier-tate. Pizma, mânia, ura, și resbunarea adesea te *duc în ispită* să faci rău de apröpelui. Aceste patru rele îți strică inima și-ți amărăsc vieȃa. — Vrei să scapi de dinsele? Fă ca Fănică: Gāndește-te și rögă-te adesea,

și urmăză, și împlinesce rugăciunea: *Si nu ne duce pe noi în ispită.*

«*Si nu ne duce pe noi în ispită este a șésea cerere din «Tatăl nostru».*

183. Ceî trei călători.

Intr'o frumoasă ȃi de primăvară trei călători, un măcelar, un tabac și un tâmplar, se întâlniră la umbra unui stejar verde și mare de la marginea drumului.

«*Ce minunată, cójă!*» — grăi tabacul, uitându-se cu deosebită luare-aminte la crăcile vînjoșe ale stejarului. — «*Ai putè să tăbăcești cu ele o sută de piei de bivol.*

«*Ar fi mare pagubă să-î leî cója*» — răspuse tâmplarul. — «*E minunat lemnul, și dacă l'ai uscà bine, ai scóte din el cele mai frumoșe uși de biserică și nișce cercevele de ferestre cari ar ținè sute de ani.*

— «*Se vede bine, că voi nu sciți să prețuiți un stejar, așa de frumos!*» — strigă măcelarul cam supèrat. — «*N'ar fi óre un pècat să se taie ori să se cojescă un stejar, care face atâta ghindă, încât poți să ingrași pe fie-ce an cincideci de porci dintr'insa?*»

Și timp îndelungat cei trei călători se certară între sine asupra stejarului, pe care numai măcelarul voia să-l lase întreg și sănătos, ca să rodescă mai departe.

Fieș-cine prețuiește lucrurile după folóșele, pe cari le póte el însuș să le tragă din ele.

184. Mórtea meșterilor și a lui Manole.

După ce Neagoe-Vodă auđi de la meșteri, că ei ar putè să facă o biserică și mai frumoșă și mai luminóșă decât a sa, se hotărî, în gândul seú, să-î pierdă. Domnul se temeà adică ca nu care-cumva urmașul seú, la scaunul domniei, să strice acea mărèță biserică și apoi, cu chielueli noi și mai mari, să ingreuneze poporul spre a face o altă biserică.

Despre pierderea celor zece meșteri, așa glăsuiește cântecul :

« Domnu-î ascultă
Și pe gânduri stă...
Apoi porunciă
Schelele să strice
Scări să le ridice;
Iar pe cei zidari
Zece meșteri mari,
Să mi-î părăsescă
Ca să putredescă
Colo pe grindis
Sus pe-acoperiș. —
Meșterii gândia
Și ei își făcea
Aripi zburătoare
De șindrili ușore.
Apoi le întindeau
Și 'n vîzduh săria...
Dar pe loc cădea...
Și unde pica,
Trupu'și despica.
Iar, bietul Manole, —
Meșterul Manole, —
Când se încercă
D'a se aruncă, —
Iată c'auziă

Din zid că ieșiă
Un glas nădușit,
Un glas mult iubit,
Care grei gemea
Și mereu țicea :
— « Manole, Manole,
Meștere Manole !
Zidul rău mă strînge
Țîțîșora-mă plînge,
Copilașu-mi frînge,
Vieta mi se stînge ! » —
Cum o auziă
Manea se perdeă
Ochi-î se 'nvălia...
Lumea se 'ntorcea.
Norii se 'nvirtia...
Și de pe grindis,
De pe coperiș
Mort bietul cădea !
Iar unde cădea
Ce se mai făcea ?
O fântână lină
Cu apă puțină,
Cu apă sărată,
Cu lacrimi udată !

Așa, a rămas acea sfîntă mănăstire de Argeș, din dîilele lui Neagoe-Voevod, pînă în dîilele noastre.

185. Brósca.

Brósca trăiește, mai ales, în apă saú în locuri umede. Sint brósce mai mari și brósce mai mici. Bróscele aú mărime deosebită. La trupul unei brósce putem vedea cap, trunchiú și picióre. Capul bróscei este turtit. Ea are corpul mare, lat și rotunjit; gura asemenea mare și ochi bulbucați.

Scoïca urechiï îi lipsește cu totul. Cele două picîore din-

nainte sînt mai scurte, decît cele două din-dărăt.

Códa îi lipsește cu totul. Trupul, peste, tot, este in-

velit într'o pîele golașă, bálósă, care, de obicei, este verde cu dungî ócheșe orî galbene, pe spinare.

Brósca póte trăi și pe uscat, mai ales prin locurî erbóse. In apă brósca innóttă bine; iar pe uscat mai mult sare, decît umblă. Ea se nutrește cu vermî, cu melcî golașî, cu gânganiî și cu alte animale vătămátóre țerinilor. De aceea *brósca este un animal folositor*. Bróscele se prăsesc din ouă. Din ouă, ies niște puî, ce nu séménă de loc, la început, cu parinții lor. Puii aceștia aú formă de *linguriță*. De aceea se și numesc puii de brósca *mormolocî*. Mormolocii aú cap gros și códă lungă. Numai în câte-va zile, mormolocii se fac brósce.

Cântecul bróscelor este un *ora-ca-ca! ora-ca-ca, co-a-cs! co-a-cs!* iar în spre séră un *u-u! u-u! u-u!*

Când cîntă brósca, se umflă tot mereu, până ajunge a fi ca o minge. De aceea, unui copil, care vré sá se pórté ca un om mare, îi se dice: — «*Se umflă ca un broscoi!*»

Carnea din picîorele de din-dărăt, este bună de mîncat.

Sînt mai multe soiurî de brósce; *Brósca de baltă*, care este mai mare; *boul de baltă*, care mugește nóptea, în lacurî, ca boii: *bu-hu-hu! bu-hu-hu!*

Sînt brósce *rîtóse*, cu un fel de bube scârbóse pe pele. Apoi *brotăcelul*, cel frumos, verde deschis, care îl veđi urcat pe țerburî mai măricele și pe pomî.

Iérna, bróscele se ascund în pămînt.

Dacă tai o brósca, veđi că are, întocmai ca *peșcii*, *sânge roș, dar rece*.

Bróscele trăiesc și în apă și pe uscat. Ele aú sânge roș, dar rece.

186. Ci ne mântuesce de cel rău !

Eră o ȃi de iernă. Elenuța și Săftica cerură voe de la mama, ca să mērgă la o mătușă a lor, care ședeă în satul din apropiere. După prânz se îmbrăcară bine, își luară furcile de tors și plecară la drum.

Fetițele mergeau vesele înainte. Ele aveau să trecă și prin o mică pădure.

Pe neașteptate începū să ningă din ce în ce tot mai tare. Se porni un viscol cumplit. Pe dată zăpada (nămeții) astupă calea. Bietele fetițe nu mai sciau în cotro să apuce.

Nóptea se apropiă repede. Drumetele fură cuprinse de spaimă. Ele tremurau ca varga. Se gândiau, la întunericul nopții, la lupi, la dihanii. Nu mai sciau în cotro să se întorcă și ce să facă... Incepură să plângă amar.

Apoi se gândiră la Dumneđu. Ele începură să ȃică «*Tatăl nostru*». Si, când ajunseră la vorbele, *ci ne mântuesce de cel rău*, cădură în genunchi și repetară de trei ori vorbele acestea. Apoi se ridicară și se ȃitară în tóte părțile.

În apropiere, zăriră, cam îndoit, după nisce copaci, un tufiș des. De pe acesta n'apucase să cadă bine frunza. Preste frunză se îngămădise zăpada în cât formă un fel de coperiș. În vârful unei furci de a lor legară o basmă roșie. Apoi o împlantară în acel tufiș. Si ele se viriră înăuntru.

Viscolul suflă cu furie și astupă intrarea colibei. Vi-jiitul vîntului, freamătul pădurei și glasul bufniței umplură de gróză pe sêrmănele fete. Fel de fel de gânduri rele le trecură atunci prin minte. Se gândiră și la supărarea părinților, dacă ar fi aflat de sórta lor. Dar, mai pe urmă, tot gândul și tótă nădejdea lor și-o puseră în Dumneđu.

Ele sciau din casă și de la școlă că numai singur Dumneđu le putea ajuta în primejdia, în care se aflaū. Atunci îngenunchiară ele și mai ȃiseră odată,

cu multă încredere, *Tatăl nostru*. Și repetară iarăși de trei ori cuvintele: *Ci ne mântuesce de cel rău*.

Apoi, liniștite și inimate, se strinseră una lângă alta și adormiră.

A doua zi ieșiră la pădure după lemne, mai mulți sătenii. După basmaua cea roșie, agățată de furcă, aflară pe fetițe și le duseră acasă. Ele spuseră părinților întâmplarea și împreună, mulțumiră lui Dumnezeu că în noaptea aceea le-a *mântuit de cel rău*, în mijlocul pădurii.

Răul, de care în *Tatăl nostru* cerem să ne mântuască Dumnezeu, *nu e numai mărta și focul, și înnecul, și războiul, și fometea. Răul e și neascultarea și nesupunerea la cei mai înțelepți. Răul este și lenea, și minciuna, și nedreptatea și pizma și mânia*. Tote aceste rele necăjesc și amărăsc viața oamenilor.

De aceea, de câte ori un gând necurat sau o poftă neiertată, ori o faptă rea să încuibă în inima noastră și de câte ori ne amenință o primejdie de unde-va să ne îndreptăm cu încredere, și cu nădejde, și cu iubire către *Tatăl nostru* cel din cer și, *de sigur, ne va izbăvi de cel rău*.

Cuvintele: «*Ci ne mântuesce de cel rău*» formeză a șeptea și cea de pe urmă cerere din *Tatăl nostru*.

187. Ariciul.

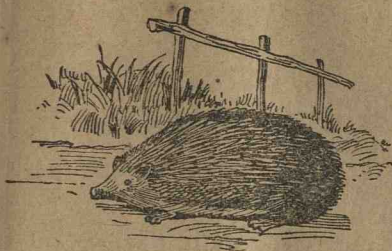
Lică, un băiețel de vre-o șese ani, alergă într'o zi prin grădină. De odată el se opri pe loc și începă să cheme pe Mitică, frate-său mai mare:

— «Nene! nene! uite colea, ce minge mare, neagră și cu țepi! Cine o fi aruncat'o aci la noi?»

Mitică se apropiă; se uită și duse:

— «Nu e minge, puule! E un dobitoc viu. Vedî! în loc de pîr, el are ghimpî, pe totă spinarea. E un *ariciu!*»

«Știi tu ce face el cu ghimpiî? Când simte vre-o pri-
mejdie, îndată se face
ghem; se strînge cocoloș.
Atunci nimenea nu pôte
să-l apuce nici cu mâna,
nici cu botul. Ast-fel se
apără el de dușmani.

Ariciul e mic și burdu-
șit ca un purcelaș; are un
botișor ascuțit; niște ochișori fôrte vii; niște urechiușe
mici de tot și patru lăbuțe, scurticele. El umblă iute
prin păduri și prin grădini; îi place să rôdă póme și
semințe. Când găsește ouă în cuiburi, el le sparge și le
sôrbe; iar când se pogórá prin gropi și prin pivnițe,
el ucide șerpî și șóreci, și îi mănâncă.

Ce cređi? Este și ariciul bun de ceva?

Mai știi cântecul ariciului?

188. Că a Ta este împărăția și puterea și mă- rirea, în vecii vecilor. Amin.

Înainte și ceva după mórtea lui Traian, împărăția
Romanilor se întindea, vorba Românului, peste *nouă
țări și nouă mări*. De puterea împeraților romani
tremurau dușmanii; de bogățiile și de *mărirea* lor
se minună lumea. *Minunăția și puterea și mărirea
împeraților* de la Roma nu aveau, nu au și nu vor
avea sémên pe lume.

Pe atunci însă împerații romani nu erau creștini.
Și într'o vreme, deteră porunci aspre să se asuprască,
să se chinuiescă și să se omóre creștinii. Sute și miî
de creștini muriră, ca *mucenici*, pentru sfînta lege.

Într'o ți, iată că slujitorii duseră legat la împăratul
și pe un episcop creștin cu pěrul albit de bėtrînețe.
Împăratul îi ceru să se lepede de Christos, a căruia
*împărăție și putere și mărire nu se vede și n'o
cunósce nimeni*, cum țicea împăratul.

— «Te înșeli, împérate, rėspunse episcopul cu tă-

rie.—«Cerul și pământul și văzduhul și mările cu toate făpturile formeză *împărăția cea nemărginită* a lui Christos și a *Tatălui din cer*. Lumea și gróznicul tunet și înfricoșatul fulger, care aprinde și fărîmă cetăți puternice, toate le-a făcut Tatăl cel din cer, numai cu *puterea* cuvîntului: *a ȳis și s'aũ făcut*. Și câmpiile mănóse și pădurile stufoase și valurile spumegóse ale mărilor și cãntecul cel dulce al pãsérilor și sórele și stelele cerului și oștile íngeresci spun *mărirea* lui D-deũ.

Iată împărăția și puterea și mărirea lui Christos și a Tatălui din cer, căruia ne închinăm noi creștini!—Popóarele de sub stăpânirea ta, împérate, se pot resculă și pot să *sfișie marea ta împărăție*. Oștile cu generalii tãi, într'o nópte, se pot sculă în contra ta și să-ți rãpescă *puterea* ta. Un cutremur, un foc, o bólă și mórtea, în toť minutul, pot să te lipsescă de *mărirea* ta cea strélucitóre. Veđi dară, cum *a ta împărăție, a ta putere și a ta mărire* sunt de ađi pe mâne, *sunt trecétóre*.

Din contra împărăția tatălui ceresc, nimeni nici odată n'o póte sfișuia. Impărăția lui D-deũ este *vecinică*. Puterea lui D-deũ este nebiruită și *mărirea* lui *neschimbăciósă*.

Impărăția și puterea și mărirea lui D-deũ au fost, sînt și vor fi de la începutul și pãnă la sfîrșitul lumii, adică *în vecii vecilor*.

«Cum poți să cređi, împérate, că m'aș putè lepădă de împératul împéraților, de D-deul cel adevérat? Chinuesce-mè, taie-mè, aruncă-mè în foc; dar lasă-mè să mor creștin!».

Apoi căđũ în genunchi episcopul și cu ochii spre cer așa dete laudă lui D-deũ: *Iar Tu Dómne primescé sufletul meu, că a ta este împărăția și puterea și mărirea în vecii vecilor. Amin!*»

Impératul pãgân fũ mișcat de adevéruł cuvintelor episcopului. El îi dete iarăș libertatea și porunci să înceteze cu prigonirile asupra creștinilor.

Creștinii cei adevărați, când prin rugăciune au scăpat de relele ce-i bântuesc, sau au ajuns la binele ce-l doresc, dau laudă lui Dumnezeu cu cuvintele: «*Că a Ta este împărăția și puterea și mărirea în vecii vecilor. Amin.*

Partea acesta din urmă din *Tatăl nostru* se cheamă *cuvinte de laudă* către D-zeu. Vorba *Amin* însemnează dorința noastră, că *așa să fie*, cum vrea D-zeu.

*

Rugăciunea domnască are șapte părți: *chiamarea, șapte cereri și încheerea.*

189. Copila și fluturelul.

— „*Fluturel cu mândre aripă,
Cu trup ușurel,
Ce tot sbori din flóre 'n flóre
Și nu stai nițel?*

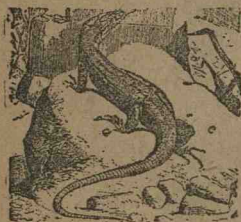
— „Stăi, mă rog, și te oprește
Din lungul tău drum,
Și cu mine dulce clipe
Mai petreci acum!

— „Haid' să-ți arăt coala 'n casă
Nișce jucării!
Haid' că mama mea drăguță
Bine te-o primî.

— „Haid' că iată se repede
Uriciosul vînt.
Și el poate să te-arunce.
Rău, jos la pămînt!“

190. Șopârla și șerpele.

Pe câmp, pe locuri pietrôse din fața sôrelui, vara adesea te pomeneșci că alunecă ceva prin ierbă. Dacă te uii bine, observi că este o șopârlă. Biéta de ea fugă ca trosnită. Șopârla este ca de 2 decimetri de lungă. Coda îi este mai lungă decât corpul. Pe deasupra, este cenușie; pe burtă, albă-verduie. Unele șopârle au patru, altele numai două picîore. Coda se frînge fôrte lesne; dar în scurt, iarăș crește la loc. Șopârla se nutrește cu insecte, cu vermi și cu brôsce.

Șopârla este un animal folositor.
Șopârla nu face la nimeni nici un

rău; căci ea nu poate să muște. Să nu te temi de șopârlă!

Mai grețos și mai uricîos decât șopârla este șerpele. Ba, șerpele ce-î dic viperă sau năpârcă este chiar primejdîos, fiind-că mușcătura lui este veninôsă, încât omul mușcat de viperă, dacă nu se caută, poate să și moră.

Vipera este lungă de 5 până la 6 decimetri.

Este roșióră sau negriciósă. Vipera, ca toți șerpi, are numai cap, trunchiú și códa. Picíóarele îi lipsesc. Ea se mișcă tărindu-se cu muschií pe pămínt. Vipera se póte lesne cunoșce pe cele *doué vergi negre din dărátul capuluí*, vergi unite in forma de litera **V** mare.

Vipera trăieșce prin tufiș, prin iérbă și printre pietre, in fața sóreluí. Ea își face corpul colac. Capul și'l ține la mijloc. Așa pândușce ea după sóreci, după bróșce, după șopârle și după páséri micí, pe care le prinde și le mânâncă. Dacă animalul prins

este mic, il ínghite îndată; dacă-í mare, se incolăceșce împrejurul luí, îi trínge ósele și apoi il ínghite.

Dușmanii viperei sînt porcií, aricií și cocostârcii, cari o mânâncă fără să le póta face vre-un réu.

Vipera este un șerpe réu, fiind-că se dá la om sau la alte animale, fără s'o fi atins sau supérat. De aceea se dice despre un om, care face numai réu altora, *că el este o viperă*.

Când viperea a mușcat pe cine-va, trebuie îndată să se ardă rana cu *iescă* aprinsă, orí cu cãrbune aprins, sau cu *pietra iaduluí*, ca să iesă veninul dintr'insa. Este lucru folositor să se lege rana sau mușcătura împrejur. Ca să ne ferim de mușcătura viperei, singurul mijloc este să avem încălțăminte grósă, când trecem prin liveđi sau prin păduri, unde se găsesc vipere.

Cei mai mulți șerpi trăiesc pe uscat; dar sînt șerpi ce stau și in apă.

Șerpele este un animal stricácios și primejdios; iar șopârta este un animal folositor. Șerpií se numesc și animale *tárítóre*, Pentru ce?

Deprinderea gramaticală. Din bucata de citire *Șopârta și șerpele* vei ști tóte substantivele de gen bărbătesc, pe cele de gen femeiesc și pe cele de gen amestecat!

191. Nascerea lui Moisi.

Evreii se înmulțiseră foarte în Egipt. Egiptenii se speriară de numărul cel mare al Evreilor. Ca să-i măi împuțineze, regele Egiptului poruncise să se înece, în apele Nilului, toți băieții Evreilor.

Tot atunci, o femeie evreică născu un băiețel. Pruncușorul eră frumos și voios. Mamiî lui îi fù foarte milă de dinsul, căci mult eră băiețelul drăguț! Ea îl ascunse și îl ținù pitit vre-o trei luni de zile. Dar copilul creșceà repede; începeà să plângă tare și să gungnescă, în gura mare. Mă-sei îl fu frică să nu prinďă de veste slujitorii regelui. Dinșii, negreșit ar fi luat copilul cu d'a sila și i-ar fi omorit pe amândoi, și pe prunc și pe mamă.

Atunci biéta mamă își puse credința în Dumneđeù; ea luă un coșuleț ușor de papură, îl unse pe din afară cu smolă, ca să nu se ude. Apoi culcâ binișor copilașul în coșuleț, îl duse plângënd cu jale până la malul gârlei și dete drumul coșulețului pe gârlă.

Coșulețul pluti ușor d'asupra apei și, împins de valuri, se opri ceva măi departe, printre trestiile de pe malul gârlii.

Tocmai în ziua aceea fata regelui se cobori la gârlă ca să se scalde. Când ajunse la mal, ea zări, printre stof, coșulețul smolit, care se tot clătină. Se apropiă de el și ce *vêđù într'insul?* . . . *Vêđù un copilaș rumen și frumos, care dormià fără grijă, ca într'o albióră.*

Ei i se făcù milă de copilaș, îl scóse din coșuleț și îl duse îndată acasă, la ea. Acolo i luă o doică evreică și îi purtă de grijă, par'car fi fost chiar copilul ei. Ea îi dete numele *Moisi*, care va să đică *scăpat*, fiind-că ea îl scăpase din apele Nilului.

Așa a purtat Dumneđeù grijă de copilașul Moisi. Măi târđiù, acel copil aveà să scape pe Evrei din Egipt.

192. Petru-Rareș Pescar.

Petru Rareș erà fiul lui Ștefan-Vodă cel Mare. El erà un om de statură naltă, deștept, inimos și meșter mare la vorbă. Intr'acestea semănà el cu tatăl sãu, cu Ștefan-Vodă. Deși Petru erà fiu de domn, totuși el se făcù pescar. Ómenii îi ñiceau *Petre-Majă*.

El făcèa mare negoț cu *pește*, ce l duceà de la Galați la Iași, la Suceava și în alte orașe mari ale Moldovei.

Iată cum glășuieșce povestea despre *Petre-Majă* :

— «*Jos, în vale pe Bârlad,
Lângà'al Docolinei vad
Nemerit'aũ, poposit'aũ
Și de nópte tãbãrit'aũ
Dece care mocãneșci
Cu boi albï fãlcienșci ;
Iar în care ce-aũ avut ?
Ce merinde's de vîndut ? —
Peșci de apă curgëtóre*

*Și de apă stãtãtóre,
Cu nãvodul pescuiți
Și cu undița undiți !
Dar merindele-s acui ?
A lui Petre-Mãjãlui,
Cire-ï om de omenie
C-or fi bun chïar de domnie,
Dac'ar pune Dumneđeũ
Tot omul la locul sãu !»*

La Docolina, unde mase preste nópte *Petre-Majă*, avù un vis minunat, în care îi se arëtarã :

«*Strëluciri, mãriri de domn*» . . .
*Petre Majă, ademenit,
Din somn dulce s'a trezit.
O, minune ! ce sã vedã
In a ñilei albã rađã...
Vede-acum cu ochi deschiși
Ce-a vedut cu ochi închisï.*

Se întimplase că chiar atunci murise, la Sucéva, Stefănița-Vodă, care era nepot lui Petre-Majă. Și atunci boerii țării, cunoscând bine însușirile cele bune și hărnicia lui Petre-Majă, *l'au adus pre el să le fie Domn* preste țera Moldovei.

193. Pescarul și pescișorul.

Un pescar tinerel umblase totă ziua pe lângă o apă cu *undita* sa. Dar el nu putu să prindă nimic. Abia spre séra îi picase un biet pescișor. Era micuț, drăguțul, și frumușel. Pescarul se uită, cu plăcere, la vînatul său. Pescișorul privi, cu jale la pescar, par'că ar fi voit să-i dică : — «Nene pescar, veți ce mititel sînt ! N'o să aibi nici un folos de mine. Mai bine să-'mi dai drumul în pace !» Dar pescarul, la început, par'că nu voiă să-l înțelegă. Prea s'a obosit de giaba totă ziua. Pescișorul atunci l'a rugat din nou :

— «Dă-mi drumul, nene, să mai cresc. Când voi fi mare, îți făgăduiesc că iarăș voi veni la acest loc. Atunci o să mă dau prins, de bună voie, și o să poți face ceva trébă cu mine !»

«Bine», răspuse pescarul, — «o să ved dacă te vei ține de cuvînt»—și pleosc cu el în apă. Pescișorul se făcu îndată nevedut. Și apoi își petrecu vremea până ce se făcu mare.

Odată își aduse peșele aminte de făgăduiela dată pescarului. Atunci repede înnotă către locul făgăduit. Și acolo îl așteptă de mai nainte pescarul. Peșele se dete prins de bună-voie. Pescarul după ce se uită bine la peșce, îi dete drumul, dicînd :—«Fiind-că ți-ai ținut cuvîntul, du-te și trăiește, cum îți place. De mine să nu mai aibi nici o frică !» Și vorbind așa, aruncă peșcele iarăș în apă.

«Făgăduiela dată 'i datorie curată !»

194. Copilăria lui Moisi.

La curtea lui Faraon Moisi crescù mare și se făcù un băiet voinic, inimos și cu minte. El erà supus și ascultător. La școlă mergeà bucuros și se silià fôrte mult la învățatură. Cu tótă lumea se purtà bine. De ori ce faptă rea se sfilă, se ferià și se lepădà; dar la fapte bune, el erà cel mai îndrăzneț, cel mai săritor. Pe cei slabî și neputincioși, în tot-d'auna, cu bună voie, îi ajutà. Fata lui Faraon, — ba chiar și regele Faraon, — îl iubiau mult. Tutulor Egiptenilor le erà fôrte drag Moisi, copilul de suflet al fetii lui Faraon.

Dar, ori-cât de iubit erà el regelui, cu nimeni trufaș nu se arătà. Ori-cât de mult îl cinstiau Egipteni, el nici odată nu uità că se născuse din neamul asupra al Evreilor. Cătră neamul său îl trăgeau mereu și gândurile și inima sa.

Când ajunse voinicel, ca de 18 ani, el fôrte tare se mâhnià, de câte-ori vedeà pe Egipteni că se pörtă rău cu Evreii. De aceea, într'o vreme, amărît peste măsură de nedreptățile ce se făceau mereu neamului său în Egipt, el hotărî să se lepede de tôte bunătățile de la curtea lui Faraon. Intr'o bună dimineță el fugi de acolo, cu gândul să facă ce-o face, numai să scape pre frații săi Evrei, din robia Egiptului.

Atunci, el apucă spre sóre răsare. Se duse, se duse până ajunse într'o țeră vecină. Dar acolo, nu aveà cu ce să trăiescă. El nu se rușină de sărăcia sa. Ca să nu steà fără trebă, se tocni ca cioban la turmele de oi ale unui preot de țeră.

Moisi erà un băiet inimos și vrednic.

195. Petru Rareș-Domn.

Petre Majă deșteptându-se din somn vedù cum cu adevărat

*«Pe colnice și pe còste,
Se cobără-o mândră óste*

*Cu trei stéguri de oșteni,
Și trei care de curteni».*

Și apropiindu-se de carele cu pește ale lui Petre-Majă, ast-fel vorbește, cel mai de frunte boier, către Petru :

— «Petre-Majă 'ntru mulți ani!

Noi, curtenii și căpitani,

Fost-am fost trimiși cu bine

Diin Suceva către Tine,

Cu să-ți dăcem ție așa :

Să trăiești, Măria-Ta»! —

Petru dăce : — «Buni sosiți!

Pace vouă, soți iubiți!»

Înainte de a plecà însă, Petre Majă, acuma *domn al Țării*, nu 'și uită de argații săi; deci el îi chîemă și le dăse :

— «Iară, voi, ce-ați slujit mie,

Feții mei de argăție.....

Luați tot ce este al meu! —

Așa-l dreptul, așa vrea!»! —

— «Apoi mândru investimintat

P'un cal șarg încălecat

P'ecă vesel la domnie...

Fericită calea-i fie!

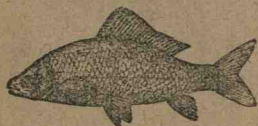
Cică pe dinsul Dumnedeu

L'a pus drept la locul său!

Ca domn Petre-Majă s'a numit «Rareș», după numele mamei sale și a domnit, cu cinste și cu mărire preste țera Moldovei, timp de 19 ani.

196. Crapul și știuca.

Ce mai vieță vedî în gărlă, când apa este limpede! Cum alérgă peșcii în sus și în jos! Între peșcii de pe la noi se află și crapul, și somnul, și știuca.

Crapul pôte fi mai mare ori mai mic. La corpul lui vedem capul, trunchiul, còda și, în loc de picîore, șese aripî. Crapul n'are gât. Trupul îi e acoperit cu *solzi verđi*, roșii și suri. Gura lui, ce-î dăce *bot*, este mică și ascuțită. Trunchiul, pe la mijloc, este mai gros; către còdă se subție. Ochiî crapului sint mari și bulbucăți. Urechile abîa se pot vedè, când răsuffă. Crapul înnótă fòrte

bine. El vede, aude, miróse, gustă și simțește, întocmai ca omul. Dar el *n'are glas*. Crapul este *mut*.

Crapul se hrănește cu musculițe, cu vermișori și cu alte animale mici de apă; ba chiar și cu plante de apă.

Crapul *gătit este foarte gustos*.

Alt pește este *știuca*, care are o gură foarte mare, înarmată cu dinți puternici. Știuca tină este verde; când îmbătrânește, pe spate se negrește și pe burtă se face albuie.

Știuca mănâncă ori ce fel de pește. Ea este un pește *răpitor*. — Ea poate să trăiască și până la 100 de ani.

La fel cu știuca este *șalaul* și *bibanul* din apele noastre dulci.

Sint și alte multe soiuri de pești, ca *somnul* cel mare și *iparul* ce sémână la trup cu un șerpe.

Peșcii trăiesc numai în apă. Dacă tai un pește, veți că în corp are oase și sânge *roș* dar *rece*. El, în loc de plămâni, respiră prin *urechi* cari se chîemă și *branchii*.

Peșcii se prăsesc din ouă multe și mărunte ce se numesc *icre*.

Peșcii *sint animale de apă, foarte folositoare*.

197. Tufișul înflăcărat.

Moisi pășcea oile pe un munte nalt și pustiū, care se chîemă muntele *Horeb*. În acel loc deșert el trăia singur singurel. Dar nici frică, nici urît, nu-l eră lui, și aci mereū la Dumneđeū se gândia și în mintea sa se tot chibzuiă, cum să scape pe frații săi Evrei, din robia Egiptului.

Intr'o ți, departe, pe înălțimea muntelui, zări el un foc. Se duse într'acolo, se apropiă și vedū un *tufiș*, care ardea încins în flacări. Stătū Moisi pe loc. Se uită și se miră cine să fi aprins focul pe acel munte, cu ajutorul pustiū. Dar de-odată un glas tare ieși din vîltoarea aceluī jaratic. Glasul îl chîemă și'i vorbi așa:

— «Moisi! Moisi!.... *Eū sint Domnul Dumneđeul tău*, Domnul lui Avraam, lui Isaac și lui Iacob... Vă-ut'am chinurile grele ce pătimește în țera Egiptului,

poporul lui Israil... Milă mi-s'a făcut de dinsul... M'ar îndurat de el și am hotărît din acele chinuri, să scap!... Lasă dar tu, și du-mi te la Faraon, din partea mea! Cere-î ca să dea drumul Evreilor din țera Egiptului. Mergi! De tine voiî îngriji eû!»

Moisi se închinâ și ascultâ porunca lui Dumneđeû. Se sculâ îndată și se porni fără grijă și fără frică drept la Faraon, în țera Egiptului, de unde el fugise.

În inima sa, Moisi simția că Dumneđeû e cu dinsul și că, la tôte, Dumneđeû îi va ajuta.

198. Comparațiunea crapului cu brósca.

Atât crapul cât și brósca sînt animale. Pentru ce?— Și crapul și brósca trăiesc în apă. Atât crapul cât și brósca știu să înnóte.— Și crapul și brósca pot fi mai mari și mai mici. Atât crapul cât și brósca aû mai multe părți, *la trup*. Și crapul și brósca aû, la cap, câte doi ochi mari și *bulbucăț*, și urechi ce abia se pot vedea. Și unul și alta se nutresc cu vermușori și cu alte animale mici de apă. Și crapul și brósca se înmulțesc din ouă. Amândouă aceste animale aû în corp, ôse și sânge roș, dar rece. Și unul și altul se pot mânca.— Și crapul și brósca sînt *animale folositoare*.

Deci, crapul și brósca se asemănă într'unele puncte.

Crapul trăiește numai în apă; brósca însă póte să trăiească și pe uscat. Crapul póte numai să înnóte; dar brósca póte să și umble și să sară, pe uscat. Crapul are, în loc de picîóre, șese aripî; brósca însă are patru picîóre.— Crapul are códă; brósca însă nu. Corpul crapului este acoperit cu solzi; iar al bróscei cu o piele golașă și bálósă.— Crapul n'are glas; brósca are glas destul de puternic.— Crapul are în corp mai multe ôse decât brósca. De la crap se mănâncă tôte părțile dindărăt.— Crapul este un animal mult mai căutat și mai folositor decât brósca.

Deci, crapul și brósca se și deosibesc într'unele puncte.

Crapul și brósca se asemănă într'unele puncte; iar într'alte puncte, se deosebesc.

Tóte animalele, cari, ca și crapul, au în corpul lor óse și sânge roș, dar rece și cari pot să trăiescă numai în apă, se chiémă pești.

Tóte animalele, cari, ca și brósca, au în corpul lor óse și sânge roș, dar rece și pot să trăiescă și pe uscat și în apă, se chiémă amfibii.

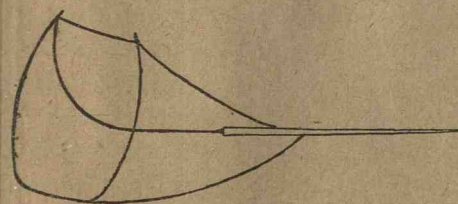
Animalele unele sînt sugătóre; altele sînt paseri altele sînt pești și altele sînt amfibii.

199. Pescuitul.

Peșcele bine gătit este o mîncare nutritóre și ieftină. Cum vine însă peșcele din apă în ólă sau în strachină?

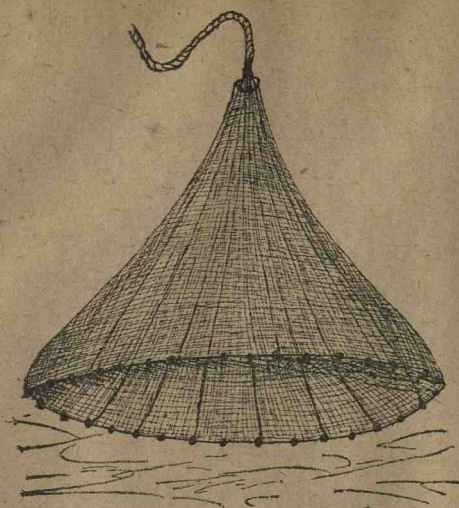
Peșcele se póte prinde în mai multe chipuri. Câte odată veđi pe lângă gârlă câte un băiet cu *undița*. În acul din capetul ații se bagă o rimă și, hus! cu ea în gârlă. Bietul pescuț o zărește și se gîndește!—«A! acolo este ceva bun de mîncat pentru mine». Și innótă într'acolo, cască mare gura., și, imbucă rima cu undiță cu tot. Dar hóta de undiță se agață în gâtul pescișorului și fiumușel mi țî-l trage afară... Somni și crapí și alt-fel de pește mai mare se prinde cu *cârligul*, anume făcut. Cârligul acela are și el forma undiții numai că este mult mai mare.

Pește mai mult prind pescarii cu ajutorul *luntri* și cu felurite instrumente sau unelte. Iată instrumentele de pescuit :

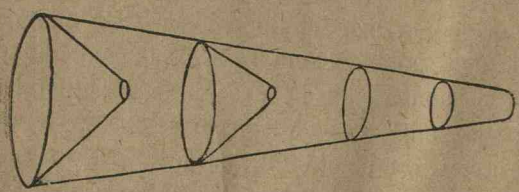
1) *Chipcelul* este făcut din două bețe și din o rețea cu patru laturí ce atárnă de o prăjină cam de 3 sau 4 metri de lungă. Cu chipcelul se dá din lun-

tre, cu fața tot-d'auna, spre partea încotro curge apa. Un fel de chipcel mai mic este și *crisnicul*.

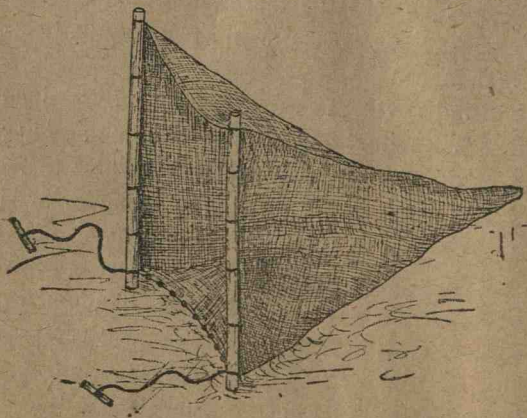
2) *Prostovolul* este o rețea, în forma unui cerc, pe de margine cu glonțe ca să-l trage la fund. El atârână o fringhie de 8 până la 10 m. de lungime. Prostovolul se aruncă și el din luntre sau de pe mal.

3) *Virșa* este o rețea în forma unei trimbițe; este foarte lungă cu cercuri ici și colo. Virșa se lasă în apă cu gura în sus.

în partea, în spre care curge apa. Cu virșa se mănâncă în câțva și *halău* ul de prins pește.

4) *Plasa* este o rețea la capete ținută întinsă prin câte un băț. Virful, unde se adună peștele, se cheamă *matia*. Pe marginea din jos a plasil se atârână glonțe, ca și la prostovol. Plasa este purtată în josul apei de doi oameni: Unul merge pe lângă

mal, altul spre adânc, până unde poate să stea apa.

5) *Năvodul* este o plasă foarte lungă de 30 sau 40 de metri. Năvodul se întinde, cu ajutorul a două luntre, pe apă și apoi se trage la mal de amândouă capetele deodată.

Când apa este tulbure, se prinde foarte mult pește. Atunci mai mulți oameni trebuie să tragă din apă unelta de pescuit. La țermuri, peștele prins se alege și se pune în coșuri sau în alte vase anume gătite. Când uneltele de pescuit se strică, atunci pescarii le dreg și le păstrează agățate.

Pescuitul este oprit pe timpul, când pescii fac ouă și se înmulțesc.

Pescuitul sau pescăria este o măiestrie foarte cinstită.

În țară la noi, mai ales în ținuturile de pe lângă Dunăre și de pe lângă mare, pescăria este aproape singura ocupațiune a oamenilor.

200. Ghicitóre.

*Am o miie 'nodate,
O miie desnodate:
O miie să dicită,
O miie nu ghicești!
Ghică ghicitórea mea,
Ce e?*

201. Ieșirea Evreilor din Egipt.

Moisi se duse de-a-dreptul în Egipt. Acolo spuse regelui Faraon, că Dumnezeu îi poruncește să dea drumul Evreilor, din țara lui. Dar Faraon la început nu vră să știe de aceea. Atunci Dumnezeu trimise asupra Egiptenilor mai multe rele, și lăcuste, și grindină, și trăsnete, și mórte. În sfârșit toți Egiptenii și Faraon se îngroziră, și atunci deteră drumul Evreilor să mERGă unde vor voi.

La sfatul și la porunca lui Moisi, Evreii se gătiră să plece cu toate neamurile și cu toate turmele lor. Mare veselie eră pe dinșii. Toți mulțumiau lui Dumnezeu că

Ț-a scăpat din robia Egiptului. Toți laudau și pe Moisi.

Moisi îi povățui să facă îndată o sărbătoare mare. Acea sărbătoare o numiră *Pașcile*, care va să dică *Eșirea din Robie*. Fie-care familie de Evreu *înjunghia un miel ca să-l mănânce cu veselie, de Paști*. Fie-care își făcù în pripă pâne fără aluat, adică *azimă*, ca să aibă de mâncare și pe drum. De atunci a rămas, până și acum, la Evrei—ba și la noi, la Creștini,—obiceiul de a ține *odată pe an sărbătorile Pașcilor*. Sărbătorile Pașcilor aduc aminte Evreilor despre scăparea lor din robia Egiptului.

Când Evreii ieșiră din Egipt, Moisi voiă să-i ducă înapoi în țera lor, în Canaan. Dar ca să ajungă până acolo, trebuiau să trecă prin locuri uscate și deșerte, fără drumuri. Negreșit că Evreii s'ar fi rătăcit într'acele locuri pustii. Dar Dumnezeu le purtă de grijă. El le însemnă calea. Ziua, pe arșița sórelui, Evreii umblau după urma *unuî nor* care, ca un stâlp de fum, îi umbria. Nóptea, când căldura se mai potolia, tot acel nor se lumina; după dinsul Evreii mergeau pe récóre

Ast-fel sosiră ei într'o ți, pe malurile unei ape mari. Eră o apă, la față cam *roșcată*, ce se chiémă *Marea Roșie*. Pe țărmurile Mării Roșii, Evreii se opriră. Acolo stăteau ei triști și abătuți și se gândiau cum aveau să trecă, fără luntrii, fără corăbii. Dar Dumnezeu nu-i lăsă să piéră. El avea să-i trecă și dincolo de Marea Roșie.

202. Organizarea comunei.

Locuitorii din orî-ce comună trebuie să trăiescă împreună în bună înțelegere și în pace. Ei trebuie să păstreze buna rînduélă.

Dar, în comune sînt și ómenii gálăgioși și certăreți. Aceștia, întocmai ca băieții cei nebunatici, se cértă, ba, se și bat. Acestor ómenii nu le place buna rînduieélă. Pentru ca tóte trebile în sat și în orî-ce comună să

mérgă bine, dintre ómenii cei mai de omenie și mai cuminte, sătenii aleg un *primar* și mai mulți *consilierii*, cari împreună chibzuiesc cea ce-î de folos pentru totă obștea. *Primarul cu consilierii împreună forméză consiliul comunal.*

Consiliul comunal se adună și lucréză în *casa comunală*, saũ la *primărie*. Unul dintre consilierii scrie saũ *notéză*, în nișce foii de hârtie, tot ce hotăreșce consiliul comunal. Foile în cari scrie *notarul* se numesc *procesele verbale*. Alt consilier adună dela ómeni *birurile*, saũ *dările*. Consilierul acela se chiémă *perceptor*. Cu *dările*, ce le adună *perceptorul*, se plăteșce pentru șoșele, pentru poduri și pentru alte trebuințe ale comunei. Când *primarul* este împedicat în slujba sa, atunci îi ține locul *ajutorul de primar*, care și el este tot dintre consilierii. Dacă se ivesc certuri între locuitori, *primarul cu doi jurați*, aleși de obște, judecă și hotăresc *pricenele*, care sînt pentru daraverii mai mici de 50 de lei. Ei sfătuiesc tot-d'auna pe cei certăți să se împace și să nu se judece mai departe, că-î *mai bună o pace strîmbă decăt o judecată dréptă*.

Și când se nașce, când se căsătoreșce și când móre cine-va, tot *primarul* face hârtiile saũ *înscrisurile* cvenite. Hârtiile acelea se numesc *acte ale stării civile*.

În sat mai sînt și *milițienii*. *Milițienii* fac *straja*, saũ *garda* satului. Capul gărđii săteșci se chiémă *șef de gardă* saũ de *garnizónă*. Apoi în unele sate mai mari sînt și soldați ce le dice *jandarmi*.

Pentru buna rînduieală a bisericii și a slujbelor sfinte în fie-care sat se află unul saũ mai mulți *preuți* și *cântăreți*.

Satul ce are *primărie*, se chiémă *comună rurală*. Cătunele, mai multe împreună, alcătuesc o *singură comună rurală* cu un singur *primar* și o *singură primărie*. *Primăria* se află în cătunul cel ce este la *mijloc*, saũ în *centrul* celor-lalte cătune.

De *preuți* și de *primar*,
De *perceptor* și *notar*

Șă *ascuți* și să-î *cinsteșci*
De *vrei bine* să *trăieșci*!

202. Sobiesky și Plăeșii.

Sunt 209 de ani, și mai bine, de când un rege polon, cu numele *Sobiesky*, se întorcea prin Moldova din războiul, ce-l perduse cu Turcii. El avea cu sine câți-va ofițeri și oștirea ce-l rămăsese din bătălia cu Turcii. În drumul lor, Polonii se apropiară de *Cetatea Némțului*, care se află pe sprincena unui del.

«Ce este acesta?» — întreabă Sobiesky pe tovarășii săi. —

«Cu bună seamă vre-un cuib al Moldovenilor!» — îi răspunde un ofițer de al lui!

«Așa! Să mergem dar, să batem și să luăm cetatea, ca să nu ne întorcem acasă fără de nici o ispravă!» —

«Eū aș dice să lăsăm în pace cetatea acesta», — îi dice un general de al săi — «și să ne urmăm drumul înainte, căci n'avem tunuri de bătut cetăți!»

«N'avem tunuri? Vom lua-o dar cu mâinile!» răspunde regele Sobiesky, și dete poruncă să se înșire oștea către cetate.

În cetate nu erau decât 9 plăeși, pentru străjuire, în lipsa garnizonei, care eră dusă cu Domnul Cantemir la Fălciū, unde tăbărise armata turcască. Cel 9 plăeși, vedând că o oștire dușmană vine să intre în cetate, închid porțile și se gătesc de apărare. Se începe lupta. Tunurile Polonilor aședate pe scaun de lemn, încep să bată neconținut cetatea. Dar și plăeșii răspund cu glonțe, cari nu faceau greș. Fieșce-care împușcătură dobora câte un dușman, și mai ales din ofițeri, asupra cărora țintesc plăeșii.

Patru zile se luptară vitejii plăeși, 9 în contra a mil de Leși. Trei din plăeși fură uciși; dar din Polonesi cădură preste 50.

Sobiesky se puse pe gânduri. Acum îi părea rău că n'ascultase pe generalul său, care îi spusese să-și vedă de drum. Dar *el intrase în horă*, trebuia să *jóce acum!*

203. Pribegirea prin deșert.

Sub conducerea lui Moisi, povățuit de Dumneșeu, Evreii ajunseră la Marea-Roșie. Marea, chiar atunci, eră în retragere. Dumneșeu trimise un vînt cald și izbici fundul mării, numai de cât. Atunci Evreii, povățuiți de Moisi, trecură Marea pe uscat. Voind să trecă după Evrei și Faraon cu óstea sa, fură acoperiți și innecați de valurile mării.

Locurile, pe unde aveau să trecă Evreii, erau tot locuri sterpe și pustii. Cât zăria cu ochii, pe acolo nu se vedeă alt-cevã decăt numai câmpii acoperite cu nisip galben și mēruat. Nicaieri nu se iviaū nici pomī, nici ierbã, nici case, nici drumuri, nici măcar fântāni orī izvóre de apă. Totul eră pustiū : Sus, cerul vinēt, și luciū ; jos cāmpul sur și pārlit !

Pe acolo, sórele dogoria rēū. Nicairi nu gāsiaī nici umbrã, nici adăpost...

In așa locuri de slērpiciune rātăcirã multã vreme Evreii. Umblaū și nopte. Umblaū... și, de ajuns, tot nu ajungeau la țera lor.

De multe orī se și intāmplã de le lipsia merinde și apă. Atunci, le erã fricã să pierã cu toții in pustiū ; să nu mórã acolo de oboselã, de fóme și de sete.

Dar Moisi se rugã de Dumneșeu. Si Dumneșeu le trimeteã preste nópte nișce grăunți mărunței și albi, ca brobónele de mázari hie. Acésta erã *mana* bunã de māncat. Une orī, séra puteau să prinđã și multime de prepelițe obosite. Apã le scótea Moisi din câte o stāncã, izbindu-o, la porunca lui D-șeu, cu toiagul.

Intr'ast-fel aū petrecut Evreii ca vre-o 40 de anī rātăcind prin locuri deșerte.

Pentru diūa lor de māne | Sã le dea carne și pāne
Purtã grijã Domnul Sfīnt, | Ba și apă, din pāmīnt !

204. Racul și Vulpea.

Un rac ieșise, din gārlã, la mal pe ierbã verde. El voia să trecã, pe uscat, pānã la balta de alături. Acolo,

șciã el, cã sînt melci și peșcișori mulți. Chiar atur
iatã cã vine și o vulpe pe malul gârlei. Vulpea șir
cum e, se uitã la rac cum se trudiã el la umblet.
«Jupân Race!» — îi dîse ea zîbind. — «aî obosit,
vede de mult ce aî alergat pe cãmp! De ce n'o apu
d'andaratele? Póte cã-î merge mai uite!»

Dar, racul care nu erã prost, rãspunse și el:

«Cine țî-a spus, Cocónã vulpe, cã eũ nu șciũ
umblu drept și repede? Dacã ne-am luã la întrece
eũ m'aș prinde, cã am sã te rãmãiũ!»

«Mult aș dà sã vèd minunea asta, Jupân Race
dîse vulpea. — «Uite, eũ țîũ prinsórea și puiũ la mijl
25 de melci».

«Frumos!» — dîse racul, care își făcusã o chi
zuelã în cap.

«Pânã unde vreĩ sã alergãm? il mai întrebã vu
pea — «D'aci pânã în Brãila? ori d'aci pânã la Iași
Spune, eũ nu m'e daũ în lãturĩ.»

«Ce sã perdem atãta vreme, Cucónã Vulpe?» rã
punse racul, «ia, sã mergem într'o fugã d'aci pânã l
copacul cela, în marginea bãlții cea d'acolo. Cine
ajunge mai întãiũ, sã ia melciĩ. Dar dumnea-ta, ca
cocónã ce eșli, trebue sã apuci înainte! Eũ, ca un
mai mic, o sã staũ la spatele Dumitale. Și, cãnd voi
dîce: *Haid!* Dumnea-ta s'o rupi la fugã. Mi-cã te-oi
ajunge».

«Fie și așa!» dîse vulpea..

Racul rãmase în urmã. Și, cu fórfecele de la pictó
rele sale, se acãțã binișor... de códa vulpiĩ. Apoi strigã:—
«Haid'!». Atunci vulpea o sbughì ca o sãgétã. Fugiã
de nu-ĩ vedeaĩ urma. Pe datã ajunse la copacul de la
baltã. Acolo, se întórse repede, ca sã vèdã pe unde va
fi rãmãs racul în urmã-ĩ. Dar, rãcușorul nostru se des
prinse frumos de pe códã și strigã îndatã:

«Heĩ! bine veniși, cocónã Vulpe! Eũ de mult te
aștept sub copac. Acum adã încóce, rogu-te, melciĩ și
rãmãi sãnãtósã!» — Dîcënd așa, el inhãțã melciĩ și

svic! alunecă în apă... Vulpea rămasă cu inima friptă.
Se găsisse un rac, ca s'o înșele și pe dinsa!

Omul cel mai iscusit une-ori e păcălit.

205. Racul.

Mare neînțelegere se făcuse într'o zi la școlă între doi conșcolari. Unul, Costică, era un băiețel născut și crescut în oraș. Căla-lalt, Tudorel, era de la țară. Satul lui era pe malul Dunării. Acolo toți locuitorii sînt dedați cu pescuitul. Costică își închipuie că el știe ori-ce mai bine decît țeranul de Tudorel.

Cerțaiilor, de astă-dată, era despre racii. Tudorel ținea una și bună. El dicea că racii, cînd îi scote din apă, au o cójă neagră-verduie. Costică ridea cu hohote de fața neagră a racilor lui Tudorel.

«Unde s'aũ mai pomenit», — dicea el, — «racii cari sã nu fie roșii?

Noi, acasã, de cãte ori am mãncat raci fripți, raci fierți, raci gãtiți în tóte chipurile! Apoi nici unul din acei raci n'a fost alt-fel la fața decît roșu».

«De, Costică, — rãspunse Tudorel mai liniștit, — «se vede cã tu nu cunoșci bine racii. Dacă vrei sã știi cum sînt racii, ia ascultã la mine!

Adevãrat, racul este, preste tot trupul, îmbrãcat într'o cójă neagră-verduie. El este de la 1 pãnã la 1 1/2 decimetri de lung. Racul se cunoșce pe datã, dupã fórsecile sale. La trupul racului se vede capul, pïeptul, coda și piciorile. Gãtul îi lipseșce. Capul racului este ascuțit la gurã, ca un spin. Cei doi ochi sînt mari. La gurã are douã mustãți mari și patru mai mici. Cu mustãțile acestea racul pipãie. Pïeptul racului este îmbrãcat în cincî inele. Din fie-care inel ies cãte 2 pi-

cîore. Cele 2 picîore dinainte sînt cu mult mai mari decît cele-l'alte. Ele aũ, la capõt, niŝce labe gróse ce se deschid c' fórfecele. Cu fórfecele racul póte prinde ŝi piŝcã; cu ele iŝtaie prada sa, ca ŝi un meŝter croitor. Códa îi este mai in gustã decît p'ieptul. Cu códa se ajutã racul la innotat. Pe uscat îi vine cu greũ, pentru cã, cum loveŝce pãmîntul cu códumbuletul lui e d'andaratele.

Racul trãeŝce mai mult în țãrmurii apelor nóstre. El si hrãneŝce cu plante, cu animale de apã ŝi cu mortãciuni, dupã care ieŝe numaĩ nóptea. Diũa ŝede în gaura sa. Racii se prãsesc din ouẽ, ŝi pot trãi pãnã la 20 de ani. — Racii se mãnãncã fierți ŝi fripți, gãtiți in deosebite chipuri. «Iatã Costicã cum sînt racii!» incheiã Tudorel.

«Bine cã ai ŝciut ŝi tu atãta! rãspunse! în bãtaie de joc Costicã; — «dar asta nu e vre-o ŝciințã mare! *Cu un rac, tot sãrac!*»

În mare trãiesc niŝce raci mari, cãt gãinile. Acelora le dic *stacoji*.

Pentru cója cea virtóŝã de pe trup, racii se chiemã cã sînt animale *cojóse* sau *crustacee*. Racii aũ sãnge *alb ŝi rece*.

În ce sémẽnã racii cu pescii?

206. Copilul ŝi mama.

«*Taci!*» ŝopteŝce draga mamã
Copilaŝului ce plãnge,
ŝi c'-un deget ridicat
Spre ferestr'a arãtat:

«*Veđi!*» acum e nóptea nãgrã.
Glasuri taĩnice ŝoptesc.
Si pe-afarã umblã smei
Dupã copilaŝii rãi.

Pe ce-ĩ bunĩ 'ĩ lasã-n pace;
De ei nu se pot legã;
Cãci pe dinŝii îi pãzesc
Îngerii cari-ĩ tubesc.

*Dar de tine, zeu, mi-ți temă
C'or veni și te-or lua,
Căci acum de când ești rău
S'a dus îngerul tău!—*

*Copilul ascultă, tace.
Lângă sin capu-și ascunde.
Și încet apoi șoptește:
«Îngerul țar mă păzește?»*

*Dar, copile, lângă tine
Dragostea mamei veghiază.
Nu e păzitor mai sfânt
De cât dînsa pe pămînt.*

207. Primirea Legii.

(Dece porunci).

După ce Evreii rătăciră mult timp în pustiū, ei, într'o di, ajunseră în fața muntelui *Sinaï*. Pe acest munte, Dumneđeū a poruncit lui Moisi să se urce, ca să-î dea *legea*, de care să se ție Evreii. Moisi s'a urcat pe munte; iar poporul a așteptat la pōlele muntelui. Pe munte, Domnul s'a arătat lui Moisi într'un nor de foc nemistuit. I-a vorbit și 'i-a dat în mînele lui *două table mari de piētră*, scrise pe amîndouē părțile, cu însuș degetul lui Dumneđeū. Moisi, pogorîndu-se de pe muntele *Sinaï*, aduse tablele pe brațele sale și le dete poporului. Pe acele douē table erau însemnate numai aceste *dece porunci*

Întăia poruncă: Eū sint Domnul Dumneđeul tău
Să nu aibi alt Dumneđeū de
cât pe mine!

A două poruncă: Să nu-ți faci chip de idol, nici
să te închini la dînsul!

A treia poruncă: Să nu ieși în deșert numele lui
Dumneđeū!

A patra poruncă: Să sfințești ziua Domnului.
Șese zile să lucrezi; iar a șaptea să o serbezi!

A cincea poruncă: Să cinstești pe tatăl tău și pe muma ta, ca să aibă zile lungi și bune pe pământ!

A șasea poruncă: Să nu uciși!

A șaptea poruncă: Să nu faci fapte rușinoase și mârșave!

A opta poruncă: Să nu furi!

A noua poruncă: Să nu minți și să nu înșeli!

A deca poruncă: Să nu porțosești cu ură la vre-un lucru al altuia!

În aceste dece porunci încapă întreaga voie a lui Dumnezeu, adică totă *Legea dumnezească*. Până în ziua de azi, aceste dece porunci au rămas *sfinte* pentru noi și pentru lumea întreagă. Cine cu sfințenie le păzește, din voia lui Dumnezeu nu se abate; acela nu păcătuiesce.

Aceste *dece sfinte porunci* noi le mai numim și *Decalogul*.

208. Răsplata lui Ilie cel nebunatic.

Un băiet, ca de 10 ani, pe care îl cheamă Ilie, vedu odată pe stradă pre un biet orb, cum umbla după milă de la o casă la alta. Orbul era dus de către un cățeluș ce avea de gât legată o ață, pe care orbul o ținea în mână. Când nenorocitul de orb se apropiă de vre-un șanț sau de gărlă, cățelul stetea pe loc și orbul, știa, că el trebuie s'o ia într'altă parte. Dacă venia vre-un car pe drum, sau alt-ceva ce putea să izbescă pe bietul orb, cățelul păzia, dându-se în lături și orbul mergea după cățel. *Așa de-cu-minte era cățelul orbului.*

Dar cu atât mai *nebunatic* era Ilie. Când el vedu pe orb cu cățelușul său, se apropiă de el, tăia cățelului ața și se încercă fel și chip să l ademenescă după dînsul. Dar cățelul nu se lasă de stăpânul său, ci în-

cepù să latre mânios și să sară pe nesocotitul de băiét. Ilie se înfricoșă și o luă la sănătosa. *El erà un băiét nebunatic.*

Atunci, cățelul se întorse iarăș la orb, îi linse mâna ca și când ar fi voit să-î dîcă: — «Eû rêmân lângă tine!» — și orbul îi legă iarăș ața de gât.

Cățelul erà credincios orbului.

Ilie adevërat că nu se mai încumetâ și a doua óra la așa ceva. Dar Dumneđeű, care vede și șcie tóte, nu l'a lăsat nepedepsit. Anume, după ce Ilie se făcù mare și îmbătrini, el orbise de amândoi ochii. Atunci își aduse el aminte de fapta lui cea nesocotită din copilărie și plângeà cu amar, dîcënd :

«Acésta-î pedépsa lui Dumneđeű căđută pe mine, pentru-că mî-am bătut joc de bietul orb!»

*Cine prin ce păcătuișce
Prin acea se pedepșeșce!*

Ori-ce faci, e cu'mprumut:
și ce-î rëű și ce-î plăcut.

209. Viçlenia lui Sobiesky.

Sobiesky credeà, că se luptă cu o armată întrégă de Moldoveni. Vëđënd însã că nu o scóte la capët cu voinicii, și că numai pïerde pe cei mai de frunte din căpitaniî sëi, el trãmite în cetate un sol să spuie că dacã Moldovenii se supun și îi deschid porțile cetăței, el n'are să le facã nici un rëű.

— „Fără porunca lui Vodă nu dãm cetatea, Dómne fereșce!“ rëspunserã — cu un glas — cei șese plăieși ce mai rëmăseserã.

Atunci, Sobiesky chîemă un scriitor moldoven să scrie o poruncă ca din partea lui Vodă — să dea cetatea. Plăeșii creșură și deschiseră porțile cetății. Regele Sobiesky vine să vedă armata cea viteză cu care el s'a luptat și pe care acum o biruise prin vicieșug. Când vedu pe cei 6 plăeși, mirat întrebă regele — «Unde sînt cei-l-alți apărători ai cetății?»

— «Nouă eram cu toții, luminate crai! Trei au cădut în luptă, iar cei-l-alți șese suntem noi, aci!»

«Cum? voi, șese, și v'ați împotrivit mie?»

— «Da, Măria Ta!»

*Căci, ceta ce se luptă pentru-a lui moșie
N'are frică 'n luptă de dușmani o mie!»!*

Sobiesky, plin de rușine, dede poruncă să omóre pe dată pe cei șese viteji plăeși. Dar un general al său arată regelui, cu cuvinte frumoșe, că Moldovenii aceștia numai datoria ș'o făcuseră și că, în loc de mörte, pöte mai vrednici ar fi de laudă și de răsplată. Atunci repede îi iertă, dîcînd și el: — «*Ömeniș aceștia numai datoria ș'au făcut-o! Ei s'au purtat vitejeșce!*»!

— «*Astă-dî lumea ne cunöșce: Român dîce, Vitez dîce!*»

210. Lipitorile.

Măriöra eră o fetiță bună și drăgălașă. Ea, din tot sufletul, își iubiă pe măculița sa.

Odată se întâmplă, că mama Mariörei să cađă greș bolnavă. O apucase pe drum o plöie rece. Din acéta prinsese un junghiü care îi opriă mai cu totul răsufarea. Biéta femeie gemeă și nici că mai puteă să vorbescă, de dureri. Măriöra nu se mișcă de la patul bolnavei. Ei îi se rupeă inima, vedînd-o cum suferă. Lacrimile îi curgeau șiröie din ochi. Mama Măriörei eră în primejdie de mörte. Rudele bolnavei chîemară un doctor dela un spital din apropiere. Doctorul aduse

cu sine un borcânel de sticlă cu apă, în care se vedeau niște rîme urîte și scârbóse, scurte, gróse, și negre, fără picíóre și cu mai multe inele pe trup. Doctorul le luă cu mîna una câte una și puse, 20 dintr'însele, d'adrechtul pe pielea bolnavei, la locul unde simțîa junghiul. Mărióra începù să tremure de frică, îndată ce vèdù acele grețóse lighióne pe trupul mamei sale iubit. Lighiónele, pe tot minutul, se umflau.

Inelușile verđi-închise și lucióse ale trupului lor se îngroșau și se pètau cu dungî roșii. Apoi una, câte una, se deslipiau de sine și cădeaù jos, lăsând pe pielea bolnavei câte o gaură, din care curgea sânge. Când tóte lighiónele picară de pe piele, doctorul spèlă rănile bolnavei cu un burete muiat în apă caldă și le astupă cu bumbac pârilit la foc.... Bolnava se deșteptă, ușurată de durerile ce

suferise. — «Să mulțumim lui D-zeu, dragă Mărióra!» dîse mama,—«mè simt mai bine... Bietele *lipitori* mi-au scăpat viața. Ele mi-au supt tot sângele cel rău, ce se grămădise sub cóstă și care më înneacă! De n'ar fi fost lipitorile acestea, tu, drăguță, rămâneai fără mamă. Eù aș fi murit!»

Acum Mărióra plîngea de bucurie. Ea se împăcase de tot cu lighiónele cele urîte. Doctorul îi povestî că și lipitorile sînt animale, ce trăiesc în bălți și numai în apă stătătoare; că ele umblă tărîndu-se prin nămol și sgârcîndu-și trupul; că ele se hrănesc, împlântându-și dințișorii în pielea animalelor de tot felul ce găsesc în apă, cărora le sug sângele. În sfîrșit îi spuse că lipitorile se nasc din oușóre. Mai pe urmă, doctorul ca să goléscă de sânge lipitorile căđute de la bolnavă, le presară trupul cu sare. Atunci lipitorile începură să se svîrcoléscă și sângele, ce l'au fost supt de la bolnavă, țîșnià dintr'însele.

Lipitorile sînt animale folositóre. Lipitorile sînt de

neamul *vermilor*, ca, *rîma* și *limbricul*, care trăiește în mațul cel subțire al copiilor.

In ce sémână lipitórea cu șerpele ?

Lipitorile, raci și peșcii trăiesc numai în apă. Bróșcele și șerpii pot trăi și pe uscat și în apă. Carii animale pot trăi numai pe uscat?

211. David Regele Evreilor.

După mórtea lui Moisi, Evreii aũ fost povětuiți de nisce bărbați înțelepți, viteji și cu frica lui D-deũ: Ei se numiau *judecători*.

După Samuil, care a fost cel din urmă judecător, Evreii și-aũ ales regii.

Intre *regii* Evreilor cel mai vitez a fost David.

David s'a nãscut în Vicleim. Când erã încã tinãr, David a fost cioban... La trup David erã bine fãcut, ócheș la fațã și cu ochi frumoși. Erã David și fórte deștept la minte; erã și bun la inimã; apoi cântã fórte frumos din harfã.

Pe timpul acela, un popor ce-l diceau *Filistenii*, plecã cu resboiũ în contra Evreilor...

Oștile dușmane staũ fațã în fațã, în câmpul de resboiũ. Din șirurile Filistenilor pâși înainte un uriేశ, ce se numia *Goliat*. Acesta erã mai mare și mai puternic de cât toți cei-lalți soldați. Și erã îmbrãcat Goliat cu o hainã de fer. Pe cap aveã un coif de aramã. Intr'o mână aveã scutul saũ *pavêza*, în cealaltã o suliișã lungã, iar la briũ o spadã mare. Și el stã și strigã cu trufie, către óstea Evreilor:

— «Sã iేశã cine o vrea, dintre voi, ca sã se lupte cu mine. Și de mẽ va învinge, noi vom fi voue robi; iar de'l voiũ birui eũ, voi sã ne fiți noue robi!»

Tinêrul David care venise acolo sã-și cerceteze frații, vedũ cã nimeni dintre ai lor nu se încumetã sã se mేశore la luptã cu uriేశul Goliat. Atunci, el înar-

mat numai cu o bătă, cu o praștie și cu câte-va petricele, dar *cu nădejdea în D-zeu*, se îndreptă spre Goliat: Și când Goliat vădă pe David apropiindu-se de dînsul, i-a ȑis :

— Aũ dóră câne sint eũ de vii asupră-mi cu ciomag și cu pietre? Vino numai, și voũ dă carnea ta păsérilor cerului și fiérelor câmpului!» Și el își *bătea joc de D-zeul* cel adevérat. — Dar David îi respunse:

— «Tu vii asupră-mi cu sabie, cu lance și cu pavéză; iar eũ vin asupra ta *în numele lui D-zeu, pe care tu îl batjocoresci!*».

Și cât ai clipi din ochi, sbură o piétră din praștia lui David și nimeri drept în frunte pe Goliat cu atâta putere, în cât urieșul cădă pe dată amétit la pămînt. Repede alergă David la dînsul, îi smulse sabia din tēcă și îi tăiă capul..

Filistenii luară la fugă; iar Evreii se întórseră acasă, învingători și plini de mare bucurie.

Pentru vitejia sa, Evreii și 'l aleseră de rege pe tînêrul David.

Cum eră și mare cãntăreț, David întocmi sfînta slujbă. El porunci să se facă un cort măreț pe muntele *Sion*, de lângă Ierusalim. În acel cort aședă cu mare alaiũ, *lada saũ sicriul*, în care se păstraũ cele doué *table ale legei*. La acéstă serbătóre, însuși regele David cãntă din harpă. Si ca să nu se veseléscă tot poporul, regele porunci să se împartă tutulor pãne și vin.

Pentru lauda lui D-zeu, David făcũ un cor prea frumos din cãntăreții cei mai aleși din țéră. Spre mărîrea lui D-zeu, acel cor cãntă cãntări sfînte și din gură și din instrumente. Cãntările acele le făcũ însuși David. Cãntările saũ *psalmii* lui David se citesc și se cãntă și astă-ȑi la slujba bisericéscă.

De aceea lui David i se ȑice și *Psalmistul David*. *David a fost un rege* vitez și evlavios.

El a fost cîstit de lume și plăcut lui D-zeu.

Astfel și din poporul de rînd, ridică D-zeu și pãnă

la tronul domniei pre unii ómeni, cari își pun încrederea și nădejdea într'insul.

Din neamul lui David, se cobórá și sfinta Maria și sfintul Iosif. De aceea și Domnul nostru Isus Cristos se chiémă adesea *Fiul lui David*.

212. Legenda ursului.

Dumneđeũ cu sfintul Petru umblaũ pe pãmînt și se uitaũ la munți și la vãi. Și decã nu erau munții potriviți cu fãptura, îi mai îndreptã pe ici și pe colea. Și pe care dobitoc îl întãlnia în cale, îl întrebã decã are sã se plãngã de vre-un neajuns.

Și s'aũ întãlnit și cu *ursul*. Și li-s'a plãns ursul cã lui i-aũ fãcut nedreptate. Pe el l'aũ fãcut sã trãiescã prin pãduri; dar n'aũ avut grijã, ca sã potã avea și hranã de ajuns.

Atunci Dumneđeũ l'a povẽțuit sã nu alerge numai dupã carne, ci sã se mulțumescã și cu ce-l dã pãdurea, cu smeurã și cu murã, cu afine și cu rãdãcinã de ierburã dulce, și cu miera stupilor din scorburi. Ursul, prost și îndãrãtnic, nu s'a aflat mulțumit. El a rãspuns, cã acestea sînt bucate próste.

Atunci Dumneđeũ l-a dus la o scorburã, unde s'a dãpostise un stup. Și erã scorbura aceea plinã de fãguri. Și i-a đis Dumneđeũ sã-și bage capul la miera și sã vedã, dacã e mãncare próstã. Si n'a voit ursul.

Atunci sfintul Petru s'a supãrat și l'a *apucat de urechi* și l'a tras spre miera. Ursul se tot trãgeã îndãrãt. Sfintul Petru îl trãgeã tot înainte, și *așa s'a fãcut cã i-aũ rãmas urechile ursului în mãnile lui Petru*. În urmã l'a împins cum a putut spre scorburã.

Cãnd a dat ursul de miera, mãncã și mãncã și mormãia de mulțumire. În urmã Dumneđeũ, dupã ce l'a cumiñit pe urs, i-a poruncit sã se lase de miera și sã plece la smeurã, ca sã-i arele cã și smeura e bunã. Dar ursul sã fãcea cã n'aude... El mormãia și

mâncă înainte. Și iarăș s'a supărat sfântul Petru și l'a apucat pe urs de cõdă. să-l tragă de la miere. Și a tras cu virtute sfântul Petru și a tot tras, până ce a rupt cõda ursului. Și tot n'a fugit ursul.

Atunci Dumneșeu a zîmbit și a șis : «Lasă, Petre că am eũ ac de jocul lui!» Și a făcut Dumneșeu semn cu mîna și de-odată s'aũ pornit albinele și s'aũ îngrămădit pe capul ursului. Și atîta l'aũ înșepat, până ce ursul a apucat la fugă.

Și de atunci a rēmas ursul fără urechi și fără cõdă, că Dumneșeu n'a voit să i-le pue la loc și l'a pedepsit pentru îndărătnicia și lăcomia lui.

Ursului îi place de atunci mîierea; dar și stupul de albine îi põrtă Sâmbetele și-l fugăreșce cât e pădurea.

213. Albinele și vespea.

Cînd intri vara într'o grădină, unde sînt flori multe cu miros plăcut, trebuie să te fereșci de albine. Albinele sbõră și bázâie în jurul florilor. Pe urmă se aședă și staũ mult pe dînsele, par'că acolo ar căutã ceva. Dacă te ducĩ și priveșci în linișce pe o albină, fără s'o superĩ, poșĩ să veđĩ cum este ea.

Albina are trupul împărșit în trei părșĩ : *Capul*, la care are douē cornișe, ochiĩ și botișorul ca o trombișă; *pîeptul*, care e format din trei inele, din care plēcã cele șese piciorușe pērõse și cele patru aripiõre; *pân-tecele* care are mai multe inele. In cõdă are un *ac* sau *ghimpe* veninos. Colõrea albinelor este gálbuie-închisă.

Albinele trãiesc mai mult împreunã, în *stup*. Albinelor dintr'un stup li se đice și un *roiũ* de albine. In fie-care roiũ se aflã trei feluri de albine : *Albinele lucrãtõre*, *matca* și *trîntorii*.

Albinele lucrãtõre sînt acele ce le vedem điũa, zburând prin grădină și pe câmpuri cu flori. Ele pot să fie pânã la 30,000 într'un stup. *Matca* este mai mare decãt tõte cele-lalte

albine. Ea are colóre roșcată, aripî scurte și picîóre lungî, gălbuî. Matca esta *mama* sau *regina* roiului. Număi matca face oúele, din carî se nasc tóte cele-lalte albine. De ea ascultă și după ea se iaú tóte albinele.

Trîntoriî sînt ceva măi marî și decăt matca. Ei, în numér de la 300 până la 1000, nu lucréză nimic, ci număi mănâncă din mîerea făcută de albinele lucrătóre. Trîntoriî n'aú acel ac veninos, ce'l aú albinele.

Albinele lucrătóre în ȃile calde și frumóse, de diminețá până séra, zborá mereú pe florî, din care sug și fac *céra* și *mîerea*.

Dacă le atingî, îndatá țî se pun pe mână sau pe obraz și cu acul te înțepá așa de grozav, încât locul înțepat se umflă și te dóre strașnic. Ca să te vindecî, trebuie să scoți din piele acușorul, pe care albina l'a lăsat acolo și să speli locul umflat cu apă amestecată cu oțet sau cu saramură.

Albinele, cu *céra* și *mîerea* ce o fac, ne aduc mare folos. Ele sînt *fóрте silitóre* la muncă.

La fel cu albina este *vespea*.

Vespea se deosibeșce de albină număi prin corpul măi lunguieț, care la mijloc, este unit ca printr'un fir de ață. Apoi vespea are un ac mult măi lung de căt albina. Vespele își fac *cuibul*, în forma unei țeseturî, pe care o spânzură de copaci, ori o pun în găurile pămîntului, sau în crăpăturile zidurilor. Vespele se hrănesc cu póme și cu insecte vii, pe care le prind ca să le mănânce. Câte-odatá intră în stupul albinelor, pe carî le omor și le mănâncă mîerea. Vespea, măi ales pe căldurî marî, urmăreșce pe cel care o supără și 'l înțepá cu acul, mult măi răú decăt albina.

Nu e bine să te frecî unde ai fost înțepat de vespe. Vespea este o insectă *vătēmătóre*. De aceea ómenîi o stârpesc.

In ce séménă albina cu vespea ?

Albinele și vespele, pentru că au corpul împărțit în bucăți, se numesc insecte.

Insectele n'au nici oase, nici sânge roș în trupul lor.

214. Solomon.

Regele David a avut mai mulți feciori. Intre aceștia a fost și *Solomon*. — Solomon era un tiner supus și înțelept. De aceea lui îi lasă tatăl său domnia, când îi sosi ceasul morții. Ca rege, Solomon *se rugă lui D-zeu ca să-i dea, mai presus de toate, darul de a face tuturilor supușilor săi dreptate*. Lui D-zeu îi plăcu mult această rugăciune. Și D-zeu îi dăde lui, pe lângă *pricepere și judecată dreaptă*, și mărire, și avuție, și viața norocoasă și îndelungată.

Iată o *pildă* despre chipul, cum Solomon scia să facă dreptate: Intr-o zi au venit la Solomon două femei sărace. Ele 'i-au cerut să le facă dreptate. Acele femei locuiau tot într-o casă. Și, fie-care din ele avea câte un copil la țată. Pruncii erau de aceeași vîrstă. Apoi ei și semănau foarte mult la chip unul cu altul. Una din mume adormise din greș, într-o noapte, cu copilul la sân. În somn ea se întorse în pat și năbuși pe pruncul ei. Când se deșteptă, îl găsi mort lângă dînsa. Atunci, ea se sculă binișor și schimbă copilul ei cel mort, cu copilul cel viu al femeii celei-lalte, care dormia dusă.

Când se deșteptă muma cea adevărată, gróznic se speria vîdînd lângă ea, copilul mort.

Ea începuse să plîngă și să se jeléscă... și sărută și mîngîie pe pruncul mort... Dar pe urmă se încredință că acela nu e copilul ei, ci cel viu, din brațele celei alte femei. Dar acesta tăgăduia și îi dicea că se înșelă.

De aci se născu o certy mare între amîndouă femeile. Și nimeni nu putu să le împace. Atunci se duseră ele la rege, să le facă dreptate... Ele se jăluiră pe rînd la rege. Acesta le ascultă cu luare-a-minte...

Solomon, voind să vedă care-i mama cea adevărată, porunci unui slujbaş al său ca să ia pruncul cel viu și să-l tae cu sabia în două și apoi să dea fie-căreia dintre femei câte o jumătate din trupul lui.

Când auđiră acéstă poruncă, una din femei țipă cât îi luă gura : «Stăpâne, mai bine de cât să tae copiașul, primesc să-l las viu pe séma acesteï femei!» Tot în aceiași vreme, cea-l-altă femeie ȑicea : «Bine te-ai gândit, stăpâne, să împarți copilul pe din două!»

Solomon, când auđi aceste vorbe, porunci să dea copilul femeii, care ceruse să-l lase în viață, căci numai acela putea să-i fie mamă, care avea milă de pruncul ei.

Pe cea-l-altă femeie o goni ca pre-o înșelătore ce era.

Tótă lumea se *miră de acéstă dréptă judecată* a lui Solomon.

Solomon aduse la Ierusalim pe cei mai mari meșteri ce-i găsi, cari din porunca lui, făcură *o biserică sau un templu* vestit în tótă lumea.

Solomon, a domnit, peste Evrei, cu dreptate și cu înțelepciune, 40 de ani. Când a murit, a fost jălit de întreg poporul.

Și cei mai învățați ómeni și regii și împerații au nevoie de rugă și de ajutorul lui D-ȑeu, ca să făptuéscă, tot-d'a-una, ce-i drept și ce se cuvine.

215. Mihaiŭ și Calăul.

*Este ora ceea când un fluturel
Scutură de roŭă capu-i tinerel
Și lăsându-și patul cel de florișore,
Pe o rađă dulce zboră către sóre.*

*Dar Mihaiŭ Vitezul șede-ingenunchiat
Și își plécă capul spre a fi tăiat.
Lângă el se vede tinera Domnița,
Tremurând de spaimă ca o porumbița.
Printre gena-i négră a ei o:bișori*

Ard ca două stele ce lucesc sub nori.
 — «De ce plângi?» întrebă bravul cu mirare.
 Eū mor pentru țeră și neatârnare.
 De aceea, dragă, să te veseleşci
 Și cu flori cosița să ți-o împletești.
 Cel-ce pentru lege, pentru țeră mōre
 Iși privește mōrtea ca o sērbătōre!»
 — «Plēcă capul!» 'i strigă palidul calău;
 Iar Mihaiū întōrce spre el capul sēū.
 Fierul se ridică... poporul șoptește:

«Vē uitați!... calăul se împletecește...
 Fierul sēū aruncă; cade fermecat
 Sub căutătura mândrului bărbat»...
 Cine îi sfărimă lanșurile sale
 Și cu fală-l duce pe'nflorita cale?...
 Fetele 'ncunună pērul lor cu flori.
 Tot Romāniū strigă de mai multe ori:
 «Cel-ce pentru lege, pentru țeră mōre,
 Iși privește mōrtea ca o sērbătōre».

216. Melcul.

Ce mai animal p^ote fi și melcul! Și totuș și melcul este animal! Melcii sînt de mărimi deosebite. La corpul melculuî vedem dou^e părți mai de frunte: *O căscioră tare* și o parte *m^ole*. Căsciora este învîrtită ca un colac plin. Căsciora este de col^ore alburie cu dungⁱ negriciose. Partea *cea m^ole* este trupul melculuî. Acesta se p^ote vedea numai dup^a o ploiță căldicică. Trupul melculuî este tot-d'auna bălos și spumos.

La cap, îi vedⁱ cele patru cornițe moî. Dou^e cornițe sînt mai mari și dou^e mai mici. Cînd vrei să atingⁱ cornițele, melcul și le trage îute înapoi, în ghiocă. Melcul are doi ochișori, așezați în

virful a dou^e cornițe. Cînd vede melcul, că nu'l sup^eră nimeni, pl^ecă la drum. Inctinel, cu căsuța la spinare, melcul se târ^eșce pe ȳerburⁱ și pe florⁱ. Ba el se urc^a pe viță și pe pomⁱ, p^onă dă de frunze verđi și fragede, pe care le r^ode cu doi dințișori, ce-î are în gură. Ast-fel melcul stric^a plantele tinere.

Melcii se înmulțesc din ou^e. Ou^ele le pun ei pe ȳerbă, unde le cloceșce căldura s^oreluî. Din ou^e ȳes melcișorii, ce s^em^enă cu părinții lor.—I^erna, melcul intră de tot în ghiocă luî. Acolo d^orme el p^onă primăvara. Ca să nu-î fie frig, ișt astupă gura sa^u fer^eștra căsuței sale cu un oblon de c^ojă tare, ce și-o face el din balele sale.

Unⁱ omenⁱ m^onăncă carnea melcilor fierți și g^otiți. Cu t^ote acestea, melcul este un animal mai mult sⁱcător de c^ot folositor.

— *« Ah! ce încet! Ah! ce încet, se mișcă melcul mamă! D'ar fi și dⁱnsul mai șiret, ar s^arⁱ pașii d^e o palmă! Ah! ce domol! Ah! ce domol, se plimbă melcu'n viță! In locul luî, aș da t^orcol bolții din grădiniță! »*

Așa vorbⁱ o-dată un bătețel cătră mamă-sa. Dar ac^esta îi r^eșpunse așa :

— «Băiete, nu vești tu că el își duce totă casa?
Se mută cu câțel, purcel, cu patul și cu masa?
Dar fi să umbli tu așa, purtându-ți odăița,
Mă prinđ că nici nu te-ai mișcă și-ai căscă gurița!...
Dar bietul melc încetinel lucrază, nu de geaba.
Și bine se gândește el că graba strică trăba!»

217. Micul fumător.

Lui Ghiță îi venise într'o ți poftă să fumeze și el o lulea de tutun, cum veduse că fumază tatăl său.

Tatăl său chiar era dus d'acasă, după treburi. Mamă-sa deretică câte ceva în cămară. Și Ghiță era singurel în casă. El zări luleăa tatălui său și tutunul pus într'o olă, în cuiu.

Nici una, nici două, Ghiță luă frumușel și luleăa, și tutunul, și chibrituri, și huș, pe ușă afară. fără să-l fi zărit mamă-sa. El se duse în fundul grădinei și se îndosi după un copac.

Acolo se apucă și umplu luleăa cu tutun. Apoi o aprinse binișor și începū să fumeze de-al binelea!

Abla însă trase câte-va fumuri, și îi se făcū rău, cum înghițise fumul usturător de tutun. Fața îi se îngălbeni; apoi ameți și pe urmă cădū leșinat... la pământ.

Chiar isprăvise mă-sa cu dereticatul și ieșise în ușa tindei să vedă pe Ghiță.

Ghiță—ca în palmă!

Mama îl strigă de mai multe ori. Dar, vedend că nu răspunde, se duse în grădină.

Acolo, îl găsi lungit la pământ... galben la față și amețit. Ba și vërsase de câte-va ori.

Atunci luat de scurt. Ghiță își mărturisi fapta. Mamă-sa îl povățui cu binișorul, îl ridică și-i ajută ca să mērgă încetinel în casă...

Două țile, simți Ghiță urmările *fumatului său*.

Dar de atunci nu i-a mai venit lui Ghiță pofta să fumeze.

Rēu faci, rēu găsești!

Preda Buzescu, împreună cu frații săi Radu și Stroe, au fost niște căpitanii viteji ai lui Mihaiu-Vodă. După Turci, cei mai aprigi vrăjmași ai Românilor au fost Tătarii. Ei năvăliau adesea ca niște cete sau *horde* sălbatice în Țările Românești și prădau, și aprindeau satele și ucideau pe creștinii.

Acésta o făcură ei și pe vremea lui Mihaiu Vitézul. O dată, Mihaiu fiind ocupat într'altă parte, trâmise împotriva Tătarilor pe *Preda Buzescu*, în capul unei mici oștiri. Tătarii au fost bătuti cu totul.

Despre Preda Buzescu se povestește cum, mai pe urmă, s'a luat la luptă dréptă cu căpetenia Tătarilor. Povestea glăsuiește așa :

Iar Buzescu Preda cum îl întâlni (pe capul Tătarilor)

Îi eși 'nainte și ast-fel îi vorbi :

«Dacă nu-ți e frică, și ai credință-n tine,

O, Tătare, vino să te bați cu mine!...

«Ei descălecară atunci amândoi

Și se iaă la luptă, ca doi junii eroi.

Ochii tuturoră cată cu mirare

La Buzescu Preda și Tătarul mare.

Ei se bat la rađa stelei cei de foc...

Flacările-î albe, pe-a lor zale joc

Vintul răcorește fruntea lor udată

Și mânia mare suflul le 'mbată.

Ei se bat din spade.—Spadele se fring...

Ei se iaă la brațe, se smucesc, se strîng...

Când Tătarul scôte o secure mică

Și lovînd pe Preda, pavăza îi strică ;

Dar el cu măciuca ast-fel îl lovi,

Incât de-odată căđu și muri

.....
Iar după acésta, óstea românescă,

Plécă și învinge hórda tătărăscă!»

219. Datoriile către sănătate și cumpătare — Bolnavul vindecat.

În Bezdead, un sat în județul Dâmbovița, trăia acum vre-o 40 de ani, un proprietar foarte bogat. El moștenește de la tatăl său și turme de oi, și cireși de boi și de cai, și mai mulți bani de cât minte.

Dimineața se scula pe la prânz și mânca câte o găscă friptă, întregă și bea câte 2 oale de vin. Apoi se așeza într'un jeț môle și fumă, și privia a lene pe ferăstră. La amiazi, colea la un ceas, iarăș mânca și bea, cât șapte. Apoi dormia un ceas, două și iarăș se apuca de mâncare și de fumat. La dînsul nu scia când se isprăvesce prînzul și când se începe cina. Și sêra, când se culcă, se simția așa de obosit, ca și când ar fi muncit totă ziua.

De la o vreme, bogatul nostru se îngrășă și se îngroșă ca un burduf. El începù să nu mai pôta umbla pe jos; să nu mai aibă poftă de mâncare; dar, de dormit, ar fi tot dormit. El ajunsese a nu fi nici sănătos, nici bolnav; dar, de trîndav ce eră, abia se mai putea mișcă și, în fie-care zi, se plîngea de altă bôlă. Cum avea bani și trăsuri destule, începù să aducă la sine, rînd pe rînd, pe toți doftorii cei mari chiar de la București. El luase fel de fel de doftorii: și picături, și hauri, și prafuri. Avea o odae plină de sticle și de cutii doftoricesci. Dar, toate aceste, nu-î folosiră la nimic, căci el nu urma ce-î spuneau doftorii.

Intr'o zi, auzi el de la un perceptor că, departe, la Galați, ar fi un doftor, care ar vindeca pe bolnavi, numai uitându-se la ei. Bogatul chemă pre învățătorul din sat, care scrisese doftorului, din Galați, o scrisore, în care îi descoperi totă bôla și-l rugă să-î dea un sfat ce să facă, că-î va plăti cât va cere, numai să se facă sănătos.

Doftorul așa-î răspunse, prin scrisore: — «Prietene, D-ta ai în pânțecă un balaur cu șapte guri care, nu preste multă vreme, are să te omóre. D-ta trebuie să

vîi la mine, să-l pipăesc eû pe balaur și, cred că te-oiû vindecă. Dar, să bagî de sémă. Să nu cumva să vîi călare saû în trăsură, că de se scutură balaurul, d'o dată îți spintecă mațele, în șepte. D-ta trebuie să vîi încetinel pe jos, rēzemat de un bēț... Apoi n'ai voe să mănâncî de cât de douē orî pe ȕi: diminēța o supă ușoră și la prinz o faifurie de mîncare de legume. De cum-va veî mîncă mai mult, să scîi că balaurul tot crește și în puține ȕile te omóră. Iată sfatul meû!— D-ta fă cum voescî!... Salutare!»

Citind scrisórea doftorului, bolnavul întăi se speriă; dar apoi se mângăiă. Și, a doua ȕi și plecă la drum, pe jos. El eră trist și supērat de nu vedeă pe nimenî. În ȕiua întăiû, merse așa de încet, în cât și un melc i-ar fi putut fi tovarăș de drum. Dar a doua ȕi putû să mērgă mai binișor. Ómenîi, ce-î întălnîă, îi păreaû mai prietenoși. A treia ȕi, putû merge și mai bine. Ast-fel merse el pe jos de la Bezdead până la Galați, în 20 de ȕile. Se opriă unde-l apucă séra. Și a doua ȕi, des de diminēță, plecă la drum. În ȕiua, când sosi la Galați se simțiă mai bine de cât orî când. Așa se presentă el la medic. Medicul îl primi vesel, îl prinse de mână și ȕise:

— «Spune-mî acum, te rog, din fir în pēr, ce-ți lipsesce!»

— «Domnule doftor, acuma nu-'mî lipsesce nimic. Da și D-ta ești așa de sánatos ca mine, te felicit.»

Doftorul pricepû și îi ȕise: «Aî avut noroc că m'ai ascultat. Balaurul acuma a crăpat; dar aû mai rēmas ouē în corpul D-tale. Trebuie să te întorci acasă iarăși pe jos! *Să mănâncî numai atăta, ca să-ți stâmperî fómea și să nu beî alt-ceva de cât apă curată.* Și, dacă n'ai de muncit pentru D-la, să muncescî pentru alți! Dacă mē veî ascultă, poți să ajungî o vîrstă frumósă!»

Și doftorul începû să zimbescă; iar bogatul ȕise:

— «Domnule doftor, te înțeleg eû». Apoi scóse și îi dede 100 de galbenî.

Bogatul se reîntôrse a casă și trăi, după sfatul doftorului, 87 de ani, sănătos ca peștele în apă.

Cât a trăit proprietarul nostru, a trimis doftorului din Galați, la fie-care An-noș, drept, recunoscință și aducere aminte, câte 50 de galbeni, în dar.

1) Să nu mănânci, nici să bei preste măsură!

2) Să nu lăcomesci, nici la haina, nici la masa, nici la casa, nici la moșia, nici la boul, nici la calul vecinului tău.

Să nu poțiesci nici un lucru al de-aprôpelui tău!

220. Vine Maiu.

*Vine, vine luna Maiu!
Se preface tot în Raiu.
Cum încep căldurile,
Infrunzesc pădurile,
Inverdesc câmpiile,
Grădinile, viile.*

*Iar în luncă și în crîng
Mîi de păseri mi se string.
Ș'asa cîntă de cu foc
De stă călătorul 'n loc.
Și de ce stă, par'c'ar stă
Și tot ar măi asculta.*

*Gîndăcei și fluturei
Vin pe rînd, pe rînd și ei.
Imbrăcați ca'n sîrbători
Mîi de forme și culori.
Și copii cu pîr bălaiu
Îi primesc cu dulce—alaiu...*

*Numai bîtetul melc, la drum
Ar plecà și n'are cum;
Nare cum ieși din casă;*

*Falea tare'l mai apasă,
 Stă pe loc să socotéscă,
 Cum s'o dea, să nimeréscă.
 Și vedënd că alt chip n'are,
 O ra cu casa 'n spinare.
 Binișor prin țérba verde,
 Acîl veđi, aci se pierde.*

Tot e vesel, mulțumit
 Maiü dorit, bine-ai venit!

221. Locusta.

Un țeran cam cărturar, anume Vasile, se dusesese încă din faptul dîlei ca să'și secere grîul de pe câmp. El luase cu sine și pe băiețelul său Dinu. La amiedă-đi când sórele dogoriã mai tare, secerãtorul se aședã, cu copilul său, la umbra unui copaciü din apropiere ca să se odihnéscă puțin. Abia se aședaserã jos pe iérbã, când deodată sări în póla cămășii lui Dinu un gândac verđiü. Băiețelul puse iute mîna și 'l prinse.

— «Uite, tatã dragã, ce să fie gângania asta, care face nisce sărituri ca un ogar?»

— «Ce să fie, Dinule, — rëspunse tatãl, — *«o locustã.*

Uitã-te bine la dînsa!...
 Veđi, locusta acésta este și ea un animal. Locusta are un *cap* întors drept în jos și cu córne. Pieptul îi este format din trei inele, iar pãntecele

din 8 pãnã la 10 inele. Pe spate are patru aripióre. Locusta, precum veđi, are șese picióre, dintre care cele douë dindãrãt mai lungi și mai bune de sărit. Locusta pune ouële sale în pãmînt sau pe plante. Apoi, primãvara, îndată ce s'a încãlđit puțin, ies din ouë micile locuste, care, la început nu séménã cu pãrinții lor. Locusta mănãncã aprópe tot felul de plante verđi.

Locustele sînt de mai multe soiuri. Sînt un fel de io-

euste *călătore*, care vin la noi din spre *Răsărit* în păcuri așa de mari și gróse, încât întunecă și rațele sórelui. Unde se aședă aceste locuste, acoper pământul preste tot și rod tótă verdéța : și séménături și ierbă și frunză. După ele locul rămâne gol și deșert.

Locustele sînt insecte fórte vătămátore. Mai lesne se pot pustii locustele prin ploí și prin vënturí, ce le doboră la pământ. Atunci ómenii le adună în gropi și le ard, ca să nu le molipséscă aerul.

222. Păianjenul.

Dușmanul cel mai neimpăcat al mușcilor și al țințarilor este *păianjenul*. Păianjenul nu este mai mare de cât o albină ; dar are corpul și membrele sale, tóte mai puternice

de cât ale albinei. Trupul lui este përos și este format din doué boțițe, lipite una de alta. La ceamică se află capul și pieptul ; la cea mare se află pântecel. De la pieptul păianjenului se desprind patru perechi de picíóre lungi, subțiri și încovoiate. Păianjenul tórece și țese o rețea sau o pânză lată și subțire, cu fire, pe carí le scóte din pântecel. lui.

Indată ce păianjenul vede, că omuscă sau un țințar s'a încureat în pânza lui, se repede asupra pră-

dií și îi infige în trup niște dințișori veninoși. Prada amețesce și apoi păianjenul îi suge tot ce este în trupul ei.

Și păianjenii sînt de mai multe soiuri și de deosebite mărimí.

Păianjenul *séménă* și el în cât-va cu insectele. *Inșă el nu este insect ; trupul lui nu e împărțit și n'are aripí.*

223. Profetul Ilie.

După mórtea lui Solomon, cu vremea, mulți dintre Evrei se lepădară de legea lui D-đeu și se închinară la idoli, întocmai ca și păgânii.

Atunci, D-đeu le trimise nisce ómeni sfinți, cărora li se đicea *prooroci* sau *profeți*. Proorocii muștrau pe cei răi și le vestiau mai din 'nainte pedepsele, cu care D-đeu avea să-i pedepsescă pentru necredința lor.

Unul din acei profeți a fost și sfintul *Ilie Proorocul*.

Sfintul Ilie trăia cam cu 800 de ani înainte de venirea Domnului nostru Isus Christos. Pe vremea aceea, domnia peste Evrei un rege rău și nelegiuit ce-l đicea *Ahab*. Regele, cu toți curtenii săi și cu mulți dintre Evrei, se închinau la un idol mare, pe care-l numiau *Baal*.

Intr'o đi, Profetul Ilie merse la rege și îi spuse că, pentru necredința lui, nu va cădea pe pământ nici rouă, nici plóte, timp de trei ani și șese luni. Și așa s'a și întâmplat... Și s'a făcut fómete mare în țera Evreilor.

După porunca lui D-đeu, profetul Ilie a trăit pe lângă un păriu, nu departe de riul Iordan. Acolo, tot din porunca lui D-đeu, *corbi îi aduceau de mâncare în fie-care đi*.

Chinuiți de fóme, și regele și poporul se întórseră iarăș la adevărata credință a lui D-đeu. Atunci, după trei ani și șese luni, sfintul Ilie, tot din porunca lui D-đeu, se întórse la regele Ahab și îi đise:

Adună poporul și pe preoții lui Baal pe muntele *Carmel!*

Acolo porunci Ilie să ridice două altare și apoi đise preoților lui Baal:

— «Alegeți-vé un junc; spálați-l, curățați-l și-l puneți pe altar! Chíemați apoi pe idolul vostru să aprindă jertfa: foc însă să nu puneți!»

Preoții făcură așa și chemară pe Baal să'și arete puterea. De diminéță până la amiață-și, de géba strigară preoții păgâni pe idolul lui Baal. Atunci, sfântul Ilie, în fața a tot poporul, și se preoților, bătându-și joc de dênșii:

— «Strigați mai tare, căci póte idolul vostru are vre-o trébă, ori dórme! Strigați mai tare și se va deștepta!»

De géba însă fură și strigătul și ruga preoților lui Baal.

Atunci sfântul Ilie, porunci să se facă alt altar să se puie jertfa pe dênșul și să se tórne și apă multă peste altar și peste jertfă. Se mai turnă și apă multă pe altar. Apoi, în fața poporului adunat, sfântul Ilie ridică fața și mânele către cer și așa se rugă:

— *«Audi-mă Dómne! Audi-mă, ca să cunóscă poporul acesta, că Tu ești D-đeul cel adevărat. În-tórce inima lor înapoi, aducându-i iarăș la credința lor adevărată!!»*

Atunci, *de odată a căđut din cer foc asupra altarului de jertfă și l'a mistuit.* Și apoi s'a deschis și cerul și a plouat.

Și poporul adunat s'a întors și a cređut în D-đeul cel adevărat...

Și lumea cinstiă pe Ilie ca pre trimisul lui D-đeul, *pentru că eră înțelept la sfat, puternic la vorbă și curat la inimă.*

Și a venit vremea ca sfântul Ilie să părăsescă lumea acésta.

Intr'o și, se duse dênșul întovărășit de prietenul său, Eliseiū, la riul Iordan. Și voind să trecă riul, sfântul Ilie a despărțit apa cu cojocul lui și ei au trecut ca pe uscat.

Și cum mergeau pe cale, améndouï vorbind, de o dată se ivi din cer un car cu patru cai de foc; o mână nevedută răpi pe Ilie de lângă Eliseiū și l'ridică la cer.

Ast-fel, pentru sfînțenia vieții sale, profetul Ilie a fost primit între aleșii lui D-đeul, în cer.

Credința în D-zeu cel adevărat trebuie să fie lucrul cel mai scump. Poporul, care își părăsesce legea și credința, se pedepsește de către D-zeu cu secetă, cu fomete și cu alte rele.

Înălțarea lui Ilie la cer, ne încredințează că și creștinii cei buni, după morțe, vor ajunge în împărăția cerului.

Creștinii serbeză și astă-zi ziua sfintului în 20 Iulie. Atunci, de obicei, se ivesc furtună, cu tunete și cu fulgere îngrozitoare. Omenii neșciutori dic că uruie prin cer carul sfintului Ilie-Proorocul. Creștinii luminați însă se închină lui D-zeu și își amintesc vieța, minunile și înălțarea sfintului Ilie la cer.

224. Plasa, Plaiul sau Ocolul.

Maî multe comune învecinate forméză împreună o plasă sau un ocol. La munte, plasa se chiémă și plaiu.

Plasa noastră se numesce . . . Ea se află împrejmuită de maî multe plăși. Plasa noastră póte fi de . . . orî maî mare de cât comuna noastră, cu împrejurime cu tot. În plasa noastră, suprafața pământului este maî mult sau maî puțin câmpie. Avem maî multe ape, dealungul cărora se află comunele. Comune maî însemnate în plasa noastră sunt următoarele...

Intocmai precum comunele au primărie, fie-care plasă își are *sub-prefectura sa*.

Sub-prefectura se află într'un târgușor, orî și într'un sat maî mare, ce-î dice *reședința sub-prefecturii*. Reședința sub-prefecturii noastre se află în târgușorul... Deregătorul cel maî mare dintr'o plasă este *sub-prefectul*. Sub prefectul, în slujba sa, este ajutat de către maî mulți deregători maî mici. Prin primarii din comunele sub-prefecturii sale, sub-prefectul se îngrijește ca toți oamenii să trăiescă în pace și în bună rînduieală. Dacă se ivesc în plasă făcători de rele, sub-prefectul prin jandarmi îi prinde și îi trage în judecată, ca să fie pe-

depsiți. Tot sub-prefectul p^ortă de grijă ca drumurile, podurile și șoselele să fie ținute în stare bună.

Sub-prefectul privegh^oză ca școlile, bisericile și spitalele — din plasa sa — să aibă tot ce le trebuie și să nu sufere nici o lipsă.

În reședința sub-prefectur^eii se află de obicei și câte un *judcător de ocol*. Judcătorul de ocol, cu ajutoarele sale, judcă neînțelegerile și pricinile dintre omeni, când aceștia nu se pot împăc^o la primărie. Tot judcătorul de ocol întărește și învoelile făcute între omeni pentru fel de fel de daraveri.

Pentru lecuirea bolnavilor, la reședința sub-prefectur^eii, se află adesea și un *medic* și o *farmacie*. În farmacie, farmacistul pregătește doctoriile, după cum îl pov^oțuește medicul.

Sub-prefectul și judcătorul de ocol sînt mai marii plăși. De dînșii trebuie să asculte și pe ei trebuie să-î respecte toți omenii de bine.

Numai făcătorii de rele nu vor să șcie de marii lor!

225. Arde apa.

A fost o-dată un băiet rău și stricat, anume Filip. El mereu umblă hoinar și, unde vede^o ceva, trebuia negreșit să'l fure, așa că de dînșul se pute^o dice «*ce vede ochiul, nu lasă mîna*».

Într'o di, trec^ond pe lîngă un loc unde se clădia o casă, el ochi o grămadă de var nestins și, cre^ond că e cretă, ciupi câți-va bulgări, fără ca nimeni să'l bage de seamă. Apoi îi ascunse de grabă în sîn sub cămașă.

Merse ceva mai înainte și se întâlni cu un prieten al lui, care ducea doi cai la gârlă, ca să'l scalde. Atîta trebuia lui Filip; și hop! Iată'l călare pe calul lăturaș.

Peste câte-va minute, câte-și patru tovarășii, băieți și cai, intrară în apă.

Dar calul lui Filip se poticni de o pi^otră în gârlă și

călărețul *cădu drept în mijlocul apei*. Norocul lui fu că el știa să înoție. Nu trecu însă un minut și Filip începui să strige speriat: — «Scăpați-mă, vai de mine! *Mă arde apa, îmi fierbe pielea pe mine*»

Niște ómenii, cari lucrau la mal, credeau că băietu glumește; dar auzindu-l vățetându-se din ce în ce mai tare, săriră să-l scóta din apă. Când îl duseră la mal ce să vedă! Cămașa lui era arsă pe la briu și toată pielea de pe piept și de pe mijloc era numai o rană friptă și opărită. Varul nestins, *dând de apă, se înfierbintase și arsese trupul hoțului de Filip*. Varul furat îi făcuse de sine-și pedépsa.

*Nu pune mâna pe ce nu e al tău,
Căci, fără știre, ai să pați rău!*

226. Ión Corvin și corbul.

Români, ca și noi, se află și trăiesc prin toate țările vecine cu România. Mulți și viteji Români se află în *Transilvania* și prin ținuturile din prejurul ei. De acolo a venit și Radu-Negru în Muntenia; de-acolo a descălecat și Dragoș-Vodă în Moldova.

După trecerea domnilor români, Radu-Negru și Dragoș-Vodă, peste munți, Ungurii începură să asuprască mai tare pe poporul românesc rămas în Transilvania.

Prin muncă și prin vitejie însă mulți Români se ridicară și în Transilvania la deregătorile cele mai nalte. Și unii dintr'înșii erau sfetnici și prieteni regilor ungurești.

Ast-fel a fost boierul român *Voicu* sau *Lupul*, care trăia mai acum vre-o 500 de ani. Pentru vitejia lui Voicu, regele unguresc i-a dăruit orașul și ținutul *Hunedorei*, în Ardeal. Voicu a fost tatăl lui *Ión Corvin*.

Povestea spune că regele unguresc, plecând odată împreună cu boierul Voicu la luptă în contra Turcilor,

și-a scos un *inel* din deget și l'a dat nevestei lui Voïcu, pe care o chîemă Elisabeta.

Și dându-i inelul regele i-a ȃis: — «Intâmplându-se să te ajungă când-va vre-o nenorocire, alérgă la curtea mea! Acolo arată inelul acesta și vei află tot-d'a-una ajutor!»

Maî târziũ, regele s'a întors acasă. Pe acele vremuri, Turcii neliniștiaũ mereũ pre Românî. Veniaũ cu oștirî mari, ardeaũ orașele și satele. Tăiaũ și făceaũ robi pre cei ce rêmâneaũ în vieță. Atunci Voïcu își luă soția și pre micul lor fiũ, pre Ión, și plecâ să mérgă la regele Sigismund. Pe cale poposiră odată într'o pădure, lângă un izvor cu apă rece. Mama dădũ copilului inelul ca, jucându-se cu el, să tacă. Intr'aceea, mama adormi lângă copil; iar tatăl Voïcu plecâ cu arcul prin pădure.

Dintr'o dată începũ copilul să țipe cu glas tare. Mama-sa se deșteptă din somn și întrebă pe copil de ce plânge. In acelaș timp observă ea, că inelul perise din mânele copilului. Copilul arată cu mânușitele în s' Și iată, în vîrfu unuî copac, stetea *un corb cu inel în cioc!*

Ce se întâmplase? Corbul zări inelul strălucind în mânele copilului, se repeđi la el și îi răpi inelul și apoi zbură cu el în vîrfu copacului. Chîiar atunci însă soseșce acolo și tatăl Voïcu. Acesta trage cu arcul în corb, care cade mort numaî de cât cu inelul la picióarele lor... Când ajunseră la rege, acesta primi pre Voïcu și pre ai s'eî cu bucurie și cu mare onóre...

Ca băiet Ión aveà o purtare de tot bună; iubiã învêțatura și munca.

El ajunse un mare vítéz. Și atunci își luă, drept *semn saũ marcă, corbul ținênd inelul în cioc.*

Dela acest semn, i-aũ ȃis și *Ión Corvin.*

Ión Corvin a ajuns Vodă în Transilvania; iar fiul s'eũ *Mateiũ* a fost cel maî mare și maî drept rege al Ungariei.

227. Animalele.

Vaca, cocoșul, peșcele, albina și melcul umblă dintr'un loc la altul ca să-și caute hrană. Ele simțesc, ca și noi ómenii. Ființele aceste sînt *animale* sau *dobitóce*

Părțile cele mai de căpetenie la orî-care animal sînt : *capul*, *trupul* și *picîórele* sau *membrele*. La *cap*, animalul are *ochii* cu cari vede, *urechile*, cu cari aude, *nasul*, cu care mirósă și *gura* cu care mănâncă. Multe din animale aú în gură *dinți*, cari macină mîncarea. După *hrană* unele animale sînt *carnivore*, altele sînt *erbivore* și altele mănâncă *tot ce* le vine înainte, ca *porcul*. Porcul este *omnivor*.

Trupul unor animale e acoperit ca *pěr*; al altora cu *pene*; și iarăși al altora cu *solzi*. Unele animale aú *trupul* golaș; altele acoperit cu o *cójă*. — *Trupul* tuturilor animalelor e mai mult sau mai puțin *carnos*. Unele animale aú *óse* în trup și de aceea se numesc animale *osóse* sau *vertebrate*; altele n'aú *óse* și de aceea se dic animale *fără óse*.

Picîórele animalelor sînt și ele fórte deosebite. Unele animale aú *patru* picîóre; de aceea le dicem *patru-pede*; altele aú numai *doué* picîóre; de aceea le dicem *bipede*. Sînt însă animale, cari aú mai mult decát *patru* picîóre; altele însă n'aú de loc picîóre, ci se tărêsc pe jos. Apoi, alte animale aú aripí. în loc de picîóre; altele aú și picîóre și aripí. După *mișcare*, unele animale sînt *umblátóre*, altele *alergátóre*, altele *săritóre*, și iarăși altele *acățátóre*. Unele animale sînt *zburátóre*, altele *înotátóre* și altele *tărítóre*.

După locuință animalele, unele sînt *domestice* și altele *sêlbatice*. Unele trăiesc numai pe *uscat*; altele numai în *apă*; altele și pe uscat și pe apă; unele trăiesc în *pămînt* și altele în *aer*.

Multe din animale îi sînt omulú folosítóre. Așa sînt animalele *domestice*, cari nu se sfîesc a se apropiã de ómení. Ómenii le hrănesc, le adăpostesc și le îngrijesc. Cele mai multe animale trăiesc în sêlbáticie. pe cãmpurí și prin pãdurí. Acele sînt *animale sêlbatice*. Unele animale sînt nevinovate; iar altele sînt fórte rele, atât pentru ómení cãt și pentru animalele domestice. Acele animale sêlbatice se numesc *fiére*.

Ómenii vinéză pe cele mai multe animale sêlbaticice. Pe fiére de vinéză spre a le stârpí neamul, orí spre a le ímpuțina numêrul. Pe animalele nevinovate le prind și le ucid spre a mîncà carnea, sau spre a le íntrebuințà pîlea lor.

Nimeni nu cunoșce tóte animalele de pe pămînt, de cât numai unul Dúmneđeú, care le-a făcut spre ajutorul omului. Să-í mulțumim lui Dúmneđeú și pentru acésta !

Tóte animalele, împreună, forméză clasa saú împêrăția animalelor.

228. Profetul Isaia.

Profetul Isaia a trăit cam ca 200 de aní în urma sfintului Ilie. Isaia se trăgeà din neamul lui David.

Isaia erà nalt la statură; aveà o ínfățișare mărétă; ochii lui schînteiaú cu o privire pătrundêtóre, el purtă o barbă lungă. Pe timpul proorocului Isaia, *Asirienii* porniră cu rêsboiú asupra Evreilor. Dar prin rugăciunile bunului rege *Ezechia*, și mai ales ale profetului Isaia, D-đeú ajută pe Evrei de scăpară de armatele dușmane.

Isaia erà pretutindení fórte bine vêđut și cinstit, chiar și la curtea regelui.

Dintre toți profetií, Isaia a proorocit mai multe íntâmplări din viéta Domnului nostru Iisus Cristos. El le-a spus de mai nainte așa de lămurit, ca și când le-ar fi vêđut cu ochii.

Iată câte-va din proorocirile sfintului Isaia.

Despre *nașcerea* Domnului a spus el cuvintele :

— «*Iată fecióra va nașce fiú și se va chiemà numele lui D-đeú tare, biruitor, Domnul păciú.*»

Despre *minunile* Mântuitorului a pređis Isaia așa :

— «*D-đeú însuși va veni și vè va mântui pe voi. Atunci se vor deschide ochii orbilor și urechile surđilor. Atunci va sári șchiopul ca cerbul și se va deslegà limba celor muți.*»

In sfirșit despre *patimele* cele îngrozitóre ale Domnului, așa a spus Isaia proorocul :

— «Ca o óie la junghiere s'a dus, și ca un mied
ce nu-și deschide gura înaintea celui ce-l tund.»

Și tóte aceste proorocii și altele multe s'aú împlinit
întocmai în persóna Mântuitorului, cu 700 de ani mai
în urmă.

Pentru proorociile sale lămurite despre Domnul nostru
Iisus Cristos, Isaia se numesce *profetul-rege* al lui
Israil.

Pentru *credința sa cea dréptă și statornică*, pro-
orocul Isaia a fost *tăiat cu festrăul din* porunca
unui rege rău, ce-l dicea *Manase*.

*A suferi chinuri și a muri în dureri pentru
legea sa, însemnéază a muri de mórte de martir
sau de mucenic.*

Isaia profetul a murit cu mórte de mucenic.—El a
fost un mare prooroc și un adevărat mucenic.

Sfînta biserică cinstește pe mucenici ca pre aleșii
lui D-đeú.

*«Nici odată, nici chiar în primejdie de mórte,
să nu-ți părăsesci legea și să nu-ți tăgăduesci cre-
dința cea adevărată.»*

*Taci și mori în legea ta
Că tu ceru-í câștigă*

229. Băieții rău năraviți.

(Timpul trecut).

Băieții pădurarului, cu vèrul lor Păun și cu o grămadă de
tovarăși nebuni și zăpăciți ca dinșii, aú părăsit alaltă-ieri
șcôla, fără șcirea învățătorului.

Pe la orele douë, după prinz, pe când băcanul Tatar dor-
miă, ei s'aú dus la prăvălia lui. Acolo aú dat cu umèrul ca
să spargă ușa; dar n'aú putut s'o dèrime. Atunci aú asvirlit
cu cărămiđi în pèreți și în ferestre; aú spart gîmurile și aú
năvălit înăuntru. Acolo aú risipit tóte mărfurile bîetului băcan.
Copii băcanului aú sărit speriați, în prăvălie. Dar svinturații
de băieți răi aú năpădit pe bîeții copilași, le-aú rupt cămășile,

nădragii și căciulile și le-au sfâșiat cărțile lor, cari erau încă noue. Așa au făcut pagubi de peste 900 de lei... Apoi au fugit ca nișce sălbatici...

Băcanul păgubit a mers îndată cu jëluire la primărie și toți acei băieți *rësvrătitori* au fost *zdravăn pedepsiți*. Ei au fost închiși, unde au rămas două zile, nemâncăți și nebăuți.

Așa li se cădea pentru obrăznicia și răutatea lor!

Rău faci, rău găsești.

230. Grădina de flori.

Florile din grădină aduc la ochi vedere frumoasă prin forma și prin colorile lor. Ele însă mai adesea aduc miros plăcut. Florile sînt foarte multe la număr. Unele cresc pe pomișori, cum sînt : Trandafirii, ȳasomia, lămăița și liliacul. Altele se sémână primăvara, înfloresc vara și se scutură ori se usucă toamna.

In grădină o să găsești: Ghiocei și micșunele bujori, crăițe, mixandre, mac, garoafe și lalele, crini, rosetă, tiparose, nalbă, maghiran, zorele,

rosmarin și tufănică, busuioc și livăntică maghiran și călțuneii, gălbenele, stănjinei; mărgăritărel, verbine și vanilii și gherghine, apoi gura-leului și moșul-curcanului, ba și ochiul-boului, lângă florea-sórelui.

Dar cine mai póte înșiră tóte florile minunate, câte sînt de împodobesc grădinile, smălțuiesc brazdele de verdéță cu fețele lor cele vii și răspăndesc tot felul de dulci miroșuri!

Dacă vrea cine-va să aibă flori de acestea și preste iernă, le pune în ghiveciuri și așa le poate păstra în casă, la lumină și la căldură.

Unii omeni—cu dare de mână—mai țin vara, în grădinile lor, în hârdafe mari, copacei și pomișorii străini. De soțul acestora sint: Leandrii cei cu frumoase flori albe și roșii, portocalii și lămâii cu flori mirositoare și cu fructe plăcute; rodii cu floricele mici cât garofița și roșii ca sângele și cu fructe mari ca merele.

În asemenea grădină se fac și umbrare cu viță, care ne dă strugurii, cu țederă, cu carpen și cu viță sălbatică. Cu plante de acestea se împodobesc și pavilionele sau kioșcuri. În kioșcuri, căsenii se odihnesc vara cu plăcere privind în jurul lor toate frumusețile grădinii.

O asemenea grădină de flori este un adevărat Raiu de plăcere!

231. Ghicitóre.

*Prin ierbă. primăvara. creșce-o tufă resfirată,
Cu frunzele crestate, și cu mici și albe flori.
Ea face o dulce pomă, cu miros și cam roșcată.
De-î spune-o, să aibă parte s'o mănâncă adese-orî!*

232. Neagoe Basarab și Doamna Despina.

*Neagoe cel Mare în al său palat
Ce domnește pe Argeș dice întristat:
—«Mănăstirea noastră nu e săvârșită.
Și a mea avere este isprăvită!
Dragi ostași, ce dicită? Nu ar fi păcat
Ca să înceteze lucrul minunat?»—
—«Biruri noi pe țară pot ca să se pule!»
Aș răspuns ostașii, ca să îl mângâie...
Dădăna întră'n sală... și vorbește blând:
—«Voți vreți biruri noi! Neagoe, te teme!
Măne totă țera o să te blesteme.
Astă mănăstire ce atât rubești,*

*Printre fum, cu lacrimi, pôte s'o privești.
Iată diamanturi! Vinde-le și urmază
Nobila lucrare ce te animază!
Căci aceste scule nu le pot purtă,
Când femeș pe față lacrimi vor vërsă»...
Un bătrîn se scólă și ast fel le vorbeșce:
«Inima strëbună încă viețuieșce.
Țera, care nașce astfel de femeș,
Merită și vieță, și mărirea ei!»*

233. Fetița onestă.

Un domn bătrîn se plimbă, într'o ți frumoșă, pe una din stradele cele numeroșe din București... Cum mergeă așa pe stradă, iată că vede o fetiță cam de nouë ani, căutând ceva pe jos. Ea plângeă amar.

«De ce plângi, fetișo?» — o întrebă cu glas dulce domnul necunoscut.

— «Am pierdut o băncuță de 50 de bani, ce mi-a dat mama să-ı cumpër doctorie de la farmacie, că-ı bolnavă rău, în pat... Și, băncuța mi-a lunecat din mână și acușica n'o mai găseșce! Auleo! ce-o să facă biéta mamă! Noi nu mai avem nici un ban în tötă casa!» — Și plângeă, plângeă sërmana copilă, de-ți eră mai mare milă de dînsa.

— «Ăsta nu-ı lucru frumos, de la tine, drăguță! De ce n'ai fost mai cu grijă, la bani? Căutatu-ı-ai bine?»

— «Da, Domnule, și nu pot să-ı găseșce în nici un chip!» Și tot plângeă, plângeă, de 'ți rupeă inima de milă.

— «Iată 50 de bani, de la mine! Ține-ı bine și du-te repede de cumpëră doctorii, pentru mamă-ta!» Și bunul domn plecă mai departe... Dar nu se duse nici 10 pași și auđi strigând în urma lui: — «Domnule! Domnule! Poșteșce paralele, că mi-am gășit banii mei!... Iți fórte mulțumim!...»

Necunoscutul domn rămase uimit de așa purtare.

«Tu ești o fetiță *förte onestă*, mititico! Ține banii ăștia pentru tine! Aci-ți mai dau un napoleon de aur. Pune-l bine și'l du mamei tale, să se ajute până se va face bine!» — Fetița sărută mâna binefăcătorului său, ȳicând : — «O, domnule, d'ai ști ce bucurie voiŭ face sêrmaneii mele mame cu darul Dumitale!» — «Pörtă-te, drăguță, tot-d'auna așa și de sigur vei fi iubită de către toți ómenii și de Dumneȳeu».

Cu vorbele acestea domnul își vedŭ de cale și fetița alergă repede la farmacie și d'acolo acasă.

Strêinul erà un om milos.

Fetița acêsta erà o fetiță onestă.

234. Istoria fiului risipitor.

Intr'o ȳi, se apropiară de Domnul Iisus mai mulți vameși și păcătoși, ca să-l asculte. Și cãrtiaŭ cãrturarii, ȳicând, cã *Domnul Iisus primesce și mănãncă cu păcătoși.*

Atunci le spuse Domnul următórea *asemênare* :

Un om aveà doi fii. Și a ȳis cel mai tînêr, dintre ei, tatălui său : Tată, dă-mi partea ce mi se cade din avuție. Si tata le-a împãrțit lor avuția sa. Si nu dupã multe ȳile, adunându-și tóte, fiul cel mai tînêr, a plecat într'o țera departe. Acolo și-a cheltuit tótã averea sa, trăind în desmîerdãri. . .

Si dupã ce el a cheltuit tot ce avea, s'a fãcut fómete mare în țera aceia și el a început a duce lipsã. Atunci, tînêrul s'a lipit acolo de un locuitor cu stare, care l'a trimes să-i pascã porcii. Si el doria să-'și sature fómea din roșcovele sau rădãcinele, ce măncaŭ porcii, și nimeni nu-i dà lui.

Mai pe urmă și-a tras bine seamã cu sine însuși și a ȳis : Cãți argați ai tatălui meu sînt îndestulați de pâne ; iar eŭ pieiŭ de fóme ! Scula-mê-voiŭ și mê voiŭ duce la tatãl meu și voiŭ ȳice lui : Tatã greșit am la

cer și înaintea ta, și nu mai sînt vrednic a mă chîemă
fiul tîu; fă-mă ca pre unul din argații tîi! Si sculân-
du-se a venit la tatăl sîu.

Și cînd eră încă departe, l'a zărit pre dinsul tatăl
lui și i s'a făcut milă de dinsul. Atunci tatăl a alergat
înaintea lui și a căđut pe grumajii lui și l'a sărutat
pre el.

Și a đis lui, fiul: Tată, greșit'am la cer și înaintea
ta și nu mai sînt vrednic a mă chîemă fiul tîu!

Dar tatăl a đis slugilor sale: Aduceți halna cea
mai bună și-l îmbrăcați și-i dați inel în mână și în-
călțăminte în picioare. Aduceți și vițelul cel mai gras
și-l înjunghiați și să mîncăm și să ne veselim! Că
fiul me-ũ acesta mort eră și a înviat, și pierdut eră
și s'a aflat! Și aũ început a se veseli.

În điuva aceia, fiul cel mai mare eră la cîmp. Și
cînd a venit și s'a apropiat de casă, a auđit cîntece
și jocuri. Și a chîemat pre unul dintre servitorii și l'a
întrebat, ce sînt acestea?

Acela i spuse tóte cîte se petreceau la casa tatălui
sîu. Si s'a mîniat fiul cel mare și nu vroia să între.
Atunci tatăl sîu a ieșit afară și l'a rugat pre el. Dar
fiul đise către tatăl sîu:

Iată, de atîțla ani slujesc ție și nici odată porunca
ta n'am călcat. Și mie nici odată nu mi-ai dat măcar
un ed, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Acum însă,
cînd veni fiul tîu, acesta, care și-a prăpădit tótă avu-
ția, junghiași pentru el vițelul cel mai gras....!

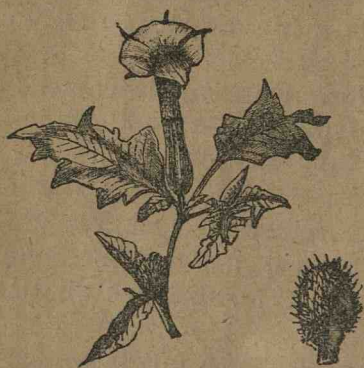
Atunci i-a đis lui tatăl: Fiule, tu în tótă vremea
ești cu mine și tóte ale mele, ale tale sînt! Ci se cădea
a ne veseli și a ne bucură, căci fratele tîu acesta
mort eră și a înviat, și pierdut era și s'a aflat!

*«N'aũ trebuință de doctor cei sînătoși, ci cei
bolnavi. (Sf. Luca V. 31).*

235. Laurul porcesc.

Trei copii de țeran se jucară d'a purcēju, într'o ȓi de tómnă, cu rodurî saũ cu fructe de *laur porcesc*.

Laurul porcesc, ce-î ȓic și *turbare*, este o buruîenă fóрте *otrăvítóre* saũ *veninósă*. Ea creșce prin locurî murdare, neîngrijite și neîngřadite. — Copiîi aceia, fără să maî *întrebe pe cineva* maî mare, chîar și mâncară din semințele negricióse ale acestor rodurî. Dar ei cîteșî-trei se îmbolnăviră fóрте greũ. Și începură să tremure în tot trupul. Ba doî dintr'înșii, carî mâncară maî multe semințele, înnebuniră și muriră, în cele maî grozave du-

rerî. Al treilea copil, care mâncase maî puține semințele nebuneșci, scăpă cu mare greũ, fiind ajutat de către un medic, care fu chîemat îndată să-î dea ajutor.

A doũa ȓi, după acea mare nenorocire, învătătorul din sat duse cu sine în școlă maî multe rădăcînî de *turbare*, le arătă

școlarilor sėi, și le vorbî despre dînsele. Atuncî le-a spus că laurulî porcesc îi maî ȓic și *turbare*, fiind-că cine mănâncă din semințele acestei plante, înnebuneșce saũ *turbéză*; îi maî ȓic apoi și *ciuma-fetei*, fiind-că cei ce gustă dintr'înșă, pot să móră de acea bólă urîtă, ce-î ȓic *ciumă*.

Laurul porcesc póte să creșcă până la o jumătate de metru. El are cotorul grosuț, frunzele marî și colțurate, flórea albă, ce séménă cu o zorea colțurată. Rodul laurulî este ceva maî mare de cât nuca; este verde și acoperit cu ghimpî, asemenea verȓi. În năuntrul acestor rodurî sînt semințele cele negricióse, care sînt fóрте veninóse.

Rău foarte rău fac copii, cari se jocă d'a purcēja cu acele semînțe.

«Cine întrebă, nu greșește!»

236. Județul.

Plasa noastră împreună cu mai multe plăși învecinate alcătuiesc *județul* nostru. În județul nostru se află... plăși. Întreg județul nostru este de atâtea ori mai mare decât plasa noastră.

În fruntea județului se află *prefectul*. Prefectul își are reședința în orașul cel mai mare din județ. Acel oraș se numește *capitala județului*. Reședința prefectului din județul nostru se află în orașul... Prefectul priveghiează ca sub-prefecții și primarii să-și facă datoria. Prefectul este ajutat de către *directorul de prefectură* și de un *consiliu județen*, pe care 'l aleg locuitorii județului. Localul acela, în care se adună și se sfătuiește consiliul județen asupra treburilor din județ, se cheamă *prefectura județului*.

În capitala județului se află și câte un *tribunal*. Tribunalul se formază de mai mulți judecători. Judecătorii cercetază și judecă pricinele, ce n'aș putut să fie împăcate, nici de primari, nici de judecătorii de ocol.

În capitala județului se află mai multe școle. Toți învățătorii și toți institutorii, ca și toate învățătoarele și institutóarele, sînt sub ascultarea *revizorului școlar*. Fie-care județ mai are și câte un *protopop*. Protopopul priveghiează asupra preoților, a cântăreților și asupra bisericilor din județ.

La reședința prefectului mai e și *casieria județenă*. Acolo se strîng și se păstrează banii adunați de la locuitorii pentru trebuințele județului. Tot acolo mai e și o *casarmă* a *dorobanșilor* și a *călărașilor*, cari stau sub conducerea și ascultarea *ofițerilor*. Acolo, se află, în sfîrșit, și câte un *spital*, unde bolnavii săraci sînt căutați de *medicii* județului.

Prefectul, directorul de prefectură, judecătorii, revii-

zorul școlar, protopopul, casierul, ofițerii și medicii și slujbașii sau *deregătorii* cei mai de frunte din județ. Toții *deregătorii* muncesc și se îngrijesc de binele tuturor locuitorilor din județ.

Pe dinșii trebuie să-i respecte totă lumea. Cînu-i ascultă, nu-i respectă ori îi înjură, acela este aspru pedepsit.

237. Muncă înfrumusețază viața.

Un țeran cumpărase odată două fiere de plug, cereașu la tel. Pe unul îl puse la plug și începă să aremereu cu dînsul. Pe cel'a-l'alt îl aruncă într'un colț de pod, ca să-l aibă la nevoie.

Cam după un an de zile, cele două fiere se întălniră iarăș. Dar acum ce deosebire mare eră între dînsese! Cel-ce a arat, lucia și strălucia, par'că ar fi fost de argint; iar cel-ce stătuse fără să lucreze, eră urit și plin de rugină.

— «Bine, frate—dise fierul ruginit cătră cel strălucitor,—pe unde ai fost? Ce ai dres în timp așa de scurt, de cînd ne am despărțit? Te ai făcut așa de frumos ca rașele cele strălucitoare ale sôrelui!»

— «Unde să fi fost? La munca câmpului din zori de zi până în amurgul serei. Acolo m'am curățat și m'am făcut așa, de par'că nu mă mai cunoscî... Dar ție, ce ți s'a întâmplat, de ești mai urit și mai pocit de cît cînd ne-am despărțit?... Se vede cît de colo, că ai fost bolnav!»

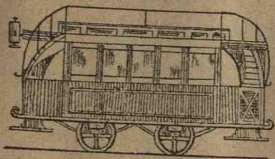
— «Bolnav ești?... Ferescă D-șeu! M'am tot odihnit. N'am lucrat nimic. Si chiar de aceea mă mir, cum de tu ești mai frumos mai vesel și mai sprinten de cît mine!»

— «Ascultă-mă fîrtate» — îi dise ferul cel sclipicios,— «pre tine chiar *nelucrarea și trîndăvia* te-aũ făcut să ruginesci, să te îmbolnăvesci și să fii așa de pocit; iar mie *silința și munca mi-aũ dat frumusețea și strălucirea ce le vești la mine!*

Sfinta Scriptură dice: — «*Intru sudorea feței tale vei mîncă pâinea ta!*»

238. Căi de comunicație.

Ómenii umblă după treburile lor pe stradă, saũ pe jos, saũ călare, saũ cu trăsura. In orașe umblatul cu trăsura îl înlesnesc *birjarii*. In orașe mari, ca Bucureșci, ómenii umblă și cu *tramcare* și cu *tramvaie*. Și tramcarele și tramvaiele sémână cu nișce căsuțe, ce sînt aședate pe roți și trase de către cai.

Tramcarele sînt mai mici de cãt tramvaiele. De aceea tramcarul îl pot trage caii, de obicei, doi saũ trei, întocmai ca trăsura; tramvaiul, fiind mai

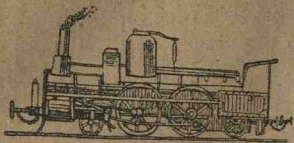
mare și mai greũ, se mișcă pe șine de fier ca și vagonetele de la drumul de fier.

Strada, afară din comună, se ȃice *drum*. Pentru-ca in timpurile ploioșe să nu se facă prea mare noroiu pe drumuri, ómenii le-aũ așternut cu *pietriș*. La drépta și la stânga drumurilor ómenii aũ săpat șanțuri, unde se adună apă de plóie. Drumurile ast-fel acoperite cu pietriș se numesc *șosele*. Șoselele cele mai potrivite sînt largi, ca să pótă trece pe ele trei și patru trásuri d'odată, d'a largul lor.

Șoselele sînt de mai multe feluri. Șoselele, cari trec de la un sat la altul, se numesc *comunale*. De dînsele se îngrijesc sãteni. Șoselele, cari légã satele cu capitala județului, se numesc *șosele județene*. De acestea se îngrijește județul. Sînt apoi șosele și mai mari de cãt șoselele județene. Acele șosele mari trec d'alungul țerii, de la un oraș la altul. Acele se chiémă cã sînt *șosele naționale*, pentru-cã ele sînt ținute in stare bună cu *chieltuiéla națiunei întregi, saũ a statului*. Unde șoselele trec peste ape, se zidesc poduri de lemn, de piétră ori de fier.

Pe cãmp, ómenii umblă, pe jos, pe *potecă*, saũ pe *cãrare*; iar cu carele umblă pe *drumuri de cãmp*, cari

nu sînt nici ridicate, nici cu șanțuri pe de lături. Pe lângă șosele, în multe părți ale țerii, sînt și *drumuri de fier* sau *căi ferate*. Pe calea ferată, ómenii călătoresc și duc poveri mari cu multă repeđiciune. Pe drumul de fier trăsurile numite *vagóne* legate șir,

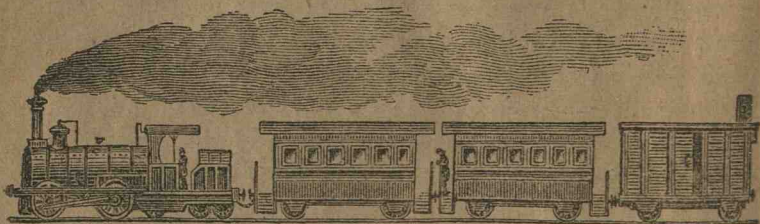
unul de altul, sînt trase de un *car mare de fier* ce-đie *locomotivă*. În locomotivă se află o căldare cu *abur*, ce întórce rótele.

Pe lângă șosele și d'alungul drumurilor de fier sînt mai pretutindenă stálpă pentru proptirea *sîrmelor de telegraf*. Pe sîrmele de la telegraf se dau semne, prin cară ómenii își trimit unii altora șciră cu o repeđiciune și mai mare decăt a drumurilor de fier. Șcirle prin *scrisori* le duce și *poșta*, dintr'un loc în altul.

Pe unde sînt rîuri, ómenii umblă și pe apă cu *luntri* cu *plute*, cu *bărcă* și cu *corăbiă* sau *nave*.

Drumurile și rîurile se chîemă căi de comunicație. Posta, drumul de fier, vasele de apă și telegraful se numesc mijlóce de comunicație.

239. Drumul de fier.

*Drumul de fier este un zmeú,
Ce trece munți în zborul său.
Și rîuri mari, și văđ adânc,
Și bălți, și rîpi și 'nalte stânc.*

*Drumul de fier, cu-aripă de foc,
Duce lumină în ori-ce loc.
Și 'n calea lui naște belșug,
Și 'n urma lui lipsele fug.*

*Drumul de fier unește 'n zbor
Ori-ce popor cu alt popor.
El va sădă amor frățesc
In ori-ce suflet românesc.*

240. Băietul bețiv.

Nicolae al lui Stan Gheorghe rămase orfan de părinți când era de 7 ani.

De atunci nimeni nu-i mai purtă de grijă. El umblă de capul lui pe stradele satului. Mâncă ce căpătă și umblă trențeros, ca vai de capul lui. Pe urmă îl luă cârciumarul în schimb să-i dea de mâncare și îmbrăcăminte.

Dar Nicolae în fie-care zi, când cârciumarul ieșea după ceva treburi, se repețea ca un desmetic la beutură, și bea pe ce putea pune mâna, și vin, și țuică, și basamac. Nicolae se făcù *un băiet bețiv*.

În cele din urmă, cârciumarul aflând de obiceiul cel rău a lui Nicolae, îl alungă de la sine.

De atunci băietul umblă iarăș, fără căpătaiu. Mai pe urmă se duse în orașul apropiat. Acolo se făcù vîndător de diare. Ce câștigă, tot dedea pe beutură. Adesea îl vedeai pe stradă, mergînd șovăind și lovindu-se de ziduri, sau de trecători. Une-orî se împedica și cădea jos. Câte-o-dată îl vedeai că se mai scólă; altă dată, stetea lungit la pămînt. De geaba se încercă câte un trecător să-i ajute să se ridice. Nicolae nu se putea mișcă și nici nu putea să răspundă ceva, cu rost; nu putea nici ochii să și-i deschidă. Era galben la față, cu buzele albastrii și mai mort de oboselă. Une-orî era plin de sânge, când se lovia de pietre... La haîne era trențeros, murdar și plin de noroiu... Lu-

mea se adună atunci în jurul lui; veniă și sergentul de stradă și cu mare greutate îl târa până la secție... Acolo stetea peste noapte până a doua zi, când se deșteptă...

Așa a dus nenorocitul de Nicolae, din o beție în alta, până ce într-o noapte de iernă degeră, când a doua zi îl aflară mort de *ger*... Ast-fel s'a sfârșit nenorocitul de bălét!

Bețivul este un om nenorocit. El e urgisit de totă lumea. — Beția aduce și morțe.

Beția este și un mare păcat.

241. Istoria tînărului bogat.

Intr-o zi, veni la Domnul Iisus un tînăr bogat și l'a întrebat: «Invățătorule bune, ce bine să fac ca să dobândesc viața cea vecnică?»

Domnul Iisus i-a răspuns: «De voesci să fi fericit, păzește poruncile!»

Și s'a tînărul cătră Domnul Iisus:—«Carī porunci?»

Iar Domnul i-a șis: «Să nu uciđi! Să nu faci fapte rușinoșe și mârșave! Să nu furi! Să nu fi mărturie mincinosă! Cinstesce pre tatăl tău și pre muma ta și să iubesci pre vecinul tău, ca însu-ți pre tine!

Tînărul răspunse atunci Domnului:—«Tóte acestea-am împlinit din tinerețele mele. Ce încă îmi lipsește?»

Atunci Domnul Iisus, îl privi zimbînd și 'i șise:—«De voesci să fi desăvirșit, mergi și-ți vinde averile tale și le dă săracilor și vei avea comóra în cer. Si vino de 'mă urmăză mie!»

Iar tînărul auđind cuvintele acestea, s'a îndepărtat întristat de la Domnul Iisus, că avea avuți multe.

Atunci șise Domnul învățăceilor săi: «Amin, grăesc voue: Că cu anevoe va intră bogatul întru împărăția cerurilor!»

242. Cucuta și măsălarîța.

Pe lângă laurul porcesc, mai sunt și alte burușeni veni-
noșe, precum: Cucuta, măsălarîța, rodul pămîntului, cępa
ciorii, męrul lupului, laptele cęnelui și altele.

Mătrăguna.

mîntului său piciorul vișelului, care se cunoșce, primăvara,

Cucuta sémănă, încâtva, la frunze
cu pătrunjelul. Dar ea creșce mai mare,
până la nălțimea de un metru. La ră-
dăcină are un fus alb, ca fusul roșcat
al morcovului. Cotorul este drept și gol
pe din năuntru; dar cu multe ramuri.
Frunzele sunt crestate și crețe; ele
miróse urit. Florile sînt așezate la vir-
ful ramurilor, ca nișce umbreluțe. Cu-
cuta creșce pe lângă garduri și pe
lângă ziduri vechi, ba și pe malul,
bălților.

Tot cam priu acele locuri se află și
măsălarîța. sau *nebunărița*. Se póte
cunoșce că pe cotor, pe frunze și pe
fructe, ea are peste tot, nișce perișori
micii și un fel de cleiú, ce miróse greú.
Ea este mai mică de cāt cucuta. Frun-
zele măsălarîței sînt mari, colțuroșe și
lipite de cotor. Flórea ei este cu cincii
foițe gălbuí, rămurită, cu firicele ne-
gre. Rodurile ei cresc, și ele, impre-
jurul cotorului, și se află într'o tęcă
borcánată. Ele cuprind semințele.
Tóte părțile măsălarîței sînt *pline*
de otrava cea mai strașnică.

Pe cãmp creșce și infloresce, colo
în spre tómnă, *cępa ciorii*; apoi
laptele său ierba cęnelui, care ru-
pęndu-o, iese din ea un lichid ca
laptele. În păduri, la locuri umede
și bine umbrite, creșce *rodul pã-*

pe florile roșii, ce sémână cu o urechie de cal; iar vara i poți cunoște pe bobitele lui roșii.

Mătrăguna sau *Dómna-mare*, crește, prin pădurile despre munte, unde acoperă poenii întinse. Rodurile ei sémână cu o ciréșă negricioasă; dar ele sint lipite pe cinci foițe verđi.

Tot printre plantele veninóse trebuiesc socotite și mai mult soiuri de *cîuperci*. Dacă le rupi sau le tai, din cîupercile veninóse, iese un lichid și pe dată se invinețesc.

Laurul porcesc, cucuta, măsêlarița și mătrăguna sint plante veninóse.

Tóte plantele veninóse otrăvesc pe cele ce se atinge cu mânilor de ele sau la gustă; iar dacă le mănâncă cine-va, se îmbolnăvește greú, ba póte să și înnebunéscă sau să turbeze. Atunci face spume la gură și, în cele din urmă, móre în cele mai grozave chinuri. Ceii otrăviți cu asemenea buruieni, mai ales copiiii, fórte rar scapă de o mórte înfiorátóre.

Dacă cine-va se otrăvește cu buruieni veninóse, până ce sosește un medic, este bine să bea lapte cald, sau apă călduță cu săpun ca să producă vèrsare. Lucrul cel mai cu mînte însă este, să te ferești de ori-ce plantă ce n'o cunoști bine!

243. Horia și Cloșca.

Dintre Românil rēmași în Ardeal, cei mai viteji și mai bogăți trăiau bine alături de boierii ungurești. Aceștia însă asupriaú greú pre poporul cel de jos la Românilor.

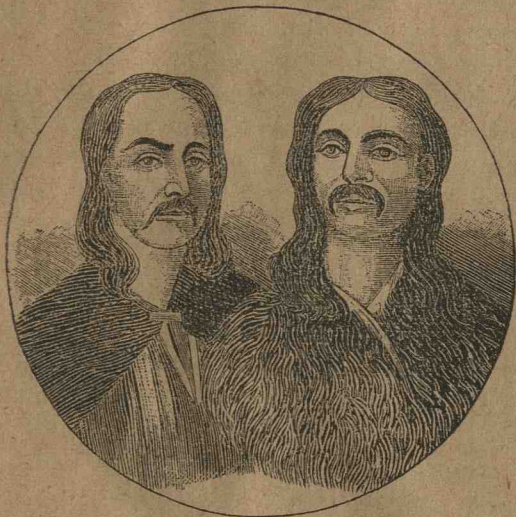
Boierii ungari adesea lua Românilor tot ce agonisau și îi băteau și îi schiúngiúiaú. Acum 100 de ani, suferințele Românilor, din partea Ungurilor, ajunseră la culme. Bietul Român abia erà suferit în țera lui, în Ardeal.

Românul erà strēin în țera lui!

*« Casa lui, focul din vatră, vila lui de lângă casă,
Apa, codru și câmpia, bucățica de pe masă;
Prunciú lui și chiar soția: tot ce are e'n perire,
Căci Unguru'și însușește românésca moștenire ».*

Atunci Românii se hotărîră se să ridice cu puterea împotriva asupra Ungurii. Ei aşteptău numai nişte conducători harnici şi viteji. Şi pe aceştia îi găsiră în viteză muntelui Horia şi Cloşca, nişte Români verzi din Munţii Abrudului, în Ardeal. Lui Horia îi mai dăceau şi *Nicolae Ursu*. Cu Horia şi cu Cloşca se mai întovărăşi un vitez, munteul *Crişan*.

Câte-şi trei s'au pus în fruntea Românilor dela

munte, ce le dăce şi *Moţi*. Românii, în mai multe hărţuleli, învinsă şi băgară frică în Ungurii. Dar în cele din urmă, Horia cu cei doi tovarăşi ai săi, au fost prinşi de către Ungurii şi osândiţi la mórte.

După mórtea conducătorilor, Românii s'au liniştit; dar şi Ungurii s'au mai cuminiţit, în purtările lor cu Românii.

244. Profetu Ieremia.

Ieremia proorocul a trăit cam cu 100 de ani în urma sfintului Isaia.

Ieremia se trăgea din neam preoţesc. El era mic la

statură, blând la înfățișare, cu glas dulce și prietinos. Cei care îl cunosceau de aproape, îl iubiau foarte.

Pe vremea proorocului Ieremia, și regii, și poporul evreesc erau răi. Cei mari asupriau pe cei mici; îi prădau fără milă, jurau strîmb, luau numele Domnului în deșert, chinuiau și omorau ca nisce ómenii fără-de lege. Mai toți se închinau la idoli, ca și păgânii.

Sfîntul Ieremia mai întîiu *povățui* pe Evreii să-și aducă aminte și să trăiescă după poruncile lui D-șeu. Dar de gîaba. Glasul lui răsuna în deșert. Evreii nu ascultară de povețele proorocului.

Atunci, sfîntul Ieremia începui să *amenințe* pe frații săi, spunându-le că D-șeu va trimite asupra-le *fómete, ciumă, sabiă și robia*; și că va arde Ierusalimul cu foc nestins. Dar poporul îndărătnic *nu vroii să asculte nici de povețele cele înțelepte, nici de amenințările* proorocului Ieremia.

De aceea, D-șeu trimise asupra Evreilor tóte pedepsele, cu cari profetul îi amenințase.

Un popor străin cu numele de *Caldeii* porni în război în contra Evreilor. Vrășmașii încojurară Ierusalimul de tóte părțile și nu lăsară să intre nici un fel de merrinde în oraș... Ast-fel se făcui *fómete mare* în căt mamele își omorau copiii și, de fóme, îi măncau... În cele din urmă, Evreii fură biruiți. Regele lor fu prins și Caldeii îi scóseră ochii. Cei mai mulți dintre Evreii fuseră omoriți. Caldeii arseră tóte casele și, orașul ce mândru al Ierusalimului, îl dărîmară de nu mai rămase piétră pe piétră... Poporul și regele fură duși *în robia Vavilonului*.

Pentru bunătatea lui, Impératul păgân dete voie lui Ieremia proorocul să rămăie în patria-î pustiită. Amar plîngea el pe ruinile Ierusalimului și dicea:

— „*Rîuri de lacrimi varsă ochii mei pentru nimicirea poporului*“:

Ieremia proorocul își iubia și patria și neamul și, mai presus de tóte, legea cea dréptă. De aceea D-șeu a avut milă de dînsul și 'l-a făgăduit că pentru

puțin timp a părăsit pe poporul său; dar că, după ce se vor pocăi Evreii, cu îndurare mare, îi va adună iarăș.

Intocmai ca Isaia, și Ieremia profetul a murit cu moarte de mucenic. Necredincioșii l-au bătut cu pietre, până ce l-au omorât.

D-deu povățuesce, amenință, pedepsesce pre vinovat, iar pre cel-ce se pocăesce, îl iertă, căci nu vrea moartea păcătosului, ci să se întorcă de la păcate și să fie vii.

Creștinii serbeză aducerea aminte a sfântului prooroc și mucenic Ieremia, în ziua de 1 Maiu a fie-căruși an Sărbătorea sfântului Ieremia se mai numesce și *Arminden*.

245. Constantin Brîncovénu.

*Brîncovénul Constantin,
Boțer vechiú și domn creștin,
De averi ce tot stringea,
Sultanul se îngrijta,
Și de moarte-l hotărâ,
Căci vizirul îl pîrâ.
Intr'o Joi de dimineá,
Đi scurtării lui de viață,
Brâncoveanul se sculá,
Fața blândă el spălâ,
Barba albă-și pieptênâ,
La icône se 'nchinâ.
Pe feréstră-apoi câtâ,
Și amar se 'nspăimîntâ
«Dragii mei, coconii țubiți!
Lăsați somnul, vă treziți,
Armele vi le gătiți!
Că pe noi ne-a 'nconjurat
Pașa cel neîmpăcat,
Cu-țeniceri, cu tunuri mari,
Ce sparg ziduri cât de tari»
Bine vorba nu sfîrștâ,
Turcii 'n casă năvăliau.
Pe tuspátru mi-î prindeaú
Si-î ducea de-î închideaú*

*La Stambul, în turnul mare,
Unde zac fețe domneșci
Și soli mari împărătești.
Mult acolo nu zăceau
Că Sultanu-î aducea
Lângă foisorul lui,
Pe malul Bosforului.
«Brâncovene Constantin
Boțer vechiú, ghiaur hain!
Adevêr e c'ai chitit
Pân'a nu fi mazilit,
Se desparți a ta domnie
De a noastră 'mpărăție ?
Că de mult ce ești avut,
Banî de aur ai bătut,
Făr'a-ți fi de mine tēmă,
Făr'a vrea ca să-mi dai seamă ?»
— «De-am fost bun, rēu, la domnie.
Dumneđeu singur o șcie ;
De-am fost mare pe pămînt,
Cațacum, de veđi ce sînt!»
— «Constantine Brâncovene !
Nu-mi grăi vorbe viclene !
De ți-e milă de copil
Și de vrei, ca să mai fii,*

Lasă legea creștinăscă
 Și te dă 'n legea turcăscă !
 — «Facă Dumneșeu ce-a vrea !
 Iar pe toți de ne-ați tăia,
 Nu mă las de legea mea !»
 Sultanul din foișor
 Dete semn lui Imbrihor.
 Doi gelati veniaii curînd
 Săbiile fluturând,
 Si spre robii dacă mergeau,
 Din coconii își alegeau
 Pe cel mare și frumos.
 Și-l puneau pe scaun, jos,
 Și cât pala repeșeau
 Capul țute-î rețeauă...
 Brâncovenul greu oftă
 Si din gură cuvîntă :
 — «Dómne! fie 'n voia ta !
 Cei gelati țarăș mergeau

Si din doi își alegeau
 Pe cel gingaș mijlociú
 Cu pěr neted și gălbii,
 Si pe scaun îl puneau
 Si capul îi rēpneauă...
 Brâncovenul greu oftă
 Si din suslet cuvîntă :
 — «Dómne fie 'n voia ta !»
 Sultanul se minună

Si cu mila se 'ngână :
 — «Brâncovene Constantin,
 Boțer vechiú și Domn creștin,
 Trei cuconi tu ai avut.
 Din trei, doi ți-ai pierdut
 Numai unul ti-a rămas...
 Cu dîle de vrei să-l las,
 Lasă legea creștinăscă
 Și te dă 'n legea turcăscă »...
 — «Mare-î Domnul Dum-
 [neșeu !

Creștinbun m'am născut eu
 Creștin bun a muri vreaú.
 Tací, drăguță ! nu mă plânge
 Că-n piept inima-mi se frânge
 Tací și mori în legea ta
 Că tu ceru-i căpēta !
 Imbrihorul se 'ncrunță,
 Gelații înaintăú
 Si pe blândul copilaș,
 Dragul tatei fectoraș,
 La pămînt îl aruncaú,
 Și dîlele-î ridicăú.
 Brâncovenul greu oftă
 Și cu lacrimi cuvîntă :
 — «Dómne! fie-n voia ta !»
 Apoi, el se 'ntunecă,
 Inima-î se despica,
 Pe copii se aruncă,
 Ii bociă, îi sărută
 Și turbând apoi strigă :
 «Alelei ! tâlhari păgâni
 Alei ! voi fectori de cânt !
 Trei coconi ce am avut
 Pe tustrei mi-ai pierdut.
 Dare-ar Domnul Dumneșeu
 Să fie pe gândul meu :
 Să vă ștergeți pe pămînt
 Cum se șterg norii la vînt ;
 Să n'aveți loc de 'ngropat
 Nicî copil de sărutat !» —
 Turcii crunt să olērau,
 Si pe dînsul tăberău.
 Haine mândre i-le rupeau,
 Trupu-î de piele jupuiaú,
 Pielea cu pate-o umpleau,

Prin noroiu o tãvăliau
Și d'un paltin o legaiu:
Și rãdend oșã strigaiu
Brãncovene Constantin,
Ghãaur vechiũ, ghãaur hain!
Cascã ochiũ-a te uita,

De cunoșci tu ptelea ta i
- « Cãnt turbatũ, Turci, listã rea
De-ți mânca și carnea mea
Sã știți c'a murit creștin!»
Brincovenul Constantin!

246. Hora copiilor.

Sub teiũ cu frunza latã
Venitũ copii la joc,
Și hora la olaltã
S'o ãnvirtim cu foc!

Sub teiũ cu frunza latã.
Și sub desis de fag
Noi hora rãsfiratã
S'o ãnvirtim cu drag.

Venitũ trãiescã țera,
In horã ne legãm;
Tresalte inimãora,
Noi hora s'o jucãm.

Ea unde se 'nvirteșce.
Cãmpiile 'nverdesc;
Tot omu 'nsufleșce
E joc, joc romãnesc!

247. Cãmpul.

Ieșind din sat pe drum ajungĩ la loc larg, in cãmp. O parte a cãmpului se arã și se sãmãnã cu bucate. Partea aceea se numeșce țerinã. Altã parte a cãmpului ómenii o lasã pentru ierbã. Din cãmpul cu ierbã o parte se pașce cu vitele. Locul, unde pasc vitele, se chiemã pãșune, izlaz sau imaș. Pe altã

parte din câmp se lasă să crească ȳerba mare, de *cosit*. Locul acesta se ȳice *livede*. Printre ȳerine și livede se vȳd drumuri pentru care; se vȳd și rȳzore, orȳ șanȳuri, orȳ brazde ce le ȳice *mejdiȳ*.

Porumbul, griul și cele-l'alte bucate, după ce se coc, se adună. Pe locul lor rȳmâne *miriște*. Ierburile se cosesc; se fac *finețe*. Pe timpul muncii cȳmpului, ȳerina este plină de lume.

Izlazul este al tuturilor omenilor din comună. In izlaz ies diminȳta la pȳșune, vitele, caii, porcii, oile și pȳșerile omenilor. Pȳzitori și cȳobani pȳzesc și ingrijesc de animale sȳ nu facȳ stricȳciune prin ȳerina.

In cȳmp, mai ales, pe cȳstele din spre Mȳedȳ-ȳi ale delurilor se află și *vii* sau *podgorii*. Unele deluri, ba și unele ocuri aședate, din cȳmp, sint acoperite cu pȳduri de tot felul ca cring, dumbravă, codru.

Primăvara, vara și tȳmna, cȳmpul geme de omeni, cari veseli muncesc pȳmintul. Vorbe, chiote, cȳntece din zori de ȳi, pȳn'n nȳpte, de ȳi-e mai mare dragul!

«*Sunȳn faptul zorilor* | *Și'n frunzișul vȳilor*
Glasul muncitorilor, | *Cornul vȳnȳtorilor*»!

248. Scȳnteia.

Un copil de ȳeran se nȳrȳvise a se tot jucȳ cu tȳciunii aprinși. El se ȳnvȳrtia une-orȳ cu ei prin tindȳ și pe dinaintea ușii. Mare chef faceȳ, cȳnd vedeȳ scȳnteile scȳpȳrȳnd din tȳciune și sȳrind ȳn drȳpta și ȳn stȳnga.

O datȳ, cȳnd pȳrinȳii sȳi nu erau acasȳ, ȳncepȳ sȳ se jȳce iarȳș așu cu un tȳciune pe dinaintea ușii. O scȳnteie mai mare zburȳ sus de tot și se puse pe acoperișul casei. Casa erȳ ȳnvelitȳ cu pȳie. Pȳiele luarȳ ȳndatȳ foc și ȳncepurȳ sȳ arȳdȳ. Dar copilul, zȳpȳcit de jocul sȳu, nu bagȳ de seamȳ. Cȳnd el prinse de veste, isbucnise flacȳra d'asupra casei. Atunci copilului ȳi fȳ fricȳ și fugi, fȳrȳ ca sȳ chieme pe nimenea.

Focul se ȳntinse repede. Intrȳ o clipȳ cuprinse tȳtȳ casa. Erȳ un lucru de spaimȳ. Toȳi aduceau doniȳe cu apȳ, ca sȳ stingȳ focul; dar nu mai erȳ mijloc! Flȳcȳrile pȳtrunserȳ ȳn tȳte pȳrȳtile casei. Totul ardeȳ de

sus până jos. Păreții începură a se surpă. Se vedeă în odaie, cum ardea paturile, și scaunele, și mesele, și tot !.... In câte-va minute tótă casa se prefăcù în scrum și în cenușă.

Părinții acestui copil nu mai aveaū casă. Ei nu mai aveaū unde să ședă, unde să lucreze, unde să dórma. Ei n'aveaū nici haïne, nici de mâncare ; ei n'aveaū nici bani să 'și cumpere alte paturī, alte scaune, mese, rufe, haïne, bucate și vase. De casă nici vorbă ! *Ei, din ómenī cu stare, se făcură în câte-va cīasurī săracī !*

Plângeaū, vai ! bieții părinți ! Și cine eră de vină ?.... — Copilul, care se jucase cu focul !

Din scântea mică se aprinde focul mare.

249. Mușetelul, còda șorecelului și isma.

Prin fînețe și prin livede cresc o mulțime de ierburī, cu florī mirositoare, care slujesc ca doctorii în unele bóle. Așa este mușetelul, còda șorecelului și isma.

Mușetelul sãu *romanița* creșce nu numai prin livede și pe câmpū, ci și pe marginea drumurilor, și prin curțile caselor. Mușetelul are tulpinã ierbósã cu mai multe rãmurele. Frunzele îi sînt crestate și împãrțite în fire subțiri. Florile mușetelului sînt la mijloc galbene ; iar la margine, albe. Ce miros plăcut răspãndeșce mușetelul ! Din florile uscate de mușetel seface cel mai bun ceaīū pentru dureri de stomac.

Códa șorecelului creșce
 mai adesea prin livede. Este
 mai mare de cât mușetelul.
 Și *códa șorecelului* are tulpi-
 nă ierbósă și râmurosă. Frun-
 zele îi sînt lunguiețe, de co-
 lóre verde-întunecată; iar
 floricelele aũ colóre albă.
 Din frunzele și din florile
 acestei plante se face un fel
 de ceaiũ, ce se bea în anume
 bóle saũ dureri, din năuntru.

Isma saũ *mintă* creșce și de la sine prin livede și
 rêsădită prin grădină. *Isma* are râmurelele
 verđi saũ roșióre. Frunzele ismei aũ forma
 oulũ și sînt dințate pe margini. Floricelele
 cele albastre sînt așezate pe vîrfurile râmuri-
 relor. *Isma* are un miros fórté plăcut. De
 aceea și din ismă se ferbe un ceaiũ plăcut
 și folositor pentru cei ce sufăr de stomac.

Mușetelul, *códa șorecelului* și *isma* se chiémă că
 sînt ierbură medicinale. — Pentru ce?

250. Munca și economia.

În comuna Gorgană, nu departe de București, trăiau
 doi frați săraci, Petre și Vasile. Acești frați nu sêmênă
 unul cu altul, nici de frică.

Petre n'avea nici poftă de muncă, nici poftă de traiũ
 mai bun. El se mulțumiă cu o bucată de mămăliguță
 rece și cu nisce haine, ce nu le-ai fi ridicat nici de
 jos, și pe care le aruncă frate-său ori vre-un vecin.

— «Ce să mai muncesc?» — își dicea adesea Petre;—
«Ved eu că n'am nici un noroc! *Unde nu-î nimica,
acolo nimica se adună!*...»

Așa s'a și întâmplat. Petre a rămas totă viața lui
un «*Lasă-mă să te las, un calic fără nimic*»...

Nu tot așa era nea Vasile. El cu totă casa lui, se
scula dis-de-diminéță, își orînduia lucrurile bine și fru-
mos. Apoi cu o «*sfântă cruce*» și cu un «*Dómne-ajută!*»
sa apucă de muncă.

«*Și din nimica se pôte face ceva, cu ajutorul lui
D-zeu și prin voiă omului*» își dicea adesea nea
Vasile.

Ađi așa; mâine așa, și tot așa muncia nea Vasile
cu nevasta sa din cap de ăi și până în nópte. La în-
ceput mergea greu și incetinel. Dar vorba lui «*Și din
nimic se va face ceva*» i dă inimă la muncă și ró-
dele muncii i tot măria nădejdea. Toți ai săi erau bine
și erau sănătoși, veseli și voioși.

Și tot mai rămânea ceva lui nea Vasile din *câștig,
ceva ce puneă de o parte*.

De la o vreme, începù să-î mérgă și mai bine lui
nea Vasile. I creșcură doi băeței ca doi smeișori. Și
aceia, unde nu gândia, acolo îi afla la muncă.

Prin *muncă neobosită, prin economie și cu aju-
torul lui D-zeu, nea Vasile ajunsese cel mai bogat
și cel mai vechut om din Gorganî*.

Iar frate-său Petre ajunsese ca vai-de capul lui, tră-
ind din mila lui frate-său și din pomana străinilor.

Sfinta Scriptură așa ne învătă:— «*Tot cel-ce pörtă
grijă are de prisosit. Cel ne purtător de grijă, în
lipsă va fi.*» (Solomon XIV, 23).

Muncesce copile, căci munca e viață!

Prin muncă tot omul că'n Raiu se răsfață.

Trîndavul, în lume, e nenorocit.

De Domnul, de ómenî el e urgisit.

251. Trifoiul și sulfina.

Tot ierburî medicinale sînt și *trifoiul* și *sulfina*.

Trifoiul crește de la sine prin fînețe, în locurî mai grase. Dar el se cultivă și anume prin livele, fiind că trifoiul uscat este cel mai bun nutreț pentru vite. Trifoiul are o tulpină ierbósă cu mai multe rămurele. Frunzele trifoiului sînt aședate de obicei cîte *trei* împreună în forma palmei. Floricelele forméză buchete rotunde de colóre albastră sau albuie. Dintr'însele, după ce s'aũ uscat, se face un fel de ceaiũ. Dar mai mult se cultivă trifoiul pentru hrana vitelor.

Sulfina crește prin porumbiști, pe lângă drumurî și pe șanțurî, până la o înălțime de un metru și mai bine. Tulpina sulfinei este și ea ierbósă și nu prea grósă, pe cãt este ea de înaltă. Frunzele îi sînt măricele, cu margini dințate și împărțite în *trei* părți, în forma frunzelor de trifoiũ. Floricelele aũ forma de ciorchine. Ele aũ colóre de obicei galbenă; dar este sulfina cu flóre și albă, sau chiar albastră. Sulfina are un miros plăcut, une-orî mai slab, alte orî mai tare. Ea înflorește prin Iunie și prin Iulie. Frunzele și florile sulfinei se pun printre vesminte pe care le apără în contra *moliilor*. Frunzele uscate se întrebuintéză și ca léc.

Mușetelul, cõda șorecelului, isma, trifoiul și sul-

*fina sunt plante ierbóse cu tulpine rămuróse. Tóte-
acestea se mai ñic și ierburî medicinale.*

*Sînt și alte plante, din ale cãror părți fierbên-
du-se, se fac doctoriî pentru anume bóle. Așa este
chimenul, florile de soc și cele de teiú, semințele de
ienuper, rãdãcinele de pătrunjel, cele de cimbru,
pelinul și altele.*

In ce sémênã plantele medicinale cu cele otrãvitóre ?
Și în ce se deosibesc unele de altele ?

252. Fiica cea bunã.

(Deprinderi gramaticale pentru tóte timpurile verbului)

Regele unei țeri mari treceã odatã cãlare printr'un
sat, fãrã sã-l cunóscã cine va. Ajungẽdu-l setea, cum
erã și cald, a cerut apã de la o fetișã, care chîar
veniã dela fãntãna, cu donișã plinã. Ea îndatã alergã
la dînsul și, ridicãnd donișã pe umer, i-a dat sã bea.

— «Bunã și vrednicã copilã ești tu!» — îi ñise
regele mulțumindu-i. — «Dacã ai vrea, eú te aș lua
cu mine la oraș și te-aș dà sã învești carte».

— «Carte aș învêta bucuros, Domnule», rãspunse
fetișã, care nu sciã cu cine vorbeșce, — dar de aci,
din satul nostru, nu pot sã mẽ duc, cã cine o sã
îngrijescã de mama, care e bolnavã?!»

— «Dar unde e mamã-ta? — întrebã regele. — «Voiú
s'o vèd»!

Copila duse pe rege într'o colibã, unde biéta mamã
a fetișii zãceã pe nișce paie, slabã și gemẽnd de du-
rerî. Ea se tãnguî regeluî cãt e de bolnavã, de sãracã
și de nenorocitã și cã de sigur ar murî îndatã, de
n'ar îngrijî fetișã ei de dînsa.

Aceste cuvinte le ñise ea tremurãnd și plãngẽnd.
Pe rege însuși l'au podidit lacrimi de milã, pentru
mumã, și de bucurie pentru inima cea bunã a vred-
nicei fetișe.

Pe urmã, regele așa a vorbit cu glas dulce:

— «Voiú îngrijî ca sã aveți casã mai bunã, unde

n'o să vă lipsescă nimic. Pe fetiță o voi ajuta ca să învețe carte și-î dăruiesc 5000 de lei, pentru vremea când se va mărita. Apoi, la plecare dîse: —

«Așa se îngrijește regele de ficele cele bune ale supușilor săi! . . .

253. Ce e tata ?

Tatăl-meu este plugar ;
Are plug și are car.
Vara el în câmp se duce
Și bucate ne aduce.

Tatăl-meu este tâmplar ;
El lucră brad, stejar.
Cu barda mi-ți-i ciopleșce.
Lucruri mândre tot găteșce.

Tata meu e croitor ;
Și lucră cu mult spor.
Cu acșorul tot grăbeșce
Pân'ce haîna isprăveșce.

Tatăl-meu este cizmar ;
Om ca el găsești cam rar.
Taie talpă, taie piele
Și face cizme din ele,

Tata e neguțător ;
Vinde marfă tuturor.
Ori-ce lucru-ți trebuieșce,
La el prea bun se găseșce.

Tata preot se numesce ;
La altarul sfînt slujeșce,
El, la bunul Dumnezeu,
Își înalță glasul său.

Tatăl meu și tatăl tău
Să mi-i fîie Dumnezeu !
Tot în bine să sporască
Ca de noi să îngrijască !

254. Agricultura, industria și comerțul.

La câmpie și la dél țeranii lucrază saũ *cultivă* pământul. Pe acolo, cresc grîu, orz, secară, ověz, porumb și alte bucate. Munca țeranului se chiémă *cultura pământului* saũ *agricultură*.

La câmpie, la dél ca și la munte, țeranii țin apoi și tot felul de animale: vaci, boi, cai, oi, capre, albine și altele. Acest fel de muncă, se chiémă *creșcerea vitelor*.

Pe cõstele délurilor se cultivă *viță*. Acésta rodeșce cu belșug struguri, din cari se face vinul. Prin liveđi cresc tot felul de pomi saũ *pometuri*.

Țeranii se ocupă mai mult cu agricultura, cu creșcerea vitelor și cu pometuri.

Țeranul adesea își face singur plugul, grapa, carul și alte unelte trebuincioșe. Țeranca face tot felul de pânzeturi și de haine pentru toți căsenii. Uneltele ce și le face țeranul și lucrurile făcute de țerancă forméză *industria săténului*.

În târguri și în orașe, ómenii nu muncesc numai la câmp. Unii fac cizme, alții haine și, iarăș, alții fac fel de fel de unelte ca: securi, cõse și mobile de tot felul. Acei ómeni se chiémă *meșteșugari* saũ *măestri*. Produsele lor forméză *industria meșteșugarilor*.

Atât meșteșugarii cât și țeranii, dacã sînt silitori la muncă și nu chîeltuesc prea mult, pot să-și facă stare frumõsă. Așa apoi, pot să trăiészcă ei cât se põte de bine.

Dar nici săténii, nici meșteșugarii nu 'și pot face, ei înșiși, tóte lucrurile trebuincioșe. Săténul și meșteșugarul nu põte să lucreze singur câmpul, ca să aibă bucate. Și săténul și meșteșugarul este silit să *vîndă* din produsul lui ce-î prisoseșce și, pe banii *căpetați*, să *iși cumpere* de ce are nevoie. Locul, unde ómenii se adună ca să vîndă și să cumpere, se chiémă *bâlcii* saũ *târg*. Schimbarea în bani a produselor de prisos și cumpărarea altor lucruri trebuincioșe, se chiémă *comerciũ*. Ómenii, cari se ocupă numai cu cumpărarea și cu vîn-

đarea produselor deosebite, se numesc *comercianți* și *neguțători*. Ceî mai mulți comercianți trăiesc prin târguri; dar mai ales prin orașe.

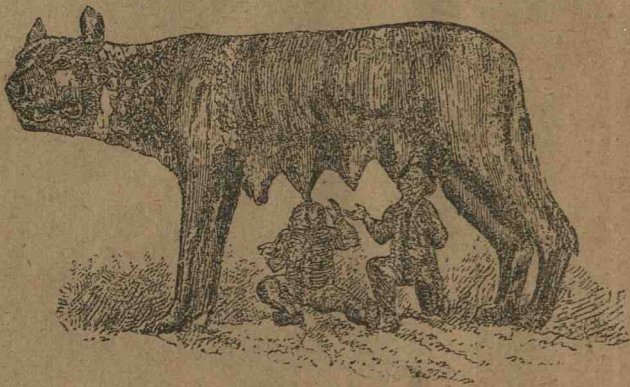
Agricultorii sînt aprópe toți *Români*. Printre meșteșugari și printre comercianți sînt însă mulți *străini*. Lucrul cu minte este ca, Români, pretutindenea, să învețe și meșteșugul și comerțul.

Agricultura, industria și comerțul sînt lucrările de căpetenie ale ómenilor.

255. Intemeierea Romei.

În partea despre Apus de la noi, cale de o đî și jumătate cu trenul, este o țără frumósă, căldurósă și bogată, care se chîemă *Italia*. Cam în mijlocul acelei țări este o cetate, mare, veche și vestită, care se chîemă *Roma*. De pe acolo ne tragem și noi; de aceia ne numim *Români*.

În vremea veche, veche de tot, sînt adică acum două mii și cincî sute de ani, eră în Italia un rege, anume Numitor

care avea numai o fată, numită Rea Silvia. Tocmai când Rea Silvia născuse doi prunci gemeni, se sculă Amuliú, un frate al lui Numitor, îl birui în război și 'l închise. Amuliú porunci să se omóre Rea Silva; iar pe gemenii ei prunci îi puse într'o albie și dete drumul albiei pe riul Tibru, care tocmai eră revêrsat.

Tibrul duse la mal albia cu copii și fiind-că locurile pe acolo erau pustii, abia se găsi o lupóică numai, ca să'i hrănescă. Pe copii gemenii îi chemă, pe unul *Romul* și pe cel-lalt *Remu*. *Romul și Remu supseră dar lapte de la lupóică și se făcură mari și voinicii.*

Atunci ei se duseră la unchiul lor Amuliu, îl goniră de pe scaunul domniei și puseră în locul lui, pe bunicul lor, pe Numitor.

Acesta, drept mulțumire, că'l scăpaseră din robie, le dete voie să clădescă o cetate, chiar pe locul unde îi crescuse lupóica.

Dar îndată se născu neînțelegere între Romul și Remu, care dintr'înșii doi are să fie mai mare peste cetate și cine din ei să'i dea numele său. Pe locul acela erau șapte déluri, răspândite în câmpie d'alungul rîului Tibrul. Romul și Remu se invoiră ca fie-care din ei să se urce pe câte un dél și, căruia i se va arăta pe cer un semn mai bun, acela să rămăie stăpân pe cetate.

Remu vedu mai întâiu șese vulturi zburând pe cer d'asupra capului. Dar îndată veniră doisprezece vulturi peste capul lui Romul și'l arătară că este mai vrednic de cât fratele său. Dar acuma Remu nu voi să se țină de invoielă și fu pedepsit.

Romul rămase stăpân pe cetate și îi dete numele său. De atunci, ea se chemă *Roma*.

Roma crescù, crescù mereu și ajunse într'o vreme a fi stăpâna lumii întregi.

256. Înălțarea Domnului Iisus Hristos.

Rusaliile.

La 40 de zile după înviere, Domnul Iisus împreună cu prietenii săi au ieșit afară de Ierusalim, pe muntele *Măslinelor* sau al *Olivelor*. Acolo le-a spus că dînsul se va duce iarăș la Dumnezeu Tatăl, în cer, de unde a venit. Prietenii săi s'au întristat; iar Domnul Iisus i-a mângâiat, spunându-le că în locul său le va trimite pe *Sfîntul-Duh*. *Acesta o să rămăie cu ei pînă la capetul lumii.*

Când vorbiă așa, Domnul Isus își ridică mâinile și îi binecuvintă, cum face cu mâna părintele preot, din ușa sfintului altar, către creștinl..

«Și s'a întâmplat, pe când i-a bine-cuvintat, s'a

depărtat de la dinșii și un nor l'a luat de la ochii lor și s'a înălțat la cer, unde s'a așezat de-a dreapta Tatălui».

Apostolii s'aũ întors în oraș, și acolo aștep-

tară pe *Duhul-Sfint*. A decea și de la Înălțarea la cer a Domnului Hristos, apostolii erau adunați la un loc..

«Și fără de știre s'a făcut tunet din cer ca de un vânt ce vine cu vișor și a umplut totă casa unde ședeau.. Și s'aũ umplut toți de *Duhul-Sfint*, și aũ căpătat curaj și putere, și aũ început a vorbi într'alte limbi, precum le a dat *Duhul-Sfint* a vorbi».

La *Rusali* prăznuim coborîrea *Duhului-Sfint* preste Apostoli.

Crăciunul, Pașcile, Înălțarea și Rusaliile sînt sër-bătorile cele mai mari și mai frumoșe ale creștinilor. Atunci, mai ales, trebuie să mergem la sfînta biserică, să ne rugăm și să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate bunătățile ce ni le dăruiește, nouë ómenilor.

257 Vara.

O! mult îmi place vara
Cu verzi păduri stufoșe:
Cu pomi plini de røde.
Cu grînele, secara,

Cu holde mari frumoșe.
Cu spicul, care cade.
Cu noptea înstelată,
Cu cerul cel senin.

*Cu luna cea curată ;
Cu aerul cel lin.
Cu paseri cântătoare,
Cu fluturii pe flóre ;*

*Căci rar se află besne ;
Căci tot e veselie.
Căci roia scânteiază,
Când ziua se ivește ;*

*Cu stupi de miere plini !
O vara, călătorul
Să umbre lesne
Și-n munte, și-n câmpie,
Căci rece e izvorul ;*

*Căci rața luminează..
Și când se ostenește,
O umbră se învine,
Și 'n brațe îl cuprinde !*

258. Ghinda și dovleacul.

Un țeran, cam guguman, dar care se credea foarte înțelept cum se cred toți gugumanii, ajunse odată în calea sa, peste câmp, pe malul unei gârle. Pe acel câmp el vedu vrejuri slabe și lungi, cu frunze verzi, lipite pământului; iar printre frunze, erau risipiți o mulțime de dovleci galbeni, frumoși și mari cât o banița.

Pe malul gârlei era un copac gros, nalt și frumos, cât să umbrască o turmă întregă de oi. Copacul era

un stejar bătrîn, ale cărui rămurele erau pline de ghindă cîptă.

Se uită țeranul la ghinda cea mică, aninată în sus de stejarul cel mare; se uită și la dovlecii cei mari, așternuți pe jos, printre vrejurile moi și slăbănoge:

«Hi!» — țise el, — «dar nepriceput a fost cine a făcut astfel de rînduîelă. De m'ar fi întrebat pe mine aș fi pus să *crească dovlecii cei mari pe ramurile stejarului*; iar *ghinda cea mică aș fi lăsat-o să crească pe jos, pe aceste mici vrejuri*.

După acéastă chibzuîelă, el se aședă la umbra stejarului, cu cîsa lîngă dînsul și, obosit de așa gînduri adânci, începî să moțăie și, pînă una alta, se și puse cu fața în sus să tragă un somn zdravăn. De odată însă îl trezi din somn ceva, care îi cădî drept pe nas. Se deșteptă speriat, puse mîna la nas și vedî că eră o blétă ghindă, picată din copac.

«Bine c'a fost o ghindă» — țise el, — «dacă eră dovleac, rêmâneam cu nasul frînt!..»

Dîmne ferește! Las'! că tot bine s'a gîndit Dumneđeu de a pus ghinda în copaci și dovlecii în bostănărie... Se vede că tot eî sînt un guman!»

259. Iubirea de meserie.

Dumitru al Sandei, din Puciósa, aveă cinci băeți și numai o căsuță, un petec de grădină și o mică livadă de pruni sau siliste.

Petrică, băetul cel mai mare al lui nenea Dumitru, chiar isprăvise școla din sat cu succes fôrte bun. Tatăl său parale nu avea să'l ducă la gimnasiu, la Târgoviște. Ast-fel se tot munciă cu gîndul, ce o să fie de bietul Petrică, fiind-că erau săraci.

Intr'o di, iată că nea Dumitru se întâlnește cu bătrînul lor învățător. Acesta chiar ieșise la pensie. Învățătorul eră iubit și stimat de tîltă lumea, pentru sfaturile înțelepte, ce le dă ómenilor.

— «Bună ziua, nea Dumitre! Unde te duci?... Ce mai faci?»

— «Mulțumim D-tale, Domnule învățator... Sînt sănătos și lucrez cât pot. Ași lucra și mai mult; dar n'am unde. Sciï D-ta, că eũ n'am pămînt de muncă.

Dar bine că te întîlni! Chiar erã să vin la D-ta, acasă, să te rog de un sfat și de o învățatură. D-ta bucuos ne povățuești și pe bogătași și pe noi pe cei săraci.

— «Prea bucuos, nea Dumitre, dacă-ți pôte fi de ceva folos sfatul meu. Vorba nu costă parale!»

— «Sciï, Domnule învățator, Petrică al meu acũ a isprăvit școlã. El e un băiet fôrte cu minte. Nu-i chip să-l dãm să învețe mai departe. Ii place să tot cioplască și cu securea, și cu barda și cu cuțitul și cu tot ce i picã în mână.— Așa m'am gândit să'l dau *la o meserie*. Sã'l fac un *dulgher* harnic. Veđi D-ta pe nẽmțul Adolf, ce bine trãește. Și el, și nevasta și copii lui bine îmbrãcați, bine trãiți, toți veseli și voioși!

— «Fôrte bine te-ai gândit, bade Dumitre! Sciï D-ta đicetorea : «*Meseria este brățarã de aur.*» Păcat că nu s'a gândit l'al d'astea părinții noștri. De te duci la Tãrgoviște, la Ploestï, la Bucuresci și în or-ce oraș din țerã, tot de meșteri străini dai : Nemeți, Unguri, Italiani și mai scie D-đeu ce...

Meșterul este tot cu paraua în mână. Sciï đicetorea : „*Cu ciocanul face banul.*“ Pe cãnd *slujbașul*, adesea n'are nici o para în pungã. E vremea, *nea Dumitre, să ne gândim și noi Romãni la meserii*. Mai ales, părinți ca D-ta, cari n'aveți pãmînt, dar copii destui, cãci, ia gãndește-te D-ta cãnd toți copii D tale vor fi mari, unde să-și pue casele. Unde să muncescã? Cu ce să trãiescã? — De aceea să dai nu pe unul ci pe doi, pe trei și pe patru la meserii. Unul va fi *rotar* altul *ferar*, al treilea *dulgher* și al patrulea *cojocar*. La început o să le mERGã mai greũ; o să sufere și de fόμε pôte. Dar, mai târđiũ, să veđi ce bine o să ajungã. De aceea îți điceam, că fôrte bine te-ai gândit, nea Dumitre. D-đeu să-ți ajute!»

—«Fórte îți mulțumesc. Domnule învățator!

Mâne cu nóptea în cap și plec la Târgoviște și 'bag pe Petrică al meu la un dulgher, căci la așa meserie vëd că'l trage inima.»

Si nea Dumitru așa și făcù cu Petrică; așa făcù și cu alți trei băeți de al sël. Pe unul singur. pe cel mai mic îl ținù pe lângă sine, acasă la mica lui gospodărie.

Astă-dî cei mai de frunte meseriaș din Târgoviște sînt băeții lui nea Dumitru al Sandei din Pucioasa.

Cu ciocanul face banul. — Meseria este brățară de aur.

260. Visul unei copile.

Oda'o copiliță

Visă un vis frumos:

Eră într'o grădiniță

La florî plecată jos.

— *Vë daŭ prea bucurôsă*

Din cele ce-avem noi.

Dar și voi să-mă alucețē

Din care cresc la voi».

Și 'ncetișor veniră

La ea trei îngerei...

Frumos o salutară,

Cerënd din florî și ei.

Și 'ngerii veniră

Ținënd al lor cuvînt

Șaduse florî din ceruri

Copilei pe pămînt:

Modestia fu înlăia:

Blândețea îi urmă;

Sinceritatea sfîntă

Coróna o încheiă.

261. Cele patru timpuri ale anului.

Deprinderi gramaticale Analiză.

Noptile scad. Dilele cresc. Sórele luminéză. Aerul se încăldeșce. Zăpada se topeșce. Pomii acum vor înflori Copacii vor inverdi. Drăgălașele rîndunele ađi, mâne se vor întorce a noi. Albinițele bázăte. Bróșcele ocăcăfesc. Turmele pasc.

Miei, cu sutele, alérgă. Copiî, câte doi, câte trei și mai mulți, se jôcă p'afară. Ei habar n'aũ nici chîiar de mîncare Grădi-
narul silitor séméuă. Apoi, el își udă grădina. Plugarul har-
nic ară.

Așa este primăvara!

Sórele aide. Tunetul bubuie... Cireșele se coc. Țéranii co-
sesc. Holdele acuș se vor îngălbeni. Omenii vor seceră. Plu-
garii vor treeră Grăunțele se vintură. Cămpul geme de lume

Așa este vara.

S'aũ secerat spicósele! S'aũ copt pómele. Unele se și cul-g.
Se coc și strugurii. Frunza a început să îngălbenescă; suflată
de vînt, ea cade la pămînt. Păséřile călétóre aũ început să
plece. Țéranii adi, mâne, se vor apucă să are, de tómnă.
Țilele scad. Noptile cresc. Aerul s'a răcit binișor. Adesea diũa
cade câte-o plóie rece. Diminéța te pomeneșci că peste nópte
a *brumat* Florile se veștedesc.

Așa este tómnă!

Sórele rêsare tot mai târđiũ. Se inseréză tot mai de vreme
Aerul se tot răceșce. Incepe crivéțul cel rece. Cerul se îmbracă
cu o haină cernită. Une-orî se pune câte-o negură grósă de
nu veđi trei pași imprejur. Intr'o bună diminéța te pomeneșci
că o haină albă de zăpadă acopere pămîntul, cât veđi cu
ochii. Gerul creșce. Omenii se adună in casă. Focul arde in
sobă. Cum o să lúnece sánile pe zăpadă! Afară, la cãmp, e
linișce, e tăcere. Ici, colo, mai zbugheșce un bîet iepuraș din
zăpadă. Din colo, sare o vulpe cu o códă cât o mătură. Lupii
și alte fiéře stăpánesc pădurile și codrii.

Așa este iérna

Íérna când e frig și ger,
Flori și iérbă, tóte pier;
Primăvara le învié
Prin grădină și pe cãmpie;
Vara, tóte cresc cu spor
Ca un minunat odor.
Tómnă 'ncet le veștedeșce...
Și iar gerul le stárpeșce.

262. Dicători și Invătățuri.

Din scântea mică se aprinde focul mare.

*Mulți, mari lucruri socotesc,
și nici mici nu isprăvesc.*

Graba strică treba.

Ce poți face ađi, nu lăsă pe mâne!

Mai bună-ı o pace strimbă de cât o judecată dréptă.

*Făgăduieła dată
e datorie curată.*

Lege, limbă și obiceiuri, lucruri sfinte la strěmoși erau.

*Dumneđeș ce hotărășce
negreșit El și 'mplineșce.*

*Fără bunul Dumneđeș
în zadar e lucrul těș.*

*Hristos din morți a înviat;
pe noi de morțe ne-a scăpat.*

263. Plantele și gruparea ființelor.

Pomiș, copaciș, legumele, florile, ıerburile și buruienile se sēmēnă, cresc, se nutresc și se sporesc. Va să dică, tóte lucrurile aceste aș *viěșă*; tóte sınt *vietăți* sau *ființe vii*.

Numesce alte ființe vii! Animalele încă se și *mișcă* dintr'un loc într'altul și aș și *simțire*. Pomiș, copaciș, legumele, florile, ıerburile și buruienile n'aș simțire; ele nu se pot nici mișca, ci staș *ımplântate* în pămınt. Ființele acestea se numesc *plante*.

Dacă scótem din pămınt un merișor tınēr sau altă plantă, vedem la dınsa, tocmai ca la animale, trei părți de căpetenie: *rădăcinele*, *trunchiul* și *crăcile*.

Rădăcinele se ıntind prin pămınt. Ele țin planta în pămınt și dintr'ınsul ıı duc umeđelă, cu care se hrăneșce planta. Rădăcinele sınt de mai multe soiuri. Din rădăcină se ridică în sus *trunchiul*. La arbori și la

copăcei, trunchiul se cheamă *tulpină*. La legume, la flori și la buruieni trunchiul se numește *cotor*; iar la ierburii, la grâu și la cele-l'alte bucate, se cheamă *paiv*. La unele plante și mai ales la copaci, din trunchi cresc *crăcile*. Din crăci cresc ramuri și din ramuri rămurele, pe care cresc frunzele, florile și fructele. Și frunzele ajută la nutirea plantei. Frunzele au o mulțime de găurele mici, ce le dic *pori*. Prin pori resuflă plantele întocmai ca oamenii prin plămâni.

Fructele copacilor, dacă sînt bune de mâncat, se cheamă *pome* și copaci se numesc *pomi*; celor-l'alți copaci le dicem că sînt *arbori*.

Plantele, întocmai ca animalele, nu le pot face oamenii.

Pe ele le face sau le *produce natura*. De aceea animalele și plantele se cheamă *produse naturale*. Și *pietrele și mineralele sunt produse naturale*.

Tote plantele împreună formează clasa sau împărția plantelor.

Animalele și plantele se hrănesc și se înmulțesc cu ajutorul unor anume *organe*. De aceea, animalele și plantele se dic că sînt *ființe sau produse organice*. Pietrele și mineralele n'au organe ca animalele și ca

plantele. De aceea pietroale și mineralele se numesc produse *neorganice*.

Deci, *tóte ființele și tóte lucrurile din natură sînt, saũ produse organice, saũ produse neorganice.*

În ce sémănă și în ce se deosebesc plantele de animale?

Dar de minerale?

264. 10 Maiũ 1881.

(Maiestățile Lor Regelui Carol I și Reginei Elisabeta)

*Sus pe dël, la Catedrală,
Ved mulțimea alergând ;
Și armata, a țerii fală,
Stégul tricolor purtând.*

*Cine-î Vitezul călare,
De viteji înconjurat
Ca 'ntre stele mândrul sóre,
Ce străluce înfocat ! ?*

*Cine e și Acea femeie
Cu chip mândru îngeresc,
Cu ochiũ dulce ce scânteie.
Când rãnișii o privesc ?*

*E Mărirea Sa Regală,
Bunul nostru Domnitor !
E a țării noastre fală,
Este primul luptător.*

*Este falnica Regină,
Este-un suflet smuls din Raiu.
Ce durerea-n piept alină,
Când auđi dulcele-ı graiu.*

*Salutați-ı cu iubire.
Cu supunere și onor !
Urați-le fericire
Și un mândru viitor !*

265. Dumneđeü A-tot-puternic.

*Mica flóre care crește
Printre ierburı și 'nflorește ;
Pomiı mândri din grădină
In a lor pompă deplină :
Nu-'s făptura omului,
Ci-'s zidirea Domnului.*

*Codrul vesel în verdétă ;
Munții nalți până la cétă ;
Apa 'n riuri curgétóre ;
Om, ființi viețuitóre ;
Cerul, mări și-'ntreg pămîntul,
Le-a zidit Dumneđeü sfîntul.*

*In veci fie preamărit
Cel-ce tóte le-a zidit !
Impărat, în veci statornic,
Dumneđeü A-tot-puternic !*

F I N E

1. Sorele răsare (Poesie de Sion)	7
2. Dimineta	8
3. Rugăciunea dimineții (Poesie)	9
4. Prințul în Familie	9
5. Șerpele casei	10
6. Lumea (Dialog)	12
7. Facerea Lumii	12
8. Hai la școlă! (Poesie)	13
9. Cartea de citire	14
10. Ghicitoare (Scrisoarea)	15
11. Adam și Eva	15
12. Jocul «D'a Vrăbiile»	16
13. Românii în munți	16
14. Pe câmp (Escursiune)	17
15. Răuțel (Poesie)	18
16. Răutatea omenilor	18
17. Grădina	19
18. Ghicitoare (Umbra)	20
19. Potopul	21
20. Negru-Vodă (Poesie)	21
21. Nucul	22
22. Punctele cardinale (Escursiune)	23
23. Curcubeul lui Noe	24
24. Păuna și mama ei	25
25. Alți pomi de grădină	26
26. Bogatul nemilostiv	27
27. Mama și fetița (Poesie)	28
28. Nuca	29
29. Vița	29
30. Nucul și vița	31
31. Bună-voința către servitori	31
32. Cântecul rindnicii (Poesie)	32
33. Turnul Babel	33
34. Grădina de legume	34
35. Bucur Clobanul	34
36. Dâmbovița (Poesie)	35
37. Orientarea în clasă	36
38. Fasolea	37
39. Avraam în pământul Canaan	37
40. Căpa și usturoiul	38
41. Fetița și Porumbița (Poesie)	39
42. Planul clasei	40
43. Scumpul mai mult păgubesc	40
44. Varța și sfecla	41
45. Jertfa lui Isaac	42
46. Castravetele și pepenele	42
47. Fetița murdară	43
48. Planul școlii	44
49. Dragoș-Vodă la vânătoare	45
50. Orientarea după stele	47
51. Rugăciunea de seară (Poesie)	48
52. Bunul școlar	49
53. Ce te legeni codrule? (Poesie)	50
54. Datoriile către bătrîn	50
55. Cuțnea sa și bucatăria	51

	Pag.
56. Cum e toamna ?	53
57. Cânele credincios	54
58. Curtea	54
59. Animalele domestice patru-pede	55
60. Mila către animale	57
61. Ghicitóre (Măgarul)	58
62. Capra	58
63. Calul credincios	59
64. Iacov și copiii săi	60
65. Gâsca și rața	61
66. Cele două capre	63
67. Găina și Curca	63
68. Corpul omenesc	65
69. Iubesce curățenia ! (Poesie)	66
70. Un copil la dișa tatălui (Poesie)	66
71. Vêdul	67
72. Ghicitórea (Ochiul)	68
73. Condeele lui Vodă	68
74. Auđul	69
75. Ghicitóre (Urechia)	70
76. Frații lui Iosif	70
77. Mirosul	71
78. Vecinii	72
79. Gustul	72
80. Copiil lacomi	74
81. Iosif vindut de frații săi	75
82. Pipăitul	76
83. Ghicitóre (Mâna)	76
84. Sfat bun (Poesie)	77
85. Cele cinci simțuri	77
86. Ingrijirea sănătății	78
87. Dicători și Invătători	79
88. Iérna	79
89. Visul lui Faraon	81
90. Merele putrede și merele bune	82
91. Vrabia la feréstră (Poesie)	83
92. Înălțarea lui Iosef	83
93. Pădurea	84
94. Ghicitóre (Masa)	85
95. Stefan-Vodă cel Mare (Poesie)	86
96. Samarinénul milostiv	86
97. Locuitorii după neam și după religiune (Narațiune)	87
98. Limba românéscă (Poesie)	88
99. Datoriile avuților către săraci	89
100. Planul simigiului (Poesie)	90
101. Moș Ajun (Narațiune)	91
102. Stejarul	92
103. Bradul și fagul	93
104. Cântecul bradului (Poesie)	95
105. Nascerea Domnului Nostru Isus Hristos	95
106. Colinda : Florile dalbe (Poesie)	96
107. Stefan și mamă-sa	97
108. Strada	98
109. Sorcova	99
110. Fuga lui Isus în Egipt	100
111. Păscăluț cel mincinos	101
112. Ce e familia ?	102

	Pag.
113. Lupul	102
114. Mama capra și cei trei ieși cucuieși	103
115. Stefan-Vodă și biserica	104
116. Pașania celor trei ieși cucuieși	105
117. Domnul nostru Iisus Cristos în templu	106
118. Pietra de var.	107
119. Vulpea	108
120. Cătun și sat	108
121. Stefan-Vodă și Șoiman Burcel	109
122. Ursul	110
123. Sfântul Ión Botezătorul	112
124. Fârgul și orașul	112
125. Copilul neascultător	114
126. Iubirea de adevăr a lui Șoiman Burcel	115
127. Botezul Domnului Iisus Cristos	115
128. Omul și păsărica (Poesie)	117
129. Căprioara și Capra neagră.	117
130. Răsplata lui Burcel	118
131. Stufișul	119
132. Sfaturî asupra lăcomiei	120
133. Rața și găscă sălbatică	121
134. Bătălia lui Stefan-Vodă cu Ungurii	121
135. Vinătorea	122
136. Aprodul Purice-Movilă	124
137. Fericirile lui Iov	124
138. Bătătu milos	125
139. Biserica	126
140. Mănăstirea Putna	127
141. Nenorocirile lui Iov	129
142. Ocupațiunea locuitorilor	130
143. Dumbrava Roșie	130
144. Cutul de fier	131
145. Fierul	132
146. Alegerea locului pentru Mănăstirea de Argeș	133
147. Dcători și învățături	134
148. Credința și răsplata lui Iov	135
149. Primăvara (Poesie)	136
150. Vrabia și ciocărlia	136
151. Parabola despre puterea răgăciunei	137
152. Stigletele și ciocărlanul (Poesie)	138
153. Visul Meșterului Manole	138
154. Jocul «D'a Porumbel»	140
155. Rîndunica	141
156. Dulgherul și fierarul	142
157. Pașcile	142
158. Ocupațiunile sătenilor Plugarul (Poesie)	144
159. Tatăl nostru carele ești în cer!	144
160. Soța meșterului Manole (Poesie)	146
161. Privighetorea	147
162. Somnorose păsărele (Poesie)	148
163. Infățișarea pământului uscat	148
164. Sfințescă-se numele lău	150
165. Cióra și Corbul	152
166. Gluma lui Manole	153
167. Vie împărăția Ta!	154
168. Uliul și Cucuvéua	156

169. Jocul «D'a Baba-Gaia»	
170. Lunca și salcea	
171. Facé-se voia Ta precum în cer așa și pe pămînt. Tobia	
172. Isprava lui Manole	
173. Crîngul Măceșul	
174. Ghicitoare (Măceșul).	
175. Istoria vameșului și a fariseului	
176. Iubirea de mamă. Cântec	
177. Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi	
178. Neagoe-Vodă și Meșterii	
179. Parabola bogatului nemilostiv	
180. Riș, lac, baltă, mlaștină	
181. Barza saŭ cocostârcul	
182. Și nu ne duce pe noi în ispită	
183. Cel trei călătorii	
184. Mórtea meșterilor și a lui Manole	172
185. Brósca	173
186. Ci ne mântuesce de cel rău !	175
187. Arictul	176
188. Că a Ta este împărăția și puterea și mărirea, în vecii vecilor	177
189. Copila și fluturelul (Poesie)	179
190. Șopârta și șerpele	180
191. Născerea lui Moisi	182
192. Petru-Rareș Pescar	183
193. Pescarul și Pescișorul	184
194. Copilăria lui Moisi	185
195. Petru Rareș-Domn	185
196. Crapul și știuca	186
197. Tufișul înflăcărat	187
198. Comparațiunea crapului cu brósca	188
199. Pescuitul	189
200. Ghicitoare (Plasa)	191
201. Ieșirea Evreilor din Egipt	191
202. Organizarea comunei	192
202. Sobiesky și Plăteșii	194
203. Pribegirea prin deșert	195
204. Racul și Vulpea	195
205. Racul	197
206. Copilul și mama (Poesie)	198
207. Primirea Legii	199
208. Răsplata lui Ilie cel nebunatic	200
209. Viclenia lui Sobiesky	201
210. Lipitorile	202
211. David Regele Evreilor	204
212. Legenda ursului	206
213. Albinele și vespea	207
214. Solomon	209
215. Mihaiș și Călăul (Poesie)	210
216. Melcul	212
217. Micul fumător	213
218. Preda Buzescu	214
219. Datoriile către sănătate și cumpătare. Bolnavul vindecat	215
220. Vine Maiu (Poesie)	217
221. Locusta	218
222. Pălânjenul	219
223. Profetul Ilie	220

	Pag.
Plasa, Plaiul său Ocolul	222
113. Arde apa	223
114. Ión Corvin și corbul	224
115. Animalele	226
116. Profetul Isaia	227
117. Așteți rău nărăviți	228
118. Rădina de flori	229
119. Văcitură (Căpșuna)	230
120. Teagoe Basarab și Doamna Despina (Poesie)	230
121. Văcitură onestă	231
122. Istoria fiului risipitor	232
123. Laurul porcesc	234
124. Județul	235
125. Munca înfrumusețează viața	236
126. Căi de comunicație	237
129. Drumul de fier (Poesie)	238
240. Bățutul bețiv	239
241. Istoria tinărului bogat	240
242. Cucuta și măsălarita	241
243. Horia și Cloșca	242
244. Profetul Ieremia	243
245. Constantin Brîncovénu (Poesie)	245
246. Hora copiilor (Poesie)	247
247. Câmpul	247
248. Scântefa	248
249. Mușetelul, cînda șorecelului și isma	249
250. Munca și economia	250
251. Trifoiul și sulfina	252
252. Fiica cea bună	253
253. Ce e tata (Poesie)	254
254. Agricultură, industria și comerțul	255
255. Intemeierea Romei	256
256. Înălțarea Domnului Iisus Hristos	257
257. Vara (Poesie)	258
258. Ghinda și dovlécul	259
259. Iubirea de meserie	260
260. Visul unei copile (Poesie)	262
261. Cele patru timpuri ale anului	262
262. Dăcători și învățături	264
263. Plantele și gruparea ființelor	264
264. 10 Mai 1881 (Poesie)	266
265. Dumneđeu A-tot-puternic (Poesie)	267

OBSERVARI: 1) Cunoștințele introduse în Legende sînt preluate după manuscrisul d-lui G. I. Ionescu-Gion.

2) Unele bucăți, descrieri și narațiuni la espresa voință a regretatului meu colaborator A. I. Odobescu, sînt preluate după «Cartea de citire de Odobescu-Slavici».

*3) Poesiile de proveniență necunoscută, sînt însemnate cu * **

4) Tablourile Negru-Vodă, Dragoș-Vodă, Petru-Rareș, Mihail-Vitezul, Tudor-Vladimirescu și Cuza-Vodă sînt reproduse după tablourile istorice ale d-lui Secăreanu, cu consimțimentul d-sale.

Dintr-o regretabilă erore de tipar, s'a pierdut din vedere să se însemne locul de des-părțire la trimestrele II și III. Materia fiind însă așezată după programa cea nouă sintem siguri, că e lucru ușor — pentru D-ții învățători — să cunoșcă, unde să sîrșescă și unde se începe fie-care din cele trei trimestre.